

- x) My Cap is _____ my head.
a) on b) in c) under d) upon
- xi) Mount Everest is in _____ Himalayas.
a) an b) a c) the d) none of the above
- xii) They fetched water _____ the river.
a) to b) from c) form d) in
- xiii) _____ are students.
a) He b) She c) It d) They
- xiv) Tree is a ____ Noun.
a) common b) proper c) collective d) abstract

2. Answer **any seven** of the following questions in **two** or **three** sentences **each** : **14**

- 1) What was the policeman constantly doing with his stick ?
- 2) What sort of relationship did Bob and Jimmy share ?
- 3) What is the narrator's initial opinion of Miss Krishna ?
- 4) What do you understand of Miss Krishna's childhood from the story ?
- 5) What are the many facets of Intelligence ?
- 6) What are the myth regarding the intelligence of computers ?
- 7) What is the meaning of the title "Connoisseur" ?
- 8) Why did the narrator consider Miss. Krishna an annoying guest ?

3. A) Write a paragraph of about **10** lines on **any two** of the following : **8**

- 1) My family
- 2) Importance of Tree Plantation
- 3) My Favorite Book.

B) Write answer of the following questions (**any two**) : **6**

- 1) Describe the different types of Bangles which the bangle-sellers carry.
- 2) What is the central idea of the poem "Bangle Sellers" ?
- 3) What is Irish Airman's attitude towards the war he is fighting in ?

4. Write an essay on **any one** of the following topics : **14**

- 1) The place of Women in Indian Society.
- 2) My Favorite Hobby.

5. Read the following passage carefully and make a note of it :

14

Most Flowering plants have four main part : roots, stems, leaves and flowers. Most Plant roots grow underground in soil. There they take in Mineral and water which help to feed the plant. All roots help to anchor the plant in the soil. The stem of a plant grows upwards from the roots and helps to support the leaves, flowers and fruits. Cells inside the stem carry water and minerals up from the roots to other parts of the plant and they also carry the food manufactured in the leaves to the rest of the plant. Stems may be woody, as in trees and shrubs or non-woody as in tulips.

Leaves are usually the greenest parts of a seed plant. Their most important job is to Manufacture food for the plant. But they also have several other functions. Some store food, others store water. Some attract insects; others protect the plant from grazing animals. The flowers of a flowering plant are parts that produce seeds and thus enable new plants to grow. Some flowers are highly coloured, sweetly scented or hold a sweet liquid called nectar.

- 9) The first step of the process of decision making is
a) To find out remedies b) To identify the problem
c) To know the importance d) None of the above
- 10) Operational planning is undertaken at
a) Top level b) Lower level
c) Administrative level d) None of the above
- 11) The famous Hawthorne experiments conducted by
a) Max Weber b) Elton Mayo
c) C. V. Ranlan d) None
- 12) Strategic decisions, policy decisions are taken by
a) Top level management b) Middle level management
c) Lower level management d) None
- 13) In line organization, responsibility flows from
a) Bottom to top b) Top to bottom
c) No where d) None of the above
- 14) Deciding in advance the future course of action is known as
a) Planning b) Decision making
c) Organizing d) Budgeting
2. Write short notes :
- A) Objectives of planning. 7
B) Functional areas of management. 7
3. Write short answers :
- A) Explain the decision making techniques. 7
B) Contribution of Elton Mayo to management. 7
4. Answer **any one** from the following : 14
A) Explain the concept of management and its significance.
B) What is planning ? Explain the different types of planning.
5. Answer **any one** from the following : 14
A) Define decision making. Explain the decision making process.
B) Define the term organization. Explain the process of organisation.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) _____ यांना शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) हेन्री फेयॉल
क) लुईस अॅलन
ब) एफ. डब्ल्यू. टेलर
ड) पिटर ड्रुकर
- २) अधिकार प्रधान हे _____ असू शकते.
अ) वरच्या दिशेने
क) समांतर
ब) खालच्या दिशेने
ड) यापैकी नाही
- ३) कोणत्याही देशाची सामाजिक-आर्थिक प्रगती _____ वर अवलंबून असते.
अ) नैसर्गिक संसाधनाची उपलब्धता
क) कार्यक्षम व्यवस्थापन तंत्रे
ब) भांडवलाची उपलब्धता
ड) वरीलपैकी नाही
- ४) _____ यांनी सर्व प्रथम कार्यात्मक संघटन प्रकार विकसित केला.
अ) हेन्री फेयॉल
क) जॉर्ज टेरी
ब) एफ. डब्ल्यू. टेलर
ड) एल्टन मायो
- ५) जेव्हा योजना संख्यात्मक वर्तविली जाते तेव्हा त्यास _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) धोरण
ब) कार्यपद्धती
क) उद्दीष्ट्ये
ड) अंदाज पत्रक
- ६) अधिकार प्रधानाच्या प्रक्रियेत व्यवस्थापनाची जबाबदारी
अ) वाढते
क) दोन्ही अ) व ब)
ब) कमी होते
ड) परिणाम होत नाही
- ७) _____ हे सर्वात जून्या प्रकारचे संघटन होय.
अ) रेखा संघटन
क) कार्यात्मक संघटन
ब) रेखा व कर्मचारी संघटन
ड) समीती संघटन
- ८) _____ हा उपक्रमाच्या सर्वोत्तम यशस्वी कृतीचा पाया आहे.
अ) नियोजन
ब) निर्णय
क) निर्देशन
ड) अधिकार
- ९) निर्णय प्रक्रियेतील पहिली अवस्था _____ ही आहे.
अ) उपाय शोधने
क) महत्व जाणून घेणे
ब) समस्याची ओळख
ड) वरीलपैकी नाही

- १०) कार्यात्मक नियोजन _____ पातळीवर चालते.
 अ) वरच्या पातळीवर
 ब) खालच्या पातळीवर
 क) प्रशासकीय पातळीवर
 ड) वरीलपैकी नाही
- ११) प्रसिद्ध हॅथॉर्न प्रयोग _____ यांनी केला.
 अ) मॅक्स वेबर
 ब) एल्टन मायो
 क) सी. व्ही. रानलान
 ड) यापैकी नाही
- १२) व्यूहरचनात्मक निर्णय, धोरणात्मक निर्णय _____ पातळीवर घेतले जातात.
 अ) वरच्या पातळीवर
 ब) मधल्या पातळीवर
 क) खालच्या पातळीवर
 ड) यापैकी नाही
- १३) रेखा संघटनात जबाबदारीचा प्रवाह _____ जातो.
 अ) खालून वर जातो
 ब) वरून खाली
 क) कुठेही नाही
 ड) वरीलपैकी नाही
- १४) भविष्यातील अचूक अंदाज करणे म्हणजे _____ होय.
 अ) नियोजन
 ब) निर्णय घेणे
 क) संघटन
 ड) अंदाजपत्रक

२. थोडक्यात टीपा लिहा :

अ) नियोजनाची उद्दीष्टे.

७

ब) व्यवस्थापनाची कार्यात्मक क्षेत्रे.

७

३. थोडक्यात टीपा लिहा :

अ) निर्णयाची तंत्रे स्पष्ट करा.

७

ब) एल्टन मायो यांची व्यवस्थापन क्षेत्रातील कामगिरी.

७

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) व्यवस्थापना म्हणजे काय ? व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) नियोजन म्हणजे काय ? नियोजनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) निर्णयाची व्याख्या द्या. निर्णय प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) संघटन या संज्ञेची व्याख्या द्या. संघटन प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Com. – I (Semester – I) Examination, 2017
FINANCIAL ACCOUNTING (New – CBCS Pattern)

Time : 2.30 Hours

Total Marks : 70

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Question No. **1, 2 and 3** are **compulsory**.
3) **All** questions are **equal** marks.
4) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct alternative : 14
- 1) General Reserve in the old firm is transferred to the capital A/c's of the partners of that firm in their _____ sharing proportion.
A) Capital B) Reserve C) Profit D) Goodwill
 - 2) Combination of two or more firms is termed as
A) Conversion B) Amalgamation C) Partnerships D) Liquidation
 - 3) Price payable to a partnership firm for purchase of its business is called purchase
A) Consideration B) Goodwill
C) Property D) Firm
 - 4) Value of Net Assets = Assets less
A) Assets B) Liabilities C) Goodwill D) Net Value
 - 5) Assets and liabilities of the firm are transferred to _____ A/c on conversion of partnership firm.
A) Realisation B) Debtors C) Creditors D) Partners
 - 6) Purchase price less agreed value net assets =
A) Capital B) Liabilities C) Goodwill D) Both A & B
 - 7) If share are issued at premium, the amount of premium is credited to _____ premium A/c.
A) Share B) Goodwill C) Creditors D) Revenue

New Company agreed to take over all the assets and liabilities at the values stated below.

Buildings Rs. 42,000; Plant Rs. 25,000; Furniture Rs. 4,340; Stock Rs. 8,000; Debtors subject to provision for doubtful debts at 3% and creditors at a discount of 2%. Calculate the purchase price.

B) The posting of the following transaction in a Day Book.

- 1 April 2015, Cash Balance Rs. 10,000
- 2 April 2015, Purchase of goods for cash Rs. 5,000
- 3 April 2015, Cash sales Rs. 500
- 4 April 2015, Payment of Salary Rs. 4,000
- 5 April 2015, Paid cash to Pawar Rs. 1,000
- 6 April 2015, Stationery Rs. 500
- 7 April 2015, Credit purchase of goods from Anil Rs. 4,500

4. A) The following were Balance Sheets of two firms of M/s. Ajay & Atul and M/s. Nilesh & Suresh.

14

Liabilities	Ajay & Atul	Nilesh & Suresh	Assets	Ajay & Atul	Nilesh & Suresh
Capital :			Building	40,000	–
Ajay = 60,000			Plant	30,000	–
Atul = <u>30,000</u>	90,000		Dead Stock	5,000	–
Nilesh = 50,000			Debtors	28,000	25,000
Suresh = <u>25,000</u>		75,000	Stock in Trade	10,000	35,000
Creditors	25,000	15,000	Cash at Bank	7,000	1,000
Bills payable	5,000	–	Machinery	–	25,000
Bank Loan	–	10,000	Furniture	–	8,000
			Bills Receivable	–	6,000
	1,20,000	1,00,000		1,20,000	1,00,000

The above mentioned two firms were amalgamated and the following changes were made in the values of Assets and Liabilities of the two firms.

- a) Buildings were appreciated by 20% and Dead Stock was subjected to 5% depreciation.
- b) Plant as well as Machinery was taken at 10% less.
- c) Provision for Reserve for Doubtful Debts was to be created at 3% on Debtors of both firms.
- d) Provision for Discount on Creditors of both the firms was also to be made at 2%.

Write up necessary ledger Accounts in the books of two firms to give effect of Amalgamation. Also prepare a Balance Sheet of the new firm as on 1/4/2016.

OR

- B) Nandani and Suvarna were in partnership sharing profit and losses equally. On 31/3/2016, when their position was as under.

14

Balance Sheet			
Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Sundry Creditors	50,000	Debtors	50,000
Capitals		Furniture	10,000
Nandani	80,000	Machinery	30,000
Suvarna	<u>60,000</u>	Stock in Hand	60,000
	1,40,000	Investments	20,000
		Cash at Bank	20,000
	1,90,000		1,90,000

They decided to sell their business to Pragati Ltd. Except Investments (which were distributed between partners) the other Assets and Liabilities were taken over by the Company. The other Assets valued at Rs. 1,94,000. The Bank Account was not taken over. The Company issued Rs. 1,00,000 in shares and the balance in cash as Purchase consideration Rs. 1,000 were paid as realization expenses.

Show the Realisation A/c, Bank A/c, Share A/c, Pragati Co. Ltd. Capital A/c of partners

5. A) From the following Trial Balance for the year ended 31/3/2016 in respect of Shri. Samarth Co-operative Credit Society Ltd. Akkalkot.

14

Particulars	Credit Rs.	Debit Rs.
Share Capital	–	10,000
Calls in arrears	600	–
Reserve fund	–	1,500
Co-operative Development fund	–	500
Loan given	1,00,000	–
Furniture	5,300	–
Education Fund	–	800
Interest on deposits	15,500	–
Commission Payable	–	500
Salaries	7,500	–
Commission	2,700	7,000
Rent & Taxes	2,600	–
Postage	1,250	–
Travelling & Conveyance	200	–
Printing & Stationery	400	–
Dividend Paid for 2015-16	470	–

Audit fees	400	–
Interest on Investment	–	8,000
P&L Appropriation A/c Balance	–	5,100
Equipments	1,800	–
Admission fee	–	550
Interest on Loans	–	16,000
Sundry Expenses	4,000	–
Investment	67,250	–
Members Deposits	–	1,63,750
Sundry Income	–	12,750
Cash in hand	480	–
Cash in Bank	16,000	–
	2,26,450	2,26,450

Adjustments :

- 1) Outstanding expenses on 31/3/2016 were Rent Rs. 100, Salary Rs. 200
- 2) Rs. 300 was given advance against salary to an employee on 31/3/2016
- 3) Interest accrued on investments Rs. 200
- 4) Directors recommend 10% Dividend to its shareholders and transfer of Rs. 100 to Development fund
- 5) Charged 5% Depreciation on Furniture
- 6) Closing stock of consumers good is valued at cost Rs. 12,000.

Prepare P&L A/c, P&L Appropriation A/c and Balance Sheet as on that date.

OR

- B) From the following information relating to Sachin Sports Club, Prepare Receipts & Payment A/c for the year ending 31/12/2015 and Balance Sheet as on that date.

14

Particulars	1/1/2015 Rs.	31/12/2015 Rs.
Cash Balance	6,000	–
Stock of Sports Material	3,000	–
Match Fund after Deduction Match Expenses	–	800
Donation for Ground	–	20,000
Building	30,000	30,000
Subscription Due	1,000	1,500
Stock of Stationery	400	–
Salary Paid in Advance	100	200
Outstanding Wages	200	300

**Income & Expenditure A/c
For the year ending 31/12/2015**

Dr.			Cr.
Expenditure	Rs.	Income	Rs.
To Salary	400	By Subscriptions	10,000
To Wages	2,400	By Admission Fees	600
To Postage	100	By Sundry Receipts	700
To Electricity Charges	120		
To Stationery used	150		
To Depreciation on Sports Material	2,000		
To Excess of Income over Expenditure	6,130		
	11,300		11,300

- 8) Who developed the concept of measuring percentage method of price elasticity demand ?
a) Dr. Marshall b) Edgeworth c) Keynes d) Ricardo
- 9) _____ opinion method is known as Delphi.
a) Expert b) Market
c) Sample d) None of the above
- 10) _____ curves are convex to origin.
a) Demand b) Indifference
c) Supply d) All of these
- 11) _____ is a method of demand forecasting.
a) Road survey b) Income survey
c) Market survey d) None of these
- 12) The _____ elasticity of sugar and salt is zero.
a) Price b) Income c) Advertising d) Cross
- 13) Generally the trend in marginal rate of substitution is _____
a) Decline b) Increasing c) Stable d) None of these
- 14) A _____ level of indifference curve represents higher level of satisfaction.
a) Lower b) Higher
c) Equal d) Different

2. Write short answer : 14
a) Nature of 'Business Economics'.
b) Importance of demand forecasting.
3. Write short answer : 14
a) Defects of utility analysis.
b) Types of measuring elasticity of demand (any three).
4. Answer **any one** : 14
a) Explain the types of elasticity of demand.
b) Explain the features of indifference curve.
5. Answer **any one** : 14
a) Features of free market economy.
b) Explain the methods of demand forecasting.

SLR-B – 5

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (New CBCS) Examination, 2017
MARATHI (Comp.)
Srujanrang

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

१. लघुत्तरी प्रश्न :

योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा :

१४

१) 'स्मृतिस्थळ' हा कोणाचा चरित्रग्रंथ आहे ?

अ) चक्रधर स्वामी ब) गोविंद प्रभु क) नागदेवाचार्य ड) नरेंद्र

२) राजर्षि शाहू महाराजांच्या मते हिंदुस्थानास मोठा रोग कोणता ?

अ) वर्णभेद ब) जातिभेद क) धर्मभेद ड) प्रांतभेद

३) मराठी माणसाच्या स्वभावाचा स्थायी भाव कोणता ?

अ) विनोद ब) शेती क) उद्योगधंदे ड) व्यापार

४) 'जगावं की मरावं हा एकच सवाल आहे' हा पाठ कोणत्या नाटकातून घेतला आहे ?

अ) दुसरा पेशवा ब) कौंतेय क) विशाखा ड) नटसम्राट

५) 'उद्रेक' कथेचा नायक कोण ?

अ) शेकू ब) शेटीबा क) योगिराज ड) नामदेव

६) दलित जाणिवांचा पहिला आविष्कार कोणत्या संताच्या अभंगामध्ये आढळतो ?

अ) सावता माळी ब) गोरा कुंभार क) चोखामेळा ड) कर्ममेळा

७) वारकरी संप्रदायातील एक व्यासंगी कवी म्हणून कोणाचा उल्लेख केला जातो ?

अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत नामदेव क) संत एकनाथ ड) संत तुकाराम

८) बहिणाबाईचे गुरु कोण होते ?

अ) संत रामदास ब) संत सावता माळी

क) संत नामदेव ड) संत तुकाराम

P.T.O.

- ९) शांतीचे साम्राज्य स्थापू बघणाऱ्या काळाचा नवा शिपाई कोण आहे ?
 अ) देवदूत ब) प्रेषित क) शांतीदूत ड) समाजसेवक
- १०) कपाळावरील घामाच्या मोत्यांचा वर्षाव करून शेतकरी कशाचे मळे फुलवितात ?
 अ) अन्नधान्याचे ब) भक्तीचे क) हरिकृपेचे ड) बागामती शेतीचे
- ११) 'गावठाण' या कवितेतून कवीने कोणाच्या समस्या मांडल्या आहेत ?
 अ) धरणग्रस्तांच्या ब) शेतकऱ्यांच्या क) कामगारांच्या ड) शेत मजूरांच्या
- १२) इंद्रजित भालेराव यांनी भारतीय आर्थिक संरचनेचा महत्त्वाचा कवा असे कोणाला म्हटले आहे ?
 अ) मजूर ब) सुशिक्षित तरुण क) ग्रामीण माणूस ड) ग्रामीण स्त्री
- १३) दूरदर्शन हे कोणते माध्यम आहे ?
 अ) श्राव्य ब) दृकश्राव्य क) दृक ड) संवाद
- १४) पत्रलेखनाचे सर्वसाधारणपणे किती प्रकार मानले जातात ?
 अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच

२. लघुत्तरी प्रश्न :

१४

दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

- १) राष्ट्रीय प्रदर्शनाची आवश्यकता राजर्षि शाहू महाराजांनी का व्यक्त केली आहे ?
- २) अर्थोत्पादनाच्या मागे लागलेल्या माणसाचे कोणते गुण वि. द. घाटे यांनी सांगितले आहेत ?
- ३) नलूने कोवरीची पेटी का तपासली ?
- ४) नागदेवाचार्यांनी शिष्यांना आपली भिक्षा घेण्याची विनंती का केली ?
- ५) संत ज्ञानेश्वरांच्या कार्याचा गौरव बहिणाबाईने कसा केला आहे ?
- ६) चोखा मेळा यांनी आपल्या अभंगात कोणत्या गोष्टींना महत्त्व दिले आहे ?
- ७) मराठी माणसाला पैशाचा लोभ नाही असे वि. द. घाटे का म्हणतात ?
- ८) इंटरनेट म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न :

८

अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- १) जातीचा अभिमान अगदी मर्यादित असावा असे राजर्षि शाहू महाराज का म्हणतात ?
- २) आमच्या पोशाखात आणि भोजनात शान नाही असे वि. द. घाटे का म्हणतात ?
- ३) टिप्पणी लेखनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) संदर्भासह स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :

६

- १) पूजितसे मी कवणाला ? तर मी पूजी अपुल्याला.
अपुल्यामध्ये विश्व पाहुनी पूजी मी विश्वाला;
- २) साहेब,
हवं तर दिलेलं पैसं परत घ्या,
पण नवीन गावठाणात,
माणूसकीच पेव तेवढं बांधून द्या... !
- ३) आकाश, माती, पाणी उजेड वारा
यासारखाच शेतकरीही सृष्टीचं सहावं तत्त्व आहे
पण तुम्हाला कुठ त्याचं महत्त्व आहे !

४. गोफ या कवितेतील प्रेमभावनेचे सौंदर्य स्पष्ट करा.

१४

किंवा

जाहिरात म्हणजे काय ? जाहिरातीचे घटक स्पष्ट करा.

५. बेरोजगारीमूळे हताश झालेल्या नवतरुणाच्या विद्रोही मानसिकतेचे दर्शन 'उद्रेक' कथेमध्ये कसे घडते ते स्पष्ट करा.

१४

SLR-B – 6

Seat No.	
-------------	--

B.Com. I (Semester – I) (New CBCS) Examination, 2017
HINDI (Comp.)
Sahitya Sudha aur Vyavharik Hindi

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

1. निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । **14**

- 1) हल्कू ने मुन्नी के पास रुपए रखे थे ताकि वह _____ ।
 - 1) चादर खरीद सकें
 - 2) कंबल खरीद सकें
 - 3) शाल खरीद सकें
 - 4) सोफा खरीद सकें
- 2) हल्कू के पास स्थित संगी कुत्ते का नाम _____ था ।
 - 1) डॉली
 - 2) जैकी
 - 3) जब्रा
 - 4) चंपी
- 3) शामनाथ _____ युवक थे।
 - 1) पंजाबी
 - 2) गुजराती
 - 3) राजस्थानी
 - 4) मारवाडी
- 4) माँ ने अपनी लरजती आवाज में एक पुराना _____ गीत गाया।
 - 1) पुराना
 - 2) विवाह
 - 3) प्रेम
 - 4) भाव
- 5) सबिया की सौत का नाम _____ है ।
 - 1) राधा
 - 2) सुधा
 - 3) गेंदा
 - 4) मंदा
- 6) सबिया की लेखिका _____ है ।
 - 1) मीराबाई
 - 2) मैत्रेयी पुष्पा
 - 3) कृष्णा सोबती
 - 4) महादेवी वर्मा
- 7) परसाईजी का जन्म _____ में हुआ।
 - 1) 1924
 - 2) 1925
 - 3) 1930
 - 4) 1940

P.T.O.

8) परसाईजी का जन्म गाँव _____ है ।

- 1) सीही 2) जमानी 3) मगहर 4) जानवी

9) कबीर के अनुसार _____ की महिमा अनंत है ।

- 1) माता 2) पिता 3) सद्गुरु 4) भगवान

10) कबीर के गुरु का नाम _____ है ।

- 1) सूरदास 2) परमानन्द 3) स्वरूपानंद 4) रामानंद

11) सूरदास की जाती _____ थी ।

- 1) हिंदू 2) मराठा 3) ब्राह्मण 4) मुस्लिम

12) सूरदास की प्रमुख रचना _____ है ।

- 1) सूरसागर 2) सूरसारावली 3) पदावली 4) पद्मावत

13) पत्थर तोडती स्त्री का रंग _____ था।

- 1) काला 2) साँवला 3) सफेद 4) गोरा

14) अंग्रेजी में अनुवाद को _____ कहते हैं ।

- 1) विश्लेषण 2) ट्रान्सलेशन 3) सोलूशन 4) सिलेक्शन

2. अ) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों के लिए पर्यायी हिन्दी शब्द लिखिए :

5

- i) 1) Abnormal
2) Book-post
3) Credit
4) Flight
5) Dairy

ii) 6) स्वराज्य हा माझा जन्मसिद्ध हक्क आहे आणि तो मी मिळवणारच. - इस वाक्य का हिंदी में अनुवाद कीजिए :

2

आ) निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध करके लिखिए :

5

- i) 1) विमला और कमला जुडवा बहन है।
2) विजय ने तलाक ले ली।

- 3) यह सोचना मूर्खता होगा।
4) माधव आम खाया।
5) सीमा ने मुझ से बोला।
ii) 6) अनुवाद की कोई भी एक परिभाषा लिखिए । 2
3. अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : 7
- 1) “पाष पलक की सुधि नहीं, करै काल्ह का साज।
काल अचानक मारसी, ज्यों तीतर को बाज ॥”
- 2) “देखते देखा मुझे तो एक बार
उस भवन की ओर देखा, छिन्न तार
देखकर कोई नहीं, देखा मुझे उस दृष्टि से
जो मार खा रोयी नाही सजा सहज सितार
सुनी मैंने वह नहीं जो थी सुनी झंकार।”
- 3) “मैं अपने को, नन्हा-सा, दबा हुआ
विशालकाय बड़े-बड़े पोस्टरो के
अनुपात में खड़ा देख रहा हूँ।”
- आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए : 7
- 1) हल्कू ने मुन्नी से तीन रुपए क्यों माँगे ?
2) शामनाथ के चारित्रिक गुणों पर संक्षेप में प्रकाश डालिए ।
3) सबिया का बाह्य-रूप संक्षेप में स्पष्ट कीजिए ।
4. जो बीत गई सो बात गई ! कविता की सार्थकता स्पष्ट कीजिए । 14
- अथवा**
- ‘वह तोडती पत्थर’ कविता के श्रमिक महिला का चित्रण कीजिए ।
5. ‘पगडंडियों का जमाना’ शीर्षक निबंध का व्यंग्य समझाइए । 14
- अथवा**
- मध्यवर्गीय नौकरी पेशा लोगों का चारित्रिक दृष्टिकोण भीष्म साहनीजी ने कैसे स्पष्ट किया है ?

SLR-B – 7

Seat No.	
----------	--

B.Com. (Part – I) (Semester – I) (New CBCS) Examination, 2017
URDU

Prose, Poetry and Communication

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

14

سوال نمبر ۱ :- صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجیے۔

(۱) اردو ادب میں انشائیہ نگاری کی بنیاد..... نے ڈالی۔

(مرزا فرحت اللہ بیگ۔ پطرس بخاری۔ خواجہ حسن نظامی۔ سر سید احمد خان)

(۲) منشی پریم چند کا پہلا افسانوی مجموعہ..... ہے۔ (پریم تپسی۔ سوز وطن۔ کفن۔ واردات)

(۳)..... کو اردو کا پہلا عوامی شاعر تسلیم کیا جاتا ہے۔ (فیض۔ ساحر۔ مجاز۔ نظیر)

(۴) ڈاکٹر غلام دستگیر صاحب نے..... میں میٹرک امتحان کامیاب کیا تھا۔ (۱۹۹۹ء۔ ۱۹۷۷ء۔ ۱۹۷۲ء۔ ۱۹۴۹ء)

(۵) ”گیدڑ کی موت آتی ہے تو شہر کی طرف دوڑتا ہے“۔ یہ جملہ..... اس سبق میں سے لیا گیا ہے۔

(گذرا ہوا زمانہ۔ شطرنج کی بازی۔ مچھر۔ سویرے جو کل میری آنکھ کھلی)

(۶)..... جاگنا بھی کوئی شرافت ہے۔ (تین بجے۔ پانچ بجے۔ چھ بجے۔ سات بجے)

(۷) صحیح..... کی دستک کے ساتھ ہی مصنف کی جھٹ سے آنکھ کھل گئی۔

(پریم چند۔ لالہ لچپت رائے۔ نواب رائے۔ لالہ جی)

(۸) ”لالہ صحرا: قدیر شولا پوری“ یہ کتاب..... کی مشہور تخلیق ہے۔

(ڈاکٹر فہیم صدیقی۔ ڈاکٹر غلام دستگیر۔ ڈاکٹر قیوم صادق۔ ڈاکٹر مجید بیدار)

P.T.O.

(۶) منشی پریم کا مشہور افسانہ ”شطرنج کے بازی“ کا مرکزی خیال تحریر کیجیے۔

(۷) ”نظم“ کے لغوی مفہوم کو واضح کیجیے۔

(۸) ڈاکٹر فہیم صدیقی کا مختصر تعارف لکھئے۔

8

سوال نمبر:- [الف] مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے۔ (کوئی دو/02)

(۱) ”ملک کو آزاد کرانے میں مسلم خواتین کا کردار“ اس عنوان پر مضمون لکھئے۔

(۲) ”تجارت کے اصول اسلامی دائرے میں“ اس عنوان پر مضمون تحریر کیجیے۔

(۳) درج ذیل نظم کا بغور مطالعہ کر کے سوالات کے جوابات لکھئے۔

اے وطن، اے مرے بہشت بریں کیا ہوئے تیرے آسمان وز میں

کالے کھاتا ہے باغ بن تیرے گل ہیں نظروں میں داغ بن تیرے

مٹ گیا نقش کا مرانی کا تجھ سے ہے لطف زندگانی کا

جو کہ رہتے ہیں تجھ سے دور سدا ان کو کیا ہو گا زندگی کا مزا

سچ بتا تو سبھی کو بھاتا ہے یا کہ مجھ سے ہی تیرا نانا ہے

تیری اک مشمت خاک کے بدلے لوں نہ ہر گز اگر بہشت ملے

جان جب تک نہ ہو بدن سے جدا کوئی دشمن نہ ہو وطن سے جدا

سوالات:- (۱) شاعر نے وطن کو کیا کہا ہے؟

(۲) وطن سے دور رہنے والوں کو کیا کمی محسوس ہوتی ہے؟

(۳) وہ شعر لکھیے جس میں شاعر اپنے وطن کو بہشت سے بھی بہتر سمجھتا ہے۔

(۴) اس نظم کا مناسب عنوان تحریر کیجیے۔

6

[ب] مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے۔ (کوئی دو/02)

(۱) نظم ”عورت“ کا مرکزی خیال لکھئے۔

(۲) جنوبی ہند کی کون کون سی ادبی شخصیات علاقائی تعصب کا شکار بنی؟

(۳) نظم ”آدمی نامہ“ کا مرکزی خیال تحریر کیجیے۔

14

سوال نمبر ۴:- مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئے۔ (کوئی ایک)

(۱) ”گذرا ہوا زمانہ“ کا خلاصہ مفصل تحریر کیجیے۔

(۲) نظم ”نثار میں تیری گلیوں کے“ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھئے۔

14

سوال نمبر ۵:- ”شطرنج کی بازی“ کا خلاصہ تحریر کیجیے۔

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (New CBCS) Examination, 2017
PRINCIPLES OF MARKETING

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives : **14**

- 1) _____ is an attempt to recognise distinct stages in the sales history of the product.
a) Product Life Cycle b) Project Life Cycle
c) Human Life Cycle d) None of these
- 2) _____ is the value of the product or service to customer into quantitative terms.
a) Product b) Price c) Place d) Promotion
- 3) 'Product Installation Service' is an example of
a) after sales service b) impersonal selling
c) indirect selling d) direct selling
- 4) _____ is the general group of activities in designing the containers or wrappers for the product.
a) Packaging b) Advertising c) Sales promotion d) Salesmanship
- 5) _____ goods are purchased by a person after proper planning and thinking.
a) Speciality b) Shopping c) Convenience d) Luxury
- 6) Dividing the total market into different small parts is known as
a) Market Research b) Market Analysis
c) Market Segmentation d) None of these
- 7) _____ is a delivery of standard of living to the society.
a) Marketing b) Production c) Consumption d) Purchasing Power
- 8) The word 'Market' is derived from _____ word.
a) Latin b) French c) German d) None of these

- 9) Modern concept of marketing is _____ oriented.
a) Sales b) Profit c) Production d) Customer
- 10) The product which is purchased by consumer for consumption is known as _____ goods.
a) industrial b) consumer c) installation d) none of these
- 11) Generally the prices of speciality goods are _____.
a) Low b) High c) Medium d) Moderate
- 12) Registration of brand name is _____.
a) mandatory b) essential c) compulsory d) optional
- 13) _____ is the sum total of all factors that affects marketing transactions.
a) Marketing Concept b) Marketing Environment
c) Marketing Research d) Market Segmentation
- 14) In _____ market the possession of goods is immediately given to the buyers after sale.
a) spot b) future c) regulated d) unregulated

2. Write short notes :

- A) Stages of Product Life Cycle 7
B) Classification of Industrial Goods. 7

3. Write short answers :

- A) Explain in brief the role and functions of Product Packaging. 7
B) Distinguish between Selling and Marketing. 7

4. Answer **any one** of the following questions : 14

- i) What is Price ? State the internal and external factors affecting the price of the product.
ii) State the importance of marketing as a business function.

5. Answer **any one** of the following questions : 14

- i) What is Market Segmentation ? Explain the bases for market segmentation.
ii) Explain the concept of market and classification on the basis of geographical area.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

१) वस्तूच्या विक्री इतिहासातील विभिन्न अवस्था दर्शविणाऱ्या क्रिया म्हणजे _____.

अ) वस्तू जीवन चक्र

ब) प्रकल्प जीवन चक्र

क) मानवी जीवन चक्र

ड) यापैकी कोणतेही नाही

२) वस्तू किंवा सेवेचे ग्राहकासाठी संख्यात्मक स्वरूपात दर्शविलेले मूल्य म्हणजे _____ होय.

अ) वस्तू

ब) किंमत

क) ठिकाण

ड) वृद्धी

३) 'वस्तू बसविण्याची सेवा' हे _____ उदाहरण आहे.

अ) विक्रयोत्तर सेवेचे

ब) अवैयक्तिक विक्रीचे

क) अप्रत्यक्ष विक्रीचे

ड) प्रत्यक्ष विक्रीचे

४) वस्तुला गुंडाळण्यासाठी उबा अथवा पेटी तयार करण्यासाठी सर्वसाधारण स्वरूपाची क्रिया म्हणजे _____ होय.

अ) आवेष्टन

ब) जाहिरात

क) विक्रयवृद्धी

ड) विक्रयकला

५) _____ वस्तुची खरेदी योजनापूर्वक व विचारपूर्वक केली जाते.

अ) वैशिष्ट्यपूर्ण

ब) सौद्याच्या

क) सोयीच्या

ड) चैनिच्या

६) संपूर्ण बाजारपेठेचे विविध लहान विभाग पाडणे म्हणजे _____ होय.

अ) बाजारपेठ संशोधन

ब) बाजारपेठ विश्लेषण

क) बाजारपेठ विभाजन

ड) यापैकी कोणतेही नाही

७) समाजासाठी रहाणी मानाची निर्मिती करणे व त्याचे प्रदान करणे म्हणजे _____ होय.

अ) विपणन

ब) उत्पादन

क) उपभोग्य

ड) क्रयशक्ती

८) 'बाजारपेठ' या शब्दाचा उगम _____ शब्दापासून आला आहे.

अ) लॅटिन

ब) फ्रेंच

क) जर्मन

ड) यापैकी कोणतेही नाही

९) विपणनाची आधुनिक संकल्पना _____ केंद्रीत आहे.

अ) बिक्री

ब) नफा

क) उत्पादन

ड) ग्राहक

Seat No.	
----------	--

**B.Com. (Semester – I) (New) (CBCS Pattern) Examination, 2017
BUSINESS MATHEMATICS**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) Graph paper will be supplied on **request**.
2) Use of soundless calculators is **allowed**.
3) **All** questions are **compulsory**.
4) Figures to the **right** indicate **full** marks.
5) **Assume** suitable data, if required.

1. Choose the most appropriate alternative from the following : **14**
- 1) If the interest charged on the maturity value of the each period, then it is called as
 - a) Simple interest
 - b) Compound interest
 - c) Annuity
 - d) None of these
 - 2) If the payment is due at the end of period it is called as
 - a) Annuity due
 - b) Deferred annuity
 - c) Immediate annuity
 - d) None of these
 - 3) The formula for the maturity value of the immediate annuity is
 - a) $M = \frac{A}{r} \{(1+r)^n - 1\}$
 - b) $M = \frac{A}{r} \{(1+r)^n + 1\}$
 - c) $M = P (1+r)^n - nr$
 - d) $M = P (1+nr)$
 - 4) In a skew symmetric matrix, all diagonal elements are equal to
 - a) -1
 - b) 1
 - c) 0
 - d) None of these
 - 5) The value of the determinant of the matrix $\begin{bmatrix} 5 & 2 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$ is
 - a) 10
 - b) 3
 - c) 0
 - d) -3
 - 6) The matrix having equal number of rows and columns is called as
 - a) Square matrix
 - b) Null matrix
 - c) Column matrix
 - d) Row matrix

$$7) \begin{vmatrix} p & 0 & 3 \\ q & 5 & 8 \\ r & 0 & 4 \end{vmatrix} =$$

- a) $3pqr$ b) $8p - 20$ c) $20p - 15r$ d) None of these

8) In linear programming problem the objective function is always expressed as

- a) quadratic form b) linear form
c) exponential form d) none of these

9) If as X increases, Y decreases then the function is called as _____ function.

- a) increasing b) constant c) parametric d) decreasing

10) If $f(x) = 3x^2 - 5x + 1$, then $f(2) =$

- a) 23 b) 3 c) 14 d) -1

11) Which one of the following is implicit function ?

- a) $y = 3x + 5$ b) $x = 7x + 9$ c) $y = 4$ d) $y^2 = 3x^2 - 5xy$

12) Cost function + Profit function =

- a) Marginal cost b) Revenue function
c) Average cost d) Marginal revenue

13) A point is said to be breakeven point if

- a) $P(x) = R(x)$ b) $P(x) = C(x)$ c) $P(x) = 0$ d) None of these

14) In general compound interest is _____ the simple interest.

- a) less than b) equal to c) more than d) none of these

2. a) If $A = \begin{bmatrix} 2 & 3 & 1 \\ 3 & 0 & 2 \end{bmatrix}$ and $B = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 3 \\ 3 & 2 \end{bmatrix}$ then find AB and BA. 7

b) Find the present value of an immediate annuity of ₹ 15,000 for 3 years at 6% p.a. compound interest. 7

3. a) Find x, y and z if 7

$$\left\{ 4 \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 3 \\ 3 & 2 \end{bmatrix} - 3 \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 3 & 1 \\ 1 & 2 \end{bmatrix} \right\} \begin{bmatrix} 5 \\ 7 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix}$$

- b) If $f(x) = 1 + x, -2 \leq x < 0$ 7
 $= 3, 0 \leq x \leq 5$
 $= 4x + 7, 5 < x \leq 8$

Find $f(0), f(5), f\left(\frac{7}{8}\right), f\left(\frac{11}{2}\right), f(9)$.

4. Attempt **any one** out of the following A and B.

- A) Find the inverse of the matrix by Adjoint method. 14

$$\begin{bmatrix} 2 & 0 & 1 \\ 4 & 1 & 2 \\ 5 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

- B) i) Solve the L.P.P. 10

$$\text{Max } z = 7x + 9y$$

Subject to the constraints

$$5x + 4y \leq 60$$

$$2x + y \leq 25$$

$$\text{and } x \geq 0, y \geq 0.$$

- ii) Without expanding the determinant show that 4

$$\begin{vmatrix} 2 & 7 & 9 \\ 5 & 10 & 30 \\ 1 & 5 & 3 \end{vmatrix} = 0$$

5. Attempt **any one** out of the following A and B.

- A) i) Solve the following equations using Cramer's rule. 10

$$2x + y + z = 2$$

$$x + y = 3$$

$$4x + 3y + 7z = 1$$

- ii) Find the period in which ₹ 2,500 will amount to ₹ 2,800 in 3 years. Use simple rate of interest. 4

- B) i) Define parametric function, inverse function, composite function, average cost function. 8

- ii) If $A = \begin{bmatrix} 2 & 4 \\ 9 & 5 \end{bmatrix}$, find the value of $A^2 - 7A + 9I$. 6

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – I (Semester – I) (New CBCS Pattern) Examination, 2017
INSURANCE (Life Insurance) – I**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence. 14
- 1) The principle of Causa Proxima does not apply to
 - a) Life Insurance
 - b) Marine Insurance
 - c) Fire Insurance
 - d) None of the above
 - 2) Pradhan Mantri Jivan Jyoti Bima Yojana is started on
 - a) 9th May 2015
 - b) 16th March 2014
 - c) 1st April 2013
 - d) 12th February 2011
 - 3) In _____ type of policy insured has to pay insurance premium still he is alive.
 - a) Simple/Ordinary Whole Life Policy
 - b) Endowment Policy
 - c) Annuity Plan
 - d) Group Insurance
 - 4) Insurance increases feeling of _____ in society.
 - a) Co-operation
 - b) Security
 - c) Brotherhood
 - d) Happiness
 - 5) After payment of first insurance premium insured receives receipt is called as
 - a) Renewal Receipt
 - b) Debit Note
 - c) Credit Note
 - d) Cover Note
 - 6) One can take Insurance of
 - a) Any property
 - b) Only owned property
 - c) Only that property in which he has insurable interest
 - d) None of the above
 - 7) When the same property is insured with two or more insurance companies against the same risk, then _____ principle is applied.
 - a) Principle of indemnity
 - b) Principle of contribution
 - c) Principle of co-operation
 - d) Principle of probability

- 8) _____ interest must be present in the life policy at the time of taking insurance policy.
 a) Joint b) Insurable c) Surety d) Private
- 9) _____ is plan of insurance which provides coverage to a number of persons under one contract.
 a) Group Insurance b) Burglary Insurance
 c) Fire Insurance d) Marine Insurance
- 10) Birth Certificate is accepted as proof of _____ by LIC.
 a) Age b) License
 c) Premium Receipt d) Report
- 11) A License for Insurance Agent is granted for _____ years.
 a) 3 b) 4 c) 2 d) 1
- 12) _____ is paid by Insurance Co. when the policy holder decides to discontinue the policy.
 a) Sum assured b) Death Claim c) Bonus d) Surrender Value
- 13) It is expected that Insured should give _____ in insurance proposal form.
 a) Social Information b) Financial Information
 c) National Information d) Material Information
- 14) The Insurance Agent is ready to carry on insurance business in consideration of
 a) Commission b) Insurance Premium
 c) Salary d) Discount
2. Write short notes : **14**
 a) Explain the procedure for taking Life Insurance Policy.
 b) Social Security Policies by Government.
3. Write short answers : **14**
 a) What is Life Insurance ? Explain the procedure of Settlement of Life Insurance Claim after the death of Insured.
 b) What is Whole Life Policy ? Explain the types of Whole Life Policy.
4. Define Insurance. Explain the economical and social importance of Insurance. **14**
 OR
 What is meant by Principles of Insurance ? Explain the various principles of Insurance. **14**
5. Explain the features of Life Insurance Corporation Act. **14**
 OR
 Explain the functions of Insurance Agent. **14**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक .

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा :

१४

- १) निकटचे कारण तत्व _____ विम्यास लागू होत नाही.
अ) आयुर्विमा ब) सागरी विमा क) अग्निविमा ड) वरीलपैकी नाही
- २) प्रधानमंत्री जीवनज्योती भीमा योजना _____ रोजी चालू करण्यात आली.
अ) ९ मे २०१५ ब) १६ मार्च २०१४
क) १ एप्रिल २०१३ ड) १२ फेब्रुवारी २०११
- ३) _____ या प्रकारात विमेदाराला विमा हप्ते आयुष्यभर भरावे लागतात.
अ) सामान्य आजीवन विमा ब) हयातीतील विमा
क) वर्षासने ड) सामूहिक विमा
- ४) विम्यामुळे समाजात _____ भावना वाढीस लागते.
अ) सहकाराची ब) सुरक्षिततेची क) बंधुत्वाची ड) आनंदाची
- ५) पहिला विमा हप्ता भरल्यानंतर विमेदाराला मिळणारी पावती _____ या नावाने ओळखली जाते.
अ) नूतनीकरणाची पावती ब) डेबिट नोट
क) क्रेडीट नोट ड) कव्हर नोट
- ६) एक व्यक्ति _____ चा विमा उतरवू शकते.
अ) कोणत्याही मालमत्ते ब) फक्त स्वतःच्या मालमत्ते
क) फक्त विमेयहित असलेल्या मालमत्ते ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ७) एका विशिष्ट मालमत्तेचा दोन किंवा अधिक विमा कंपन्याकडे समान प्रकारच्या धोक्यासाठी विमा उतरवल्यास _____ तत्व लागू होते.
अ) नुकसान भरपाईचे तत्व ब) वर्गणीचे तत्व
क) सहकाराचे तत्व ड) संभाव्यतेचे तत्व
- ८) आयुर्विमा प्रकारात विमा घेताना _____ असले पाहिजे.
अ) संयुक्त ब) विमेयहित क) हमीदार ड) खाजगी
- ९) _____ ही विम्याची अशी योजना आहे की जिच्याद्वारे अनेक व्यक्तींना एकाच विमा कराराच्या सहाय्याने विम्याचे संरक्षण पुरविले जाते.
अ) समूह/गट विमा ब) घरफोडीचा विमा
क) अग्नी विमा ड) सागरी विमा

- १०) जन्मनोंदणीप्रमाणपत्र हा _____ पुरावा म्हणून आयुर्विमा महामंडळ स्वीकारते.
 अ) वयाचा ब) परवाना
 क) विमा हप्ता पावती ड) अहवाल
- ११) विमा प्रतिनिधीला व्यवसाय परवानां _____ वर्षासाठी मंजूर केला जातो.
 अ) ३ ब) ४ क) २ ड) १
- १२) जेव्हा विमेदार विमापत्र बंद करण्याचा निर्णय घेतो तेव्हा त्यास विमा कंपनीकडून _____ दिले जाते.
 अ) विमा रक्कम ब) मृत्यू रक्कम क) बोनस ड) समर्पण मूल्य
- १३) विमा प्रस्तावात विमेदाराने _____ देणे अपेक्षित आहे.
 अ) सामाजिक माहिती ब) आर्थिक माहिती
 क) राष्ट्रीय माहिती ड) वस्तुनिष्ठ माहिती
- १४) विमा प्रतिनिधी ही व्यक्ति _____ च्या मोबदल्यात विमा व्यवसाय करण्याचे मान्य करते.
 अ) दलाली/कमिशन ब) विमाहप्ता
 क) पगार ड) सवलत
२. टीपा लिहा. १४
 अ) आयुर्विमापत्र उतरवण्याच्या पद्धतीचे वर्णन करा.
 ब) सरकारी सामाजिक सुरक्षा योजना.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) आयुर्विमा म्हणजे काय ? विमेदाराच्या मृत्युनंतर आयुर्विमा रक्कम मिळवण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
 ब) आजीवन विमा म्हणजे काय ? आजीवन विम्याचे प्रकार सांगा.
४. विम्याची व्याख्या सांगून विम्याचे आर्थिक आणि सामाजिक महत्व स्पष्ट करा. १४
किंवा
 विम्याची मुलतत्वे म्हणजे काय ? विम्याची विविध मुलतत्वे स्पष्ट करा. १४
५. आयुर्विमा महामंडळ कायद्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १४
किंवा
 विमा प्रतिनिधीसाठीची कार्ये स्पष्ट करा. १४

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (New CBCS Pattern) Examination, 2017
Opt. GEOGRAPHY (Economic Commercial Geography)
Economic Geography – I

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Neat diagrams must be drawn wherever necessary.**
4) **Use of map stencils is allowed.**

1. Rewrite the following sentence choosing appropriate words : 14

- 1) _____ is a main branch of economic geography.
a) Political Geography b) Human Geography
c) Agricultural Geography d) Biogeography
- 2) Chisholm is a father of _____ geography.
a) Economic b) Political c) Human d) Biogeography
- 3) The study of _____ is done in the economic geography.
a) Social life
b) Population
c) Environment
d) Human economic activity
- 4) For fulfilment of needs man utilize anything for his own benefits is called as
a) Resources b) Utility c) Scarcity d) Material
- 5) _____ is made from Bauxite mineral.
a) Manganese b) Copper c) Hematite d) Aluminium
- 6) Wind energy is a _____ type of resource.
a) Renewable b) Non-renewable
c) Human d) Biotic
- 7) Most of people in the world are engaged in _____ activities.
a) Primary b) Secondary c) Tertiary d) Fourth

- 8) _____ is a fourth grade economic activities.
a) Agriculture b) Trade c) Mining d) Research
- 9) Cattle ranching is a _____ type of economic activities.
a) Primary b) Secondary c) Tertiary d) Fourth
- 10) _____ has the highest iron-ore deposits in the world.
a) Australia b) U.S.A. c) India d) U.K.
- 11) _____ power resources is known as mother of industries.
a) Natural gas b) Solar energy c) Coal d) Mineral oil
- 12) _____ country stood first hydel power production in world.
a) Canada b) U.S.A. c) India d) Russia
- 13) _____ is known as Manchester of Japan.
a) Kobe b) Osaka c) Tokohama d) Nagasaki
- 14) The theory of industrial location put forward by
a) Weber b) Ratzel c) Ritter d) Taylor

2. Answer the following question : 14
A) Approaches of economic geography.
B) Primary economic activities.

3. Answer the following : 14
A) State the type of iron ore.
B) Decentralization of industries.

4. Answer **any one** : 14
I) Factor affecting on location of iron and steel industry.
OR

II) Describe the distribution and production of automobile industry in India and Japan.

5. Answer **any one** : 14
i) What is resource and give its classification.
OR

ii) Write on production and trading of Bauxite in U.S.A. and India.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्य व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापराने परवानगी आहे.

1. रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधान पूर्ण लिहा :

14

- 1) _____ ही आर्थिक भूगोलाची प्रमुख शाखा आहे.
अ) राजकीय भूगोल ब) मानवी भूगोल
क) कृषी भूगोल ड) जैविक भूगोल
- 2) चिशोल्म हे _____ भूगोलाचे जनक म्हणून ओळखले जातात.
अ) आर्थिक ब) राजकीय क) मानवी ड) जैविक
- 3) आर्थिक भूगोलात _____ घटकांचा अभ्यास केला जातो.
अ) सामाजिक जीवन ब) लोकसंख्या
क) पर्यावरणीय ड) मानवी आर्थिक क्रिया
- 4) मानव आपल्या गरजा भागविण्यासाठी ज्या वस्तुंचा उपयोग करतो त्यांना _____ असे म्हणतात.
अ) साधनसंपत्ती ब) उपयोगिता क) दुर्मिलता ड) वस्तू
- 5) बॉक्साईट या खनिजापासून _____ तयार केले जाते.
अ) मँगनीज ब) तांबे क) हेमाटाईट ड) अॅल्युमिनियम
- 6) पवनउर्जा ही _____ साधनसंपत्ती आहे.
अ) पुनर्निमाण ब) पुनर्निमाण न करता येणारी
क) मानवी ड) जैविक
- 7) जगामध्ये सर्वाधिक लोक _____ या व्यवसायात गुंतलेले आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- 8) _____ हा चतुर्थ श्रेणीचा व्यवसाय आहे.
अ) शेती ब) व्यापार क) खाणकाम ड) संशोधन
- 9) पशुपालन हा _____ प्रकारचा व्यवसाय आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- 10) _____ या देशात जगातील सर्वात जास्त लोह खनिज साठे आहे.
अ) ऑस्ट्रेलिया ब) यु.एस.ए. क) भारत ड) यु.के.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (Old CGPA) Examination, 2017
ENGLISH (Compulsory)
On Track – English Skills for Success

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : **14**

- i) What did the Policeman on the beat constantly do ?
a) Twirl his stick
b) Interrogate people on his beat
c) Smoke a cigar
d) Unlock doors
- ii) O'Henry was the pen-name of American writer
a) William Sidney Porter b) William Wordsworth
c) William Blake d) William Clark
- iii) The story 'After Twenty Years' begins with a policeman who is on his
a) Jail Duty b) Domestic Duty
c) Curfew Duty d) Patrolling Duty
- iv) The writer of the story "The Connoisseur" is
a) O'Henry b) Nargis Dalal c) Sarojini Naidu d) Attila Narin
- v) Miss Krishna was _____ old.
a) 81 years b) 65 years c) 55 years d) 45 years
- vi) _____ influences persons who regard the computer as an almighty tool.
a) History and Literature b) Myth and Fiction
c) Myth and History d) None of the above
- vii) _____ developed the IQ test.
a) O'Henry b) Biner
c) Jimmy Wells d) Attila Narin

- viii) Which of the following is Simile ?
- Unfair bow
 - Like the flame of her marriage
 - Rainbow tinted circles of light
 - Gold-flecked grey
- ix) “An Irish Airman Foresees His Death” poem in the form of a
- Sonnet
 - Elegy
 - Ode
 - Soliloquy
- x) Who is the speaker in the poem “An Irish Airman Foresees His Death” ?
- A writer
 - A pilot
 - A boat owner
 - A labour
- xi) Peace, Pain is _____ noun.
- Proper
 - Collective
 - Common
 - Abstract
- xii) They saw _____ in the big magic mirror.
- Ourselves
 - Themselves
 - Myself
 - Yourselves
- xiii) Sanjay heard _____ old tale.
- a
 - an
 - the
 - None of the above
- xiv) The Book shop is _____ my flat.
- on
 - below
 - in
 - under

2. Answer **any seven** of the following questions in **two** or **three** sentences **each**. **14**

- What had happened to Big Joe Brady’s restaurant ?
- What was the policeman constantly doing with his stick ?
- What sort of relationship did Bob and Jimmy share ?
- Why did the narrator consider Miss Krishna an annoying guest ?
- What are the areas in which the computer is much faster than a human brain ?
- What are myths regarding the intelligence of computer ?
- How can you define “Intelligence” ?
- What do you understand of Miss Krishna’s childhood from the story ?

3. A) Write paragraph of about **10** lines on **any two** of the following : **8**
- 1) My Family.
 - 2) My College.
 - 3) Solapur Smart City.
- B) Write answer of the following questions. **6**
- 1) What is the central idea of the poem “Bangle Sellers” ?
 - 2) What type of bangles which the bangle sellers carry ?
 - 3) What are some of the possible reasons that make people participate in a war ?
4. Write an essay on **any one** of the following topics. **14**
- 1) Mobile-their advantages or disadvantages.
 - 2) Pollution-cause, effect and solution.
5. Read the following passage carefully and make a note of it : **14**

The coffee plant, an evergreen shrub or small tree of African origin, begins to produce fruit 3 or 4 years after being planted. The fruit is hand-gathered when it is fully ripe and a reddish purple in colour. The ripened fruits of the coffee shrubs are processed where they are produced to separate the coffee seeds from their covering and from the pulp. Two different techniques are in use : a wet process and a dry process.

The wet process First the fresh fruit is pulped by a pulping machine. Some pulp still clings to the coffee, however, and this residue is removed by fermentation in tanks. The few remaining traces of pulp are then removed by washing. The coffee seeds are then dried to a moisture content of about 12 percent either by exposure to the sun or by hot-air driers. If dried in the sun, they must be turned by hand several times a day for even drying.

The dry process In the dry process the fruits are immediately placed to dry either in the sun or in hot-air driers. Considerably more time and equipment is needed for drying than in the wet process. When the fruits have been dried to a water content of about 12 percent the seeds are mechanically freed from their coverings.

The characteristic aroma and taste of coffee only appear later and are developed by the high temperatures to which they are subjected during the course of the process known as roasting. Temperatures are raised progressively to about 220-230°C. This releases steam, carbon dioxide, carbon monoxide and other volatiles from the beans, resulting in a loss of weight of between 14 and 23 percent. Internal pressure of gas expands the volume of the coffee seeds from 30 to 100 percent. The seeds become rich brown in colour ; their texture becomes porous and crumbly under pressure. But the most important phenomenon of roasting is the appearance of the characteristic aroma of coffee, which arises from very complex chemical transformations within the beans. The coffee, on leaving the industrial roasters, is rapidly cooled in a vat where it is stirred and subjected to cold air propelled by a blower. Good quality coffees are then sorted by electronic sorters to eliminate the seeds that roasted badly. The presence of seeds which are either too light or too dark depreciates the quality.

Seat No.	
-----------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (CGPA Pattern) (Old) Examination, 2017
PRINCIPLES OF BUSINESS MANAGEMENT

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the appropriate alternative from the given alternatives : **14**

- 1) _____ is Art, Science and Profession.
a) Management b) Planning c) Organisation d) Controlling
- 2) _____ is the determination in advance of a line of action.
a) Management b) Planning c) Controlling d) Motivation
- 3) The work which manager performs to arrive at conclusion and judgement is _____.
a) Planning b) Organisation
c) Decision making d) Controlling
- 4) In management, organisation means _____.
a) Collective task b) Group task
c) Structural task d) All of the above
- 5) _____ means to manage for forecast, to plan, to organise, to command, to coordinate and to control.
a) Administration b) Management
c) Business d) Organisation
- 6) Planning is the continuous _____ process.
a) Intellectual b) Psychological
c) Scientific d) Social
- 7) _____ is the feature of effective decision making.
a) Action oriented b) Goal directed
c) Efficiency in implementation d) All of the above

- 8) The first step in organisation process is _____
a) Determine objectives b) Determine activities
c) Classify activities d) Determine responsibility
- 9) Management consists functional area like _____
a) Production b) Marketing c) Finance d) All of the above
- 10) When planning is not in writing is called as _____ planning.
a) Formal b) Informal c) Corporate d) Strategic
- 11) Purchase of a land for a factory is _____ decision.
a) Major b) Individual c) Minor d) Departmental
- 12) Division of work promotes _____
a) Generalisation b) Specialisation
c) Confusion d) Unity
- 13) The oldest type of organisation is _____ organisation.
a) Functional b) Committee c) Line d) Line and staff
- 14) When making decisions, the manager considers _____ alternative.
a) Some b) Few c) Lots of d) Best

2. Write short notes : **14**

- a) Functional areas of management
b) Corporate planning

3. Write short answers : **14**

- a) Decision making process.
b) Centralisation.

4. What is management ? Explain the importance of management. **14**

OR

What is planning ? Explain the different types of planning.

5. What is organising ? Explain the process of organising. **14**

OR

Define decision making. Explain the techniques of decision making.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) _____ हे कला, शास्त्र आणि पेशा आहे.
अ) व्यवस्थापन ब) नियोजन क) संघटन ड) नियंत्रण
- २) _____ म्हणजे भविष्य काळात जे करावयाचे आहे त्या संबंधीची कृतियोजना होय.
अ) व्यवस्थापन ब) नियोजन क) नियंत्रण ड) कार्यप्रेरणा
- ३) निष्कर्ष व निवाड्याप्रत येण्यासाठी व्यवस्थापक करीत असलेले कार्य _____
अ) नियोजन ब) संघटन क) निर्णय घेणे ड) नियंत्रण
- ४) व्यवस्थापनामध्ये, संघटन म्हणजे _____
अ) सामूहिक कार्य ब) गट कार्य क) रचनात्मक कार्य ड) वरील सर्व
- ५) _____ म्हणजे व्यवसाय पूर्वानुमान करणे, नियोजन करणे, संघटन करणे, आदेश देणे, समन्वय साधने आणि नियंत्रण करणे होय.
अ) प्रशासन ब) व्यवस्थापन क) व्यवसाय ड) संघटन
- ६) नियोजन ही सतत चालणारी _____ प्रक्रिया आहे.
अ) बौद्धिक ब) मानसीक क) शास्त्रीय ड) सामाजिक
- ७) _____ हे परिणामकारक निर्णय कार्याचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) कृती अधिष्ठित ब) ध्येयदर्शक क) अंमल कार्यक्षम ड) वरील सर्व
- ८) संघटन प्रक्रियेतील पहिली पायरी _____ होय.
अ) उद्दिष्टे निश्चित करणे ब) कार्याची यादी निश्चित करणे
क) कार्याचे वर्गीकरण ड) जबाबदारीची निश्चित करणे
- ९) व्यवस्थापनात _____ कार्यात्मक क्षेत्राचा समावेश होतो.
अ) उत्पादन ब) विपणन क) वित्तीय ड) वरील सर्व
- १०) जेव्हा नियोजन हे लिखित नसते तेव्हा त्यास _____ नियोजन म्हणतात.
अ) औपचारिक ब) अनौपचारिक क) निगम ड) व्यूहरचनात्मक
- ११) कारखान्या करता जमीन खरेदी करणे हा _____ निर्णय आहे.
अ) मोठा ब) वैयक्तिक क) लहान ड) विभागीय
- १२) कार्य विभाजनामुळे _____ ला चालना मिळते.
अ) सामान्यकरणाला ब) विशेषीकरणाला क) गोधळाला ड) एकतेला

- १३) _____ संघटन रचनेचा प्रकार हा जुना आहे.
 अ) कार्यात्मक ब) समिती क) रेखा ड) रेखा व कर्मचारी
- १४) व्यवस्थापक निर्णय घेताना _____ पर्यायांवर विचार करतो.
 अ) कांही ब) अल्प क) अनेक ड) सर्वोत्तम
२. टीपा लिहा : १४
 अ) व्यवस्थापनाची कार्यात्मक क्षेत्रे.
 ब) निगम नियोजन.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) निर्णय घेणे प्रक्रिया.
 ब) केंद्रीकरण.
४. व्यवस्थापन म्हणजे काय ? व्यवस्थापनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. १४
किंवा
 नियोजन म्हणजे काय ? नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
५. संघटन म्हणजे काय ? संघटन प्रक्रिया स्पष्ट करा. १४
किंवा
 निर्णय घेणेची व्याख्या द्या. निर्णय घेण्याची तंत्रे स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (Old-CGPA Pattern) Examination, 2017
FINANCIAL ACCOUNTING

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : *All questions are compulsory.*
Figures to the right indicate full marks.
Use of calculator is allowed.

1. Choose correct alternative :

14

- 1) Liability of bills discounted are included in list _____
a) A b) C c) E d) G
- 2) Balancing figure of statement of affairs shows _____
a) Surplus b) Income c) Profit d) Deficiency
- 3) Deficiency account explains _____ of deficiency.
a) Need b) Reasons c) Importance d) Limitations
- 4) Income tax dues are _____ creditors.
a) Preferential b) Secured c) Unsecured d) Partly secured
- 5) The salaries per person are preferential under Presidential Insolvency Act Rs. _____
a) 100 b) 20 c) 300 d) Nil
- 6) Accumulated profits are transferred to capital accounts of partners in their _____ ratio.
a) Capital b) Sacrifice
c) Gain d) Profit sharing
- 7) In _____ proportion debentures received from the company are distributed.
a) Contributed capital b) Profit sharing
c) Final capital d) Opening capital
- 8) Funds advanced by the wife of the insolvent out of her 'streedhan' is treated as _____ creditors.
a) Unsecured b) Fully secured
c) Partly secured d) Preferential

- 9) An _____ is a person who is not in a position to pay his debts in full.
- a) Debtor b) Creditor
c) Insolvent d) Proprietor
- 10) Net assets minus purchase consideration = _____
- a) Capital reserve b) Goodwill
c) Fixed assets d) Capital profit
- 11) Balance sheet shows the _____ on a particular day.
- a) Surplus or deficit b) Profit and loss account
c) Financial position d) Receipt and payment
- 12) _____ accounting is a system of reporting of information concerning the impact of its activities on environment and the consumption of non renewable resources.
- a) Cost b) Financial
c) Management d) Social
- 13) Debit balance of realization account shows _____ on realization.
- a) Loss b) Profit
c) Cost d) Capital
- 14) Price payable to a partnership firm for purchase of its business is called _____
- a) Purchase list b) Purchase catalogue
c) Purchase consideration d) Purchase invoice

2. Write short note on :

14

- 1) Objectives of accounting
2) Preferential creditors.

3. A) X Ltd. Co. agreed to purchase certain assets and liabilities, of M/s A, B and C at Rs. 85,000. Agreed values of assets taken over were Rs. 1,00,000 and of liabilities taken over were of Rs. 22,000. What amount is paid by Ltd. Co. for goodwill to the firm ?

7

B) Calculate the amount of preferential creditors under Presidential Insolvency Act, 1909.

- a) 7 months salary of 5 clerks Rs. 4,200
b) 3 months Rent Rs. 1,200
c) Professional tax dues Rs. 5,000
d) 6 months wages of 10 workers Rs. 1,500.

7

4. Shri. Suresh filed his petition in bankruptcy on 31-3-2016, when his position was as under

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Cash in hand	1,000	
Fixtures and fittings (Estimated to realize Rs. 5,000)	9,000	
Stock in trade (Estimated to realize Rs. 25,000)	40,000	
Trade creditors		80,000
Bills payable		40,000
Sundry debtors : Good	50,000	
Doubtful - 40%	30,000	
Bad	20,000	
Bank overdraft		20,000
Capital		10,000
Total	1,50,000	1,50,000

Trade creditors include preferential creditors of Rs. 5,000. Liability on bills discounted was Rs. 20,000 of which Rs. 8,000 were expected to rank. His private furniture was valued at Rs. 8,000. He owned premises valued at Rs. 30,000 which was mortgaged for Rs. 15,000.

Prepare : 1. Statement of affairs, 2. Deficiency account

OR

4. State the reasons, why the partnership firm converts into a limited company and also explain the term 'purchase consideration'. 14
5. Dr. Vikrant commenced practice as a dental surgeon, investing Rs. 2,00,000 in equipments on 1st April 2013. The receipts and payments account for the year ended 31st March 2014 was as follows. 14

Receipt	Amount (Rs.)	Payments	Amount (Rs.)
To fees	4,40,000	By salaries to staff	2,40,000
To sundry receipts	22,000	By rent	60,000
To equipments sold	18,000	By journals	10,000
		By purchase of drugs	50,000
		By equipments	50,000
		By drawings	30,000
		By library books	20,000
		By conveyance	8,000
		By cash and bank balance	12,000
	4,80,000		4,80,000

Rs. 10,000 of the fees are still outstanding. Equipments purchased and sold on 31st Dec. 2013. The cost of equipment sold Rs. 25,000. Depreciation on equipments 20% p.a. Salaries not paid Rs. 12,000. 20% of conveyance is for domestic purpose. Stock of drugs on this date Rs. 10,000.

Prepare Receipts and Expenditure A/c for the year ended 31st March 2014 and Balance Sheet as on that date.

OR

5. Rahul and Atul sharing profits and losses equally decided to convert their business into a Limited Company, named Mehul Ltd., on 31st March 2016, when their Balance Sheet was :

Liabilities	Amount (Rs.)	Assets	Amount (Rs.)
Capital		Fixed Assets	
Rahul	68,000	Building	50,000
Atul	<u>32,000</u>	Plant	30,000
Current liabilities :		Furniture	20,000
Bills payable	10,000	Current assets	
Creditors	40,000	Debtors	30,000
		Stock	12,000
		Bank	8,000
Total	1,50,000		1,50,000

Mehul Ltd. agreed to take over all the assets and liabilities at the values stated below :

Building Rs. 44,000; Plant Rs. 26,000; Furniture Rs. 12,000; Stock Rs. 8,000; Debtors subject to provision for doubtful debts at 5% and Creditors at a discount of 2.5%.

The company issued 6,000 equity shares of Rs. 10 each at Rs. 11 per share and the balance of purchase price is paid in cash.

Give Ledger A/cs in the books of the firm.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – I (Semester – I) (Old – CGPA) Examination, 2017
BUSINESS ECONOMICS – I**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.
iii) Draw diagram **where necessary.**

1. Choose correct alternative. **14**
- 1) Business Economics is a _____ science.
a) prescriptive
b) general
c) environmental
d) none of these
 - 2) Scope of Business Economics is _____ than management economics.
a) greater
b) lesser
c) equal
d) none of these
 - 3) _____ is the mechanism to solve the basic economic problems in free market economy.
a) Income mechanism
b) Price mechanism
c) Saving mechanism
d) None of these
 - 4) In _____ economy consumer is the Sovereign.
a) capitalism
b) dictatorship
c) free
d) none of these
 - 5) _____ is a concept for measuring how much the quantity demanded responds to changing price.
a) price elasticity
b) income elasticity
c) advertisement elasticity
d) none of these
 - 6) Perfect inelastic demand curve is _____ to 'Y' axis.
a) convex
b) concave
c) parallel
d) none of these
 - 7) When change in price of commodity and change in demand for the commodity is same, then the price elasticity is
a) 0
b) $\frac{1}{2}$
c) 1
d) 2

- 8) The concept 'Cardinal Utility' is profounded by
a) Marshall b) Hicks c) Gadgil d) None of these
- 9) The concept 'Indifference Curve" is related with the name of
a) Hick and Allen b) Marshall c) Pigou d) None of these
- 10) Indifference curves above the origin show _____ level of satisfaction.
a) lower b) same c) higher d) none of these
- 11) The point at which indifference curve touches to price line is called the point of
a) Equilibrium b) Dis-equilibrium
c) Marginal utility d) None of these
- 12) Who benefits the forecasting of demand ?
a) Government b) Consumer c) Producer d) All of these
- 13) _____ is a method of demand forecasting.
a) Income survey b) Expenditure survey
c) Market survey d) None of these
- 14) Cluster point in the graphical method indicates
a) price b) population
c) sell/demand d) none of these
2. Write short answer of the following questions :
- A) State the scope of business economics. 7
- B) State the importance of elasticity of demand. 7
3. Write short notes :
- A) Defects of utility analysis. 7
- B) Importance of demand forecasting. 7
4. Answer **any one** (long answer) : 14
- A) Explain the types of elasticity of demand.
- B) State the features of free market economy.
5. Answer **any one** (long answer) : 14
- i) State the properties of indifference curve technique.
- ii) Explain the methods of demand forecasting.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) व्यावसायिक अर्थशास्त्र हे _____ शास्त्र आहे.
अ) मार्गदर्शक ब) सामान्य क) पर्यावरणीय ड) यापैकी नाही
- २) व्यावसायिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती ही व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्रापेक्षा _____ आहे.
अ) मोठी ब) लहान क) समान ड) यापैकी नाही
- ३) मुक्त अर्थव्यवस्थेत _____ द्वारा मूलभूत आर्थिक प्रश्न सोडविले जातात.
अ) उत्पन्न यंत्रणा ब) किंमत यंत्रणा क) बचत यंत्रणा ड) यापैकी नाही
- ४) _____ अर्थव्यवस्थेत ग्राहक हा सार्वभौम असतो.
अ) भांडवलशाही ब) हूकूमशाही क) मुक्त ड) यापैकी नाही
- ५) वस्तूंच्या किंमतीत बदल केल्यास त्या वस्तूंच्या मागणीतील बदल किती संवेदनशील आहे याचे मोजमाप करणारी यंत्रणा म्हणजे _____ होय.
अ) किंमत लवचिकता ब) उत्पन्न लवचिकता
क) जाहिरात लवचिकता ड) यापैकी नाही
- ६) पूर्ण अलवचिक मागणीचा वक्र हा 'य' अक्षाशी _____ असतो.
अ) बहिर्गोल ब) अंतर्गोल क) समांतर ड) यापैकी नाही
- ७) वस्तूंच्या किंमतीतील बदलाचे प्रमाण आणि मागणीतील बदलाचे प्रमाण सारखे असल्यास त्या वस्तूंच्या मागणीची लवचिकता _____ असते.
अ) 0 ब) $\frac{1}{2}$ क) 1 ड) 2
- ८) 'अंकदर्शक उपयोगिता' ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) मार्शल ब) हिक्स क) गाडगीळ ड) यापैकी नाही
- ९) 'समवृत्ती वक्र' ही संकल्पना _____ यांच्या नावाशी निगडित आहे.
अ) हिक्स आणि अॅलन ब) मार्शल क) पिगू ड) यापैकी नाही
- १०) आरंभ बिंदूपासून उच्चपातळी वरील समवृत्ती वक्र _____ समाधान दर्शवितात.
अ) कमी ब) सारखे क) अधिक ड) यापैकी नाही

- ११) समवृत्ती वक्र किंमत रेषेला ज्या बिंदूत स्पर्श करतो त्यास _____ बिंदू म्हणतात.
 अ) समतोल ब) असमतोल
 क) सीमांत उपयोगिता ड) यापैकी नाही
- १२) मागणीच्या पूर्वानुमानाचा लाभ _____ यांना होतो.
 अ) सरकार ब) उपभोक्ते क) उत्पादक ड) यापैकी सर्व
- १३) _____ ही मागणीच्या पूर्वानुमानाची पद्धती आहे.
 अ) उत्पन्न सर्वेक्षण ब) खर्च सर्वेक्षण क) बाजार सर्वेक्षण ड) यापैकी नाही
- १४) रेखाकृतीय आलेख पद्धतीतील पूंज बिंदू _____ दर्शवितात.
 अ) किंमत ब) लोकसंख्या क) विक्री/मागणी ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- अ) व्यावसायिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा. ७
 ब) मागणीच्या लवचिकतेचे महत्व सांगा. ७

३. टीपा लिहा :

- अ) उपयोगिता विश्लेषणातील दोष. ७
 ब) मागणीच्या पूर्वानुमानाचे महत्व. ७

४. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा (दीर्घोत्तरी) :

१४

- अ) मागणीच्या लवचिकतेचे प्रकार विशद करा.
 ब) मुक्त बाजार अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा (दीर्घोत्तरी) :

१४

- i) समवृत्ती वक्र तंत्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ii) मागणीच्या पूर्वानुमानाच्या पद्धती विशद करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (Old – CGPA) Examination, 2017
MARATHI (Comp.)
सृजनरंग

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) 'म्हातारदामपूर्वक भटोबासी मार्गाति प्रार्थने' ही आठवण कोणत्या ग्रंथातून घेतली आहे ?
अ) लीळा चरित्र ब) स्मृतिस्थळ
क) विवेकसिंधु ड) उद्धवगीता
- २) विद्यार्थी वसतीगृहे स्थापणे हे कोणत्या शहराचे वैशिष्ट्य आहे ?
अ) पूणे ब) मुंबई क) कोल्हापूर ड) नागपूर
- ३) जुन्या पारंपरिक शेती ऐवजी सुधारलेल्या शेती शास्त्रांचा व अवजारांचा अवलंब केला पाहिजे हे विचार कोणी मांडले ?
अ) वि.द. घाटे ब) शाहु महाराज
क) ज्योतिबा फुले ड) इंद्रजित भालेराव
- ४) मराठी मनाचा स्थायीभाव कोणता आहे ?
अ) अहंकार ब) प्रेम क) त्याग ड) सेवा
- ५) 'विद्रोह' या कथेचा नायक कोण आहे ?
अ) शेकू ब) योगिराज वाघमारे
क) शंकर ड) शेटीबा
- ६) मनुष्यरूपी इंगळीवर संत एकनाथांनी कोणता उपाय सांगितला आहे ?
अ) तमोगुण ब) सत्वगुण क) प्रेम ड) डॉक्टर
- ७) 'नवा शिपाई' शांतीचे साम्राज्य स्थापू पाहणाऱ्या काळाचा कोण आहे ?
अ) नेता ब) संत
क) प्रेषित ड) समाज सुधारक
- ८) कपाळावरील घामाचा वर्षाव करून शेतकरी कशाचे मळे फुलवितात ?
अ) विचारांचे ब) धनधान्याचे
क) हरिकृपेचे ड) फुलांचे

- ९) 'गावठाण' या कवितेमध्ये कोणाची घुसमट शब्दांकित झाली आहे ?
 अ) दलितांची ब) धरणग्रस्तांची क) शेतकऱ्यांची ड) मजूरांची
- १०) 'सांगा माझ्या बापानं' ही कविता कोणत्या काव्यसंग्रहातून घेतली आहे ?
 अ) तिफनसांज ब) पेरा क) गाई आल्या घरा ड) सुगीचे दिवस
- ११) दलित जाणिवांचा पहिला आविष्कार कोणत्या संताच्या अभंगात दिसून येतो ?
 अ) संत चोखामेळा ब) कर्ममेळा
 क) संत ज्ञानेश्वर ड) संत तुकाराम
- १२) टिप्पणी ही कशी लिहिलेली असावी ?
 अ) नियमितपणे ब) निःपक्षपातीपणे क) पक्षपातीपणे ड) स्वतंत्रपणे
- १३) जगातील सर्व नेटवर्कसला जोडणाऱ्या नेटवर्कसला काय म्हणतात ?
 अ) इंटरनेट ब) इ-मेल क) इ-कॉमर्स ड) इ-रिडिंग
- १४) बा.भ. बोरकर यांची 'तेथे कर माझे जुळती' ही कविता कोणत्या काव्यसंग्रहातून घेतली आहे ?
 अ) प्रतिभा ब) जीवनसंगीत क) दुधसागर ड) आनंदभैरवी

२. दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) आमच्या भोजनात शान नाही असे वि.द. घाटे का म्हणतात ?
- २) वि.बा. शिरवाडकर यांच्या लेखनाचे दोन विशेष लिहा.
- ३) महानुभाव भिक्षूक आपल्या झोळीच्या खाली चिंध्या का ठेवत असत ?
- ४) चोखामेळा यांच्या अभंग रचनेचे दोन विशेष लिहा.
- ५) शाहिर अमर शेख यांनी 'पाथरवट' कवितेतून कोणता संदेश दिला आहे ?
- ६) कार्यालयीन टिप्पणी म्हणजे काय ?
- ७) जाहिरातीच्या मसुद्याचे दोन विशेष लिहा.
- ८) इ-मेल म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न :

अ) टीपा लिहा (कोणतेही दोन) :

८

- १) 'नवा शिपाई' कवितेतील सामाजिक विचार.
- २) 'विंचू' या भारूडातील रूपक.
- ३) 'सांगा माझ्या बापान' या कवितेतील दुःखाचे चित्रण.

ब) संदर्भासह स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) : ६

- १) तुम्ही अवधिया श्रीचक्रधराचिया धुरा असा:
तरी मी मागेन ते मज द्यावे:
- २) सरकार, तिला माहित आहे, माझ्या क्रोधाला पाय नाहीत,
हात नाहीत, लुळापांगळा आहे तो.
- ३) मानवतेचे नवीन मंदिर
येथे बांधा या जागेवर
टाळा धोका।।

४. गोफ या कवितेतील प्रेम भावनेचे स्वरूप स्पष्ट करा. १४

किंवा

टिप्पणी म्हणजे काय ते सांगून टिप्पणी लेखनाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

५. देशाच्या उन्नती संबंधीचे राजर्षि शाहू महाराज यांचे विचार स्पष्ट करा. १४

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (CGPA) (Old) Examination, 2017
PRINCIPLES OF MARKETING

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative from given alternatives : **14**
- 1) 'Market is a convenient place for buyers and sellers to make a transaction of purchase and sale' is _____ concept of market.
a) Area b) Place c) Modern d) Demand
 - 2) The central theme of marketing is
a) Earning profit b) Advertising c) Selling d) Exchange
 - 3) _____ is sub-dividing the market into homogeneous sub-sets of customers.
a) Market segmentation b) Departmentation
c) Standardization d) Specialization
 - 4) In _____ market, transactions are mostly speculative.
a) Spot b) Local c) Future d) Unorganized
 - 5) Goods which the customer buys frequently, immediately and with minimum of efforts are known as _____ goods.
a) Luxury b) Speciality c) Shopping d) Convenience
 - 6) _____ is the sum total of physical, economic, social and psychological benefits offered by a marketer, which a customer expects.
a) Price b) Product c) Market d) Advertising
 - 7) The exchange value of goods and services expressed in terms of money is known as
a) Profit b) Production c) Price d) Promotion
 - 8) _____ is simply graphic portrayal of the sales history of a product from the time it is introduced to the time it is withdrawn.
a) Product Life Cycle b) Demand Cycle
c) Trade Cycle d) Price Cycle

- 9) When the brand name is legally protected it becomes
a) Product-name b) Out-dated c) Trade mark d) None
- 10) _____ is the sum total of all factors that affects marketing functions and marketing manager's ability.
a) Marketing concept b) Marketing environment
c) Marketing research d) Marketing planning
- 11) 'Free-service and Maintenance' during warranty period is the example of
a) Indirect selling b) Direct selling
c) Impersonal selling d) After-sale service
- 12) Money markets and capital markets are known as _____ markets.
a) Financial b) Securities c) Wholesale d) Commodity
- 13) _____ environment of marketing is concerned with the factors such as age, sex, education, language, occupation, urban or rural population etc. of customers.
a) Socio-cultural b) Demographic c) Political d) Legal
- 14) _____ is the general group of activities in designing the containers or wrappers for the products.
a) Branding b) Packaging c) Advertising d) Grading
2. Write short notes :
A) Selling v/s marketing. 7
B) Functions of Product Packaging. 7
3. Write short answers :
A) State the various types of consumer goods. 7
B) State the importance of marketing. 7
4. Answer **any one** of the following questions : 14
A) Define the term 'Marketing Environment'. State the various factors of macro environment.
B) What is 'Market' ? Give the various types of markets.
5. Answer **any one** of the following questions : 14
A) What do you mean by 'Market Segmentation' ? State the different bases for market segmentation.
B) What is 'Price' ? State the various factors affecting price of a product.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) 'खरेदी-विक्रीचे व्यवहार करण्यासाठी खरेदीदार व विक्रेते एकत्र येण्याचे सोयीचे ठिकाण' म्हणजे बाजारपेठ होय, अशी बाजारपेठेची _____ संकल्पना आहे.
अ) क्षेत्र ब) स्थळ क) आधुनिक ड) मागणी
- २) _____ ही विपणीची मध्यवर्ती संकल्पना आहे.
अ) नफा मिळविणे ब) जाहिरात क) विक्री ड) विनिमय
- ३) बाजारपेठेचे एकजिनसी ग्राहकांमध्ये वेगवेगळे भाग पाडण्याच्या पद्धतीस _____ असे म्हणतात.
अ) बाजारपेठ विभाजन ब) विभागीकरण
क) प्रमाणिकरण ड) विशेषीकरण
- ४) _____ बाजारपेठेतील बहुतेक व्यवहार सट्टेबाजीचे असतात.
अ) हजर ब) स्थानिक क) वायदे ड) असंघटीत
- ५) ग्राहक ज्या वस्तूंची वारंवार, ताबडतोब आणि कमीत-कमी परिश्रमात खरेदी करतो त्यांना _____ वस्तू म्हणतात.
अ) चैनीच्या ब) वैशिष्ट्यपूर्ण क) सौद्याच्या ड) सोयीच्या
- ६) _____ म्हणजे भौतिक, आर्थिक, सामाजिक आणि मानसशास्त्रीय लाभांची गोळा-बेरीज, जे विपणन संस्था उपलब्ध करून देते व ज्याची ग्राहक अपेक्षा करीत असतो.
अ) किंमत ब) वस्तू क) बाजारपेठ ड) जाहिरात
- ७) वस्तू किंवा सेवेचे पैशाच्या स्वरूपात दर्शविलेले विनिमय मूल्य म्हणजे _____ होय.
अ) नफा ब) उत्पादन क) किंमत ड) वृद्धी
- ८) विशिष्ट वस्तूचे बाजारपेठेत प्रवेश झाल्यापासून ती बाजारपेठेतून मागे घेण्याच्या काळातील तिच्या विक्री इतिहासाचे रेखाचित्र म्हणजे _____ होय.
अ) वस्तू जीवन चक्र ब) मागणी चक्र
क) व्यापार चक्र ड) किंमत चक्र
- ९) जेव्हा बोधनामात्रा कायदेशीर संरक्षण मिळते तेव्हा ते _____ बनते.
अ) वस्तू-नाम ब) कालबाह्य क) व्यापारी चिन्ह ड) कोणतेही नाही

- १०) विपणन कार्यावर व विपणन व्यवस्थापकाच्या क्षमतेवर परिणाम करणाऱ्या सर्व घटकांची गोळा बेरीज म्हणजे _____ होय.
- अ) विपणन संकल्पना ब) विपणन पर्यावरण
क) विपणन संशोधन ड) विपणन नियोजन
- ११) हमी कालावधीत वस्तूची 'मोफत-सेवा व देखभाल' हे _____ उदाहरण आहे.
- अ) अप्रत्यक्ष विक्रीचे ब) प्रत्यक्ष विक्रीचे
क) अवैयक्तिक विक्रीचे ड) विक्रयोत्तर सेवेचे
- १२) नाणे बाजार व भांडवल बाजार या _____ बाजारपेठा म्हणून ओळखल्या जातात.
- अ) वित्तीय ब) प्रतिभूतीच्या क) घाऊक ड) वस्तूंच्या
- १३) _____ विपणन पर्यावरण हे ग्राहकांचे वय, लिंग, शिक्षण, भाषा, व्यवसाय, शहरी किंवा ग्रामीण लोकसंख्या इ. घटकांशी संबंधीत असते.
- अ) सामाजिक-सांस्कृतिक ब) लोकसंख्या विषयक
क) राजकीय ड) कायदे विषयक
- १४) वस्तूला गुंडाळण्यासाठी डबा अथवा पेटी तयार करणाऱ्या सर्वसाधारण क्रियांचा समूह म्हणजे _____ होय.
- अ) चिन्हांकन ब) संवेष्टन/आवेष्टन
क) जाहिरात ड) प्रतवारी

२. टीपा लिहा :

- अ) विक्री विरुद्ध विपणन/विक्री व विपणन यांतील फरक. ७
ब) वस्तू आवेष्टनाची कार्ये. ७

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- अ) उपभोग्य वस्तूंचे विविध प्रकार सांगा. ७
ब) विपणनाचे महत्व सांगा. ७

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

- अ) 'विपणन पर्यावरण' या संज्ञेची व्याख्या द्या. स्थूल पर्यावरणाचे विविध घटक सांगा. १४
ब) 'बाजारपेठ' म्हणजे काय ? बाजारपेठांचे विभिन्न प्रकार द्या.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा :

- अ) 'बाजारपेठ विभाजन' म्हणजे काय ? बाजारपेठ विभाजनाचे विविध आधार सांगा. १४
ब) 'किंमत' म्हणजे काय ? वस्तूच्या किंमतीवर परिणाम करणारे विविध घटक सांगा.

13) The transpose of the matrix

$$\begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 3 \\ 3 & 2 \end{bmatrix} \text{ is } \underline{\hspace{2cm}}$$

a) $\begin{bmatrix} 2 & 1 & 3 \\ 1 & 3 & 2 \end{bmatrix}$

b) $\begin{bmatrix} 2 & 3 & 3 \\ 1 & 1 & 2 \end{bmatrix}$

c) $\begin{bmatrix} 2 & -1 & 3 \\ -1 & 3 & -2 \end{bmatrix}$

d) None of these

14) Logarithm of 'e' to the base 'e' is equal to _____

- a) 0
- b) 1
- c) -1
- d) None of these

2. a) If $A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 3 \\ 1 & 3 & 2 \end{bmatrix}$ and $B = \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 3 \\ 3 & 2 \end{bmatrix}$ then find AB and BA. 7

b) Find x, y and z if

$$\left\{ 7 \begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 3 \\ 3 & 2 \end{bmatrix} - 5 \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 3 & 1 \\ 2 & 3 \end{bmatrix} \right\} \begin{bmatrix} 7 \\ 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix}.$$
7

3. a) If $a : b = 2 : 5$ and $b : c = 4 : 3$ find $a : c$ and $a : b : c$. 7

b) The salary of a person is ₹ 15,670 per month. He gets yearly increment of ₹ 500. What will be the total salary of a month at the end of 10 years of his service. 7

4. Attempt **any one** out of the following **A** and **B**.

A) i) Solve the following equations using Cramer's rule. 10

$$2x + z = 2$$

$$3x + y = 3$$

$$4y + 7z = 1$$

ii) Without expanding the determinant show that

4

$$\begin{vmatrix} 20 & 70 & 90 \\ 50 & 100 & 300 \\ 10 & 50 & 30 \end{vmatrix}.$$

B) Find the inverse of the matrix by Adjoint method.

14

$$A = \begin{bmatrix} 2 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 5 & 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

5. Attempt **any one** out of the following **A** and **B**.

A) i) Simplify

$$\log_3 4 + \log_3 9 + \log_3 6 - \log_3 2.$$

7

ii) Using simple interest find the period in which ₹ 2,500 will amount to ₹ 2,800 in 3 years.

7

B) i) Solve the L.P.P.

10

$$\text{Max. } z = 9x + 4y$$

Subject to the constraints

$$5x + 4y \leq 60$$

$$2x + y \leq 25$$

$$\text{and } x \geq 0, y \geq 0.$$

ii) If $A = \begin{bmatrix} 1 & 3 \\ 2 & 6 \end{bmatrix}$, find the value of $A^2 - 7A + 5I$.

4

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – I (Semester – I) (Old) (CGPA Pattern) Examination, 2017
INSURANCE**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the **rights**ide indicate **full** marks.*

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence : 14

- 1) The principle of Causa Proxima does not apply to
 - a) Life Insurance
 - b) Marine Insurance
 - c) Fire Insurance
 - d) None of the above
- 2) Life Insurance is a contract between
 - a) Insured and Insured
 - b) Insured and Insurer
 - c) Insurer and Insurer
 - d) None of the above
- 3) In _____ type of policy insured has to pay insurance premium still he is alive.
 - a) Simple/Ordinary Whole Life Policy
 - b) Endowment Policy
 - c) Annuity Plan
 - d) Group Insurance
- 4) Insurance increases feeling of _____ in society.
 - a) Co-operation
 - b) Security
 - c) Brotherhood
 - d) Happiness
- 5) Life Insurance agent should complete the _____ of atleast 100 hours.
 - a) Work
 - b) Training
 - c) Contract
 - d) Plan
- 6) One can take insurance of
 - a) Any property
 - b) Only owned property
 - c) Only that property in which he has insurable interest
 - d) None of the above
- 7) _____ is not contract of indemnity.
 - a) Life Insurance
 - b) Fire Insurance
 - c) Marine Insurance
 - d) Burglary Insurance
- 8) Birth Certificate is accepted as proof of _____ by LIC.
 - a) Age
 - b) License
 - c) Premium Receipt
 - d) Report

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा :

१४

- १) निकटचे कारण तत्व _____ विम्यास लागू होत नाही.
अ) आयुर्विमा ब) सागरी विमा क) अग्निविमा ड) वरीलपैकी नाही
- २) आयुर्विमा हा _____ यांच्यातील करार होय.
अ) विमेदार आणि विमेदार ब) विमेदार आणि विमाचालक
क) विमाचालक आणि विमाचालक ड) वरीलपैकी नाही
- ३) _____ या प्रकारात विमेदाराला विमा हप्ते आयुष्यभर भरावे लागतात.
अ) सामान्य आजीवन विमा ब) हयातीतील विमा
क) वर्षासने ड) सामूहिक विमा
- ४) विम्यामुळे समाजात _____ भावना वाढीस लागते.
अ) सहकाराची ब) सुरक्षिततेची क) बंधुत्वाची ड) आनंदाची
- ५) विमा प्रतिनिधीने कमीत कमी १०० तासांचे व्यावहारिक _____ पूर्ण केले पाहिजे.
अ) कार्य ब) प्रशिक्षण क) करार ड) योजना
- ६) एक व्यक्ती _____ चा विमा उतरवू शकते.
अ) कोणत्याही मालमत्ते
ब) फक्त स्वतः च्या मालमत्ते
क) फक्त अशा मालमत्तेचा की ज्यात त्याचे विमेयहित आहे
ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ७) _____ हा नुकसान भरपाईचा करार नाही.
अ) आयुर्विमा ब) अग्निविमा क) सागरीविमा ड) घरफोडीचा विमा
- ८) जन्मनोंदणीप्रमाणपत्र हा _____ पुरावा म्हणून आयुर्विमा महामंडळ स्वीकारते.
अ) वयाचा ब) परवाना क) विमा हप्ता पावती ड) अहवाल
- ९) _____ ही विम्याची अशी योजना आहे की जिच्याद्वारे अनेक व्यक्तींना एकाच विमा कराराच्या सहाय्याने विम्याचे संरक्षण पुरविले जाते.
अ) समूह/गट विमा ब) घरफोडीचा विमा
क) अग्नी विमा ड) सागरी विमा

- १०) विमा नियमन व प्राधिकरणाचे सर्वेअर शाखा कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) पुणे ब) चेन्नई क) मुंबई ड) नवी दिल्ली
- ११) विमा प्रतिनिधीला व्यवसाय परवाना _____ वर्षासाठी मंजूर केला जातो.
 अ) ३ ब) ४ क) २ ड) १
- १२) विमा क्षेत्राचे नियमन करण्यासाठी _____ ही संस्था स्थापन करण्यात आली आहे.
 अ) विमा नियमन व विकास प्राधिकरण ब) विमा कंपनी
 क) आयुर्विमा महामंडळ ड) यापैकी नाही
- १३) विमा प्रस्तावात विमेदाराने _____ देणे अपेक्षित आहे.
 अ) सामाजिक माहिती ब) आर्थिक माहिती
 क) राष्ट्रीय माहिती ड) वस्तुनिष्ठ माहिती
- १४) विमा प्रतिनिधी ही व्यक्ती _____ च्या मोबदल्यात विमा व्यवसाय करण्याचे मान्य करते.
 अ) दलाली/कमिशन ब) विमाहप्ता
 क) पगार ड) सवलत

२. टीपा लिहा. १४
 अ) विमेदाराच्या मृत्युनंतर आयुर्विमा रक्कम मिळवण्याची कार्यपद्धती.
 ब) विमा प्रतिनिधीची कार्ये.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४
 अ) आजीवन विमा म्हणजे काय ? आजीवन विम्याचे प्रकार सांगा.
 ब) विमा प्रतिनिधीसाठीची आचारसंहिता स्पष्ट करा.
४. विमा म्हणजे काय ? विम्याची आवश्यकता आणि महत्व स्पष्ट करा. १४
किंवा
 आयुर्विमा म्हणजे काय ? आयुर्विमापत्र उतरवण्याच्या पद्धतीचे वर्णन करा. १४
५. विमा नियमन व विकास प्राधिकरणाची उद्दिष्ट्ये व कार्ये स्पष्ट करा. १४
किंवा
 विम्याची विविध मूलतत्वे स्पष्ट करा. १४

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – I) (Old) (CGPA) Examination, 2017

GEOGRAPHY

Economic Commercial Geography

Economic Geography – I

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.*
4) *The use of map stencil is allowed.*

1. Rewrite the following sentence choosing appropriate words : 14

- 1) The study of economic activity is done in _____ Geography.
A) Commercial B) Industrial C) Agriculture D) Economic
- 2) In hemetite _____ percent of Iron ore found.
A) 85 B) 60 C) 48 D) 70
- 3) _____ country rank second production manganese in the world.
A) Russia B) Japan C) India D) U.K.
- 4) _____ country is rank first in bauxite export in the world.
A) France B) Japan C) Canada D) India
- 5) The nature of Economic Geography is
A) Static B) Dynamic C) Creative D) Changing
- 6) _____ country rank Third in production of cotton textile in the world.
A) U.S.A. B) India C) Japan D) U.K.
- 7) _____ country is rank first in manganese import in the world.
A) India B) U.S.A. C) Japan D) Russia
- 8) Zariya iron ore area located _____ in the country.
A) India B) Russia C) France D) Japan

- 9) Industry is _____ type of economic activities.
A) Primary B) Secondary C) Tertiary D) Fourth
- 10) Rurkela Iron and Steel Industry is located _____ in the State of India.
A) Bihar B) U.P. C) M.P. D) Orissa
- 11) In cotton textile production U.S.A. stand _____ rank in the world.
A) First B) Second C) Third D) Fourth
- 12) _____ is a Indian Economic Geographer.
A) R.S. Smith B) Hetner C) Sen Gupta D) Chisholm
- 13) _____ country is known as Bauxite Bate.
A) Japan B) Shri Lanka C) Jameka D) Sumatra
- 14) Fishing is a _____ economic activities.
A) Primary B) Secondary C) Tertiary D) Quarternary
2. Answer the following : **14**
- 1) Secondary economic activities.
2) Bauxite production.
3. Answer the following : **14**
- 1) Nature of economic Geography.
2) Natural resources.
4. 1) Give an account on Iron and Steel industry in U.S.A. and India. **14**
- OR
- 2) State the problems of cotton textile industry in India. **14**
5. 1) Write on production and trading manganese in the world. **14**
- OR
- 2) Describe the factors affecting on localization of Industry. **14**

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल्स वापरास परवानगी आहे.

१. रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधान पुन्हा लिहा.

१४

- १) आर्थिक क्रियांचा अभ्यास _____ भूगोलात केला जातो.
अ) व्यापारी ब) औद्योगिक क) कृषी ड) आर्थिक
- २) हेमेटाईट लोह प्रकारात _____% लोह अंश असतो.
अ) ८५ ब) ६० क) ४८ ड) ७०
- ३) जगामध्ये मंगलधातू उत्पादनात _____ या देशाचा द्वितीय क्रमांक आहे.
अ) रशिया ब) जपान क) भारत ड) यु.के.
- ४) जगामध्ये बॉक्साईट निर्यातीमध्ये _____ या देशाचा प्रथम क्रमांक आहे.
अ) फ्रान्स ब) जपान क) कॅनडा ड) भारत
- ५) आर्थिक भूगोलाचे स्वरूप _____ आहे.
अ) स्थिर ब) गतिमान क) परिवर्तनशील ड) बदलणारे
- ६) जगामध्ये सुतिकापड उत्पादनात _____ या देशाचा तिसरा क्रमांक आहे.
अ) यु.एस्.ए. ब) भारत क) जपान ड) यु.के.
- ७) जगामध्ये मंगलधातू आयातीमध्ये _____ या देशाचा प्रथम क्रमांक आहे.
अ) भारत ब) यु.एस्.ए. क) जपान ड) रशिया
- ८) झारिया हे लोह खनिज क्षेत्र _____ या देशात आहे.
अ) भारत ब) रशिया क) फ्रान्स ड) जपान
- ९) कारखानदारी हा _____ प्रकारचा आर्थिक व्यवसाय आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- १०) रूरकेला लोह पोलाद कारखाना भारतातील _____ या राज्यात आहे.
अ) बिहार ब) यु.पी. क) एम्.पी. ड) ओरिसा

- ११) जगामध्ये यु.एस्.ए. सुतीवस्त्र उत्पादनात _____ क्रमांक आहे.
 अ) प्रथम ब) द्वितिय क) तृतिय ड) चतुर्थ
- १२) _____ हे भारतीय भूगोलशास्त्रज्ञ आहेत.
 अ) आर्.एस्.स्मिथ ब) हेटनर क) सेन गुप्ता ड) चिसोल्म
- १३) _____ या देशाला बॉक्साईटचे बेट म्हणतात.
 अ) जपान ब) श्रीलंका क) जमेका ड) सुमत्रा
- १४) मासेमारी हा एक _____ आर्थिक व्यवसाय आहे.
 अ) प्राथमिक ब) द्वितिय क) तृतिय ड) चतुर्थ
२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १४
 १) द्वितिय आर्थिक व्यवसाय.
 २) बॉक्साईट उत्पादन.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १४
 १) आर्थिक भूगोलाचे स्वरूप.
 २) नैसर्गिक साधनसंपत्ती.
४. १) यु.एस्.ए. आणि भारतातील लोह पोलाद उद्योगाचा वृत्तांत द्या. १४
किंवा
 २) भारतातील सुती वस्त्रोद्योगाच्या समस्या सविस्तर लिहा. १४
५. १) मंगलधातूचे जगातील उत्पादन व व्यापार यावर सविस्तर माहिती द्या. १४
किंवा
 २) उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणारे घटक सांगून सविस्तर माहिती लिहा. १४
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – I) (Semester – II) Examination, 2017
(New-CBCS)
ENGLISH (Compulsory)
On Track – English Skills for Success**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative : **14**

- 1) The term 'bubble house' refers to
 - a) Baloon
 - b) The Moon
 - c) Mother
 - d) Gender Inequality
- 2) What had the Maharaja of Khetri given Vivekananda ?
 - a) Statue of Liberty
 - b) Bag of Money
 - c) Wollen Garments
 - d) A beautiful robe
- 3) _____ is a popular organization in the world for the protection of human rights.
 - a) Red Cross
 - b) Amnesty International
 - c) Slavery Society
 - d) National Human Rights Commission
- 4) In poem 'Brahma', poet talks about the philosophy of
 - a) The Christianity
 - b) Vaishnava's
 - c) The Vedanta
 - d) The Ramayana
- 5) _____ was officially nominated by India to attend the 'Parliament of Religions'.
 - a) Swami Vivekananda
 - b) M. K. Gandhi
 - c) Protap Chunder Muzumdar
 - d) C. M. Chakravarti
- 6) Vivekananda was introduced with the Hellenist, _____, a professor at Harvard, by a lady.
 - a) J. H. Wright
 - b) Annie Besant
 - c) Dharmapala
 - d) Bill Clinton
- 7) Human Rights may be summed up in one word
 - a) Shelter
 - b) Employment
 - c) Reservation
 - d) Liberty

- 8) The term 'Mother Goose...' refers to
- Country woman who created nursery tales about the Moon
 - Mother of duck that cares about its children
 - A woman who is spoiling children by telling horror stories
 - A Christian Goddess
- 9) 'If the red slayer thinks he slays, or if the slain think he is slain' these lines are from
- The Moon
 - Bangle Sellers
 - Brahma
 - Work Brings Solace
- 10) 'Work Brings Solace', the meaning of word 'Solace' is
- Happiness after work
 - A feeling of emotional comfort
 - Lack of experience in work
 - Hard work for success
- 11) _____ is an overwhelming and joyous experience while working.
- Flow
 - Honesty
 - Time
 - Computer
- 12) The God _____ was pleased with Jesus Christ.
- Almighty
 - Allmighty
 - Al mighty
 - All my tea
- 13) Mount Everest is _____ mountain in the world.
- High
 - The highest
 - Most highest
 - Higher
- 14) Madhuri does all her tasks _____ great care.
- in
 - with
 - at
 - on

2. Answer the following questions in **two** or **three** sentences **each (any seven)** : **14**

- Who did represent 'Theosophical Society' in the 'Parliament of Religions' ?
- Who did inform Dr. Kalam to pick up Wernher Braun and from where ?
- What do you understand the term 'Human Rights' ?
- What was the response of the chief of an official religious society when Vivekananda wrote to them for help ?
- What did the Anti-Slavery Society publish in its latest report about India ?
- What is NIH ?
- What do you understand the term 'Workaholic' from 'Work Brings Solace' ?
- What was the message given by Vivekananda at Parliament of Religions ?

3. A) Attempt **any two** of the following : **8**
- 1) What is the central idea of the poem 'Brahma' ?
 - 2) What is the theme of the poem 'Full Moon' ?
 - 3) What does the end of the poem 'Full Moon' suggests ?
- B) Write answers of the following questions of about **6-8** lines **each (any two)** : **6**
- 1) What is an E-mail ?
 - 2) What is C.V. ?
 - 3) What is Agenda ?
4. You are the Secretary of Commerce Club of your college. You are organizing Annual Gathering Function of your college. Prepare Notice and Agenda of the Meeting. **14**
- OR
- Draft an application to be sent via an Email for the post of Assistant Professor in English in D. G. College of Commerce, Satara.
5. You have already applied for the post of Probationary Officer in a well-known Bank. Prepare C.V. suitable for the post. **14**
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – I (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2017
PRINCIPLES OF BUSINESS MANAGEMENT**

Time : 2½ Hours

Max.Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternatives from given below : **14**

- 1) _____ is process of stimulating people to act to accomplish desired goals.
A) Budgeting B) Controlling C) Motivation D) Communication
- 2) _____ is basically the ability to shape the attitudes and behaviour of others.
A) Control B) Incentives C) Leadership D) Presentation
- 3) E-mail, memo, report are the types of
A) Managerial control B) Motivation
C) Planned change D) Business writing
- 4) _____ is process that measures current performance and guide it towards some pre-determined goals.
A) Presentation B) Co-ordination
C) Communication D) Control
- 5) _____ is the first step in the process of controlling.
A) Setting a goals B) Corrective action
C) Division of work D) Establishment of standard
- 6) Personal observation, internal audit, quality control, statistical control etc. are the _____ of control.
A) Modern techniques B) Traditional techniques
C) Statistical techniques D) Decision making techniques
- 7) Autocratic leadership is effective in _____ situation.
A) Emergency B) Democratic C) General D) Normal
- 8) _____ type of business letter save the time and cost.
A) Presentation B) Report C) E-mail D) Memo

9) Promotion is _____ means of motivation.

- A) Economic
- B) Negative
- C) Non-economic
- D) Economic and negative

10) Change is always for

- A) Past
- B) Present
- C) Future
- D) Past and present

11) _____ is target against which subsequent performance will be compared.

- A) Standards
- B) Merit
- C) Process
- D) Features

12) In _____ communication the subordinates only receives orders from the higher authority.

- A) Multiple way
- B) Two way
- C) One way
- D) All of the above

13) _____ is an exchange of facts, ideas, opinions, thoughts and emotions by two or more persons.

- A) Leadership
- B) Control
- C) Motivation
- D) Communication

14) The leadership style which is based on consultation with group is

- A) Free style
- B) Autocratic style
- C) Intellectual style
- D) Democratic style

2. Write short notes on :

14

- A) Need of motivation.
- B) Process of communication.

3. Write short answers :

14

- A) Explain the process of control.
- B) Explain the process of planned change.

4. Define the leadership. Evaluate different types of leadership styles.

14

OR

Explain the different forms of business writing.

5. Explain the traditional and modern techniques of control.

14

OR

What is management of change ? Explain the resistance to change.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

- १) अपेक्षित उद्दिष्ट पूर्ततेसाठी लोकांना कार्य करण्यास प्रोत्साहित करणारी प्रक्रिया म्हणजे _____ होय.
अ) अंदाजपत्रक ब) नियंत्रण क) कार्यप्रेरणा ड) संदेशवहन
- २) _____ म्हणजे इतर व्यक्तीच्या मनोवृत्ती आणि व्यवहार व आचरण यांना निश्चित स्वरूप देण्याची क्षमता होय.
अ) नियंत्रण ब) उत्तेजन क) नेतृत्व ड) सादरीकरण
- ३) ई-मेल, मेमो, अहवाल हे _____ प्रकार आहेत.
अ) व्यवस्थापकीय नियंत्रण ब) कार्यप्रेरणा
क) नियोजनबद्ध बदल ड) व्यवसायिक पत्रलेखन
- ४) _____ ही एक प्रक्रिया असून त्यात वर्तमान काळातील कृतीचे मुल्यांकन केले जात असून भविष्यकाळीन उद्दिष्टांचे सफल करण्यासाठी मार्गदर्शन केले जाते.
अ) सादरीकरण ब) समन्वय क) संदेशवहन ड) नियंत्रण
- ५) _____ ही नियंत्रणाच्या प्रक्रियेतील पहिला टप्पा (पायरी) होय.
अ) उद्दिष्ट निश्चिती ब) परिणामकारक उपाययोजना
क) कार्य विभाजन ड) प्रमाण निश्चिती
- ६) व्यक्तिगत निरीक्षण, अंतर्गत तपासणी, गुणवत्ता नियंत्रण, सांख्यिकीय नियंत्रण इत्यादी नियंत्रणाची _____ आहेत.
अ) आधुनिक तंत्रे ब) पारंपारीक तंत्रे क) सांख्यिकीय तंत्रे ड) निर्णय घेण्याचे तंत्रे
- ७) हुकूमशाही नेतृत्व हे _____ परिस्थितीत परिणामकारक ठरते.
अ) आणिबाणीच्या ब) लोकशाहीच्या क) साधारण ड) सामान्य
- ८) _____ या प्रकारचे व्यवसायिक पत्र वेळ आणि खर्चात बचत करते.
अ) सादरीकरण ब) अहवाल क) ई-मेल ड) मेमो
- ९) बढती हे अभिप्रेरणेचे _____ साधन आहे.
अ) आर्थिक ब) नकारात्मक क) आर्थिकेतर ड) आर्थिक व नकारात्मक
- १०) बदल हा नेहमी _____ असतो.
अ) भूतकाळासाठी ब) वर्तमानकाळासाठी
क) भविष्यकाळासाठी ड) भूतकाळ व वर्तमानकाळासाठी

- ११) नियंत्रण प्रक्रियेतील _____ हे असे लक्ष्य असतेकी ज्याच्याशी पुढील काळात होणाऱ्या कामकाजाशी तुलना केली जाणार असते.
- अ) प्रमाण ब) गुण क) प्रक्रिया ड) वैशिष्ट्ये
- १२) _____ संदेशवहनात सहाय्यक आपल्या वरिष्ठ अधिकाऱ्याकडून केवळ आदेश प्राप्त करतात.
- अ) अनेक मार्गी ब) द्वि मार्गी क) एक मार्गी ड) वरील सर्व
- १३) माहिती, कल्पना, मते, विचार, भावना यांची दोन किंवा अधिक व्यक्तीमध्ये होणारी देवाण घेवाण म्हणजे _____ होय.
- अ) नेतृत्व ब) नियंत्रण क) कार्यप्रेरणा ड) संदेशवहन
- १४) समूहाच्या सल्लामसलतीवर आधारित असणाऱ्या नेतृत्व शैलीस _____ म्हणतात.
- अ) मुक्त शैली ब) एकतंत्री शैली
- क) बौद्धिक नेतृत्व शैली ड) लोकशाही शैली

२. टिपा लिहा : १४
- अ) कार्यप्रेरणेची आवश्यकता (गरज).
- ब) संदेशवहणाची प्रक्रिया.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
- अ) नियंत्रणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ब) नियोजनबद्ध बदलाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
४. नेतृत्वाची व्याख्या सांगा. नेतृत्वशैलीच्या विविध प्रकाराचे मूल्यमापन करा. १४
- किंवा**
- व्यवसायिक पत्रव्यवहाराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
५. नियंत्रणाचे पारंपारीक व आधुनिक तंत्रे स्पष्ट करा. १४
- किंवा**
- बदलाचे व्यवस्थापन म्हणजे काय ? बदलास होणारा विरोध स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. I (Semester – II) Examination, 2017
FINANCIAL ACCOUNTING (New – CBCS)

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

- N.B.*** : 1) *Attempt all questions.*
2) *Question No. 1, 2 and 3 are compulsory.*
3) *All questions are equal marks.*
4) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Credit purchase is ascertained by preparing _____
- a) Total debtors A/c b) Statement of Affairs
c) Total Creditors A/c d) Cash A/c
- 2) The relationship between the Consignor and the consignee is that of _____
- a) Buyer and Seller b) Debtors and Creditors
c) Principal and Agents d) Owner and Seller
- 3) Cash received from debtors can be traced out by preparing _____
- a) Total Debtors A/c b) Cash A/c
c) Total Creditors A/c d) Bill Receivable A/c
- 4) Good sent on consignment are debited to _____
- a) Consignee's A/c b) Consignment A/c
c) Sale A/c d) Consignor A/c

13) Departmental account is maintained in _____ way.

- a) Independent A/c
- b) Columnar A/c
- c) a and b
- d) None of these

14) Department trading account is prepared to find out _____ gross profit.

- a) Department
- b) Branch
- c) Head Office
- d) None of these

2. Write short notes (7 marks **each**) : **14**

- A) Difference between consignment and sale.
- B) Type of Branches.

3. Solve Short Answer Problems (7 marks **each**) : **14**

A) Prepared the Branch A/c in H.O. book for the following information :

Goods supplied to the Branch	24,000
Salaries	1,200
Rent	360
Stock at branch (opening)	1,500
Telephone expenses	100
Petty cash (remittance)	150
Remittance received from the Branch	27,500
Petty cash (Closing Balance)	10
Petty expenses	140

B) Cost of goods send on consignment Rs. 30,000. Cost of stock with consignee Rs. 8,000.

Expenses incurred by the consignor : Freight Rs.100, Insurance Rs. 300.

Expenses incurred by the consignee : Carriage Rs. 250, Octroi Rs.300, Advertisement Rs. 500, Insurance Rs. 400.

Calculate the value of closing stock.

4. A) Shri Rajaram Keeps his books under Single Entry System. He gives you the following information relating to the year ending 31st March 2015. **14**

Receipts :	Sundry Debtors	38,400
	Bills receivable realised	12,000
	Commission received	1,500
	Cash sales	8,600
Payments :	Drawings	7,520
	Trade creditors	27,100
	Bills payable	9,300
	Wages	12,000
	Salaries	6,500
	Rent and taxes	4,400
	Insurance	800
	Carriage inward	250
	Advertising	330

Particulars of other Assets and Liabilities :	31-3-2014	31-3-2015
	Rs.	Rs.
Stock on Hand	18,700	23,400
Debtors	12,000	14,000
Creditors	9,000	1,500
Bills receivable	4,000	5,000
Bills payable	1,000	200
Outstanding salaries	600	1,200
Office furniture	600	600
Office building	12,000	12,000
Bank balance	4,350	–
Bank overdraft	–	3,350

A provision of Rs. 1,450 is required for doubtful debts on debtors and depreciation @ 5% is to be charged on Furniture and Building. There are outstanding wages Rs. 3,000. Insurance has been prepaid to the extent of Rs. 250. Legal expenses are outstanding to the extent of Rs. 700.

You are required to prepare Total Debtors A/c, Total Creditors A/c, Total Bills Receivable A/c, Total Bills Payable A/c, Trading, Profit and Loss A/c for the year ending 31st March 2015 and Balance Sheet as on that date.

OR

- B) Ganesh carries on his business in two departments A and B. On 31st Dec. 2016 the following particulars are available :

	Dept. A Rs.	Dept. B Rs.
Opening stock	5,000	2,000
Purchases	20,000	15,000
Sales	40,000	30,000
Wages	8,000	4,000
Closing stock	10,000	5,000

The expenses, which are to be charged to each department on the basis of turnover, are as follows :

Salaries	2,100
Rent	1,400
Insurance	280
Sundry expenses	630

Prepare Departmental Trading and Profit and Loss A/c for the year ended 31st Dec. 2016

5. A) Mr. Sunil, the proprietor of Shri Cooling Machine, sent on consignment to Mr. Anil, 100 cooling machines at invoice price of Rs. 400, Which is 33.33% above cost price. Mr. Anil spent Rs. 800 on freight and insurance. 14

Mr. Anil received a delivery of 90 machines, 10 being lost in transit and paid Rs. 500 for carriage etc. Mr. Anil sold 70 machines on credit at Rs. 500 each. He found 5 machines defective and therefore, returned them to consignor at a cost of Rs. 60. He is entitled to a commission at 5% on invoice price, 10% on surplus price realized and 1% del creder commission.

Show Consignment A/c and Anil A/c in the books of Shri Cooling Machine.

OR

B) A Surya Co. Ltd., Pune has branch in Solapur. The following are the Ledger Balance of the Branch as on 31-12-2016.

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Purchases	4,500	Interest received	1,250
Creditors	5,600	Sundry expenses	200
Machinery	10,000	H.O. Current A/c	11,000
Stock (1-1-2016)	7,500	Goods from H.O	7,000
Debtors	2,000	Sales	15,000
Bank	1,650		

Stock on 31-12-2016 Rs. 3,500

On enquiry you are told that :

- 1) The Head Office sent goods to Branch Rs. 500 on 30-12-2016 but the Branch received them on 4-1-2016.
- 2) The Branch Furniture stood in H.O. Books at Rs. 400.
- 3) In H.O. Books the Branch Current A/c had a balance of Rs. 11,500.

Give the Final Accounts of the Branch after depreciation Branch Furniture and Machinery by 5%. Also give Branch Current A/c in H.O. Books.

Seat No.	
----------	--

**B.Com. I (Semester – II) (New) (CBCS) Examination, 2017
BUSINESS ECONOMICS**

Time : 2 ½ Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right shows full marks.*
3) *Draw diagrams where necessary.*

1. Choose the correct alternative.

14

- 1) _____ situation occur in break even point.
 - a) Total Revenue = Total cost
 - b) Total Revenue > Total cost
 - c) Total Revenue < Total cost
 - d) All the above
- 2) Total cost of production = Fixed cost production + _____.
 - a) Marginal cost of production
 - b) Variable cost of production
 - c) Average cost of production
 - d) None of these
- 3) The concept 'External Economies' is related with the _____.
 - a) Firm
 - b) Industry
 - c) Service sector
 - d) None of these
- 4) The concept of transfer earning is introduced by _____.
 - a) Mrs. John Robinson
 - b) Marshall
 - c) Keynes
 - d) None of these
- 5) According to the law of variable proportions on production in the first stage starts
 - a) Increasing
 - b) Decreasing
 - c) Remaining constant
 - d) None of these
- 6) Risk bearing theory is associated with _____.
 - a) Rent
 - b) Wages
 - c) Profit
 - d) Interest
- 7) In _____ Market Producer is price taker.
 - a) Perfect competition
 - b) Monopoly
 - c) Monopolistic competition
 - d) None of these

- 8) Keynesian theory of interest is concern with _____.
 a) Money supply b) Demand for money
 c) Value of money d) None of these
- 9) The functional relationship between input and output is called as _____.
 a) Production function b) Cost function
 c) Profit function d) None of these
- 10) 'No profit no loss' analysis is useful in _____ period.
 a) Short b) Long
 c) Short and long d) None of these
- 11) Production means _____
 a) Creation of utility b) Creation of price
 c) Creation of cost d) None of these
- 12) _____ is not a feature of perfect competition.
 a) Homogeneous product b) Large number of sellers
 c) Large number of buyers d) Differential product
- 13) _____ means the labour paid remuneration for their work.
 a) Rent b) Wages c) Profit d) Interest
- 14) Selling cost is a significant feature of _____ market.
 a) Perfect competition b) Monopoly
 c) Monopolistic competition d) None of these
2. Write a short answer of the following : 14
 A) Explain the features of monopolistic competition.
 B) Explain the importance of break even analysis.
3. Write a short notes : 14
 A) Production function.
 B) Dynamic theory of profit.
4. Answer **any one** of the following : 14
 A) Explain the law of variable proportions.
 B) Explain the uncertainty theory of profit.
5. Answer **any one** of the following : 14
 A) Explain the features of perfect competition.
 B) Explain the Recordian theory of rent.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) योग्य तेथे आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) समबिंदूच्या स्थितीत _____ असते.
अ) एकूण प्राप्ती = एकूण खर्च ब) एकूण प्राप्ती > एकूण खर्च
क) एकूण प्राप्ती < एकूण खर्च ड) यापैकी नाही
- २) एकूण उत्पादन = स्थिर उत्पादन खर्च + _____
अ) सीमांत उत्पादन खर्च ब) बदलता उत्पादन खर्च
क) सरासरी उत्पादन खर्च ड) यापैकी नाही
- ३) 'बहिर्गत बचती' ही संकल्पना _____ शी निगडीत आहे.
अ) उद्योग संस्था ब) उद्योगधंदा
क) सेवा क्षेत्र ड) यापैकी नाही
- ४) बदली उत्पन्नाची संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) मिसेस जोन रॉबिन्सन ब) मार्शल
क) केन्स ड) यापैकी नाही
- ५) बदलत्या प्रमाणाच्या सिद्धांतानुसार पहिल्या टप्प्यात उत्पादन _____
अ) वाढते ब) घटते क) स्थिर होते ड) यापैकी नाही
- ६) धोका पत्करण्या बाबतचा सिद्धांत _____ शी संबंधित आहे.
अ) खंड ब) वेतन क) नफा ड) व्याज
- ७) _____ या बाजारात उत्पादक हा किंमत स्वीकारणारा असतो.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- ८) केन्सचा व्याज विषयक सिद्धांत _____ संबंधित आहे.
अ) पैशाचा पूरवठा ब) पैशाची मागणी
क) पैशाचे मूल्य ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2017
MARATHI (Compulsory)
मराठी आवश्यक – सृजनरंग

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न : योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) रयतेचा वाटा रयतेस द्यावा असा आदेश कोणी दिला ?
अ) शाहू महाराज ब) छत्रपती शिवाजी महाराज
क) संभाजी महाराज ड) यशवंतराव चव्हाण
- २) गणपतराव यांना कोणत्या गावी दिडशे एकर जमीन मिळाली ?
अ) इंदौर ब) गरोठ क) भोपाळ ड) उज्जैन
- ३) बेलाच्या झाडाच्या दर्शनाने मन कसे व्हायचे ?
अ) आनंदीत ब) टवटवीत क) उदास ड) दुःखी
- ४) डॉ. प्रकाश आमटे यांनी माकडाच्या पिलाचे नाव काय ठेवले ?
अ) बबली ब) नेगल क) हेमल ड) कालू
- ५) महाराष्ट्र चेंबर ऑफ कॉमर्सची स्थापणा कोणी केली ?
अ) वालचंद ब) गुलाबचंद क) रतनचंद ड) लालचंद
- ६) देव कोणत्या भक्तीने सुखी होतो असे संत नामदेव म्हणतात ?
अ) चिंतनाच्या ब) जपाच्या क) तपाच्या ड) कीर्तनाच्या
- ७) महदंबा ही कोणत्या संप्रदायातील होती ?
अ) वारकरी ब) नाथ क) महानुभाव ड) नागेश
- ८) मृदू सबाहय नवनीत। असे अंतःकरण कोणाचे असते ?
अ) देवाचे ब) भक्ताचे क) सज्जनांचे ड) सेवकाचे

९) त्र्यंबक बापूजी ठोंबरे यांनी कोणत्या टोपन नावाने काव्यलेखन केले ?

अ) केशवसूत ब) बालकवी क) गोविंदाग्रज ड) केशवकुमार

१०) अरुण कोल्हटकर वामांगी या कवितेत कोणाशी संवाद साधतात ?

अ) रुख्मिणीशी ब) विठ्ठलाशी क) भक्ताशी ड) पूजाच्याशी

११) त्यांचे राज्य उद्याचे कवितेचे कवी कोण ?

अ) संजीवनी ब) मंगेशपाडगावकर

क) ज्योति लांजेवार ड) अरुण कोल्हटकर

१२) दूरदर्शन हे कोणते माध्यम आहे ?

अ) श्राव्य ब) दृक्श्राव्य क) दृक् ड) दृश्य

१३) मराठीत वापरल्या जाणाऱ्या मूळ संस्कृत शब्दांना काय म्हणतात ?

अ) तद्भवशब्द ब) ऱ्हस्व शब्द क) तत्समशब्द ड) दीर्घ शब्द

१४) बातमीत किती 'क' कारांची परिपूर्ण उत्तरे मिळायला हवीत ?

अ) चार ब) पाच क) सहा ड) सात

२. लघुत्तरी प्रश्न : दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

१) निराशेचे क्षण हे जीवनाला शक्ती देणारे असतात असे यशवंतराव चव्हाण का म्हणतात ?

२) शालेत छडीनं तळहात लाल झाला की लेखक बेलाच्या झाडाखाली का जाल असत ?

३) 'हेमल'च्या जन्मामूळे आम्ही वाघिणीचे दूध पिणारे ठरलो असे प्रकाश आमटे का म्हणतात ?

४) फादर स्टिफन्स यांनी मराठी भाषेला कोणकोणत्या उपमा दिलेल्या आहेत ?

५) प्रा. जे. बी. शिंदे यांनी ज्ञानाचा महिमा कसा वर्णन केला आहे ?

६) वक्तृत्व म्हणजे काय ?

७) भाषण म्हणजे काय ?

८) बातमी म्हणजे काय ?

३. लघुत्तरी प्रश्न :

८

अ) संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :

- १) कुभ रसांचे शिरी घेऊनि शब्दांच्या गौळणी ।
नजरेपुढती ठुमकत येती रूपवती कामिणी ॥
- २) आयुष्य रोज चिंह्या झाले
तुझ्याइतके कुणी फाटले नाही
हप्त्या हप्त्याने श्वास घेताना
सूर्याला काही वाटले नाही.
- ३) जैसी पुस्पामाजि पुस्प मोगरा । की परिमलामाजि कस्तुरी
तैसी भासामाजि साजिरी । मराठिया.

ब) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

६

- १) उंची कवितेतील विचार
- २) छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या सुभेदारास सूचना
- ३) अक्षराचं बेट मधील बोरूची बेटं.

४. चंद्रकुमार नलगे यांचे भावविश्व 'अक्षराचं बेट' या पाठाच्या आधारे उलगडून दाखवा.

१४

किंवा

'त्यांचे राज्य उद्याचे' या कवितेचे आशय सौंदर्य स्पष्ट करा.

५. डॉ. प्रकाश आमटे यांचे प्राण्यांच्या सहवासातील अनुभवविश्व उलगडून दाखवा.

१४

SLR-B – 30

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (New – CBCS) Examination, 2017
HINDI (Comp.)
Sahitya Sudha Aur Vyavharik Hindi

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

1. निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए।

14

1) हिमांशु जोशी का जन्म _____ गाँव में हुआ।
(ज्योसूज/युसुफ/जेमिनी/जामनगर)

2) 'कलम का सिपाही' जीवनी के रचनाकार _____ है।
(बालकृष्ण भट्ट/अमृतलाल/अमृतराय/हिमांशु जोशी)

3) बालकृष्ण भट्ट की जन्म तिथि _____ है।
(1844/1855/1833/1840)

4) आपका बंटी उपन्यास के लेखक _____ है।
(प्रेमचंद/भीष्म साहनी/कृष्ण सोबती/मन्नु भंडारी)

5) 'सजा' कहानी के रचनाकार _____ है।
(मन्नु भंडारी/प्रेमचंद/अज्ञेय/धूमिल)

6) मन्नु भंडारी जी का जन्म _____ गाँव में हुआ।
(मानदेश/मानपुरा/दिसपुरा/खानदेश)

7) 'गिरजे का घंटा' _____ की रचना है।
(पंत/निराला/महादेवी/वर्मा)

8) रहीम का जन्म _____ में हुआ।
(1555/1556/1557/1558)

P.T.O.

- 9) 'गीत गोविंद की टीका' _____ की रचना है।
(महादेवी वर्मा/मीराबाई/सुभद्राकुमारी चौहान/प्रेमचंद)
- 10) 'कथा: केरल की' यात्रा वृत्त _____ का है।
(अज्ञेय/दिनकर/हिमांशु जोशी/निराला)
- 11) मालती _____ कहानी की पात्र है।
(सजा/रोज/पूस की रात/चीफ की दावत)
- 12) बालकृष्ण भट्ट के निबंध का नाम _____ है।
(माता का स्नेह/ पिता का स्नेह/बहन का स्नेह/भाई का स्नेह)
- 13) 'ताज' कविता के कवि _____ है।
(पंत/निराला/अज्ञेय/धूमिल)
- 14) 'ख' और 'ग' _____ वर्ग की ध्वनियाँ हैं।
(क/च/ट/त/प)

2. संक्षिप्त उत्तरलक्षी प्रश्न (8 में से 7) :

14

मुहावरों के अर्थ लिखिए।

1) अ) अपने पैरों पर खड़ा होना।	ब) चिड़िया फँसाना।
2) अ) कलम तोड़ना।	ब) चकरा जाना।
3) अ) टकटकी बाँधना।	ब) खाक छानना।

कहावतों के अर्थ लिखिए।

4) अ) अंधे के हाथ बटेर लगी।	ब) एक अनार सौ बीमार।
5) अ) काषुल में क्या गधे नहीं होते।	ब) चार दिन की चाँदनी, फिर अंधेरी रात।
6) अ) लकड़ी के बल बंदर नाचे।	ब) डूबते को तिनके का सहारा।
- 7) वर्णमाला की मात्राएँ लिखिए।
- 8) 'त' वर्ग की ध्वनियाँ लिखिए।

3. अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो अवतरणों का संदर्भ के साथ स्पष्टीकरण कीजिए। **8**

- 1) “खीरा सिर धरि काहिए, मलिए लोन लगाई।
कुरुए मुख कहँ चाहिए, ‘रहिमन’ यही सजाइ।।”
- 2) “माई साँवरे रंग राची।
साज सिंगार बाँध पग घूँघर, लोकलाज तज णाची।
गयाँ कुमत लयाँ साधाँ संगत, श्याम प्रीत जग साँची।”
- 3) “भूल गए हम जीवन का संदेश अनश्वर,
मृतकों के हैं मृतक, जीवितों का है ईश्वर ?”

ब) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **6**

- 1) कृष्ण के प्रति मीराबाई की अनन्य भक्ति।
- 2) सुमित्रानंदन पंत की ‘ताज’ कविता किस बात का प्रतिक है।
- 3) सुभद्राकुमारी चौहान ने हमें क्या संदेश दिया है ?

4. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। **14**

कवि पंत जी को ताजमहल अपनी ओर आकर्षित क्यों नहीं करता ?

अथवा

‘माता का स्नेह’ में चित्रित माँ की ममता को स्पष्ट कीजिए।

5. ‘रोज’ कहानी की प्रमुख पात्र मालती का चरित्र-चित्रण कीजिए। **14**

Seat
No.

B.Com – I (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2017

URDU

Prose, Poetry & Communication

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **All questions carry equal marks.**

14

سوال نمبر ۱:- صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے خانہ پُر کیجئے۔

(۱) مرحوم عبد الجلیل شیخ صاحب کا آبائی وطن ----- ہے۔ (عثمان آباد۔ حیدر آباد۔ پونہ۔ شولا پور)

(۲) شعراء کے بعد اپنے وطن میں ----- کا نمبر آتا ہے۔ (ادباء۔ عشاق۔ سیاست داں۔ ڈاکٹرس)

(۳) جو اہل فضل، عالم و فاضل کہلاتے ہیں ----- ہونے پر کلمہ بھی بھول جاتے ہیں۔

(زمیندار۔ جاگیر دار۔ مفلس۔ سیاست داں)

(۴) سیوک رام ناصر نے ----- اس نظم سے ہندوستانیوں کو غلامی کی لعنت کا شدید احساس دلا یا تھا۔

(شعلہ نوائی۔ ترانہ ہندی۔ نثار تیری گلیوں کے۔ غلامی کی لعنت)

(۵) ”اگر رانی کے مقابلے میں بیگم کے لفظ کو پسند کروں تو کیا گناہ ہے“۔ یہ جملہ ----- سے لیا گیا ہے۔

(چارپائی۔ دیاسلانی۔ جنگ آزادی میں اردو شاعری کا حصہ۔ استاد کی تلاش)

(۶) ----- کا پہلا اردو شعری مجموعہ کلام ”بانگ درا“ ہے۔ (حالی۔ اقبال۔ نظیر۔ میر انیس)

(۷) منہ بکنے لگی ماں کا وہ بیمار، بصد غم چتون سے عیاں تھا کہ چلیں آپ، موئے ہم

مندرجہ بالا شعر ----- کا تحریر کردہ ہے۔ (حالی۔ مرزا دبیر۔ میر انیس۔ نظیر)

(۸) طالب علموں کے بعد عشاق کا دوسرا بڑا گروہ ----- سے تعلق رکھتا ہے۔

(پیر مرگ۔ دکاندار طبقہ۔ سیاست داں۔ علماء)

۹) ہندوستان میں پہلی جنگ آزادی۔۔۔۔۔۔۔ کی قیادت میں لڑی گئی تھی۔

(شاہ جہاں۔ اورنگ زیب۔ محمد قلی قطب شاہ۔ بہادر شاہ ظفر)

۱۰) ”شاعر انقلاب“۔۔۔۔۔۔۔ کو کہا جاتا ہے۔ (فیض احمد فیض۔ جوش ملیح آبادی۔ مجاز لکھنوی۔ اختر شیرانی)

۱۱)۔۔۔۔۔۔۔ کے مضامین میں تصوف کا رنگ موجود ہے۔

(مرزا فرحت اللہ بیگ۔ رشید احمد صدیقی۔ خواجہ حسن نظامی۔ عبد الجلیل شیخ)

۱۲) نظم۔۔۔۔۔۔۔ میں تین بہادر لڑکوں کی کہانی بیان کی گئی ہے۔

(حضرت صفری کی التجاء۔ مفلسی۔ جواں مردی کا کام۔ آوازِ غیب)

۱۳) نظم ”مدر و جزر اسلام“۔۔۔۔۔۔۔ کی شاہکار تخلیق تسلیم کی جاتی ہے۔ (حالی۔ اقبال۔ نظیر۔ میر انیس)

۱۴) مہر و مہد و انجم نہیں محکوم ترے کیوں کیوں تیری نگاہوں سے لرزتے نہیں افلاک

مندرجہ بالا شعر نظم۔۔۔۔۔۔۔ سے تعلق رکھتا ہے۔ (حضرت صفری کی التجاء۔ جواں مردی کا کام۔ آوازِ غیب۔ مفلسی)

14

سوال نمبر ۲:- مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے۔ (کوئی سات/07)

۱) ”حضرت صفری کی التجاء“ کا مرکزی خیال بیان کیجئے۔

۲) کالج کے طالب علموں کا عشق بیان کیجئے۔

۳) مصنف اور میاں دانی عربی کے استاد کی تلاش کیسے کرتے ہیں؟

۴) رام پر ساد بسک کے جذبہ آزادی کے اشعار تحریر کیجئے۔

۵) ”آوازِ غیب“ کا مرکزی خیال لکھئے۔

۶) اپنے وطن میں شعراء کی کتنی قسمیں ہیں؟ وضاحت کیجئے۔

۷) منجلی بیٹے کی بہادری کی مثال بیان کیجئے۔

۸) میر انیس کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟

8

سوال نمبر ۳:- [الف]- مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے۔ (کوئی دو/02)

۱) نظم ”آوازِ غیب“ میں شاعر کیا پیغام دینا چاہتے ہیں؟

۲) انگریزی عبارت کا اردو میں ترجمہ کیجئے۔

Mansukh and Himmat had grown up together as close friends. They shared their problems as well as their pleasures. They were more like brothers than friends. Each had started his own business and had to travel a lot. So, they often travelled together. That way, they could enjoy each other's company without neglecting the demands of their business.

Once they had to travel to a far-away place. Their path took them through a desert. In those days, there were no buses and railways. People often travelled on foot. The two friends started early and the journey began quite happily. They passed the time by singing songs and telling each other jokes and riddles.

۳) درج ذیل عبارت کا ایک تہائی حصہ (One third passage) لکھئے۔

سبرانیہ بھارتی کا شمار بیسویں صدی کے عظیم تامل شاعروں میں ہوتا ہے۔ جدید ہندوستان کی تاریخ کے صفحات میں ان کا نام ایک پر جوش محب وطن کی حیثیت سے بے حد نمایاں ہے۔ ان کی زندگی میں ہمارے ملک پر برطانیہ کی حکومت تھی۔ ہندوستان کو غیر ملکی حکمرانوں کے پنجے سے آزاد کرانے کی وہ شدید خواہش رکھتے تھے۔

سہرا منیہ بھارتی کی پیدائش تا مل ناڈو کے ایٹاپورم میں ایک اوسط درجے کے خاندان میں ۱۱ دسمبر ۱۸۸۲ء کو ہوئی تھی۔ ان کے والد کا نام چنا سوامی ایر اور والدہ کا لکشمی امل تھا۔ پرائمری اسکول سے ہی بھارتی، جنھیں گھر میں سب سنیا کہہ کر بلاتے تھے۔ نظمیں لکھنے اور انہیں سنانے کے بہت شوقین تھے۔ ایک بار جب ان کے والد نے ان سے پوچھا کہ کیا تم نے سوال حل کر لیے تو انہوں نے برجستہ جواب دیا۔ ”سوال تو گوند کی طرح گونگے ہیں۔ وہ بے حس ہیں اور بھن بھناتے ہیں۔“ سنیا اکثر اسکول نہیں جاتے تھے۔ وہ اپنی سلیٹ اور پنسل پھینک کر قدرتی مناظر دیکھنے میں بھاگ جاتے۔ چودہ سال کی عمر میں ان کی شادی ۷ سال کی چلیلی سے ہو گئی۔ ۱۸۹۸ میں بھارتی آگے کی پڑھائی کے لئے اپنی چچی کے پاس بنارس چلے گئے۔ بہت جلد ہی انہوں نے اپنی تخلیقی صلاحیتوں سے استادوں اور طالب علموں میں ہلچل پیدا کر دی۔ بنارس میں انہوں نے ہندی، سنسکرت اور انگریزی زبانیں سیکھیں۔ ۱۹۰۷ء میں بھارتی نے سورت میں منعقد کانگریس اجلاس میں حصہ لیا۔ ”انڈیا“ نام سے ایک ہفت روزہ اخبار نکالنے لگے۔ ۱۹۱۹ء میں بھارتی صرف ایک بار گاندھی جی سے ملے تھے اور وہ بھی کچھ لمحوں کے لئے گاندھی جی نے بہت جلد ہی نہ صرف غربت کے مارے اس کمزور شخص کو پہچان لیا بلکہ اس آگ کو بھی دیکھ لیا جو ان کی آنکھوں میں چمک رہی تھی۔

6

[ب] :- مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئے۔ (کوئی دو/02)

(۱) ”چارپائی“ کا ہندوستانی عوام کیسے استعمال کرتی ہے؟

(۲) نظیر اکبر آبادی کی نظم ”مفلسی“ کا مرکزی خیال تحریر کیجئے۔

(۳) خواجہ حسن نظامی کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟

14

سوال نمبر ۴:- مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئے۔ (کوئی ایک)

(۱) کنھیالال کپور کا تخلیق کردہ مضمون ”اپنے وطن میں سب کچھ ہے پیارے“ کا خلاصہ تحریر کیجئے۔

(۲) ”جنگ آزادی میں اردو شاعری کا حصہ“ کا خلاصہ لکھئے۔

14

سوال نمبر ۵:- نظم ”جواں مردی کا کام“ کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجئے۔

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2017
PRINCIPLES OF MARKETING

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks of questions.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives. **14**
- 1) The movement of goods from the point of manufacturer to the point of consumption is known as _____
a) Distribution b) Selling c) Buying d) Marketing
 - 2) All disputes of compensation amounting to more than Rs. 20 lacs but less than Rs. 1 crore are settled at _____
a) District Forum b) State Commission
c) National Commission d) None of these
 - 3) 'Attitude' is a _____ factor affecting consumer behaviour.
a) Cultural b) Non-economic
c) Economic d) Psychological
 - 4) In India Consumer Protection Act was passed in the year _____
a) 1985 b) 1986 c) 1987 d) 1988
 - 5) _____ is the last step of Marketing Research.
a) Collection of information b) Follow-up
c) Setting up of objectives d) Data Analysis
 - 6) Tele-marketing is a _____ method of marketing.
a) Direct b) Indirect c) On-line d) None of these
 - 7) Indiamart.com Company was established in India in the year _____
a) 1995 b) 1996 c) 1997 d) 1998
 - 8) E-business is a _____ method of buying and selling.
a) Off-line b) On-line c) Personal d) None of these

5. Answer **any one** of the following questions :

14

- 1) What do you mean by channel of distribution ? Explain in brief the factors affecting choice of a distribution channel.
- 2) Define the term marketing research. Explain in brief the steps involved in the process of marketing research.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

१४

- १) वस्तूची उत्पादन केंद्रापासून उपभोग केंद्रापर्यंत होणारी हालचाल म्हणजे _____ होय.
अ) वितरण ब) विक्री क) खरेदी ड) विपणन
- २) रु. २० लाखापेक्षा जास्त परंतु १ कोटी पेक्षा कमी रकमेच्या नुकसान भरपाईच्या सर्व तक्रारी _____ मध्ये सोडविल्या जातात.
अ) जिल्हा न्यायमंच ब) राज्य आयोग
क) राष्ट्रीय आयोग ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ३) 'दृष्टीकोन' हा खरेदीदाराच्या वर्तणूकीवर परिणाम करणारा _____ घटक आहे.
अ) सांस्कृतिक ब) आर्थिकेतर क) आर्थिक ड) मानसशास्त्रीय
- ४) _____ साली भारतात ग्राहक संरक्षण कायदा समंत करण्यात आला.
अ) १९८५ ब) १९८६ क) १९८७ ड) १९८८
- ५) _____ हे विपणन संशोधनाचा शेवटचा टप्पा आहे.
अ) माहिती संकलन ब) पाठपुरावा
क) उद्दिष्ट निश्चिती ड) माहितीचे विश्लेषण
- ६) टेली-मार्केटिंग ही विपणनाची _____ पद्धत आहे.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) ऑनलाईन ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ७) भारतात इंडियामार्ट.कॉम कंपनीची स्थापना _____ मध्ये झाली आहे.
अ) १९९५ ब) १९९६ क) १९९७ ड) १९९८
- ८) ई-व्यवसाय ही _____ खरेदी विक्रीची पद्धत आहे.
अ) ऑफलाईन ब) ऑनलाईन क) वैयक्तिक ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ९) _____ आभासी विपणनाचे माध्यम आहे.
अ) ई-मेल ब) ट्विटर क) लिंक शेरींग ड) हे सर्व

- १०) उत्पादक → किरकोल व्यापारी → अंतिम ग्राहक ही _____ वितरण साखळी आहे.
 अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष क) घरोघरी ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ११) विक्री वाढविणारी अथवा वाढविण्यास मदत करणारी कोणतीही कृती अथवा निर्णय म्हणजे _____
 अ) विक्रयकला ब) विक्रय वृद्धी
 क) उपभोक्त्यांची वर्तणूक ड) खरेदी
- १२) _____ हा दिवस 'जागतिक ग्राहक दिन' म्हणून ओळखला जातो.
 अ) १५ एप्रिल ब) १५ मार्च क) १६ एप्रिल ड) १६ मार्च
- १३) विपणन समस्या सोडविण्यासाठी आवश्यक माहितीच्या प्राप्तीसाठी केलेले पद्धतशीर प्रयत्न म्हणजे _____ होय.
 अ) ग्राहक संशोधन ब) विपणन संशोधन
 क) वस्तु संशोधन ड) विक्री संशोधन
- १४) ग्राहक संरक्षण कायदानुसार जिल्हा न्यायमंचाच्या आदेशा विरुद्ध _____ दिवसांच्या आत राज्य आयोगाकडे अपिल करता येते.
 अ) १५ ब) ४५ क) ३० ड) १२

२. टीपा लिहा :

अ) विपणन संशोधनाचे महत्त्व. ७

ब) आभासी विपणनाची वैशिष्ट्ये. ७

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) मोबाईल व्यवसाय म्हणजे काय ? मोबाईल व्यवसायाची वैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा. ७

ब) टेलि-मार्केटिंग म्हणजे काय ? टेलि-मार्केटिंगची पद्धत थोडक्यात स्पष्ट करा. ७

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

१) उपभोक्त्यांची वर्तणूक म्हणजे काय ? उपभोक्त्यांच्या वर्तणूकीवर परिणाम करणारे आर्थिक व सामाजिक घटक सांगा.

२) ई-व्यवसाय म्हणजे काय ? ई-व्यवसायाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

१) वितरण मार्ग म्हणजे काय ? वितरण मार्ग निवडीवर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

२) विपणन संशोधन या संज्ञेची व्याख्या द्या. विपणन संशोधन प्रक्रियेतील अवस्था थोडक्यात स्पष्ट करा.

SLR-B – 33

Seat
No.

B.Com. (Part – I) (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2017
KANNADA
Modern Prose and Poetry – II

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

1. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ :

14

1) 'ತತ್ವ' ಎಂದರೆ

ಅ) ದೇವರು ಆ) ಹಣ ಇ) ಸಂಪತ್ತು ಈ) ಅದೇನಾನು

2) ತತ್ವ ಪದಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ _____ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಅ) ಧಾರ್ಮಿಕ ಆ) ರಾಜಕೀಯ ಇ) ತರ್ಕ ಈ) ತಾತ್ವಿಕ

3) ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತತ್ವ ಪದಕಾರ

ಅ) ರಜಾಕ್ ಆ) ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ ಇ) ಕಣವಿ ಈ) ಬೇಂದ್ರೆ

4) ಕಡಕೋಳ ಎಂಬುದು ಒಂದು

ಅ) ಜಿಲ್ಲೆ ಆ) ಗ್ರಾಮ ಇ) ರಾಜ್ಯ ಈ) ತಾಂಡಾ

5) ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನವರ ಪದಗಳ ಅಂಕಿತ

ಅ) ಗುಹೇಶ್ವರ ಆ) ಮಹಾಂತ ಇ) ಬಸವಲಿಂಗ ಈ) ವಿಠಲ

6) ಗುಡ್ಡದ ಮಹಾಂತೇಶ್ವರನ ಕ್ಷೇತ್ರ _____ ಯಲ್ಲಿದೆ.

ಅ) ಜೇವರ್ಗಿ ಆ) ಸೇಡಂ ಇ) ಚಿಂಚೋಳಿ ಈ) ಕೊಪ್ಪಳ

7) ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ರಚಿಸಿದ್ದು

ಅ) ನಾಟಕ ಆ) ಕತೆ ಇ) ತತ್ವಪದ ಈ) ವಚನ

8) ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವರಕವಿ

ಅ) ಬೇಂದ್ರೆ ಆ) ಕಾರಂತ ಇ) ಶ್ರೀರಂಗ ಈ) ಪಂಪ

9) ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು

ಅ) ಕಾರಂತ ಆ) ಕಣವಿ ಇ) ಸಿಂಪಿ ಈ) ಸರ್ವಜ್ಞ

P.T.O.

- 10) ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಒಟ್ಟು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು
 ಅ) ನೂರು ಆ) ನೂರಾವಿಂಟು ಇ) ಹತ್ತು ಈ) ಎಂಟು
- 11) ದೀವಾನಖಾನೆಯ ಅಂದ ಚಂದ ಇದು ಒಂದು _____.
 ಅ) ನಾಟಕ ಆ) ಕತೆ ಇ) ಕವಿತೆ ಈ) ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ
- 12) ಹಳ್ಳಿಯ ಚಹಾ ಹೊಟೇಲುಗಳು ಬರೆದವರು _____.
 ಅ) ಧಾರವಾಡಕರ್ ಆ) ಸಿಂಪಿ ಇ) ಶರ್ಮ ಈ) ವಾಡಪ್ಪಿ
- 13) ಮೂಗು ಇರುವ ತನಕ _____ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ!
 ಅ) ಕೆಮ್ಮು ಆ) ಸ್ವಾಸ ಇ) ನೆಗಡಿ ಈ) ಖರ್ಚು
- 14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ _____

2. ಬೇಕಾದ ಏಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ:

14

- 1) ರೈಲು ಪ್ರವಾಸದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು.
- 2) ಹಳ್ಳಿಯ ಚಹಾ ಹೊಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಸಿಗುತ್ತದೆ ?
- 3) ಸಾಲ ಮಾಡಿದರೆ ಮನೆ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ?
- 4) ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು.
- 5) ನೀಚ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಿಡಬೇಕು. ಏಕೆ ?
- 6) ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಏಕೆ ಬೇಕು ?
- 7) ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ !
- 8) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆ

3. ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ:

14

- 1) ನನ್ನ ರೈಲು ಪ್ರವಾಸ
- 2) ಮಕ್ಕಳ ಆಟ
- 3) ಗುರು - ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ
- 4) ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಕೊರಗು.

4. ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

14

- 1) ನೆಗಡಿಯ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ? ವಿವರಿಸಿರಿ.
- 2) ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ ?
- 3) ಗಂಗಮ್ಮನ ಬೋರ್ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

5. ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪನವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

14

Seat No.	
----------	--

B.Com. – I (Semester – II) (New CBCS) Examination, 2017
BUSINESS MATHEMATICS

Time : 2 ½ Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **Graph Paper** will be supplied on request.
2) **All questions are compulsory.**
3) Figures to **right** indicate **full** marks.
4) **Use of calculator is allowed.**
5) **Assume suitable data if required.**

1. Choose the most appropriate alternative from the following : 14

- 1) If $x = \log_2 8$ then value of x is _____
a) -3 b) 3 c) 8 d) -8
- 2) If 3, 7, 11, 15, are in A.P. then $t_{15} =$ _____
a) 57 b) -53 c) 63 d) -57
- 3) A sequence in which the ratio of any term to its preceding term is constant is called as _____
a) Arithmetic Progression b) Harmonic Progression
c) Geometric Progression d) None of these
- 4) If $a : b = c : d$ then _____
a) $ab = cd$ b) $ad = bc$
c) $ac = bd$ d) None of these
- 5) $\lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{2^x - 1}{x} \right] =$ _____
a) 0 b) 2 c) $\log 2$ d) None of these

6) $\lim_{x \rightarrow 3} [3x^2 + 2x + 2] = \underline{\hspace{2cm}}$

- a) 35 b) -35 c) 17 d) None of these

7) $\frac{d}{dx}(x^e) = \underline{\hspace{2cm}}$

- a)
- x^e
- b)
- ex^{e-1}
-
- c)
- $x^e \cdot \log x$
- d) None of these

8) $f'(x) = \lim_{h \rightarrow 0} [\underline{\hspace{2cm}}]$

- a)
- $\frac{f(x) - f(c)}{c}$
- b)
- $\frac{f(x+h) + f(x)}{h}$
-
- c)
- $\frac{f(x+h) - f(x)}{h}$
- d)
- $\frac{f(x) + f(c)}{c}$

9) $\frac{d}{dx} \left(\frac{1}{x} \right) = \underline{\hspace{2cm}}$

- a)
- $\frac{-1}{x^2}$
- b)
- $\frac{1}{x^2}$
-
- c)
- $\log x$
- d) None of these

10) $\int_{-3}^3 x \, dx = \underline{\hspace{2cm}}$

- a) 9 b) 0 c) -9 d) None of these

11) Marginal Average Cost (MAC) = $\underline{\hspace{2cm}}$

- a)
- $\frac{d}{dx}(C)$
- b)
- $\frac{d}{dx}(AC)$
-
- c)
- $\frac{C}{x}$
- d) None of these

12) $\int 5^x dx =$ _____

a) $\frac{5^x}{\log 5}$

b) $5^x \cdot \log 5$

c) 5^x

d) $x \cdot 5^{x-1}$

13) $\int 5x^4 dx =$ _____

a) $20x^3$

b) $4x^3$

c) x^5

d) $\frac{x^5}{5}$

14) $\int_0^1 e^x dx =$ _____

a) $e - 1$

b) $e + 1$

c) e

d) $-e$

2. A) The seventh term and tenth term of an A.P. are 30 and 21 respectively. Find the sum of the first 33 terms of the A.P. 7

B) If $\log\left(\frac{x+y}{6}\right) = \frac{1}{2}(\log x + \log y)$. Show that $\frac{x}{y} + \frac{y}{x} = 34$. 7

3. A) Evaluate :

i) $\lim_{x \rightarrow 2} \left[\frac{x^3 - 3x^2 + 4}{x^2 - 3x + 4} \right]$

ii) $\lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{5^x + 3^x - 2}{x} \right]$. 7

B) If $x^3 \cdot y^5 = (x + y)^8$ then prove that $\frac{dy}{dx} = \frac{y}{x}$. 7

4. Attempt **any one** out of **A** and **B** :

A) i) If u and v are functions of x and $y = u \cdot v$ then prove that $\frac{dy}{dx} = u \cdot \frac{dv}{dx} + v \cdot \frac{du}{dx}$. **10**

ii) Find $\frac{dy}{dx}$ if $x^2 + y^2 = 16$. **4**

B) i) State the various properties of definite integrals. Also evaluate $\int_2^8 x \cdot e^{x^2} dx$. **10**

ii) Evaluate $\int \frac{e^x + 1}{e^x} dx$. **4**

5. Attempt **any one** out of **A** and **B** :

A) i) If $y = (x + \sqrt{1+x^2})$ prove that $(1 + x^2) \frac{d^2y}{dx^2} + x \frac{dy}{dx} - y = 0$. **10**

ii) If the total cost function $C = 4 + 2x + x^2$. Find average cost function when $x = 2$. **4**

B) i) Evaluate $\int x^2 \cdot \log x dx$. **7**

ii) Evaluate $\int_5^{10} \frac{dx}{(x+1)(x+2)}$. **7**

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) Examination, 2017
INSURANCE
(New CBCS)

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence : 14
- 1) Fire Insurance policy can be taken of
A) Tangible Assets B) Intangible Assets
C) Both of the above D) None of the above
 - 2) According to Motor Vehicles Act 1939, every motor owner has to take _____ Insurance.
A) Goods B) Third party liability
C) Accessories D) Vehicle
 - 3) In Marine Insurance Time Policy is more useful for _____ Insurance.
A) Accident B) Fire C) Warehouse D) Hull
 - 4) In Fire Insurance, when a particular property is insured with two or more insurance companies against the same risk, then it is called as
A) Principle of Insurable Interest B) Principle of Co-operation
C) Principle of Utmost Faith D) Principle of Contribution
 - 5) A person insured his goods worth Rs. 60,000/- for Rs. 30,000/- against the fire, his actual loss by fire is Rs. 20,000/- assuming that there is average clause his claim is
A) Rs. 5,000 B) Rs. 10,000 C) Rs. 7,500 D) Rs. 6,000
 - 6) In Marine Insurance Policy Insurable interest must exist at the time of
A) Taking policy B) Claim
C) Both taking policy and claim D) None of the above
 - 7) Crop Insurance Scheme was started by the Government of India in the year
A) 1983 B) 1985 C) 1968 D) 1975

- 8) _____ policy covers both time factors and Voyage factors.
A) Time policy B) Mixed policy C) Voyage policy D) Valued policy
- 9) Burglary Insurance is important type of _____ Insurance.
A) Marine B) Fire C) Time D) Accident
- 10) Declaration policy, Valued policy, Specific policy are the types of _____ insurance policy.
A) Life B) Fire C) Marine D) None of the above
- 11) All _____ insurance contracts are Contract of Indemnity.
A) Life B) Fire C) Life and Fire D) None of the above
- 12) _____ is the oldest type of insurance in the history of insurance business.
A) Fire B) Accident C) Marine D) Life
- 13) General Insurance Corporation of India is established on
A) 1st January 1953 B) 1st January 1963
C) 1st January 1973 D) 1st January 1983
- 14) Fire Insurance provides compensation for loss due to
A) Accident fire B) Productive fire
C) Chemical process D) Volcano
2. Write short notes : 14
A) Features of Fire Insurance.
B) Principles of Marine Insurance.
3. Write short answers : 14
A) Explain the importance of Marine Insurance.
B) Explain the procedure for settlement of Fire insurance Claim.
4. Answer **any one** of the following : 14
A) What is Fire Insurance ? Explain the conditions in fire insurance policy.
B) Explain the nature and cover given under Personal Accident and Sickness Insurance.
5. Answer **any one** of the following : 14
A) What is Marine Insurance ? Explain the types of marine insurance policy.
B) Explain the merits and demerits of Foreign Direct Investment in Indian insurance sector.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा :

१४

- १) _____ मालमत्तेचा अग्निविमा घेता येतो.
अ) दृश्य ब) अदृश्य
क) वरीलपैकी दोन्ही ड) वरीलपैकी काही नाही
- २) मोटार वाहन कायदा १९३९ नुसार प्रत्येक वाहन मालकास _____ विमा घेणे सक्तीचे आहे.
अ) मालाचा ब) तृतीय पक्ष जबाबदारीचा
क) उपसाधनाचा ड) वाहनाचा
- ३) सागरी विम्यामध्ये मुदती विमा _____ साठी अधिक उपयुक्त आहे.
अ) अपघात ब) अग्नी क) गुदाम ड) जहाज
- ४) अग्निविम्यामध्ये एका विशिष्ट मालमत्तेचा दोन किंवा अधिक विमा कंपन्याकडे समान प्रकारच्या धोक्यासाठी विमा उतरवल्यास त्यास _____ म्हणतात.
अ) विमेयहित तत्व ब) सहकारचे तत्व
क) परमोच्च विश्वासाचे तत्व ड) वर्गणीचे तत्व
- ५) एका व्यक्तीने रु. ६०,००० किमतीच्या मालाचा रु. ३०,००० चा अग्नी विमा काढला, परंतु प्रत्यक्ष आगीने रु. २०,००० किमतीचा माल नष्ट झाल्यास त्या विमापत्रामध्ये सरासरी तत्वाचा समावेश असेल तर त्याला नुकसान भरपाईची रक्कम _____ मिळेल.
अ) रु. ५,००० ब) रु. १०,००० क) रु. ७,५०० ड) रु. ६,०००
- ६) सागरी विम्यामध्ये _____ विमेयहित अस्तिवात असावे.
अ) विमा करार करताना ब) नुकसानभरपाईची मागणी करताना
क) वरील दोन्ही वेळी ड) वरीलपैकी नाही
- ७) पीक विमा योजना भारत सरकारने _____ या वर्षी सुरू केली.
अ) १९८३ ब) १९८५ क) १९६८ ड) १९७५
- ८) मुदत आणि प्रवास या दोन घटकांचा समावेश _____ या विमापत्रात असतो.
अ) मुदती विमा ब) मिश्र विमा क) प्रवास विमा ड) निश्चितमूल्य विमा
- ९) घरफोडीचा विमा हा _____ विम्याचा महत्वाचा प्रकार समजला जातो.
अ) सागरी ब) अग्नी क) मुदती ड) अपघात

- १०) घोषित विमापत्र, निश्चितमूल्य विमापत्र, विशिष्ट विमापत्र हे _____ विमापत्राचे प्रकार आहेत.
- अ) आयुर्विमा ब) अग्नी क) सागरी ड) वरीलपैकी नाही
- ११) सर्व _____ विमा करार हे नुकसान भरपाईचे करार असतात.
- अ) जीवन ब) अग्नी
क) जीवन आणि अग्नी ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- १२) _____ हा विमा व्यवसायाच्या इतिहासातील सर्वात जुना विमा आहे.
- अ) अग्नी ब) अपघात क) सागरी ड) जीवन
- १३) सर्व साधारण विमा महामंडळाची स्थापना _____ या दिवशी झाली.
- अ) १ जानेवारी १९५३ ब) १ जानेवारी १९६३
क) १ जानेवारी १९७३ ड) १ जानेवारी १९८३
- १४) अग्निविम्याद्वारे _____ मुळे होणाऱ्या नुकसानीची भरपाई दिली जाते.
- अ) अपघाती आग ब) उत्पादक आग क) रासायनिक प्रक्रिया ड) ज्वालामुखी

२. टीपा लिहा : १४
- अ) अग्निविम्याची वैशिष्ट्ये.
ब) सागरी विम्याची मूलतत्त्वे.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
- अ) सागरी विम्याचे महत्व सांगा.
ब) अग्निविमा नुकसान भरपाई मिळवण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- अ) अग्निविमा म्हणजे काय ? अग्निविम्यातील अटी स्पष्ट करा.
ब) वैयक्तिक अपघात व आजारपणाच्या विम्याचे स्वरूप आणि दिले जाणारे संरक्षण स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- अ) सागरी विमा म्हणजे काय ? सागरी विम्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) भारतीय विमा व्यवसाय क्षेत्रामध्ये परदेशी थेट गुंतवणुकीचे फायदे व तोटे विशद करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) Examination, 2017
(CBCS Pattern)
GEOGRAPHY (New)
Economic Commercial Geography
Economic Geography – II

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Use of stencils is allowed.**

1. Rewrite the following sentence by choosing appropriate words. **14**

- 1) Marketing Geography is the new branch of _____ geography.
a) urban b) human c) agriculture d) commercial
- 2) The nature of commercial geography is
a) changing b) active c) stable d) static
- 3) Agriculture is a _____ type of economic activities.
a) primary b) secondary c) tertiary d) fourth
- 4) The farming of rain water is called as _____ farming.
a) dry b) humid c) irrigation d) shifting
- 5) In Asam shifting cultivation is known as
a) Ladang b) Kumary c) Walara d) Jhuming
- 6) _____ country rank first in the production of sugarcane in the world.
a) Brazil b) Java c) Cuba d) Italy
- 7) _____ is longest rail rout in the world.
a) Trans-Saiberian b) Transe-Adien
c) Kape-Kairo d) Adiled-Darvin

P.T.O.

- 8) The first rail line started in the cities _____ in India.
a) Pune-Solapur b) Mumbai-Pune
c) Mumbai-Thane d) Mumbai-Delhi
- 9) The first meeting of world tourism organisation was done in _____ country.
a) Madrid (Spain) b) Jeneva c) U.S.A. d) Chaina
- 10) Varanasi tourism centre is located on _____ river bank in India.
a) Yamuna b) Ganga c) Godavari d) Bhima
- 11) _____ is an important factor of tourism.
a) Tourism b) Tourist c) Government d) Soil
- 12) The exchange of goods or things is called as
a) Trade b) Agriculture c) Industry d) Tourism
- 13) Trade is mainly divided into _____ types.
a) one b) two c) three d) four
- 14) OPEC is established in the year of
a) 1960 b) 1961 c) 1962 d) 1963

- 2. Write a short answer : **14**
A) Sugarcane production in India.
B) Tirupati-Balaji tourist place.
- 3. Write a short answer : **14**
A) WTO.
B) Type of trade.
- 4. Answer **any one** of the following : **14**
i) State the objective of EEC and GATT.
ii) Explain the different types of agriculture.
- 5. Answer **any one** of the following : **14**
i) Give an account of road network of India.
ii) Explain the different factors influencing on tourism.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) नकाशा, स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा :

14

- 1) विपणन भूगोल ही _____ भूगोलाची नवीन शाखा आहे.
अ) नागरी ब) मानवी क) शेती ड) व्यापारी
- 2) व्यापारी भूगोलाचे स्वरूप _____ आहे.
अ) परिवर्तनशिल ब) क्रियाशिल क) स्थिर ड) स्तब्ध
- 3) शेती हा _____ श्रेणीचा व्यवसाय आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय क) तृतीय ड) चतुर्थ
- 4) केवळ पावसाच्या पाण्यावर होणाऱ्या शेतीस _____ शेती म्हणतात.
अ) कोरडवाहू ब) आर्द्र क) ओलिताची ड) स्थलांतरीत
- 5) आसाम मध्ये स्थलांतर शेतीस _____ म्हणतात.
अ) लडांग ब) कुमारी क) वालरा ड) झुमिंग
- 6) ऊस उत्पादनात _____ या देशाचा जगात प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) ब्राझिल ब) जावा क) क्युबा ड) इटली
- 7) _____ ह्या जगातील सर्वात लांब लोहमार्ग आहे.
अ) ट्रान्स-सैबेरियन ब) ट्रान्स-ऑडियन क) केप-कैरो ड) अँडीलेड-डार्विन
- 8) भारतातील पहिला लोहमार्ग _____ शहरात सुरु झाला.
अ) पूणे-सोलापूर ब) मुंबई-पूणे क) मुंबई-ठाणे ड) मुंबई-दिल्ली
- 9) जागतील पर्यटन समितीची पहिली बैठक _____ येथे झाली.
अ) माद्रिद (स्पेन) ब) जिनेव्हा क) U.S.A. ड) चीन
- 10) वाराणसी पर्यटन केंद्र भारतातील _____ या नदी किनारी वसलेले आहे.
अ) यमुना ब) गंगा क) गोदावरी ड) भिमा
- 11) _____ ह्या पर्यटन व्यवसायाचा महत्वाचा घटक आहे.
अ) पर्यटन ब) पर्यटक क) सरकार ड) जमीन

- 12) वस्तुंची देवघेव करणे म्हणजे _____ होय.
 अ) व्यापार ब) शेती क) उद्योग ड) पर्यटन
- 13) व्यापाराचे मुख्य _____ प्रकार पडतात.
 अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार
- 14) OPEC या व्यापारी संघटनेची स्थापना _____ झाली साली.
 अ) 1960 ब) 1961 क) 1962 ड) 1963

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा : 14
 A) भारतातील ऊसाचे उत्पादन.
 B) तिरुपती-बालाजी पर्यटन स्थल.
3. थोडक्यात उत्तरे लिहा : 14
 A) WTO.
 B) व्यापाराचे प्रकार स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 14
 i) EEC आणि GATT या व्यापारी संघटनेचे उद्दीष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ii) शेतीच्या प्रकाराची सविस्तर माहिती द्या.
5. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 14
 i) भारतातील रस्ते वाहतुकीचा वृत्तांत द्या.
 ii) पर्यटणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
-

SLR-B – 37

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – I) (Semester – II) (Old) Examination, 2017
(CGPA Pattern)
ENGLISH (Compulsory)
On Track English Skills for Success**

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

1. Complete the following statements by choosing correct alternative from those given.

14

- 1) The term 'bubble house' refers to
 - a) Balloon
 - b) The Moon
 - c) Mother
 - d) Gender inequality
- 2) What had the Maharaja of Khetri given Vivekananda ?
 - a) Statue of Liberty
 - b) Bag of Money
 - c) Wollen Garments
 - d) A Beautiful Robe
- 3) _____ is a popular organization in the world for the protection of human rights.
 - a) Red Cross
 - b) Amnesty International
 - c) Slavery Society
 - d) National Human Rights Commission
- 4) In poem 'Brahma', poet talks about the philosophy of
 - a) The Christianity
 - b) Vaishnava's
 - c) The Vedanta
 - d) The Ramayana
- 5) _____ was officially nominated by India to attend the 'Parliament of Religions'.
 - a) Swami Vivekananda
 - b) M.K. Gandhi
 - c) Protap Chunder Muzumbar
 - d) C.M. Chakravarti

P.T.O.

- 6) Vivekananda was introduced with the Hellenist, _____, a professor at Harvard, by a lady.
a) J.H. Wright b) Annie Besant c) Dharmapala d) Bill Clinton
- 7) Human Rights may be summed up in one word
a) Shelter b) Employment c) Reservation d) Liberty
- 8) The term 'Mother Goose' refers to
a) Country woman who created nursery tales about the Moon
b) Mother of duck that cares about its children
c) A women who is spoiling children by telling horror stories
d) A Christian Goddess
- 9) 'If the red slayer thinks he slays, or if the slain think he is slain' These lines are from
a) The Moon b) Bangle Sellers
c) Brahma d) Work Brings Solace
- 10) 'Work Brings Solace', the meaning of word 'Solace' is
a) Happiness after work b) A feeling of emotional comfort
c) Lack of experience in work d) Hard work for success
- 11) _____ is an overwhelming and joyous experience while working.
a) Flow b) Honesty c) Time d) Computer
- 12) Take _____ umbrella when you go out.
a) a b) an c) the d) no article
- 13) The man _____ the car is my colleague.
a) into b) of c) in d) at
- 14) Madhuri does all her tasks _____ great care.
a) in b) with c) at d) on

2. Answer the following questions in **two** or **three** sentences **each (any seven)**. **14**

- 1) Who did represent 'Theosophical Society' in the 'Parliament of Religions' ?
- 2) Who did inform Dr. Kalam to pick up Wernher Braun and from where ?
- 3) What do you understand the term 'Human Rights' ?

- 4) What was the response of the chief of an official religious society when Vivekananda wrote to them for help ?
- 5) What did the Anti-Slavery Society publish in its latest report about India ?
- 6) What is NIH ?
- 7) What do you understand the term 'Workaholic' from 'Work Brings Solace' ?
- 8) What was the message given by Vivekananda at Parliament of Religions ?

3. A) Attempt **any two** of the following. **8**

- 1) There is a post of Sales Manager in Trident Garments Ltd., Solapur. Prepare an application for it through E-mail.
- 2) You are B.Com. Student, due to your family need, wish to work in a local C.A. office. Write an e-mail application with necessary details such as Name of Firm, address, experience and necessary qualification.
- 3) Draft a notice on behalf of Students' Council about organizing 'Blood Donation Camp' in your college.

B) Write answers of the following questions of about **6-8** lines **each (any two)**. **6**

- 1) What is the central idea of the poem 'Brahma' ?
- 2) What is the theme of the poem 'Full Moon' ?
- 3) What does the end of the poem 'Full Moon' suggest ?

4. You are the Secretary of Commerce Club of your college. You are organizing Annual Gathering Function of your college. Prepare Notice and Agenda of the Meeting.

OR

You are the Secretary of Commerce Club of your college. Prepare the minutes of the Annual Gathering Function of your college. **14**

5. You have already applied for the post of Probationary Officer in a well-known Bank. Prepare C.V. suitable for the post. **14**

Seat No.	
----------	--

**B.Com. – I (Semester – II) (Old) (CGPA Pattern) Examination, 2017
PRINCIPLES OF BUSINESS MANAGEMENT**

Time : 2¹/₂ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*

1. Choose the correct alternative from given alternatives : **14**

- 1) _____ is a process energizes human behaviour.
a) Management b) Controlling c) Leadership d) Motivation
- 2) _____ is basically the ability to shape the attitudes and behaviour of others.
a) Motivation b) Controlling c) Leadership d) Change
- 3) Communication process includes _____ element.
a) Feedback b) Channel c) Message d) All of the above
- 4) _____ is the traditional technique of controlling.
a) Production control b) Quality control
c) Financial control d) All of the above
- 5) _____ is checking current performance against predetermined with a view to ensuring adequate progress.
a) Controlling b) Organising
c) Decision Making d) Planning
- 6) Salary, Bonus, Promotion are _____ means of motivation.
a) Non-economic b) Negative c) Economic d) None of these
- 7) One who guides and direct other people is known as _____
a) Administrator b) Leader c) Organizer d) Controller
- 8) _____ is an exchange of facts, ideas, opinions, thoughts feelings by two or more persons.
a) Communication b) Motivation
c) Leadership d) Management

9) _____ is an essential part of human and organisational life.
a) Money b) Change c) Health d) All of the above

10) Positive motivation help to _____
a) High performance b) Low performance
c) High Labour Problem d) None of these

11) _____ type of business writing save the time and cost.
a) Presentation b) Report c) E-mail d) Letter

12) In _____ leadership style authority is centralised.
a) Democratic b) Laissez-faire
c) Intellectual d) Autocratic

13) Deciding Quantity and Goods to be produced is _____ standard.
a) Physical b) Revenue c) Capital d) Cost

14) Employees resistance to change due to _____ factor.
a) Economic b) Psychological
c) Social d) All of the above

2. Write short notes : **14**

- A) Communication Process
- B) Effective Control System.

3. Write short answers : **14**

- A) Need of Motivation
- B) Qualities of a leader.

4. What is motivation ? Explain financial and Non-financial incentives of motivation. **14**

OR

What is controlling ? Explain the techniques of controlling.

5. Explain the reasons for resistance to change. **14**

OR

Explain the Essentials of effective presentation.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) मानवी वागणुकीला उत्साहित करणारी प्रक्रिया म्हणजे _____ होय.
अ) व्यवस्थापन ब) नियंत्रण क) नेतृत्व ड) कार्यप्रेरणा
- २) _____ म्हणजे इतर व्यक्तीच्या मनोवृत्ती आणि व्यवहार व आचरण यांना निश्चित स्वरूप देण्याची क्षमता होय.
अ) कार्यप्रेरणा ब) नियंत्रण क) नेतृत्व ड) बदल
- ३) संदेश प्रक्रियेत _____ घटकाचा समावेश होतो.
अ) प्रतिक्रिया ब) माध्यम क) संदेश ड) वरील सर्व
- ४) _____ हे पारंपारिक नियंत्रण तंत्र आहे.
अ) उत्पादन नियंत्रण ब) गुणवत्ता नियंत्रण
क) वित्तीय नियंत्रण ड) वरील सर्व
- ५) पुरेशी प्रगती घडवून आणण्यासाठी चालू असलेल्या कामाचे पूर्वी निश्चित केलेल्याशी तपासणी वा तुलना म्हणजे _____
अ) नियंत्रण करणे ब) संघटन करणे क) निर्णय घेणे ड) नियोजन करणे
- ६) पगार, बोनस, बढती हे कार्यप्रेरणेचे _____ मार्ग होत.
अ) आर्थिकेतर ब) नकारात्मक क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- ७) जो लोकाना मार्गदर्शन व दिशा देण्याचे काम करतो तो _____
अ) प्रशासक ब) नेता क) संघटक ड) नियंत्रक
- ८) माहिती, कल्पना, मते, विचार, भावना यांची दोन किंवा अधिक व्यक्तीमध्ये होणारी देवाण घेवाण म्हणजे _____ होय.
अ) संदेशवहन ब) कार्यप्रेरणा क) नेतृत्व ड) व्यवस्थापन
- ९) मानवी आणि संस्थेच्या आयुष्यातील _____ हा अत्यावश्यक भाग आहे.
अ) पैसा ब) बदल क) आरोग्य ड) वरील सर्व

- १०) सकारात्मक कार्यप्रेरणा _____ मदत करते.
 अ) कार्यक्षमता वाढविण्यास ब) कार्यक्षमता कमी करण्यास
 क) कामगार समस्या वाढविण्यास ड) यापैकी नाही
- ११) _____ या प्रकारचे व्यावसायिक पत्र वेळ आणि खर्चात बचत करते.
 अ) सादरीकरण ब) अहवाल क) इ-मेल ड) पत्र
- १२) _____ या नेतृत्व पद्धतीत अधिकाराचे केंद्रिकरण होते.
 अ) लोकशाही ब) मुक्त क) बौद्धिक ड) हुकूमशाही
- १३) वस्तू उत्पादनाची मात्रा ठरविल्यास त्याला _____ प्रमाण म्हणतात.
 अ) भौतिक ब) उत्पन्न क) भांडवल ड) खर्च
- १४) _____ घटकामुळे कामगारांकडून बदलास विरोध होतो.
 अ) आर्थिक ब) मानसशास्त्रीय क) सामाजिक ड) वरील सर्व

२. टीपा लिहा : १४
 अ) संदेशवहनाची प्रक्रिया
 ब) प्रभावी नियंत्रण पद्धती.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) कार्यप्रेरणेची आवश्यकता
 ब) नेतृत्वाचे गुण.
४. कार्यप्रेरणा म्हणजे काय ? कार्यप्रेरणेचे आर्थिक आणि आर्थिकेतर प्रलोभने स्पष्ट करा. १४
किंवा
 नियंत्रण म्हणजे काय ? नियंत्रणाची तंत्रे स्पष्ट करा.
५. बदलाच्या विरोधाची कारणे स्पष्ट करा. १४
किंवा
 सादरीकरणासाठी आवश्यक घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. I (Semester – II) Examination, 2017
FINANCIAL ACCOUNTING (Old – CGPA Pattern)

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) Attempt **all** questions.
2) Question No. **1, 2 and 3** are **compulsory**.
3) **All** questions carry **equal** marks.
4) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) The Credit balance in the Income and Expenditure A/c indicates _____
 - a) Deficit
 - b) Surplus
 - c) Cash in bank
 - d) Cash on hand
- 2) The relationship between the Consignor and the Consignee is that of _____
 - a) Buyer and Seller
 - b) Debtors and Creditors
 - c) Principal and Agents
 - d) Owner and Seller
- 3) Cash received from debtors can be traced out by preparing _____
 - a) Total Debtors A/c
 - b) Cash A/c
 - c) Total Creditors A/c
 - d) Bill Receivable A/c
- 4) The primary objectives of _____ Organization is to provide services.
 - a) Partnership
 - b) Company
 - c) Trading
 - d) Non-Profit
- 5) The term _____ includes those basic assumptions or conditions upon which the science of accounting is based.
 - a) Accounting
 - b) Concepts
 - c) Convention
 - d) All of the above

- 6) Credit purchase is ascertained by preparing _____
- a) Total Debtors A/c
 - b) Statement of Affairs
 - c) Total Creditors A/c
 - d) Cash A/c
- 7) To cancel the loading in the Branch Stock _____ A/c is opened.
- a) Branch Stock Adjustment A/c
 - b) Branch Reserve A/c
 - c) Branch Stock
 - d) Good sent to Branch A/c
- 8) The Receipt and Payment A/c is like _____ A/c.
- a) Profit and Loss A/c
 - b) Income and Expenditure A/c
 - c) Cash A/c
 - d) Receipt and Expenditure A/c
- 9) Under _____ concept it is assumed that business is expected to continue for a long.
- a) Realisation
 - b) Going concern
 - c) Accrual
 - d) Business entity
- 10) Goods sent on consignment are debited to _____
- a) Consignee's A/c
 - b) Consignment A/c
 - c) Sale A/c
 - d) Consignor A/c
- 11) Which of the following items does not appear in Receipt and Payment A/c ?
- a) Cash paid
 - b) Outstanding salary
 - c) Salary paid in advance
 - d) Salary for last year paid this year
- 12) A loss which is inherent i.e. natural and unavoidable is _____
- a) Abnormal loss
 - b) Normal loss
 - c) Consignment loss
 - d) Loss in transit
- 13) If goods invoice at 20% less than the list price, the list price is cost plus 100% profit, then the invoice price is _____
- a) Rs. 160
 - b) Rs. 120
 - c) Rs. 80
 - d) Rs. 200
- 14) Accounting is commonly referred to as _____ of business.
- a) Money
 - b) Part
 - c) Language
 - d) Life

2. Write short notes (7 marks each) : 14

- A) Accounting Assumptions/Concepts.
- B) Receipt and Payment A/c and Income and Expenditure A/c.

3. Solve Short Answer Problems (7 marks each) : 14

- A) Cost of goods sent on consignment Rs. 40,000. Cost of stock with consignee Rs. 10,000.

Expenses incurred by the Consignor : Freight Rs. 1,200, Insurance Rs. 400, Sundry Rs. 200.

Expenses incurred by the Consignee : Carriage Rs. 100, Octroi Rs. 500, Advertisement Rs. 200, Insurance Rs. 250

Ascertain the value of closing stock.

- B) Following are the particulars relating to a Solapur Branch of Pande & Son's Co. Aurangabad, for the year ended 31st March 2015.

Stock at Branch on 1 st April, 2014	Rs. 1,500
Goods supplied to the Branch	Rs. 24,000
Salaries	Rs. 1,200
Rent	Rs. 360
Telephone Expenses	Rs. 100
Petty Cash (remittance)	Rs. 150
Remittance received from the branch	Rs. 27,500
Stock on 31 st March, 2015	Rs. 1,250
Petty Cash balance on 31 st March, 2015	Rs. 10
Petty Expenses	Rs. 140

All the Branch Expenses are paid by Head Office, petty cash being supplied on imprest system. Prepare Branch A/c in books of the Head Office.

4. A) Mr. Sundarlal, who maintains his books of accounts on Single Entry System, supplies you the following information.

14

Particulars of Accounts	as on 31-12-2014	as on 31-12-2015
Sundry Creditors	10,000	12,500
Bills Payable	2,000	4,500
Stock	15,000	14,000
Machinery	25,000	25,000
Furniture	4,000	4,000
Sundry Debtors	16,500	19,300
Bills Receivable	1,500	2,200
Salaries Outstanding	500	—

Summary of Cash Transactions During 2015

Dr.		Cr.	
Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Balance on 1-1-2015	500	By Payment to Creditors	
To Cash Sales	6,000	(Including Bills Payable)	37,000
To Receipt from Debtors		By Wages	11,000
(Including Bills Receivable)	77,100	By Salaries	12,500
To Miscellaneous Receipts	300	By Office Expenses	8,000
To Loan from Lakhani @ 10%	10,000	By Drawings	7,000
		By Fixed Deposit	5,000
		By Machinery (1-10-2015)	10,000
		By Balance c/d	3,400
	93,900		93,900

Discounts allowed were Rs. 900 and discounts received during the year Rs. 500. You are required to prepare Trading and Profit and Loss Account for the year ending 31st December, 2015 after taking into consideration following adjustments.

- 1) Office expenses included Insurance at Rs. 500 per annum paid upto 31st March, 2016.
- 2) Wages Rs. 2,000 is due on 31-12-2015.
- 3) Of Sundry Debtors Rs. 800 are to be written off as Bad Debts.
- 4) Depreciation is to be provided on Furniture at 5% p.a. and on Machinery at 10% p.a.
- 5) During the year Mr. Sundarlal had taken goods of Rs. 500 for his own use. No entry is made in the books.

OR

- B) From the following Trial Balance of the Solapur Art Society, prepare the Income and Expenditure A/c and the Balance Sheet for the year ended 31-3-2015 after the adjustments stated below :

14

Particulars	Dr. Rs.	Cr. Rs.
Salaries	6,000	—
Rent	2,500	—
Stationery and Printing	1,000	—
General Expenses	3,000	—
Subscriptions	—	13,000
Sale of Food-stuff	—	15,000
Purchase of Food-stuff	13,000	—
Locker rents	—	1,000
Bank Interest	—	200
Accumulated Fund (1-4-2014)		35,800
Furniture	10,000	—
Investments	20,000	—
Library	5,000	—
Cash in Hand	1,500	—
Balance at the Bank	3,000	—
	65,000	65,000

Members Subscriptions included Rs. 1,500, received in advance and subscriptions amounting to Rs. 4,500 were receivable. A sum of Rs. 2,000 was recoverable in respect of credit sales of food-stuff. The following amounts were outstanding for payment : Salaries Rs. 1,000, Rent Rs. 500 and Cost of food stuff Rs. 1,000.

Provide Depreciation at 5% on furniture. The stock of food stuff at the close of the year was valued at Rs. 2,000.

5. A) Samarth Cotton Traders of Solapur consigned 200 bales of cotton to Mr. Ajit Pande of Pune on 1st January, 2015. The cost price was Rs. 600 per bale but the consignment invoice was made out at figure to show a gross profit of 20% on sales. Mr. Ajit reported on 31st March, 2015 that he had sold 3/4th of the consignment at profit of 25% on sales and he incurred Rs. 1,250 by way of freight charges and also Rs. 750 by way of warehouse rent.

Samarth Cotton Traders spent Rs. 600 as expenses in dispatching goods. Mr. Ajit was entitled to commission of 5% on sale and 5% of the net proceeds (i.e. sales less his expenses and commission) as bonus.

On 31st March, 2015 Mr. Ajit sent Bank draft for the amount due from him.

Show the Ledger Accounts in the Books of the Samarth Cotton Traders and of Ajit.

14

OR

- B) The Head Office has a branch at Pune. Goods are sent by the H.O. to the Branch at selling price which is cost plus 25%. All the expenses of the Branch are paid by the Head Office. All the cash collected by the branch is remitted to the Head Office.

From the following prepare Branch Trading and Profit & Loss A/c in the books of the Head Office. Also give a Branch A/c at it would appear in the Head Office.

Head Office	Rs.
Debtors on 1 st Jan., 2015	12,000
Debtors on 31 st Dec., 2015	14,000
Inventory at Invoice Price on 1-1 -2015	16,000

Inventory at invoice price on 31-12-2015		17,000
Cash sales during the year		60,000
Total cash remitted to Head Office		1,27,000
Goods sent to Branch at invoice price		1,40,000
Goods returned to Head Office		5,000
Cash sent to Branch for-		
Rent	4,000	
Salaries	<u>6,000</u>	10,000
Discount allowed to Debtors		1,500
Bad Debts written off		1,000
Spoilage of Goods		2,000
Returned Goods by Debtors to Branch		500

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – I (Semester – II) (CGPA) Examination, 2017
ECONOMICS (Old)
Business Economics – I**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- Instructions:** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Draw diagram wherever necessary.*

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Average cost of production = _____ ÷ no. of production.
 - a) Marginal cost of production
 - b) Fixed cost of production
 - c) Total cost of production
 - d) None of these
- 2) _____ means a functional relationship between input and output.
 - a) Production function
 - b) Consumption function
 - c) Expenditure function
 - d) None of these
- 3) The Law of Returns to Scale assumes _____ situation.
 - a) Long-run
 - b) Short-run
 - c) Very short-run
 - d) None of these
- 4) The concept “internal and external economies” is introduced by
 - a) Lord Keynes
 - b) Adam Smith
 - c) Alfred Marshall
 - d) None of these
- 5) _____ is a feature of perfect competition.
 - a) Price Discrimination
 - b) Homogeneous product
 - c) Product Differentiation
 - d) None of these
- 6) In perfect competition, marginal revenue curve is
 - a) Parallel to ‘X’ axis
 - b) Parallel to ‘Y’ axis
 - c) Downward slopes to the right
 - d) None of these
- 7) The feature, “price discrimination” occur in
 - a) Monopoly
 - b) Perfect competition
 - c) Monopolistic competition
 - d) None of these
- 8) The book “Theory of Monopolistic Competition” is published by
 - a) Edward Chamberlin
 - b) Dr. Marshall
 - c) Pigou
 - d) None of these

P.T.O.

- 9) Modern theory of rent is introduced by
a) Dr. Marshall b) Prof. Benham
c) Mrs. John Robinson d) All of these
- 10) Supply of labour is depend upon
a) Mobility of labour b) Efficiency of labour
c) Work-leisure ratio d) All of these
- 11) Liquidity preference theory is introduced by
a) Amartya Sen b) J.B. Say
c) Lord Keynes d) None of these
- 12) According to Schumpeter, innovation means
a) Use of new techniques b) Production of new goods
c) Search of new markets d) All of these
- 13) The concept “Break-even point” is also known as
a) Profit point b) Loss point
c) No profit no loss point d) None of these
- 14) _____ is a determinant of break-even point.
a) Graph method b) Survey method
c) Sampling method d) None of these
2. Write short answer of the following questions :
- A) Explain the concept “Quasi Rent”. 7
B) State the determination of Break-even point. 7
3. Write short notes :
- A) External economies-dis-economies. 7
B) Innovation theory of profit. 7
4. Answer **any one** (long answer) : 14
i) Explain the law of variable proportion.
ii) State the meaning and characteristics of perfect competition.
5. Answer **any one** (long answer) : 14
i) Explain the price determination under monopoly.
ii) Explain the wage determination under perfect competition.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) सरासरी उत्पादन खर्च = _____ ÷ उत्पादन नगसंख्या.
अ) सीमांत उत्पादन खर्च ब) स्थिर उत्पादन खर्च
क) एकूण उत्पादन खर्च ड) यापैकी नाही
- २) _____ म्हणजे आदान व प्रदान यातील कार्यात्मक संबंध होय.
अ) उत्पादन फलन ब) उपभोग फलन
क) खर्च फलन ड) यापैकी नाही
- ३) उत्पादन प्रमाण फल सिद्धांत _____ काळात प्रचितीस येतो.
अ) दीर्घकाळ ब) अल्पकाळ क) अतिअल्पकाळ ड) यापैकी नाही
- ४) 'अंतर्गत आणि बहिर्गत फायदे' ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) लॉर्ड केन्स ब) अँडम स्मिथ क) अल्फ्रेड मार्शल ड) यापैकी नाही
- ५) _____ हे पूर्ण स्पर्धेचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) मूल्यभेद ब) एकजिनसी वस्तु क) वस्तुभेद ड) यापैकी नाही
- ६) पूर्ण स्पर्धेच्या बाजारपेठेत सीमांत प्राप्तीचा वक्र _____ असतो.
अ) 'क्ष' अक्षाला समांतर ब) 'य' अक्षाला समांतर
क) उजवीकडे खाली झुकलेला ड) यापैकी नाही
- ७) "मूल्यभेद" हे वैशिष्ट्य _____ मध्ये आढळते.
अ) मक्तेदारी ब) पूर्ण स्पर्धा
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही
- ८) "Theory of Monopolistic Competition" हे पुस्तक _____ यांनी प्रसिद्ध केले.
अ) एडवर्ड चेंबरलिन ब) डॉ. मार्शल
क) पिगू ड) यापैकी नाही
- ९) खंडाचा आधुनिक सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) डॉ. मार्शल ब) प्रा.बेनहॉम
क) मिसेस जॉन रॉबिन्सन ड) यापैकी सर्व

- १०) श्रमिकांचा पुरवठा _____ वर अवलंबून असतो.
 अ) श्रमिकांची गतिशीलता ब) श्रमिकांची कार्यक्षमता
 क) काम-आराम प्रमाण ड) यापैकी सर्व
- ११) रोकड प्राधान्य प्रवृत्ती सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
 अ) अमर्त्य सेन ब) जे. बी. से क) लॉर्ड केन्स ड) यापैकी नाही
- १२) श्रुंपीटरच्या मते, नवप्रवर्तन म्हणजे _____ होय.
 अ) नवीन तंत्रांचा वापर ब) नवीन वस्तूंचे उत्पादन
 क) नवीन बाजारपेठांचा शोध ड) यापैकी सर्व
- १३) 'सम बिंदू' ही संकल्पना _____ या नावानेही ओळखली जाते.
 अ) नफा बिंदू ब) तोटा बिंदू
 क) ना नफा-ना तोटा बिंदू ड) यापैकी नाही
- १४) _____ हे एक सम बिंदूचे निर्धारक आहे.
 अ) आलेख पद्धती ब) सर्वेक्षण पद्धती क) नमूना पद्धती ड) यापैकी नाही

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- अ) “आभास खंड” ही संकल्पना स्पष्ट करा. ७
 ब) सम बिंदूचे निर्धारण स्पष्ट करा. ७

३. टीपा लिहा :

- अ) बहिर्गत फायदे-तोटे. ७
 ब) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत. ७

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या (दीर्घोत्तरी) :

- i) बदलत्या प्रमाण सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करा. १४
 ii) पूर्ण स्पर्धेच्या बाजारपेठेचा अर्थ सांगून वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर द्या (दीर्घोत्तरी) :

- i) मक्तेदारीच्या बाजारपेठेतील किंमत निश्चिती स्पष्ट करा. १४
 ii) पूर्ण स्पर्धेच्या बाजारपेठेतील वेतन निश्चिती स्पष्ट करा.

SLR-B – 41

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (Old-CGPA) Examination, 2017
MARATHI (Comp.)
सृजनरंग

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

१. वस्तुनिष्ठ प्रश्न:

योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) रयतेचा वाटा रयतेस द्यावा हे पत्र कोणी लिहिले आहे ?

अ) रामजी अनंत सुभेदार

ब) छत्रपती शिवाजी महाराज

क) छ. संभाजी महाराज

ड) छ. शाहू महाराज

२) निराशेच्या काळात मणुष्य पुष्कल वेळा कसा होतो ?

अ) दुःखी

ब) उदास

क) अंतर्मुख

ड) निराश

३) शाळेत छडीने तळहात लाल झाला की, मुले कोणत्या झाडाखाली येवून बसत ?

अ) आंब्याच्या

ब) बोरूच्या

क) प्राजक्ताच्या

ड) बेलाच्या

४) देव कशाने सुखी होतो असे संत नामदेव सांगतात.

अ) भजनाने

ब) नामस्मरणाने

क) कीर्तनाने

ड) नवसाने

५) बालकवींना मानवी चैतन्याचा अनुभव कोठे आला ?

अ) निसर्गामध्ये

ब) जत्रेमध्ये

क) गर्दीमध्ये

ड) प्रवासामध्ये

६) ज्ञानाचा महिमा ही कविता कोणी लिहिली ?

अ) प्रा.जे.बी. शिंदे

ब) केशवसुत

क) दत्ता हलसंगोकर

ड) संजीवनी मराठे

७) गणपतराव यांना इंदौर सरकारने करण्यासाठी किती जमिन दिली ?

अ) शंभर एकर

ब) दिडशे एकर

क) दोनशे एकर

ड) अडीचशे एकर

P.T.O.

८) सर धनजीशाह कुपर यांच्याकडून बालचंद यांनी कोणता कारखाना विकत घेतला ?
 अ) डिझेलचा ब) पेट्रोलचा क) डिझेल इंजिनचा ड) ऑईलचा

९) बातमीत किती 'क' कारांची उत्तरे मिळाली पाहिजेत ?
 अ) सहा ब) सात क) आठ ड) नऊ

१०) फादर स्टिफन्स यांनी कोणत्या भाषेचा महिमा गायिला आहे ?
 अ) मराठी ब) हिंदी क) इंग्रजी ड) पोर्तुगिज

११) दूरदर्शन हे कोणते माध्यम आहे ?
 अ) दृक ब) दृकश्राव्य क) श्राव्य ड) काल्पनिक

१२) अजून वादळ उठले नाही ही कविता कोणी लिहिली ?
 अ) संजीवनी मराठे ब) प्रा.जे.बी. शिंदे
 क) ज्योती लांजेवार ड) दत्ता हलसंगीकर

१३) 'अक्षराचे बेट' मधील कोणते फुल लेखकाला अधिक आकर्षित करते ?
 अ) गुलमुसाचे ब) प्राजक्ताचे क) बोरूचे ड) कर्दळीचे

१४) महदंबा ही कोणत्या संप्रदायातील कवयित्री होती ?
 अ) महानुभाव ब) वारकरी क) जैन ड) नागेश

२. लघुत्तरी प्रश्न: दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

१४

- १) यशवंतराव चव्हाण यांच्या जीवनातील आनंदाचा क्षण कोणता ?
- २) देवळापेक्षाही मुलांच्या मनावर बेलचे झाड अधिक का कोरले गेले ?
- ३) हेमकलशाला येण्याचा प्रकाश आमटे यांनी कोणता हेतु सांगितला आहे ?
- ४) बालकवींनी झऱ्याचे वर्णन कसे केले आहे ?
- ५) ज्यांच्या अंगणात झुकले ढग त्यांनी काय करावे असे दत्ता हलसंगीकर यांना वाटते ?
- ६) आकाशवाणीवरील बातमी लिहिताना कोणती काळजी घ्यावी ?
- ७) वक्तृत्वासाठी आवश्यक गुण कोणते ?
- ८) संत तुकारामांनी साधूत्वाची कोणती लक्षणे सांगितली आहेत ?

३. लघुत्तरी प्रश्न:

८

अ) थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

- १) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे रयते विषयीचे विचार स्पष्ट करा.
- २) यशवंतराव चव्हाण यांच्या कौटुंबिक जीवनातील निराशेचा क्षण स्पष्ट करा.
- ३) अक्षराचं बेट मधील शाळेचे शब्दचित्र रेखाटा.

ब) संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन) :

६

- १) “जैसि पुस्पामाजि पुस्प मोगरी । की परिमळामाजि कस्तुरी ।
तैसी भासामाजि साजिरी मराठीया ।”
- २) “आज एकदम मला
भेटायला धावून आलं!
अड्डाविस युगाचं एकटेपण”.
- ३) “कशी नाचते कीर्तनरंगी हरपून जाते कशी ? ।
मी न कुणाला सांगायची कविता स्फुरते कशी ॥”

४. “प्राण्यांचे गोकूळ” मधील अनुभव विश्व स्पष्ट करा.

१४

किंवा

बातमी म्हणजे काय ? वृत्तपत्रातील बातमी लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. ‘त्यांचे राज्य उद्याचे’ या कवितेमधील सामाजिक विचार स्पष्ट करा.

१४

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (Old CGPA) Examination, 2017
HINDI (Compulsory)
Sahityadhara Aur Vyavaharik Hindi

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

सूचना : i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
ii) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं ।

1. निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए । 14
- 1) मोहन राकेश का जन्म _____ में हुआ ।
अ) अमृतसर ब) दिल्ली क) कानपुर ड) कश्मीर
- 2) 'बलदेव सिंह' रचना के रचनाकार _____ हैं ।
अ) रामवृक्ष बेनीपुरी ब) राजेश जोशी क) नरेश मेहता ड) प्रेमचंद
- 3) सुर्यकान्त त्रिपाठी 'निराला' गद्य की _____ रचना है ।
अ) आत्मकथात्मक ब) संस्मरणात्मक क) रेखाचित्रात्मक ड) काव्यात्मक
- 4) शरद जोशी का जन्म सन् _____ में हुआ ।
अ) 21 मई 1931 ब) 21 मई 1932 क) 21 मई 1933 ड) 21 मई 1934
- 5) _____ बात बने नहीं, लाख करो किन कोय ।
अ) अति ब) लगि क) बिगरी ड) आवत
- 6) कुमार अम्बुज की सन् 1992 में प्रकाशित पहली रचना _____ हैं ।
अ) क्रूरता ब) अनंतिम क) किवाड ड) अतिक्रमण
- 7) 'कचरा बिननेवाली लड़कियाँ' कविता के कवि _____ रहे हैं ।
अ) कुमार अम्बुज ब) भगवत रावत क) ममता कालिया ड) राजेश जोशी

8) _____ कविता में पक्षी और मानव के जीवन का अन्तर व्यक्त हुआ है ।

अ) बहन

ब) बेटा

क) घना पक्षी विहार

ड) कचरा बिननेवाली लड़कियाँ

9) 'मोबाईल पर उस लड़की की सुबह' कविता मानव जीवन के आधुनिक _____ का परिणाम दर्शाती है ।

अ) अतिक्रमण

ब) विकास

क) न्हास

ड) अधिकार

10) 'बहन' कविता के कवि _____ रहे हैं ।

अ) मालती जोशी

ब) राजेश जोशी

क) वीरेन डंगवाल

ड) कुमार अम्बुज

11) 'अच्छे माँ-बाप बच्चों' की पसन्द को _____ मानते हैं ।

अ) व्यापक

ब) चीख

क) उपहार

ड) सर्वोपरि

12) हिंदी में कर्ताकारक के _____ रूप हैं ।

अ) 2

ब) 3

क) 4

ड) 5

13) कारक के _____ प्रकार हैं ।

अ) 6

ब) 7

क) 8

ड) 9

14) 'गुरु ने शिष्य को संस्कृत पढ़ाया' _____ कारक का उदाहरण है ।

अ) कर्ता

ब) कर्म

क) करण

ड) संप्रदान

2. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए ।

14

1) कर्मकारक का अर्थ बताकर उसके कारक चिन्हों का वाक्य में प्रयोग कीजिए ।

2) कर्ताकारक की परिभाषा लिखिए ।

3) अपादान कारक का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए ।

4) 'देश का राजा' कौनसे कारक का उदाहरण हैं ?

5) अधिकरण कारक के किसी एक विभक्ति का वाक्य में प्रयोग कीजिए ?

6) संबोधन कारक का प्रयोग कब किया जाता है ?

7) पदाधिकारियों के नाम पत्र का कलेवर तैयार कीजिए ।

8) किस पत्र में शैक्षणिक योग्यता की जानकारी दी जाती है ?

3. अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । 8

- 1) “अधम बचन ते को फल्यो बैठि ताड की छाह ।
रहिमन काम न आइ है, ये नीरस जग मांह ॥”
- 2) “झील के बीच पेड़ पर बैठे हैं
कुछ नहीं कर रहे
सुस्ता रहे हैं ।”
- 3) “मेरे जन्म के बारे में एक किस्सा अकसर सुनाया जाता
कि जब मैं पैदा हुआ तो चिल्ला-चिल्लाकर
वो ही सारे मुहल्ले को बता आई थी, कि भैया हुआ है ...। ”

आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए । 6

- 1) ‘कचरा बिननेवाली लड़कियाँ’ कविता में समाज से उपेक्षित लड़कियों का जीवन प्रस्तुत किया है । लिखिए ।
 - 2) ‘बेटा’ कविता में अभिव्यक्त बदलते रिश्तों को लिखिए ।
 - 3) रहिम के किन्हीं दो दोहों का नीति संबंधी आशय स्पष्ट कीजिए ।
4. ‘भरी हुई बस में लाल साफेवाला आदमी’ कविता हमारे साठ साल की वेदना को सहज ढंग से अभिव्यक्त करती है । स्पष्ट कीजिए । 14

अथवा

‘मलबे का मालिक’ में चित्रित भारतीयों के मोहभंग को कहानी के आधार पर स्पष्ट कीजिए ।

5. बलदेव सिंह की चारित्रिक विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए । 14

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (Old) (CGPA Pattern) Examination, 2017
PRINCIPLES OF MARKETING

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the right indicate full marks of questions.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives : **14**
- 1) 'Motivation' is a _____ factor affecting consumer behaviour.
a) sociological b) economic c) psychological d) none of these
 - 2) _____ is an art exercised by the seller of effecting economic exchanges.
a) Sales promotion b) Salesmanship
c) Selling d) Sales research
 - 3) 'Honesty' is a _____ quality of a successful salesman.
a) physical b) ethical c) social d) mental
 - 4) All disputes of compensation amounting to more than Rs. 1 crore are settled at
a) District Forum b) State Commission
c) National Commission d) International Commission
 - 5) _____ creates the place utility.
a) warehousing b) transport c) insurance d) marketing
 - 6) 'Family Income' is a _____ factor affecting consumer behaviour.
a) economic b) sociological c) political d) cultural
 - 7) 'Foresight' is a _____ quality of successful salesman.
a) physical b) mental c) ethical d) social
 - 8) Consumer Protection Act in India was passed in the year
a) 1966 b) 1956 c) 1946 d) 1986

- 9) Promotion to salesman is a _____ means of motivation.
a) financial b) non financial c) bonus d) none of these
- 10) 'Family' is a _____ factor affecting consumer behaviour.
a) sociological b) economic c) psychological d) none of these
- 11) _____ is the systematic attempt to get information useful in solving marketing problems.
a) Marketing Research b) Market segmentation
c) Marketing Environment d) Sales Research
- 12) Movement of goods from point of manufacture to the point of consumption is known as
a) production b) distribution c) consumption d) innovation
- 13) _____ is any action or decision that will promote or help to promote sales.
a) Sales research b) Sales promotion
c) Market research d) None of these
- 14) _____ is observed as 'World's Consumer Day'.
a) 15th April b) 15th March c) 16th April d) 16th March
2. Write short notes :
A) Importance of Marketing Research. **7**
B) Financial Methods of stimulating salesman. **7**
3. Write short answers :
A) State the types of channels of distribution for consumer goods. **7**
B) State the functions of a salesman. **7**
4. Answer **any one** of the following questions : **14**
A) What is consumer behaviour ? State the economic and psychological factors affecting consumer behaviour.
B) Define Marketing Research. Explain the steps involved in the process of marketing research.
5. Answer **any one** of the following questions : **14**
A) Explain the factors affecting choice of distribution channel.
B) Explain the grievance redressal machinery under the Consumer Protection Act.

- ११) विपणन समस्या दूर व्हाव्यात या दृष्टीने आवश्यक सूचनांच्या प्राप्तीसाठी केलेले पद्धतशीर प्रयत्न म्हणजे
- अ) विपणन संशोधन ब) बाजारपेठ विभाजन
क) विपणन पर्यावरण ड) विक्री संशोधन
- १२) वस्तूची उत्पादन केंद्रापासून उपभोग केंद्रापर्यंत होणारी हालचाल म्हणजे _____ होय.
- अ) उत्पादन ब) वितरण क) उपभोग ड) नवनिर्मिती
- १३) विक्री वाढविणारी अथवा वाढविण्यास मदत करणारी कोणतीही कृती अथवा निर्णय म्हणजे
- अ) विक्री संशोधन ब) विक्रय वृद्धी
क) बाजारपेठ संशोधन ड) यापैकी कोणतेही नाही
- १४) _____ हा दिवस 'जागतिक ग्राहक दिन' म्हणून ओळखला जातो.
- अ) १५ एप्रिल ब) १५ मार्च क) १६ एप्रिल ड) १६ मार्च

२. टीपा लिहा :

अ) विपणन संशोधनाचे महत्त्व. ७

ब) विक्रेत्यांना कार्यप्रवृत्त करणारी आर्थिक प्रलोभने. ७

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) उपभोग्य वस्तूंच्या वितरणाच्या साखळीचे प्रकार स्पष्ट करा. ७

ब) विक्रेत्याची कार्ये स्पष्ट करा. ७

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

अ) 'उपभोक्त्यांची वर्तणूक' म्हणजे काय ? उपभोक्त्यांच्या वर्तणूकीवर परिणाम करणारे आर्थिक व मानसशास्त्रीय घटक सांगा.

ब) 'विपणन संशोधन' या संज्ञेची व्याख्या द्या. विपणन संशोधन प्रक्रियेतील अवस्था थोडक्यात स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

अ) वितरण मार्गांच्या निवडीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

ब) ग्राहक संरक्षण कायदा अंतर्गत तक्रार निवारण यंत्रणा स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (Old-CGPA) Examination, 2017
BUSINESS MATHEMATICS

Time : 2 ½ Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :**
- 1) **Graph paper** will be supplied on request.
 - 2) **All questions are compulsory.**
 - 3) Figures to the **right** indicate **full marks.**
 - 4) **Use of calculator is allowed.**
 - 5) **Assume** suitable data if required.

1. Choose the most appropriate alternative from the following :

14

- 1) If the $f(-x) = -f(x)$, then the function $f(x)$ is called as _____
 - a) Odd function
 - b) Even function
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- 2) If $f(x) = x^2 - 7x + 1$ then $f(2) =$ _____
 - a) 9
 - b) -9
 - c) -11
 - d) 11
- 3) If the total cost of producing x units is $C = ax + b$ then the average cost (AC) is _____
 - a) $ax + \frac{c}{x}$
 - b) $b + \frac{c}{x}$
 - c) $a + \frac{b}{x}$
 - d) none of these
- 4) $\lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{6^x - 1}{x} \right] =$ _____
 - a) $\log 6$
 - b) $(\log 6)^2$
 - c) 6
 - d) 0

5) $\lim_{x \rightarrow 1} [2x^2 + 5x + 7] = \underline{\hspace{2cm}}$

- a) -14 b) 14 c) 7 d) 16

6) If $\frac{dy}{dx} = 0$ and $\frac{d^2y}{d^2x} < 0$ at $x = a$ then $y = f(x)$ is called as $\underline{\hspace{2cm}}$ at $x = a$.

- a) constant b) minimum
-
- c) maximum d) none of these

7) $\frac{d}{dx}(3^x) = \underline{\hspace{2cm}}$

- a)
- $3^x \log 3$
- b)
- $\frac{3^x}{\log 3}$
- c)
- 3^x
- d) none of these

8) Marginal Average Cost (MAC) = $\underline{\hspace{2cm}}$

- a)
- $\frac{d}{dx}(C)$
- b)
- $\frac{d}{dx}(AC)$
- c)
- $\frac{C}{x}$
- d) none of these

9) $\frac{d}{dx}\left(\frac{1}{x}\right) = \underline{\hspace{2cm}}$

- a)
- $\frac{1}{x^2}$
- b)
- $-\frac{1}{x^2}$
- c)
- $\log x$
- d) none of these

10) $\int 1 dx = \underline{\hspace{2cm}}$

- a) 0 b) 1 c) x d) none of these

11) $\int \frac{1}{x+3} dx = \underline{\hspace{2cm}}$

- a)
- $x + 3$
- b)
- $-\frac{1}{(x+3)^2}$
- c)
- $\frac{1}{x+3}$
- d)
- $\log(x + 3)$

12) $\int_3^3 f(x)dx = \underline{\hspace{2cm}}$

- a) 3 b) -3 c) 0 d) 1

13) $\int_1^4 x^2 dx = \underline{\hspace{2cm}}$

- a) 21 b) -21 c) 30 d) none of these

14) $f'(x) = \lim_{x \rightarrow 0} [\underline{\hspace{2cm}}]$

a) $\frac{f(x) - f(c)}{h}$

b) $\frac{f(x+h) - f(x)}{h}$

c) $\frac{f(x+h) + f(x)}{h}$

- d) none of these

2. A) If $f(x) = 3x^3 + 5x^2 - 6x + 4$ find $f(0)$, $f(1)$, $f(-1)$, $f(2)$, $f(-2)$. **7**

B) Evaluate the limits **7**

i) $\lim_{x \rightarrow 2} \left[\frac{x^2 + x - 6}{x^2 + 3x + 10} \right]$

ii) $\lim_{x \rightarrow 1} \left[\frac{\sqrt{x+5} - \sqrt{6}}{x-1} \right]$

3. A) The cost of the commodity is given by $C(x) = x^2 + 6x + 6$. Find the output for which the marginal cost equals the average cost. **7**

B) If $f(x) = 5x + 2$ find $f'(x)$ by using first principle. **7**

4. Attempt **any one** out of **A** and **B** :

A) i) If u and v are the functions of x and $y = uv$ then $\frac{dy}{dx} = u \frac{dv}{dx} + v \frac{du}{dx}$ hence

find $\frac{d}{dx} (x \cdot \log x)$. 10

ii) If $y = \frac{x^2}{2^x}$. Then find $\frac{dy}{dx}$ 4

B) i) Evaluate : $\int \frac{(2x+4)}{(x+2)^2(x+3)} dx$ 10

ii) Evaluate : $\int_1^3 (x^3 + 5x^2 + 3x + 4) dx$. 4

5. Attempt **any one** out of **A** and **B** :

A) i) Find $f(x)$ by using Newton's divided difference formula 10

x	0	2	4	7
f(x)	1	9	25	64

ii) Evaluate : $\int_3^7 \sqrt{x+3} dx$. 4

B) i) At what point function $f(x) = x^3 - 3x^2 - 9x + 12$ will be maximum ? Find the maximum value. 10

ii) Evaluate : $\int \frac{e^x}{1+e^x} dx$. 4

SLR-B – 47

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – I (Semester – II) (Old) Examination, 2017
INSURANCE
(CGPA Pattern)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentence. 14
- 1) According to Motor Vehicles Act 1939, every motor owner has to take _____ insurance.
- a) Vehicle
b) Third party liability
c) Goods
d) Accessories
- 2) In Fire Insurance, when a particular property is insured with two or more insurance companies against the same risk, then it is called as
- a) Principle of Insurable Interest
b) Principle of co-operation
c) Principle of Utmost Faith
d) Principle of contribution
- 3) _____ Policy is helpful to avoid the dispute between Insurer and Insured in Marine Insurance.
- a) Time
b) Mixed
c) Valued
d) Unvalued
- 4) Crop Insurance Scheme was started by the Government of India in the year
- a) 1968
b) 1975
c) 1983
d) 1985
- 5) First step of taking Marine Insurance is
- a) Assessment of risk
b) Payment of premium
c) Issue of cover-note
d) Selection of the company
- 6) Burglary Insurance is important type of _____ Insurance.
- a) Marine
b) Fire
c) Time
d) Accident
- 7) The Head office of General Insurance Corporation of India is situated in
- a) Delhi
b) Mumbai
c) Bhopal
d) Hyderabad

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा :

१४

- १) मोटार वाहन कायदा १९३९ नुसार प्रत्येक वाहन मालकास _____ विमा घेणे सक्तीचे आहे.
अ) वाहनाचा ब) तृतीय पक्ष जबाबदारीचा
क) मालाचा ड) उपसाधनांचा
- २) अग्निविम्यामध्ये एका विशिष्ट मालमत्तेचा दोन किंवा अधिक विमा कंपन्याकडे समान प्रकारच्या धोक्यासाठी विमा उतरवल्यास त्यास _____ म्हणतात.
अ) विमेयहित तत्व ब) सहकारचे तत्व
क) परमोच्च विश्वासाचे तत्व ड) वर्गणीचे तत्व
- ३) _____ विमापत्र घेतल्यास सागरी विम्यात विमा कंपनी व विमेदार यांच्यात वाद होत नाहीत.
अ) मुदती ब) मिश्र क) निश्चितमुल्य ड) अनिश्चितमुल्य
- ४) पीक विमा योजना भारत सरकारने _____ या वर्षी सुरु केली.
अ) १९६८ ब) १९७५ क) १९८३ ड) १९८५
- ५) सागरी विमा उतरवण्यामध्ये _____ ही पहिली अवस्था होय.
अ) धोक्याची तपासणी करणे ब) विमा हप्ता भरणे
क) कच्चे विमापत्र देणे ड) विमा कंपनीची निवड करणे
- ६) घरफोडीचा विमा हा _____ विम्याचा महत्वाचा प्रकार समजला जातो.
अ) सागरी ब) अग्नी क) मुदती ड) अपघात
- ७) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाचे मुख्यालय _____ येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) मुंबई क) भोपाळ ड) हैदराबाद
- ८) अग्नी विम्याद्वारे _____ मुळे होणाऱ्या हानीची भरपाई दिली जाते.
अ) ज्वालामुखी ब) अपघाती आग क) रासायनिक प्रक्रिया ड) वरीलपैकी नाही
- ९) _____ विमा हा अपघात विम्याची नवीन शाखा आहे.
अ) अग्नी ब) तृतीय पक्ष
क) प्रमाणिकपणाचा हमी ड) आयुर्विमा

- १०) मुदत आणि प्रवास या दोन घटकांचा समावेश _____ या विमापत्रात असतो.
 अ) जहाजभाडे ब) मुदत क) मिश्र ड) प्रवासी
- ११) _____ च्या पशुधनासाठी पशुधन विमा सुरु करण्यात आला.
 अ) ग्रामीण शेतकरी ब) कामगार क) व्यवस्थापक ड) यापैकी कोणतेही नाही
- १२) विविध ठिकाणी असलेल्या मालाला संरक्षण देण्यासाठी तयार करण्यात आलेल्या विमापत्रास _____ विमापत्र म्हणतात.
 अ) अनिश्चित मुल्य ब) तरते क) मिश्र ड) निश्चित मुल्य
- १३) व्यापक विमा हा _____ विम्याचा प्रकार आहे.
 अ) अग्नी ब) सागरी क) पीक ड) मोटार
- १४) एका व्यक्तीने रु. ६०,००० किमतीच्या मालाचा रु. ३०,००० चा अग्नी विमा काढला, परंतु प्रत्यक्ष आगीने रु. २०,००० किमतीचा माल नष्ट जाल्यास त्या विमापत्रामध्ये सरासरी तत्वाचा समावेश असेल तर त्याला नुकसान भरपाईची रक्कम _____ मिळेल.
 अ) रु. ७,५०० ब) रु. १०,००० क) रु. १२,५०० ड) रु. १५,०००

२. टीपा लिहा : १४
 अ) पीक विमा.
 ब) अग्निविम्याचे महत्व.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४
 अ) सागरी विम्याची मुलतत्वे.
 ब) घरफोडी विम्याचे प्रकार.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) सागरी विमा म्हणजे काय ? सागरी विम्याची विविध कलमे स्पष्ट करा.
 ब) सर्व साधारण विमा महामंडळाची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) सागरी विमा पत्राचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ब) अग्नी विमा म्हणजे काय ? अग्निविम्याच्या अटी स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – I (Semester – II) (CGPA) (Old) Examination, 2017
GEOGRAPHY
Economic Commercial Geography
Economic Geography – II

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
3) **Figures to the right indicate full marks.**
4) **Use of stencils is allowed.**

1. Rewrite the following sentences by choosing appropriate words : **14**
- 1) Marketing Geography is the new branch of _____ Geography.
a) Agriculture b) Urban c) Human d) Commercial
 - 2) The nature of commercial geography is _____
a) Static b) Changing c) Active d) Stable
 - 3) The farming of rain water is called _____ farming.
a) Humid b) Dry c) Irrigation d) Shifting
 - 4) In Assam shifting cultivation is known as _____
a) Ladang b) Kumary c) Walara d) Jhuming
 - 5) _____ country stands first in the production of cotton in the world.
a) Russia b) China c) Egypt d) Nigeria
 - 6) _____ is longest rail rout in the world.
a) Transe-Adien b) Transe-Saiberian
c) Kape-Kairo d) Adiled-Darvin
 - 7) _____ two sea are connected by Kil canal.
a) Baltic-North b) North-South
c) Pacific-Atlantic d) Arabian-Baltic
 - 8) Railway is _____ type of transportation.
a) Land b) Air c) Water d) Economic
 - 9) Agra tourist centre is famous for _____
a) Tirupati b) Havamahal c) Tajmahal d) Rajmahal

- 10) The cold place of Simla is located in _____ state of India.
a) A.P. b) M.P. c) U.P. d) H.P.
- 11) Pandharpur tourist place is located on _____ River bank.
a) Bhima b) Yamuna c) Ganga d) Godavari
- 12) OPEC is established in the year of _____
a) 12 November 1960 b) 14 November 1960
c) 14 November 1958 d) 12 November 1945
- 13) Trade is mainly divided into _____ types.
a) One b) Two c) Three d) Four
- 14) UNCTAD is established in the year _____
a) 1962 b) 1963 c) 1964 d) 1965

2. Write a short answer : **14**

- A) Explain the nature of commercial geography.
B) Give an account of rail transportation in India.

3. Write a short answer : **14**

- A) Explain the economic importance of tourism.
B) State the object of EEC and OPEC.

4. What is agriculture and explain the types of agriculture ? **14**

OR

Explain the various factors influencing on international trade.

5. Describe the geographical conditions for the growth and area of production of sugarcane in India. **14**

OR

Give an account of water way transportation in India.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) नकाशा, स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

1. योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

14

- 1) विपणन भूगोल ही _____ भूगोलाची नवीन शाखा आहे.
अ) शेती ब) नागरी क) मानवी ड) व्यापारी
- 2) व्यापारी भूगोलाचे स्वरूप _____ आहे.
अ) स्थिर ब) परिवर्तनशील क) क्रियाशील ड) स्थायी
- 3) केवळ पावसाच्या पाण्यावर होणाऱ्या शेतीस _____ शेती असे म्हणतात.
अ) आर्द्र शेती ब) कोरडवाडू शेती
क) ओलिताची शेती ड) स्थलांतरीत शेती
- 4) आसाम मध्ये स्थलांतरीत शेतीस _____ म्हणतात.
अ) लडांग ब) कुमारी क) वालरा ड) झुमिंग
- 5) कापूस उत्पादनात _____ या देशाचा जगात प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) रशिया ब) चिन क) इजिप्त ड) नायजेरिया
- 6) _____ हा जगातील सर्वात लांब लोहमार्ग आहे.
अ) ट्रान्स-ऑडियन ब) ट्रान्स-सैबेरियन
क) केप-कैरो ड) ऑडिलेड- डार्विन
- 7) कील कालव्यामुळे _____ हे दोन समुद्र जोडले गेले आहे.
अ) बाल्टिक-उत्तर समुद्र ब) उत्तर-दक्षिण समुद्र
क) पॅसिफिक-अटलांटिक समुद्र ड) अरेबियन-बाल्टीक समुद्र
- 8) लोहमार्ग हा _____ प्रकारचा मार्ग आहे.
अ) स्थलमार्ग ब) हवाई मार्ग क) जलमार्ग ड) आर्थिक मार्ग
- 9) आग्रा हे पर्यटन स्थल _____ साठी प्रसिद्ध आहे.
अ) तिरूपती ब) हवामहल क) ताजमहल ड) राजमहल

- 10) शिमला हे थंड हवेचे ठिकाण _____ चा राज्यात आहे.
 अ) A.P. ब) M.P. क) U.P. ड) H.P.
- 11) पंढरपूर हे पर्यटन स्थळ _____ चा नदीकाठी वसले आहे.
 अ) भिमा ब) यमुना क) गंगा ड) गोदावरी
- 12) OPEC ची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) 12 नोव्हें. 1960 ब) 14 नोव्हें. 1960
 क) 14 नोव्हें. 1958 ड) 12 नोव्हें. 1945
- 13) व्यापाराचे प्रमुख _____ प्रकार पडतात.
 अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार
- 14) UNCTAD या व्यापारी संघटनेची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) 1962 ब) 1963 क) 1964 ड) 1965

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा : 14

- A) व्यापारी भूगोळाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 B) भारतामधील रेल्वे वाहतुकीचा वृत्तांत द्या.

3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. 14

- A) पर्यटनाचे आर्थिक महत्व स्पष्ट करा.
 B) EEC आणि OPEC या व्यापारी संघटनांचे उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

4. शेती म्हणजे काय ? शेतीचे प्रकार स्पष्ट करा. 14

किंवा

आंतरराष्ट्रीय व्यापारावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

5. ऊस या पीकाच्या वाढीस आवश्यक असलेल्या भौगोलीक परिस्थितीचे वर्णन करून भारतातील ऊस उत्पादक प्रदेशाचे वर्णन करा. 14

किंवा

भारतातील जलवाहतुकीचा वृत्तांत द्या.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – II) (Semester – III) Examination, 2017
(CGPA Pattern)
ENGLISH (Compulsory)
(Staying Ahead)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

1. Complete the following statements by choosing correct alternative from those given : **14**

- 1) Johnsy believed that she would die when _____
 - a) Sue completed her sketch
 - b) Behrman completed his masterpiece
 - c) She had painted the Bay of Naples
 - d) The last leaf on the ivy vine next to her window would fall
- 2) Old Behrman was a _____
 - a) Writer
 - b) Painter
 - c) Gardner
 - d) Doctor
- 3) The book _____ is written by Charles Darwin.
 - a) Theory of Relativity
 - b) Big Bang
 - c) On the origin of Species
 - d) The Capital
- 4) William Sydney Porter was a prolific short story writer of America and was better known as
 - a) Prince John
 - b) O. Harry
 - c) O' Brian Neil
 - d) O. Henry
- 5) Mahatma Gandhi spent _____ years of his life in South Africa.
 - a) Eleven
 - b) Twenty one
 - c) Twelve
 - d) Twenty two
- 6) M. K. Gandhi travelled from Charlestown to _____ by stage-coach.
 - a) Germiston
 - b) Johannesburg
 - c) Pretoria
 - d) Grand National Hotel

- 7) The 'Leader', the white man in charge of the coach, addressed Gandhi as _____ and told him to sit on the footboard.
- a) Mohandas
b) Bapuji
c) Mahatma
d) Sami
- 8) _____ plays an important part in determining the average numbers of a species.
- a) Water
b) Diseases
c) Climate
d) Rain
- 9) The poem 'If' is about _____
- a) Doubt and confusion about life
b) Love between mother and daughter
c) Relationship between man and animal
d) Father offering advice to his son
- 10) Dunbar's poem 'Sympathy' describes the condition of _____ in a metaphorical way.
- a) Enslaved black people in America
b) Muslims in Syria
c) Backward classes in India
d) Black people in Africa
- 11) Minda writes a letter. The underlined verb is
- a) Finite
b) Intransitive
c) Non-finite
d) Regular
- 12) John was writing a book. The tense used in the sentence is
- a) Present Perfect
b) Future Perfect
c) Past Continuous
d) Simple Past
- 13) _____ among the following is regular verb.
- a) Come
b) Beat
c) Know
d) Walk
- 14) The Earth _____ (move) around the Sun regularly.
- a) Moved
b) Moves
c) Was moving
d) Will move

2. Answer the following questions in **two** or **three** sentences **each (any seven)** : **14**
- 1) Why does Darwin say that Climate is the biggest influence on organism's struggle for existence ?
 - 2) Explain the significance of title of the lesson 'Struggle for Existence'.
 - 3) What was Behrman's ambition ?
 - 4) How does Sue try to convince Joanna not to give in to despair ?
 - 5) How did the Coach Company respond to Gandhi's complaint at his treatment ?
 - 6) Why was Sheth Abdul Gani worried, even though Gandhi had managed to obtain a first class ticket ?
 - 7) Describe the instances of racism encountered by Gandhi on his journey.
 - 8) Analyse the character of Joanna in brief.
3. A) Answer the following questions in about **50** words **each (any two)** : **8**
- 1) Explain Kipling's advice given in the poem 'If' ?
 - 2) List some of the virtues worthy of praise.
 - 3) Examine the bird's song as a mode of protest.
- B) Answer the following questions in short (**any two**) : **6**
- 1) Draft a permanent voice mail message recorded by Adv. Kamini Kamble, for her client.
 - 2) Write a temporary voicemail for Dr. Priyadarshini Kade, who is busy for the next two days in health check-up camp.
 - 3) As Mr. Anil Parekh, write a response to the voice-mail of Principal Dr. Anil Patil who will not be available till evening, giving reason for calling him.
4. A) As Mr. Sandesh Patil, whose car was involved in an accident, write a letter to Max Insurance Pvt. Ltd., Solapur claiming insurance for damage to the vehicle. Give an estimate of how much the repair would cost and also ask for a claim form for you to fill in and return. **14**

OR

- B) You are Habib Aslam of Quality Foods Ltd., Muscat. Write a letter of indent to A. J. Kasim, a commission agent in Mumbai, asking him to buy on your behalf and ship two hundred Kg. of food grains including basmati rice and wheat. Remember to give all the necessary details such as specifications of the goods and price, packing, insurance and shipping instructions and mode of payment.
5. Write a review of any Hindi film you have seen recently. **14**
-

Seat No.	
----------	--

**B.Com. – II (Sem. – III) (C.G.P.A.) Examination, 2017
BUSINESS ECONOMICS – II**

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Draw diagram wherever necessary.*

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) National income is measured for _____ year.
a) One b) Five c) Ten d) None of these
- 2) According to Cambridge Economist value of Money is depends upon _____ for money.
a) Quantity b) Supply c) Demand d) None of these
- 3) The concept of Micro and Macro Economics are firstly used by _____
a) Ragnar Frish b) Keynes c) J. B. Say d) None of these
- 4) 'Every supply creates its own demand' the statement is made by _____
a) Keynes b) J. B. Say c) Ricardo d) None of these
- 5) According to Keynes employment depends upon _____
a) Supply b) Consumption
c) Effective demand d) None of these
- 6) Marginal propensity to consumption is ratio between a change in consumption and _____
a) Change in demand b) Change in income
c) Change in investment d) None of these
- 7) National Income and General Price level are the subject matter of _____ economics.
a) Micro b) International c) Macro d) None of these
- 8) Fisher's Transaction approach is applicable for _____ period.
a) Short b) Long c) Medium d) None of these

9) The concept of Multiplier is firstly used by _____
 a) Recardo b) Malthus c) R. F. Kanh d) None of these

10) $N. N. P. = G. N. P. -$ _____
 a) Depreciation b) Personal Income
 c) Disposable income d) None of these

11) The equation $P = \frac{KR}{M}$ is introduced by _____
 a) Dr. Marshall b) Prof. Pigou c) Robertson d) Keynes

12) $APC = \frac{C}{\quad\quad\quad}$
 a) Y b) S c) I d) None of these

13) In construction of index number the price of base year is assume _____
 a) 1 b) 100 c) 1000 d) None of these

14) Disposable Income = Personal Income – _____
 a) Indirect Taxes b) Direct Taxes
 c) Indirect Consumption d) None of these

2. Give short answer :

- A) Explain the importance of Macro Economics. 7
 B) Explain the importance of National Income Data. 7

3. Write short notes on :

- A) Simple Index Number 7
 B) Investment Function. 7

4. Answer **any one** of the following : 14

- A) What is National Income ? Explain methods of measurement of National Income.
 B) Explain causes and effects of inflation.

5. Answer **any one** of the following : 14

- A) What is consumption function ? Explain determinants of consumption function.
 B) Define value of money. Critically examine the Fisher's Transaction approach.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) राष्ट्रीय उत्पन्न हे _____ वर्षासाठी मोजले जाते.
अ) एक ब) पांच क) दहा ड) यापैकी नाही
- २) केम्ब्रिज अर्थशास्त्रज्ञांच्या मते पैशाचे मूल्य हे पैशाच्या _____ वर अवलंबून असते.
अ) संख्या ब) पुरवठा क) मागणी ड) यापैकी नाही
- ३) सूक्ष्म व समग्र अर्थशास्त्र या संकल्पना सर्वप्रथम _____ यांनी वापरल्या.
अ) रॅग्नर फ्रिश ब) केन्स क) जे. बी. से. ड) यापैकी नाही
- ४) 'प्रत्येक पुरवठा स्वतःची मागणी निर्माण करतो' हे विधान _____ यांनी मांडले.
अ) केन्स ब) जे. बी. से. क) रिकार्डो ड) यापैकी नाही
- ५) केन्सच्या मते रोजगार _____ वर अवलंबून असतो.
अ) पुरवठा ब) उपभोग क) प्रभावी मागणी ड) यापैकी नाही
- ६) सिमांत उपभोग प्रवृत्ती ही उपभोगातील बदल व _____ बदलाचे गुणोत्तर असते.
अ) मागणीतील बदल ब) उत्पन्नातील बदल
क) गुंतवणूकीतील बदल ड) यापैकी नाही
- ७) राष्ट्रीय उत्पन्न व सर्वसाधारण किंमत पातळी हे _____ अर्थशास्त्राचे अभ्यासविषय आहेत.
अ) सूक्ष्म ब) आंतरराष्ट्रीय क) समग्र ड) यापैकी नाही
- ८) फिशरचा व्यवहार दृष्टीकोन _____ कालावधीत उपयुक्त ठरतो.
अ) अल्प ब) दीर्घ क) मध्यम ड) यापैकी नाही
- ९) गुणकाची संकल्पना सर्वप्रथम _____ यांनी वापरली.
अ) रिकार्डो ब) माल्थस
क) आर. एफ. कान्ह ड) यापैकी नाही
- १०) N. N. P. = G. N. P. – _____
अ) घसारा ब) वैयक्तिक उत्पन्न
क) खर्च योग्य उत्पन्न ड) यापैकी नाही

११) $P = \frac{KR}{M}$ हे समीकरण _____ यांनी मांडले.

- अ) डॉ. मार्शल ब) प्रोफेसर पिगू क) राबर्टसन ड) केन्स

१२) A.P.C. (सरासरी उपभोग प्रवृत्ति) = $\frac{C}{---}$

- अ) Y (उत्पन्न) ब) S (बचत) क) I (गुंतवणूक) ड) यापैकी नाही

१३) निर्देशांक तयार करताना मूळ वर्षाची किंमत _____ गृहीत धरतात.

- अ) १ ब) १०० क) १००० ड) यापैकी नाही

१४) खर्च योग्य उत्पन्न = वैयक्तिक उत्पन्न – _____

- अ) अप्रत्यक्ष कर ब) प्रत्यक्ष कर
क) अप्रत्यक्ष उपभोग ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) समग्र अर्थशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा. ७

ब) राष्ट्रीय उत्पन्न आकडेवारीचे महत्त्व स्पष्ट करा. ७

३. टीपा लिहा :

अ) साधा निर्देशांक ७

ब) गुंतवणूक फल. ७

४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय ? राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

ब) चलनवाढीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

अ) उपभोग फल म्हणजे काय ? उपभोग फल निश्चित करणारे घटक स्पष्ट करा.

ब) पैशाच्या मूल्याची व्याख्या सांगून, फिशरच्या व्यवहार दृष्टीकोनाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – II) (Semester – III) (CGPA Pattern) Examination, 2017
CORPORATE ACCOUNTING**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Use of calculator is allowed.**

1. Choose correct alternatives from the given below : 14
- 1) _____ is the acceptance of the offer made by the prospective shareholder to purchase the shares.
A) Application of Shares B) Allotment of Shares
C) Forfeiture of Shares D) Call on Shares
 - 2) According to the Section 85(2) of the Indian Companies Act, 1956 shares which are not Preference Shares are _____
A) Redeemable Shares B) Bonus Shares
C) Equity Shares D) Share Capital
 - 3) If some shareholders fail to pay the allotment money or call money within the prescribed date it is called _____
A) Calls in Advance B) Calls in Arrears
C) Forfeiture of Shares D) Paid up Capital
 - 4) The extra price collected by the company over the face value of its shares is called _____
A) Discount B) Bonus
C) Dividend D) Premium
 - 5) Amount already received from a defaulting shareholder, being in the nature of capital profit should be transfer to _____ Account.
A) Share Capital B) Share Forfeiture
C) Calls in Arrears D) Calls in Advance

2. Write short notes on : 14
- A) Re-Issue of Forfeited Shares
 - B) Valuation of Inventories AS-2.
3. A) The Bengal Industries Ltd. was incorporated on 1st July 2014. The accounts of the company are closed on 31st March every year. The average monthly turnover from 1st July 2014 was double than that of the previous Months. Calculate Time Ratio and Sales Ratio. 7
- B) Chand Company Ltd. acquired business on 1st January 2014 it being incorporated on 1st May 2014. The first accounts are drawn upto 30th September 2014.
- The Gross Profit was Rs. 1,12,000.
- The general expenses were Rs. 28,440, Directors fees Rs. 24,000 p.a., Preliminary expenses Rs. 3,000, Rent up to 30th June was Rs. 2,400 p.a. after that it was increased to Rs. 6,000 p.a. Salary of the Manager, who upon incorporation of the company was made a Director, was Rs. 12,000 p.a. (Since incorporation, the salary is included in the directors fees above)
- Show pre-incorporation and post incorporation profits assuming that the monthly average sales for the first four month were one half of the remaining period. The commodity earned a uniform Gross Profit. 7
4. Show the Forfeiture and Re-issue entries (without narration) in each of the following cases. 14
- A) 'X' Ltd. forfeited 300 shares of Rs. 10 each, Rs. 8 called up held by Mr. Ram for non-payment of second call money of Rs. 3 per share. These shares were re-issued to Mr. Laxman for Rs. 10 per share as fully paid up.
 - B) 'Y' Ltd. forfeited 400 shares of Rs. 10 each, fully called up, held by Mr. Patil for non-payment of final call money of Rs. 4 per share. These shares were re-issued to Mr. Deshmukh at Rs. 12 per share as a fully paid up.
 - C) 'Z' Ltd. forfeited 250 shares of Rs. 10 each, fully called up, held by Mr. Joshi for non-payment of allotment money of Rs. 3 per share and first and final call money of Rs. 4 per share. These shares were re-issued at Rs. 8 per share to Mr. Kulkarni as fully paid.

OR

Madras Minerals Limited was registered on 1st January 2014 with an Authorised Capital of Rs. 1,50,00,000 divided in to 15,000 equity shares of Rs. 1,000 each. The Company went for allotment on 1st April 2014, when 5,000 shares of Rs. 1,000 each were allotted at premium of Rs. 50 per share, payable Rs. 250 on application, Rs. 300 (including premium) on allotment and balance in two equal installments of Rs. 250 each on first July 2014 and first October 2014 respectively. 5,000 Applications were received from the public. All the allotment and call money was paid when due, except in case of one share holder who failed to pay the final call on 1,000 shares held by him. His shares were forfeited on 1st November 2014 after giving him due notice.

Show necessary Journal Entries in the books of the company to record the above transactions.

14

5. Following was the Trial Balance of the Anand Products Ltd. on 31st March 2015.

Trial Balance			
Debit Balance	Rs.	Credit Balance	Rs.
Stock on 1 st April 2014	13,000	Unclaimed Dividend	170
Machinery	10,000	Sinking Funds for Redemption	
Free hold Land	15,000	of Debentures	25,000
Preliminary Expenses	832	Reserve Fund	5,000
Sundry Debtors	25,000	Return Outwards	350
Wages	8,000	Bills Payable	950
Salary	4,000	Share Capital :	
Purchases	64,700	10,500 Shares of Rs. 10 each	1,05,000
Bad Debts	400	Interest on sinking Fund	
Directors fees	1,000	Investment	800
Interest on debentures	600	Sundry Creditors	18,000
Insurance	2,000	Miscellaneous Receipts	100
Cash at Bank	21,730	4% Debentures	30,000
Cash in Hand	450	Provision for Bad Debts	1,000

6% War Bonds	10,000	Interest on war Bonds	300	
Motive Power	1,900	Profit and Loss A/c Balance	2,000	
Building	45,000	Sales	1,01,779	
General Expenses	1,417	Provision for Taxation	2,000	
Repairs	390	Depreciation Fund :		
Postage, Rent	8,300	Building	10,380	
Travelling expenses	105	Machinery	<u>4,620</u>	15,000
Discount on denture	500			
Sinking Fund Investment	25,000			
Goodwill	40,000			
Loose Tools	4,225			
Return Inwards	470			
Bank Charges	50			
Discount on Sales	130			
Depreciation on Machinery	1,000			
Depreciation on Building	2,250			
Total	3,07,449	Total	3,07,449	

Prepare Trading and Profit and Loss Account for the year ended 31-3-2015 in vertical forms as required by Indian Company Act after making the following adjustment :

- 1) Provision for Bad Debts to be maintained at 5% on sundry debtors.
- 2) Insurance is prepaid to the extent of Rs. 500.
- 3) Write off whole of the preliminary expenses.
- 4) Add Rs. 1,000 to Sinking Fund for redemption of Debentures.
- 5) The Stock on 31st March 2015 was Rs. 25,000. Provide Rs. 5,000 for Taxation Reserve.
- 6) After providing Rs. 10,000 to General Fund the balance of profit should be carried forward.

From the following information of Asian Manufacturing Company Ltd. Prepare Balance Sheet in vertical form as on 31st March 2014.

Particulars	Amount Rs.
Equity Share Capital (Rs. 75 Paid up)	7,50,000
Share Premium	1,00,000
Land and Building	5,00,000
Plant and Machinery	8,00,000
Depreciation Provision :	
Land and Building	1,00,000
Plant and Machinery	1,20,000
General Reserve	1,40,000
6% Debentures	50,000
Investments (Equity share in Ltd. Company)	1,00,000
Stock as on 31-3-2014	70,000
Balance at Bank	23,000
Cash in Hand	800
Profit and Loss Account (Credit balance)	25,000
Sundry Creditors	60,000
Income Tax Deducted at Source	1,200
Establishment Expenses	52,000
Rent and Taxes	2,400
Debenture Interest	1,500
Audit Fees	3,000

Directors Fees	6,000
Sundry expenses	8,700
Dividend (Gross)	11,200
Gross Profit	2,12,400

Additional Information :

- 1) Depreciation is to be provided on written down value of Land and building at 5% and Plant and Machinery at 15%.
- 2) Provision for taxation is to be made Rs. 13,250.
- 3) Directors propose to transfer Rs. 10,000 to General Reserve.
- 4) Authorised Capital of the Company is Rs. 10 Lakhs divided in to 10,000 shares of Rs. 100 each.
- 5) Profit and Loss Account (Credit Balance) transfer to Balance Sheet is Rs. 28,250.

- 9) Generally _____ stages are there in Project Management.
a) Four b) Five c) Six d) Seven
- 10) Project Report can prove the _____ of Entrepreneurship.
a) Planning b) Idea c) Commitment d) Economic ability
- 11) _____ is the last stage of project identification.
a) Identification Project b) Selection of Product
c) Final Decision of Product d) Scanning of Environment
- 12) World Trade Organization is established in the year _____.
a) 1990 b) 1995 c) 2001 d) 1956
- 13) Horticulture production in India is about _____ % of the total World Production.
a) 6% b) 5% c) 10% d) 15%
- 14) Rural Bank in Bangladesh was established in the year _____.
a) 1960 b) 1976 c) 1970 d) 1980

2. Write short note : **14**

- 1) Remedies on problems of Women Entrepreneurship.
- 2) Importance of a Project Report.

3. Write in brief : **14**

- 1) Obstacles in Entrepreneurship.
- 2) Opportunities in the Agricultural Entrepreneurship.

4. What do you mean by Entrepreneurship ? Explain the functions of Entrepreneurship. **14**

OR

Explain the concept of Project Report. Give its importance. Also give the contents of Project Report. **14**

5. What do you mean by Entrepreneurship ? Explain in detail the types of Entrepreneurship. **14**

OR

Explain in detail different methods of idea generation. **14**

- १०) प्रकल्प अहवाल हा उद्योजकाची _____ सिद्ध करतो.
 अ) योजकता ब) कल्पकता क) वचन बद्धता ड) आर्थिक क्षमता
- ११) प्रकल्प शोधाची अंतिम अवस्था म्हणजे _____ होय.
 अ) प्रकल्प शोध ब) वस्तूची निवड
 क) अंतिम निर्णय ड) पर्यावरणाची छाननी
- १२) _____ या वर्षी जागतिक व्यापार संघटनेची निर्मिती करण्यात आली.
 अ) १९९० ब) १९९५ क) २००१ ड) १९५६
- १३) जागतिक फलोत्पदनाच्या _____ टक्के उत्पादन भारतात होते.
 अ) ६% ब) ५% क) १०% ड) १५%
- १४) _____ साली बांगलादेशात ग्रामीण बँकेची स्थापना झाली.
 अ) १९६० ब) १९७६ क) १९७० ड) १९८०

२. टिपा लिहा : १४

१) महिला उद्योजकांच्या समस्यावर उपाय.

२) प्रकल्प अहवालाचे महत्व.

३. उत्तरे लिहा : १४

१) उद्योजकतेतील अडथळे.

२) कृषी उद्योजकामधील संधी.

४. उद्योजक म्हणजे काय ? उद्योजकाची कार्ये स्पष्ट करा. १४

किंवा

प्रकल्प अहवालाचे संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे महत्व सांगून प्रकल्प अहवालातील तपशील स्पष्ट करा. १४

५. उद्योजक म्हणजे काय ? उद्योजकाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. १४

किंवा

कल्पना निर्मितीच्या विविध पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा. १४

- VII) Which one of the following can be determined from Histogram ?
 a) Arithmetic mean b) Median
 c) Mode d) None of these
- VIII) Which one of the following considers only the largest and the smallest values in the data ?
 a) Range b) Quartile Deviation (Q.D.)
 c) Mean Deviation (M.D.) d) None of these
- IX) Which one of the following is used for comparing the variability in different data ?
 a) Coeff. of range b) Coeff. of Q.D.
 c) Coeff. of Variation (C.V.) d) None of these
- X) Karl Pearson's correlation coefficient ' γ ' always lies in between
 a) 0 to 1 b) -1 to 0 c) -1 to $+1$ d) None of these
- XI) Karl Pearson's correlation coefficient γ is a _____ of product of two regression coefficients.
 a) square root b) square c) cube root d) none of these
- XII) The word, "Regression" was firstly coined by
 a) R.A. Fisher b) Francis Galton
 c) Karl Pearson d) None of these
- XIII) If one regression coefficient is negative, then other is
 a) equal to zero b) positive c) also negative d) none of these
- XIV) Less than Ogive Curve and greater than ogive curve intersects to each other at the point of
 a) first quartile b) median c) third quartile d) none of these
2. A) Explain various advantages of sampling over the census method. Write a short note on simple Random sampling. 7

- B) For the data given below, draw ogive curve and locate median from it. 7

Class	: 0 – 10	10 – 20	20 – 30	30 – 40	40 – 50	50 – 60	60 – 70
Frequency	: 8	14	23	27	21	11	5

3. A) With proper diagram state and explain various parts of statistical table. **7**
B) Mean height of 60 boy students is 163 cms and mean height of 40 girl students is 160 cms. Find the mean height of combined group of boys and girls. **7**

4. Attempt **any one** of the following. **14**

A) What do you mean by “Average” ? What are the requirements of a good average ? Define mean, median and mode with their merits and demerits.

B) From the following frequency distribution, compute

I) Arithmetic mean \bar{x}

II) Standard deviation σ and

III) Coeff. of Variation (C.V.).

Class : 0 – 100 100 – 200 200 – 300 300 – 400 400 – 500

Frequency : 3 8 11 17 21

Class : 500 – 600 600 – 700 700 – 800 800 – 900 900 – 1000

Frequency : 26 22 19 15 8

5. Attempt **any one** of the following. **14**

A) Define Karl Pearson’s correlation coefficient ‘ γ ’. Interpret the cases, when $r = -1$, $r = 0$, $r = +1$, $r = 0.95$ with help of scatter diagram.

For the following data compute Karl Pearson’s corr. coefficient r between the variables X & Y.

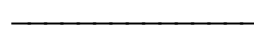
X : 56 58 59 60 62 64 68 69 70 72

Y : 102 98 100 95 82 88 75 70 72 76

B) Define Regression line of I) Y on X and II) X on Y. For the following bivariate data, fit regression line of Y on X.

X : 12 13 15 17 19 20 21 22 24 26

Y : 30 32 28 26 22 19 14 15 12 10

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – II (Semester – III) (CGPA) Examination, 2017
MONEY AND FINANCIAL SYSTEM**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate marks.**

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentences. **14**
- 1) "Money is a thing that possesses general acceptability" is defined by
 - a) Seligman
 - b) Robertson
 - c) Walker
 - d) Keynes
 - 2) M_3 is _____ approach of money.
 - a) Narrow
 - b) Broad
 - c) Limited
 - d) Unlimited
 - 3) _____ is a primary function of money.
 - a) Medium of exchange
 - b) Money transfer
 - c) Store of value
 - d) Standard of deferred payment
 - 4) Money market is essentially a market for
 - a) Long term funds
 - b) Medium term funds
 - c) Short term funds
 - d) All of the above
 - 5) Which one of the following is a selective instrument of credit control ?
 - a) Open Market Operation
 - b) Bank Rate
 - c) Reserve Ratio
 - d) None of the above
 - 6) The Chief component of a financial system is
 - a) Financial Market
 - b) Financial Institution
 - c) Financial Instrument
 - d) All of the above
 - 7) Small Industrial Development Bank of India (SIDBI) is established in
 - a) 1990
 - b) 1969
 - c) 1955
 - d) 1935

- 8) The Apex Bank in agriculture and Rural Development is
a) LDB b) NABARD c) RRB d) DCC
- 9) Hawala Market is _____ Market.
a) Illegal b) Legal c) Good d) Bad
- 10) _____ is a factor of unorganised money market.
a) Commercial Bank b) Money Lender
c) Co-operative Bank d) Central Bank
- 11) The money which possesses ability of creation of credit money is called as
a) Hundi b) Cheque
c) High powered money d) Demand draft
- 12) Credit control is the function of
a) Commercial Bank b) Credit Societies
c) Central Bank d) Central Government
- 13) Financial Markets are divided into _____ markets.
a) Two b) Four c) Limited d) Unlimited
- 14) 14 Commercial banks are nationalised in
a) 1969 b) 1982 c) 1955 d) 1947
2. Write the answers in brief :
- A) Write the uses of High power money. **7**
- B) Explain the objectives of the monetary policy. **7**
3. Write short notes :
- A) Secondary functions of money. **7**
- B) Hawala market. **7**
4. Answer **any one** of the following question : **14**
- A) Explain the primary functions of money.
- B) State the role of money market in Indian economic development.
5. Answer **any one** of the following question. **14**
- A) Explain the role of finance in economy.
- B) Explain the importance of monetary policy in inflation and recession.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) “सर्वमान्यता हा गुण असणारी वस्तू म्हणजे पैसा होय” ही व्याख्या _____ यांची आहे.
अ) सेलिंगमन ब) रॉबर्टसन क) वॉकर ड) केन्स
- २) M_3 हा पैशाचा _____ दृष्टीकोन आहे.
अ) संकुचित ब) व्यापक क) मर्यादीत ड) अमर्यादीत
- ३) _____ हे पैशाचे प्राथमिक कार्ये आहे.
अ) विनिमयाचे माध्यम ब) पैशाचे स्थानांतर
क) मूल्य साठविण्याचे साधन ड) विलंबीत देणी देण्याचे प्रमाण
- ४) नाणेबाजार हा _____ साठी आवश्यक बाजार आहे.
अ) दीर्घकालीन निधी ब) मध्यमकालीन निधी
क) अल्पकालीन निधी ड) वरील सर्व
- ५) खालीलपैकी कोणते एक साधन निवडक पत नियंत्रणाचे आहे ?
अ) खुल्या बाजारातील व्यवहार ब) बँक दर
क) राखीव निधीचे प्रमाण ड) यापैकी नाही
- ६) वित्तीय रचनेचे महत्वाचे घटक _____ आहेत.
अ) वित्तीय बाजार ब) वित्तीय संस्था क) वित्तीय साधने ड) वरील सर्व
- ७) भारतीय लघुउद्योग विकास बँकेची स्थापना _____ साली झाली.
अ) १९९० ब) १९६९ क) १९५५ ड) १९३५
- ८) भारतातील कृषी आणि ग्रामीण विकासातील सर्वोच्च (शिखर) बँक _____ ही आहे.
अ) भु-विकास बँक ब) नाबार्ड
क) प्रादेशिक ग्रामीण बँक ड) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक
- ९) हवाला बाजार हा _____ बाजार आहे.
अ) बेकायदेशीर ब) कायदेशीर क) चांगला ड) वाईट

- १०) _____ हा असंघटीत नाणेबाजाराचा घटक आहे.
 अ) व्यापारी बँक ब) सावकार क) सहकारी बँक ड) मध्यवर्ती बँक
- ११) ज्या पैशामध्ये पतपैसा निर्माण करण्याची शक्ती असते त्यास _____ असे म्हणतात.
 अ) हुंडी ब) धनादेश क) उच्चशक्ती पैसा ड) डीमांड ड्राफ्ट
- १२) पत नियंत्रणाचे कार्य _____ कडून केले जाते.
 अ) व्यापारी बँक ब) पतसंस्था क) मध्यवर्ती बँक ड) केंद्र शासन
- १३) वित्तीय बाजार _____ भागात विभागलेला आहे.
 अ) दोन ब) चार क) मर्यादीत ड) अमर्यादीत
- १४) १४ व्यापारी बँकांचे राष्ट्रीयीकरण _____ या वर्षी झाले.
 अ) १९६९ ब) १९८२ क) १९५५ ड) १९४७

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

अ) उच्च शक्ती पैशाचे उपयोग लिहा. ७

ब) चलनविषयक धोरणांची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा. ७

३. टीपा लिहा.

अ) पैशाची दुय्यम कार्ये. ७

ब) हवाला बाजार. ७

४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४

अ) पैशाची प्राथमिक कार्ये स्पष्ट करा.

ब) नाणेबाजाराची भारताच्या आर्थिक विकासातील भूमिका विशद करा.

५. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४

अ) अर्थव्यवस्थेतील वित्ताची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) भाववाढीच्या आणि भावघटीच्या काळातील चलनविषयक धोरणाचे महत्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – II (Semester – IV) (CGPA Pattern) Examination, 2017
ENGLISH (Compulsory)
Staying Ahead

Time : 2 ½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks by choosing the correct alternatives from those given in **each** sentence : **14**
- 1) Chief Seathl promises to give up their land on the condition that the white men treat other beings as _____
 - a) Friends
 - b) Brothers
 - c) Americans
 - d) Tribals
 - 2) The Native Americans lived close to _____
 - a) Nature
 - b) Cities
 - c) Plains
 - d) Chief Seathl's house
 - 3) The most important thing to know about a money box is _____
 - a) how much it costs
 - b) how to open it
 - c) how to use it
 - d) how to lock it
 - 4) According to the father, _____ are two the two arts which, like wings, help one to soar above others.
 - a) speaking and pleasing
 - b) reading and writing
 - c) singing and dancing
 - d) speaking and writing

- 5) Lord Chesterfield advises his son to keep a balance between study and _____
a) work b) leisure c) struggle d) traditions
- 6) The theme of the poem 'Arrow and the Song' is _____
a) lasting friendship b) happy memories
c) war d) friends and enemies
- 7) The speaker warns against chanting, singing and _____ as forms of worship.
a) meditation b) tilling
c) telling beads d) working
- 8) True worship is _____
a) working honestly b) praying
c) chanting d) pleasing God
- 9) The Italian word 'Garbo', the quality of a gentleman, means _____
a) grace b) kindness
c) politeness d) genteel
- 10) The son has _____ years to form his character and employ his time with perfection in Rome.
a) three b) five c) six d) two
- 11) His trousers _____ become very old fashioned.
a) has b) have c) does d) were
- 12) The rice and curd which the restaurant serves _____ tasty.
a) is b) are c) were d) was
- 13) Sachin was selected because his performance was _____ than the performance of Raj.
a) good b) better c) best d) well
- 14) We _____ complete our work in one day. (Use adverb of frequency)
a) usually b) since c) quietly d) usual

2. Answer **any seven** of the following questions in **two** or **three** sentences **each** : **14**

- 1) Describe the attitude of the white people towards nature.
- 2) What is the plea made by Chief Seathl to the white man ?
- 3) What is the child's attitude towards saving ?
- 4) Why does Lynd say that an ordinary money box is a waste of time and money ?
- 5) What are the two selves described by Lynd ?
- 6) How does Lord Chesterfield advise his son to spend his time in Rome ?
- 7) Elaborate Lord Chesterfield's idea of a worldly gentleman.
- 8) What significance does the chief attach to dreams ?

3. A) Answer **any two** in about **50** words **each** : **8**

- 1) What does the speaker of the poem 'Leave this chanting' protest against ?
- 2) What do the arrow and the song represent ?
- 3) Explain the lines : "He is there where the tiller is tilling the hard ground
And where the pathmaker is breaking stones"

B) Edit and rewrite **any two** of the following paragraphs making necessary corrections in spellings, punctuations etc. **6**

- 1) The weavers of himachal pradesh and Madhya Pradesh have created magic by turning simple yarn into fashionable fabrics. The weavers success has motivated the new generation to take pride in the work which involves a play of colours yarn dyes and designs on the loom.
- 2) Religon is not a selfish quest for personal satisfaction. it is a forward march which takes People towards perfection by the way of improvement of their mental spiritual material and divine life.
- 3) Govinds village falls in an area surrounded by mountains full of caves. The local villagers were involved in acts like planting trees constructing roads digging trenches and building places to attract tourists Some villagers including govind who is running a dhaba, are working hard to make the village a tourist spot.

4. Attempt **any one** : **14**
- 1) Frame questions for an interview with a well-known singer and write a draft of the interview consisting of responses given by the interviewee.
 - 2) Write the draft of an interview for the post of data analyst in an IT company, including questions asked by the members of the interview panel and the responses of the candidate.
5. As the President of All India Youth Forum, you have called a meeting of members of north zone to plan and discuss the programs of Zonal Youth Festival. Draft the script of the meeting including the Chairman's opening remarks, purpose of the meeting, proposals, suggestions etc. **14**
-

Seat No.	
----------	--

**B.Com. – II (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2017
BUSINESS ECONOMICS – II**

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Draw diagram wherever necessary.**

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) There are _____ phases of business cycle.
a) 4 b) 2 c) 3 d) None of these
- 2) Business cycles are seen in _____ economy.
a) Socialist b) Capitalist
c) Socialist and capitalist d) None of these
- 3) Public finance is related with _____ and expenditure of Government.
a) debts b) price
c) income d) none of these
- 4) The impact of tax and incidence of tax falls on same person, it is called _____ tax.
a) Indirect b) Direct
c) Regressive d) None of these
- 5) The principles of maximum social advantage is firstly presented by _____
a) Dr. Dalton b) Hawtrey
c) Schumpeter d) None of these
- 6) _____ are the causes of disequilibrium in the balance of payments.
a) Trade cycle b) Large government expenditure
c) Increasing population d) All above
- 7) Purchasing Power Parity Theory explained only _____ exchange rate.
a) Short term b) Long term
c) Fixed d) Floating

8) Terms of trade = $\frac{\text{Export price index}}{\text{--- ?}} \times 100$

- a) Import price index b) Base year index
c) Export price index d) None of these

9) Ricardian theory of comparative cost is based on _____ assumptions.

- a) Capital expenditure b) Interest costs
c) Labour costs d) None of these

10) In _____ budget income and expenditure are equal.

- a) Deficit b) Surplus c) Balanced d) None of these

11) Short term debts are also called _____

- a) Funded debts b) Unfunded debts
c) Internal debts d) None of these

12) Terminal point of recession is _____

- a) Prosperity b) Depression c) Recovery d) None of these

13) In world _____ is firstly started VAT tax.

- a) England b) France c) India d) None of these

14) 'Business cycle is purely monetary phenomenon' stated by _____

- a) Schumpeter b) Keynes c) Hawtrey d) None of these

2. Answer the following questions briefly :

- a) Explain the causes of growth in public expenditure. 7
b) Explain the kinds of budget. 7

3. Write short notes on :

- a) Fixed exchange rate. 7
b) Effects of public debt. 7

4. Answer **any one** of the following : 14

- a) Explain merits and demerits of direct tax.
b) Explain the kinds of public debt and causes of public debt.

5. Answer **any one** of the following : 14

- a) Explain Schumpeter's theory of business cycle.
b) Critically examine the Ricardian theory of international trade.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) व्यापार चक्राच्या _____ अवस्था आहेत.
अ) ४ ब) २ क) ३ ड) यापैकी नाही
- २) व्यापार चक्रे _____ अर्थव्यवस्थेत दिसून येतात.
अ) समाजवादी ब) भांडवलशाही
क) समाजवादी व भांडवलशाही ड) यापैकी नाही
- ३) सार्वजनिक आयव्यय हे सरकारच्या _____ व खर्चाशी संबंधीत आहे.
अ) कर्ज ब) किंमत क) उत्पन्न ड) यापैकी नाही
- ४) कराघात व करभार एकाच व्यक्तीवर पडतो त्यास _____ कर म्हणतात.
अ) अप्रत्यक्ष ब) प्रत्यक्ष
क) प्रतिगामी ड) यापैकी नाही
- ५) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्त्व सर्वप्रथम _____ यांनी मांडले.
अ) डॉ. डाल्टन ब) हॉट्टे क) शंपीटर ड) यापैकी नाही
- ६) व्यवहार तोलातील असमतोलाची कारणे _____ आहेत.
अ) व्यापार चक्र ब) मोठा सरकारी खर्च
क) वाढती लोकसंख्या ड) वरीलपैकी सर्व
- ७) खरेदीशक्ती समता सिद्धांतात _____ विनिमय दराचे विश्लेषण आहे.
अ) अल्पकालीन ब) दीर्घकालीन क) स्थिर ड) तरता
- ८)
$$\text{व्यापार शर्ती} = \frac{\text{निर्यातीचा किंमत निर्देशांक}}{\text{--- ?}} \times १००$$

अ) आयातीचा किंमत निर्देशांक ब) मूळ वर्षातील निर्देशांक
क) निर्यातीचा किंमत निर्देशांक ड) यापैकी काही नाही

- ९) रिकार्डोंचा तौलनिक मूल्यांचा सिद्धांत _____ गृहीतावर आधारलेला आहे.
 अ) भांडवली खर्च ब) व्याज खर्च क) श्रम खर्च ड) यापैकी नाही
- १०) _____ अर्थ संकल्पात उत्पन्न व खर्च समान असतात.
 अ) तुटीच्या ब) शिलकी क) समतोल ड) यापैकी नाही
- ११) अल्पकालीन कर्जाला _____ कर्जे असेही म्हणतात.
 अ) निधिक कर्जे ब) अनिधिक कर्जे क) अंतर्गत कर्जे ड) यापैकी नाही
- १२) घसरणीचा शेवटचा बिंदु _____ हा आहे.
 अ) तेजी ब) मंदी क) पुनरुज्जीवन ड) यापैकी नाही
- १३) जगात सर्वप्रथम _____ नी व्हॅट कराला सुरुवात केली.
 अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स क) भारत ड) यापैकी नाही
- १४) 'व्यापार चक्र ही संपूर्णपणे चलनविषयक घटना आहे' हे मत _____ यांनी सांगितले.
 अ) शुंपीटर ब) केन्स क) हॉट्टे ड) यापैकी काही नाही
२. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- अ) सार्वजनिक खर्चातील वाढीची कारणे सांगा. ७
- ब) अंदाजपत्रकाचे प्रकार सांगा. ७
३. टीपा लिहा :
- अ) स्थिर विनिमय दर. ७
- ब) सार्वजनिक कर्जाचे परिणाम. ७
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- अ) प्रत्यक्ष कराचे गुणदोष विशद करा.
- ब) सार्वजनिक कर्जाचे प्रकार सांगा आणि सार्वजनिक कर्जाची कारणे सांगा.
५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
- अ) शुंपीटरच्या व्यापार चक्राचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) रिकार्डोंचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – II (Semester – IV) (CGPA Pattern) Examination, 2017
CORPORATE ACCOUNTING**

Time : 2¹/₂ Hours

Max. Marks : 70

Instruction : All questions are compulsory.

1. Choose the correct alternative from the following : 14
- 1) Issue of shares is a _____ of fund.
a) Source b) Application c) Transfer d) Reduction
 - 2) Unless otherwise stated Debentures are presumed to be _____
a) Unsecured loan b) Secured loan
c) Current liability d) Fixed Liability
 - 3) Intrinsic Value calculated by _____ Mini Formula.
a) Assets – Liability
b) Current Assets – Current Liability
c) (Market Value + Fair Value) ÷ 2
d) Fixed Assets – Current Liability
 - 4) Redemption of Preference Share is _____ of fund.
a) Adjustment b) Sources c) Application d) Balance Sheet
 - 5) Liquidator final statement is prepared _____
a) In all modes of winding up b) Winding up by Court
c) Winding up by Creditor d) Winding up by Member
 - 6) Debenture Holders are _____ of the company.
a) Owner b) Creditors c) Debtors d) Directors
 - 7) The balance of sinking fund A/c. after redemption of debentures is transfer to _____
a) Debenture A/c. b) Fund Investment A/c.
c) Profit and Loss A/c. d) General Reserve A/c.
 - 8) Current Assets minus _____ is the working Capital.
a) Liabilities b) Current Liabilities
c) Capital d) Investment

- 9) Fair value _____
- (Market Value + Intrinsic Value) ÷ 2
 - (Market Value – Intrinsic Value) ÷ 2
 - (Market Value + Yield Value) ÷ 2
 - (Net Asset Value – Yield Value) ÷ 2
- 10) A person appointed for Liquidation of a Company is called _____
- Director
 - Share Holder
 - Liquidator
 - Valuator
- 11) Break-up Value is also known as _____ value.
- Fair Value
 - Market Value
 - Realisable Value
 - Intrinsic Value
- 12) _____ Charges rank the top for payment in Liquidation.
- Actual
 - Legal
 - Preferential creditors
 - Preference Shares
- 13) Interest on debenture is charged to _____ A/c.
- Trading A/c.
 - Debenture A/c.
 - Profit and Loss A/c.
 - Profit and Loss Appropriation
- 14) The rate of the dividend on preference shares is _____
- Increasing
 - Decreasing
 - Not Fixed
 - Fixed

2. Write short note (**any two**) :

14

- Advantages of funds-flow statement
- Redemption of debentures
- Preferential creditors.

3. A) XYZ Ltd; issued 500, 4% debentures of Rs. 100 each, repayable at the end of 10th year. Pass the entries in the books XYZ Ltd; Presuming that :

7

- They were issued at 5% discount and repayable at par.
- They were issued at par and repayable at a premium of 4%.
- They were issued at 5% discount and repayable at 4% premium.
- They were issued at 5% premium and repayable at par.

B) Following information pertains to Akshay Ltd. :

7

	Rs.
1,000, 8% preference shares of Rs. 10 each	1,00,000
25,000 equity shares of Rs. 100 each	25,00,000
Average Annual Profits	5,00,000

Income Tax	50%
Transfer to Reserve	25%
Normal Return	10%

Mr. Sunder, the holder of 100 equity shares in the above company assigns you the work of valuing his share holding. Apply the yield method to make the valuation and ascertain the value of his holdings.

4. A) From the following Balance Sheets of PQR Ltd., prepare : 14
- a) Schedule for changes in working capital for the year ended 31st March, 2015.

- b) A statement showing the Application and Sources of funds :

Liabilities	31.3.14	31.3.15	Assets	31.3.14	31.3.15
	Rs.	Rs.		Rs.	Rs.
Pref. Share			Fixed		
Capital	2,00,000	1,00,000	Assets	5,10,000	6,20,000
Equity Share			Investment	30,000	80,000
Capital	3,00,000	3,50,000	Current		
Debentures	1,00,000	2,00,000	Assets	2,40,000	3,75,000
Reserves	1,10,000	2,70,000	Discount on		
Provisions for			Debentures	10,000	5,000
bad debts	10,000	15,000			
Current Liabilities	70,000	1,45,000			
	7,90,000	10,80,000		7,90,000	10,80,000

You are informed that during the year :

- 1) A machine costing Rs. 70,000 with written down value Rs. 40,000 was disposed off for Rs. 25,000.
- 2) Pref. shares redemption was made at 5% premium.
- 3) Dividend at 15% was paid on Eq. shares for the year ended 31.3.2015.
- 4) The provision for depreciation stood at Rs. 1,50,000 on 31.3.2014 and at Rs. 1,90,000 on 31.3.2015.

OR

- B) Moonlight Ltd., issued 8% debentures of Rs. 1,00,000 on 01.01.2011 at a discount of 5% and repayable of 31st Dec., 2014 at a premium of 4%. A Debenture Redemption Fund was maintained by setting aside Rs. 25,000 every year out of profits. The Debenture Redemption Fund was invested in 5% Government Securities. The balances on various accounts on 01.01.2013 were as under :

Debenture Redemption Fund Rs. 51,250.

Debenture Redemption Fund Investment Rs. 51,300.

Discount on Issue of Debentures A/c Rs. 2,500.

Loss on Issue of Debentures A/c Rs. 2,000.

Premium on Redemption of Debentures A/c Rs. 4,000.

Give Journal Entries for the last two years, presuming that the investments were sold on 31.12.2014 @ 2% discount and the debentures were repaid on that date.

5. A) The Sachin Industries Ltd. has issued on 01.01.2011 8% debentures of Rs. 5,00,000/-. The debentures were issued at a discount of 2% and they were redeemable at a premium of 5% after 5 years at the opinion of the company.

It was decided to create Sinking Fund by transfer of Rs. 1,00,000/- every year from the Appropriation Account. An equal amount was to be invested in 8.5% Government Securities at the end of every year. The interest was payable on 31st December every year.

Give Journal Entries in the books of the company for first three years assuming that the accounts are closed on 31st December every year.

OR

- B) Sunset Co. Ltd., went into voluntary liquidation on 31.12.2014 with following Balance Sheet :

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Equity Share Capital	5,00,000	Fixed Assets	6,00,000
Preference Share Capital	2,00,000	Current Assets	7,00,000
Profit and Loss A/c.	1,00,000		
Creditors	2,00,000		
Bank Loan (charge on fixed Asset)	3,00,000		
	13,00,000		13,00,000

The assets were realized by the liquidator as follows :

2015	Fixed Assets Rs.	Current Asset Rs.
March 1	1,00,000	2,00,000
May 15	3,00,000	2,00,000
June 24	—	1,00,000

The Liquidator is entitled to a commission at 5% on assets realized and 2% of amounts distributed among equity shareholders. After reserving Rs. 20,000 for expenses (which ultimately amounted to Rs. 16,000) the amounts were distributed as and when received.

Prepare Liquidator's Final Statement of Account.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – II) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2017
FUNDAMENTALS OF ENTREPRENEURSHIP**

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives from given alternatives. 14
- 1) The first Industrial Estate established in the year 1962 at _____
A) Pimpri Chinchwad B) Satpur
C) Thane D) Shirol
 - 2) There are _____ Five Star Industrial Estate established under MIDC.
A) 4 B) 5 C) 9 D) 10
 - 3) DIC was totally transferred in to State Government in the _____ year.
A) 1992 B) 1978 C) 1956 D) 1960
 - 4) Dhirubhai Ambani was born on _____
A) 28th Dec. 1932 B) 28th Nov. 1932
C) 28th Dec. 1942 D) 28th Nov. 1942
 - 5) The small scale industries are called as Industrial sickness when the industries continuously when they go more than _____ years in loss.
A) Two B) Four C) Five D) Ten
 - 6) Small Industries Development Bank of India is established on _____
A) 2nd April 1991 B) 2nd April 1990
C) 1st March 1991 D) 1st May 1990
 - 7) The Headquarter of National Small-Scale Corporation is at _____
A) New Delhi B) Mumbai C) Ahmedabad D) Hydrabad

- 8) J.R.D. Tata stated 'Air India International' Co. in the year _____
A) 1947 B) 1948 C) 1949 D) 1950
- 9) Kiran Mujumdar Shaw established the Biocon Company in the year _____
A) 1977 B) 1978 C) 1988 D) 1991
- 10) According to _____ 'Supply Will Create Demand'.
A) J.R.D. Tata B) Aziz Premji
C) Dhirubai Ambani D) Kiran Mujumdar Shaw
- 11) J.R.D. Tata was born in _____
A) France B) German C) England D) America
- 12) NABARD is established on _____
A) 1st July 1980 B) 12th July 1982
C) 12th July 1988 D) 12th June 1990
- 13) Board of Industrial Development is established in _____
A) May 1960 B) October 1960 C) May 1961 D) October 1961
- 14) Padmavibhushan Award is conferred to _____
A) J.R.D. Tata B) Aziz Premji
C) Dhirubai Ambani D) Kiran Mujumdar Shaw

2. Write short note. **14**

- A) Symptoms of sick industries.
- B) Qualities and workstyle of J.R.D. Tata.

3. Write answer in brief. **14**

- A) Corrective measures of small scale sick industries.
- B) Successful formula's of Aziz Premji.

4. A) Explain role and function of DIC. **14**

OR

- B) Explain the needs of promoting to small scale industries.

5. A) Explain the causes of industrial sickness of small scale industries. **14**

OR

- B) Explain the role and functions of MIDC.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

१४

१) महामंडळाने पहिली औद्योगिक वसाहत १९६२ मध्ये _____ येथे स्थापन केली.

अ) पिंपरी चिंचवड ब) सातपूर क) ठाणे ड) शिरोली

२) महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळाने एकूण _____ पंचतारांकित औद्योगिक वसाहती स्थापन केल्या.

अ) ४ ब) ५ क) ९ ड) १०

३) जिल्हा उद्योग केंद्र ही योजना _____ पासून राज्य शासनाकडे हस्तांतरित झाली आहे.

अ) १९९२ ब) १९७८ क) १९५६ ड) १९६०

४) धीरूभाई अंबानी यांचा जन्म _____ रोजी झाला.

अ) २८ डिसेंबर १९३२ ब) २८ नोव्हेंबर १९३२

क) २८ डिसेंबर १९४२ ड) २८ नोव्हेंबर १९४२

५) एखाद्या उद्योगाला सतत _____ वर्षांपेक्षा अधिक काळ तोटा होत असेल तर त्या उद्योगाला आजारी उद्योग म्हणतात.

अ) दोन ब) चार क) पाच ड) दहा

६) भारतीय लघु उद्योग विकास बँक या बँकेची स्थापना _____ रोजी करण्यात आली.

अ) २ एप्रिल १९९१ ब) २ एप्रिल १९९० क) १ मार्च १९९१ ड) १ मे १९९०

७) राष्ट्रीय लघु उद्योग महामंडळाचे मुख्यालय _____ येथे आहे.

अ) नवी दिल्ली ब) मुंबई क) अहमदाबाद ड) हैद्राबाद

८) जे. आर. डी. टाटानी 'एअर इंडिया इंटरनॅशनल' ही कंपनी _____ साली सुरू केली.

अ) १९४७ ब) १९४८ क) १९४९ ड) १९५०

९) किरण मुजूमदार शॉ याने _____ साली बायोकॉन या कंपनीची स्थापना केली.

अ) १९७७ ब) १९७८ क) १९८८ ड) १९९१

Seat No.	
----------	--

**B.Com. (Part – II) (Semester – IV) (CGPA) Examination, 2017
BUSINESS STATISTICS**

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All** questions are **compulsory**.
2) **Each** question carries **equal** marks.
3) Figures to the **right** indicate **full** marks.
4) **Use** of soundless calculators is **allowed**.
5) **Graph** papers will be supplied on request.

1. Choose the most correct alternative :

14

- i) The square root of product of Laspeyre's and Paasche's price indices is also known as
- a) Fisher's price index b) Kelly's price index
c) Drobish Bowley price index d) Walsh price index
- ii) Chance or random variation in the manufactured product is
- a) controlable b) not controlable
c) both a) and b) d) none of the above
- iii) In Paasche's quantity index number _____ are used as weights.
- a) Current year quantities b) Base year quantities
c) Base year prices d) Current year prices
- iv) Control charts consist of
- a) three control lines
b) upper and lower control limits
c) the level of the process
d) all the above
- v) The sales of a departmental store on Dushera and Diwali are associated with the component of a time series
- a) secular trend b) seasonal variation
c) irregular variation d) all the above

- vi) Cyclic variations in a time series are caused by
- a) earthquakes
 - b) wars
 - c) floods
 - d) none of these
- vii) For a binomial distribution
- a) mean > variance
 - b) mean < variance
 - c) mean = variance
 - d) none of these
- viii) The outcome of tossing a coin is a
- a) simple event
 - b) mutually exclusive event
 - c) complementary event
 - d) compound event
- ix) A time series consists of _____ components.
- a) Two
 - b) Three
 - c) Four
 - d) None of these
- x) If $P(A) = 0.3$ $P(B) = 0.4$ and $P(A \cup B) = 0.5$ find $P(A \cap B)$
- a) 0.1
 - b) 0.2
 - c) 0.6
 - d) 0.5
- xi) In time series analysis _____ component is totally unpredictable.
- a) Secular trend
 - b) Seasonal variations
 - c) Cyclical variations
 - d) Irregular variations
- xii) Index number is a
- a) Measure of relative change
 - b) A special type of an average
 - c) Both a) and b)
 - d) None of these
- xiii) Probability of an impossible event is always equal to
- a) 1
 - b) 0.5
 - c) zero
 - d) none of these
- xiv) The faults due to assignable causes
- a) can be removed
 - b) cannot be removed
 - c) can sometimes be removed
 - d) none of these

2. A) State mean and variance of Binomial distribution. 7

For a binomial distribution the mean is 20 and variance is 15. Find n, p and q.

B) During an examination of equal length of cloth the following number of defects are observed. 7

6, 3, 2, 5, 0, 4, 6, 7, 4, 2

Compute the control limits for number of defects (c) chart.

3. A) What are various components of time series ? Explain these in short. 7

B) A box contains 6 white and 4 black balls. Two balls are drawn one after the other replacing the first. Find the probability that

i) both are white

ii) both are black. 7

4. What is control chart ? State different types of control charts. 14

Construct \bar{X} and R charts for the following data :

Sample No. :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mean \bar{X} :	43	49	37	44	45	37	51	46	43	47
Range R :	5	6	5	7	7	4	8	6	4	6

(Given : $n = 5, A_2 = 0.58, D_3 = 0, D_4 = 2.11$)

OR

4. i) State important properties of normal distribution. 14

ii) A die is thrown. Find the probability of getting

i) an odd number

ii) A number which is perfect square.

5. Explain the method of moving averages. 14

Compute 5 yearly moving averages for the following data.

Year :	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Value :	280	130	350	360	240	180	210	230	280

OR

5. Define Laspeyre's, Paasche's and Fisher's price index numbers.

14

Compute, index number of price by

- i) Laspeyre's
- ii) Paasche's
- iii) Fisher's method from the following data.

Commodity	Base Year		Current year	
	Price	Quantity	Price	Quantity
A	6	300	10	560
B	2	200	2	240
C	4	240	6	360
D	10	300	12	288
E	8	320	12	432

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – II (Sem. – IV) (CGPA) Examination, 2017
MONEY AND FINANCIAL SYSTEM

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Objective type questions. Choose the correct alternative and rewrite the sentences.

14

- 1) _____ is the primary function of Commercial Banks.
 - a) Lending money
 - b) Mail transfer
 - c) Gift cheque
 - d) All of the above
- 2) Demand draft is always
 - a) Bearer
 - b) Cross
 - c) Open
 - d) None of these
- 3) _____ is the main principle of Commercial Bank.
 - a) Issue of Credit Card
 - b) ATM facility
 - c) Lending money
 - d) Profitability
- 4) Brusells is the Head Office of
 - a) IBRD
 - b) IMF
 - c) SWIFT
 - d) None of these
- 5) No frills account is related to
 - a) Pensioner
 - b) Agricultural labour
 - c) Student
 - d) All of the above
- 6) _____ is used to withdraw cash from account.
 - a) Only cheque
 - b) Cheque or withdrawal slip
 - c) Pass book
 - d) None of the above
- 7) _____ is the identity proof for opening account in the bank.
 - a) Ration Card
 - b) Electricity bill
 - c) Election Card
 - d) All of the above

- 8) Core banking system is depend on
 a) Building
 b) Internet
 c) Bank employer
 d) None of these
- 9) _____ service provides 24 hours money.
 a) Debit Card
 b) Credit Card
 c) ATM
 d) None of these
- 10) _____ is related to agriculture.
 a) ATM
 b) Credit Card
 c) Debit Card
 d) Kisan Card
- 11) _____ facility is saves the valuable time for operating account.
 a) Net banking
 b) Demand draft
 c) Debit card
 d) None of the above
- 12) _____ bank creates credit money.
 a) Reserve Bank of India
 b) Credit Society
 c) Central
 d) Commercial
- 13) Overdraft facility is available to _____ account.
 a) Fixed b) Saving c) Current d) All of the above
- 14) In India RTGS is started in the year
 a) 1969 b) 1975 c) 1982 d) 2004

2. Answer the following questions :

- a) Explain utility functions of Commercial Bank. 7
 b) Explain the procedure of closing bank account. 7

3. Write short notes :

- a) Credit Card. 7
 b) No frills account. 7

4. Answer **any one** of the following : 14

- a) Explain the primary function of Commercial Bank.
 b) Explain the procedure of opening account in the bank.

5. Answer **any one** of the following : 14

- a) State the types of an account holders.
 b) Explain the importance of technology in banking.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजव्या बाजूचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. वस्तुनिष्ठ स्वरूपाचा प्रश्न. योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. 14
- 1) _____ हे व्यापारी बँकेचे प्राथमिक कार्य आहे.
अ) कर्ज देणे
ब) मेल ट्रान्सफर
क) देणगी चेक
ड) हे सर्व
- 2) डिमांड ड्राफ्ट हा नेहमी _____ असतो.
अ) बेअरर
ब) रेखांकित
क) खुला
ड) यापैकी नाही
- 3) _____ हे व्यापारी बँकांचे मुख्य तत्व आहे.
अ) क्रेडीट कार्ड देणे
ब) ए.टी.एम. सुविधा
क) कर्ज देणे
ड) लाभता
- 4) ब्रुसेल्स हे _____ चे मुख्य कार्यालय आहे.
अ) आय.बी.आर. डी.
ब) आय.एम.एफ.
क) स्विफ्ट
ड) यापैकी नाही
- 5) मुलामा रहित खाते _____ शी निगडित आहे.
अ) निवृत्तीधारक
ब) शेतमजूर
क) विद्यार्थी
ड) हे सर्व
- 6) खात्यातून पैसे काढण्यासाठी _____ चा वापर केला जातो.
अ) फक्त चेक
ब) चेक किंवा पैसे काढण्याची स्लिप
क) पासबुक
ड) यापैकी नाही
- 7) बँकेत खाते उघडताना _____ ओळखपुरावा ग्राह्य धरला जातो.
अ) रेशन कार्ड
ब) विज बिल
क) मतदान कार्ड
ड) हे सर्व
- 8) कोअर बँकींग प्रणाली _____ वर अवलंबून आहे.
अ) इमारत
ब) इंटरनेट
क) बँक कर्मचारी
ड) यापैकी नाही
- 9) _____ ही सेवा 24 तास पैसे पुरविते.
अ) डेबीट कार्ड
ब) क्रेडीट कार्ड
क) ए.टी.एम.
ड) यापैकी नाही
- 10) _____ ही शेतीशी निगडित आहे.
अ) ए.टी.एम.
ब) क्रेडीट कार्ड
क) डेबीट कार्ड
ड) किसान कार्ड

- 11) खाते चालविण्यासाठी _____ ही सुविधा मौल्यवान वेळ वाचविते.
 अ) नेट बँकींग ब) डिमांड ड्राफ्ट क) डेबीट कार्ड ड) यापैकी नाही
- 12) _____ बँक पतचलन निर्माण करते.
 अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडीया ब) पतसंस्था
 क) मध्यवर्ती ड) व्यापारी
- 13) अधिकर्ष सवलत ही सुविधा _____ खात्याला मिळते.
 अ) मुदत ब) बचत क) चालू ड) हे सर्व
- 14) आर.टी.जी.स. पद्धत भारतात _____ साली सुरू झाली.
 अ) 1969 ब) 1975 क) 1982 ड) 2004

2. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा :

- अ) व्यापारी बँकांची उपयुक्तता कार्ये स्पष्ट करा. 7
- ब) खाते बंद करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. 7

3. टीपा लिहा :

- अ) क्रेडीट कार्ड. 7
- ब) मुलामा रहित खाते. 7

4. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा :

- अ) व्यापारी बँकांचे प्राथमिक कार्य स्पष्ट करा. 14
- ब) बँकेत खाते उघडण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

5. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा :

- अ) खातेदाराचे प्रकार स्पष्ट करा. 14
- ब) बँक व्यवहारासाठी तंत्रज्ञानाचे महत्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – III (Semester – V) (C.G.P.A.) (New) Examination, 2017
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full mark.**

1. Fill in the blanks with correct alternatives :

14

- 1) When proposal is accepted it becomes _____
 - a) Contract
 - b) Contract of sale of goods
 - c) Promise
 - d) Free consent
- 2) Agreement without consideration is _____
 - a) Valid
 - b) Void
 - c) Voidable
 - d) Illegal
- 3) Person of sound mind is _____ for contract.
 - a) Incompetent
 - b) Competent
 - c) Stranger
 - d) None of the above
- 4) Contract becomes _____ due to undue influence.
 - a) Illegal
 - b) Voidable
 - c) Valid
 - d) Void
- 5) Agreement becomes void due to _____
 - a) Coercion
 - b) Misrepresentation
 - c) Mistake
 - d) Consideration
- 6) Indian Contract Act was passed in the year _____
 - a) 1827
 - b) 1927
 - c) 1872
 - d) 1930
- 7) _____ is set of rules governing human behaviour.
 - a) Contract
 - b) Agreement
 - c) Law
 - d) Regulations
- 8) Sale of Goods Act is not applicable to _____
 - a) Shares
 - b) Crops
 - c) Land
 - d) Movable property
- 9) _____ is a collateral condition to the main purpose of Contract of Sale of goods.
 - a) Warranty
 - b) Condition
 - c) Primary condition
 - d) Main condition

P.T.O.

- 10) When one party commits breach of condition, other party _____
a) Can only claim damages b) Can repudiate the contract
c) Can not repudiate the contract d) Can not claim damages
- 11) Unpaid seller has rights against _____
a) Buyer b) Goods
c) Buyer and goods d) Contracting party
- 12) Right to Information Act was passed in the year _____
a) 2002 b) 2005 c) 1872 d) 1972
- 13) The State Chief Information Commissioner is appointed by _____
a) President b) Governor
c) Prime Minister d) Chief Minister
- 14) When information relating to life and liberty of a person is demanded, it must be given in _____
a) 30 days b) 30 hours c) 48 hours d) 48 days

2. Write notes on following : 14
1) Objectives of Legal Environment of business.
2) Consideration.
3. Write notes on following : 14
1) Conditions and warranties
2) Procedure of getting information.
4. Answer **any one** of the following questions : 14
a) Explain capacity of parties to contract.
OR
b) Explain the difference between Agreement of sale of goods and Contract of sale of goods.
5. Answer **any one** of the following questions : 14
a) Explain remedies for breach of contract.
OR
b) Explain powers and functions of Central Information Commission of India.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्यायाची निवड करून गाळलेल्या जागा भरा :

१४

१) प्रस्ताव स्विकारल्यास तो _____ बनतो.

अ) करार

ब) मालविक्रिचा करार

क) वचन

ड) मुक्त संमति

२) प्रतिफलाशिवाय असणारे ठराव _____ असतात.

अ) वैध

ब) व्यर्थ

क) वर्जनीय

ड) बेकायदेशीर

३) सुज्ञ बुद्धिमत्ता असणारी व्यक्ति कराराला _____ असते.

अ) अपात्र

ब) पात्र

क) त्रयस्थ

ड) वरीलपैकी नाही

४) अनुचित प्रभावामुळे करार _____ होतो.

अ) बेकायदेशीर

ब) वर्जनीय

क) वैध

ड) व्यर्थ

५) ठराव _____ मुळे व्यर्थ बनतो.

अ) बलप्रयोग

ब) असत्य विधान

क) चूक

ड) प्रतिफल

६) भारतीय करार कायदा _____ वर्षी पारीत झाला.

अ) १८२७

ब) १९२७

क) १८७२

ड) १९३०

७) _____ हा मानवी वर्तनाच्या नियमांचा संच आहे.

अ) करार

ब) ठराव

क) कायदा

ड) नियमने

८) मालविक्रिचा कायदा _____ ला लागू होत नाही.

अ) भाग

ब) पिके

क) जमिन

ड) चल संपत्ती

९) मालविक्रिच्या कराराच्या मुख्य उद्देशासाठी पूरक अट म्हणजे _____ होय.

अ) हमी

ब) अट

क) प्राथमिक अट

ड) मुख्य अट

१०) करारामधील एका व्यक्तित्ने करार भंग केल्यास दूसरी व्यक्ति _____

अ) फक्त नुकसान भरपाई मागू शकते

ब) करार रद्द करू शकते

क) करार रद्द करू शकत नाही

ड) नुकसान भरपाई मागू शकत नाही

- ११) अदत्त विक्रेत्यास _____ विरुद्ध हक्क प्राप्त होतात.
 अ) विक्रेता ब) माल
 क) विक्रेता आणि माल ड) करारामधील व्यक्ति
- १२) माहितीच्या अधिकाराचा कायदा _____ वर्षी पारीत झाला.
 अ) २००२ ब) २००५ क) १८७२ ड) १९७२
- १३) राज्य मुख्य माहिती आयुक्ताची नेमणुक _____ द्वारे होते.
 अ) राष्ट्रपती ब) राज्यपाल क) पंतप्रधान ड) मुख्यमंत्री
- १४) व्यक्तीच्या जिवित किंवा स्वातंत्र्याबाबतची माहिती मागितली असता ती _____
 या कालावधीत द्यावी लागते.
 अ) ३० दिवस ब) ३० तास क) ४८ तास ड) ४८ दिवस

२. टीपा लिहा : १४

- १) व्यवसायाच्या कायदेशीर पर्यावरणाची उद्दिष्ट्ये
 २) प्रतिफल.

३. टीपा लिहा : १४

- १) अटी आणि हमी
 २) माहिती मिळविण्याची कार्ये पद्धती.

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

- अ) करारासाठी व्यक्तीची पात्रता स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) मालविक्रीचा ठराव आणि मालविक्रीचा करार यातील फरक स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४

- अ) करारभंगाबद्दलच्या उपाययोजना स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) भारताच्या केंद्रीय माहिती आयोगाचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. III (Semester – V) (CGPA) (New) Examination, 2017
BUSINESS ECONOMICS (Paper – III)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative.

14

- 1) The concept of Laissez faire is introduced by
 - a) Keynes
 - b) Adam Smith
 - c) Mrs. Johan Robinson
 - d) None of the above
- 2) The strategy of first five year plan was based on _____ model.
 - a) Harrod-Domar
 - b) Rostow
 - c) P.C. Mahalnobis
 - d) Adam Smith
- 3) Thomas Malthus introduced the concept of economic development in _____ book.
 - a) Progress of Wealth
 - b) Das Capital
 - c) Wealth of Nation
 - d) Poverty and Famines
- 4) The fifth development stage of Rostow is
 - a) The traditional society
 - b) The age of high mass-consumption
 - c) The drive to maturity
 - d) The take-off stage
- 5) The Direct Enquiry Tax Committee was constituted under the Chairmanship of
 - a) P.D. Ohja
 - b) S.D. Tendulkar
 - c) Dandekar and Rath
 - d) Wanchu
- 6) The scheme of margin money was started in _____ year for Sick Small Scale Industries.
 - a) 1982
 - b) 1972
 - c) 2001
 - d) 2016
- 7) Business economics is mainly associated to _____ theories.
 - a) Profit
 - b) Wage
 - c) Interest
 - d) Rent
- 8) India accepted liberalization policy in _____ Industrial Policy.
 - a) 1951
 - b) 1960
 - c) 1971
 - d) 1991

P.T.O.

१०) चुकीची जोडी ओळखा :

- अ) ट्रायसेम-१९७९
 ब) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम - १९७०
 क) अवर्षण प्रवण क्षेत्र कार्यक्रम - १९७३
 ड) ग्रामीण भूमीहिन रोजगार हमी कार्यक्रम - १९८३

११) _____ हे सामाजिक अन्यायाचे प्रमुख कारण आहे.

- अ) जाति व्यवस्था ब) बेरोजगारी क) दारिद्र्य ड) वरिलपैकी सर्व

१२) विशेष धारक बंधपत्र योजना _____ मध्ये सुरु करण्यात आली.

- अ) १९९७ ब) १९९८ क) १९८१ ड) २०११

१३) हॅरॉड-डोमर प्रतिमान _____ देशांच्या अनुभवावर आधारलेला आहे.

- अ) विकसित ब) मिश्र क) साम्यवादी ड) अविकसित

१४) विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम _____ च्या विकासासाठी सुरु करण्यात आला.

- अ) विकसित क्षेत्र ब) अविकसित क्षेत्र
 क) विकसित व अविकसित क्षेत्र ड) वरिलपैकी नाही

२. थोडक्यात टिपा लिहा.

१४

- अ) व्यावसायिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती.
 ब) संधी खर्चाचे तत्व.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१४

- अ) भारतातील आर्थिक विषमतेची कारणे.
 ब) रोस्टोची उड्डाणावस्था.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

- अ) भारतातील दारिद्र्याची स्थिती स्पष्ट करा आणि दारिद्र्य निर्मूलनासाठी उपाय सूचवा.
 ब) जागतिकीकरणाचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील आघात स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

१४

- अ) माल्थसचा आर्थिक वृद्धीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) खाजगीकरणाचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील आघात स्पष्ट करा.

- 7) Operation flood is related with _____ revolution in India.
 a) Milk b) Credit c) Sugar d) None of these
- 8) In India co-operative credit structure is _____
 a) Mono tier b) Two tier c) Three tier d) None of these
- 9) In a agricultural co-operative marketing there is _____ chain.
 a) Consumer's b) Middleman's c) Producers d) None of these
- 10) _____ are the types of co-operative farming.
 a) Co-operative joint farming b) Co-operative tenants farming
 c) Co-operative better farming d) None of these
- 11) State Co-operative Banks are also known as _____ Bank.
 a) District b) Central c) Apex d) None of these
- 12) Vaidhyathan Committee was appointed in the year _____
 a) 2000 b) 2004 c) 2010 d) None of these
- 13) National Co-operative Consumer's Federation is working at _____ level.
 a) State b) District c) National d) None of these
- 14) In India first co-operative processing Institution started at _____
 a) Kolhapur b) Solapur c) Mysore d) None of these

2. Write short answer :

- A) Explain the role of co-operation in economic development. **7**
 B) Explain the significance of co-operation. **7**

3. Write short notes on :

- A) Service co-operatives. **7**
 B) Dairy co-operatives. **7**

4. Write **any one** of the following (long answer) : **14**

- A) What is co-operation ? Explain the principles of co-operation.
 B) Explain the needs of co-operative marketing and explain its problems.

5. Write **any one** of the following (long answer) : **14**

- A) Explain the needs and problems of Consumer's Co-operative Society.
 B) Explain the functions of Rural Primary Agricultural Co-operative Credit Society and explain the problems of it.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) _____ यांना सहकारी चळवळीचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) राबर्ट ओवेन ब) विल्यम किंग क) प्रा.डी.जी. कर्वे ड) यापैकी नाही
- २) _____ हे सहकाराचे प्रमुख तत्व आहे.
अ) नफ्याचा हेतू ब) सेवा तत्व क) ना तोटा ना नफा ड) यापैकी नाही
- ३) ग्रामीण प्राथमिक शेती पतपुरवठा संस्था _____ कालावधीचे कर्ज देते.
अ) दिर्घ ब) अतिदिर्घ क) अल्प व मध्यम ड) यापैकी नाही
- ४) राज्य सहकारी बँक व ग्रामीण प्राथमिक शेती पतपुरवठा संस्था यांच्यातील दुवा म्हणून _____ बँक कार्य करते.
अ) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ब) राज्य सहकारी बँक
क) औद्योगिक सहकारी बँक ड) यापैकी नाही
- ५) _____ हे राष्ट्रीय पातळीवर कार्य करते.
अ) राज्य सहकारी विपणन संघ ब) मध्यवर्ती सहकारी विपणन संघ
क) राष्ट्रीय कृषी विपणन संघ ड) यापैकी नाही
- ६) भारतात सर्वप्रथम गुजरातमध्ये _____ जिल्ह्यात दुग्ध सहकारी संस्था सुरू झाली.
अ) सौराष्ट्र ब) पोरबंदर क) खेडा ड) यापैकी नाही
- ७) भारतात ऑपरेशन फ्लड (महापूर) हा _____ क्रांतीशी निगडित आहे.
अ) दुग्ध ब) पत क) साखर ड) यापैकी नाही
- ८) भारतात सहकारी पतपुरवठ्याची रचना _____ आहे.
अ) एक स्तरीय ब) द्विस्तरीय क) त्रिस्तरीय ड) यापैकी नाही
- ९) शेती सहकारी विपणन संस्थेत _____ साखळी असते.
अ) ग्राहकांची ब) मध्यस्थाची
क) उत्पादकांची ड) यापैकी नाही
- १०) _____ हे सहकारी शेतीचे प्रकार आहेत.
अ) संयुक्त सहकारी शेती ब) कुळ सहकारी शेती
क) सुधार सहकारी शेती ड) यापैकी नाही

- ११) राज्य सहकारी बँका या _____ बँक म्हणूनही ओळखली जाते.
 अ) जिल्हा ब) मध्यवर्ती क) शिखर ड) यापैकी नाही
- १२) वैद्यनाथन समिती _____ साली नियुक्त करण्यात आली होती.
 अ) २००० ब) २००४ क) २०१० ड) यापैकी नाही
- १३) राष्ट्रीय ग्राहक सहकारी संघ हे _____ पातळीवर कार्य करते.
 अ) राज्य ब) जिल्हा क) राष्ट्रीय ड) यापैकी नाही
- १४) भारतात पहिली सहकारी प्रक्रिया संस्था _____ येथे सुरू झाली.
 अ) कोल्हापूर ब) सोलापूर क) म्हैसूर ड) यापैकी नाही
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- अ) सहकाराचे आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा. ७
 ब) सहकाराचे महत्त्व स्पष्ट करा. ७
३. टीपा लिहा :
- अ) सेवा सहकारी संस्था. ७
 ब) दुग्ध सहकारी संस्था. ७
४. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (दिर्घोत्तरी) : १४
 अ) सहकार म्हणजे काय ? सहकाराची तत्त्वे स्पष्ट करा.
 ब) सहकारी खरेदी-विक्री संस्थेची आवश्यकता सांगून त्याच्या समस्या स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा (दिर्घोत्तरी) : १४
 अ) ग्राहक सहकारी संस्थेची आवश्यकता व समस्या विशद करा.
 ब) ग्रामीण प्राथमिक शेती सहकारी पतपुरवठा संस्थेची कार्ये सांगा व त्याच्या समस्या स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Com. – III (Semester – V) (New – CGPA) Examination, 2017
MODERN MANAGEMENT PRACTICES

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) **All the questions are compulsory.**
2) **Figures to right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives and rewrite the sentences. **14**
- 1) An organisation uses _____ technique to analyse internal and external environment.
a) SWOT
b) Cost leadership
c) Benchmarking
d) Differentiation
 - 2) The concept of benchmarking is given by
a) Dr. Robert Camp
b) C. K. Pralhad
c) Peter Drucker
d) Hubert Saint
 - 3) Competitor is a factor of _____ environment.
a) Internal b) Micro c) Macro d) None of these
 - 4) The World Trade Organisation (WTO) commenced on
a) 1st Jan. 1995
b) 5th April 1990
c) 1st March 2005
d) 1st April 2001
 - 5) _____ is set of managerial decisions and actions that determines the long-term performance of an organisation.
a) Strategic management
b) Marketing management
c) Production management
d) Performance management
 - 6) Obtaining competitive advantage on the basis of special features in the product or service is known as
a) Differentiation b) Combination c) Centralisation d) Diversification
 - 7) _____ is an important step in going global.
a) Exporting
b) Licensing
c) Global strategic partnership
d) All of the above
 - 8) Human Resource Management is a _____ process.
a) Dynamic b) Traditional c) Economical d) None of these

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पून्हा लिहा :

१४

- १) अंतर्गत आणि बाह्य पर्यावरणाचे विश्लेषण करण्यासाठी व्यवसाय संघटना _____ तंत्राचा वापर करतात.
अ) स्वाॅट विश्लेषण ब) खर्च नेतृत्व क) बेंचमार्किंग ड) भेदकरण
- २) बेंचमार्किंग ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) डॉ. रॉबर्ट कॅम्प ब) सी. के. प्रल्हाद क) पिटर ड्रकर ड) ह्युबर्टसेंट
- ३) स्पर्धक हा _____ पर्यावरणाचा घटक आहे.
अ) अंतर्गत ब) सूक्ष्म क) स्थूल ड) यापैकी नाही
- ४) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना _____ रोजी झाली.
अ) १ जाने. १९९५ ब) ५ एप्रिल १९९० क) १ मार्च २००५ ड) १ एप्रिल २००१
- ५) संघटनेची दिर्घकालीन कामगिरी ठरविणाऱ्या व्यवस्थापकीय निर्णयाच्या आणि कृतीच्या संचास _____ असे म्हणतात.
अ) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन ब) विपणन व्यवस्थापन
क) उत्पादन व्यवस्थापन ड) कामगिरी व्यवस्थापन
- ६) वस्तू किंवा सेवेतील खास वैशिष्ट्यांच्या आधारे स्पर्धात्मक लाभ मिळविणे म्हणजे _____ होय.
अ) भेदकरण ब) संयोगीकरण क) केंद्रीकरण ड) वैवीध्यता
- ७) जागतिक व्यवसाय प्रवेश प्रक्रियेतील _____ हा महत्वाचा टप्पा आहे.
अ) निर्यात ब) परवाना पद्धती
क) जागतिक व्यूहरचनात्मक भागीदारी ड) वरील सर्व
- ८) मानव संसाधन व्यवस्थापन ही _____ प्रक्रिया आहे.
अ) गतिमान ब) परंपरागत क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- ९) कोणताही बदल न करता आहे तेच धोरण पुढे सुरू ठेवणे म्हणजे _____ होय.
अ) स्थीर व्यूहरचना ब) विस्तारीवाढ व्यूहरचना
क) कपात व्यूहरचना ड) वरीलपैकी नाही

- १०) _____ हे मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे पहिले आणि महत्वाचे कार्य आहे.
 अ) मनुष्यबळ नियोजन ब) आरोग्य आणि सुरक्षितता
 क) कामगिरी व्यवस्थापन ड) वरीलपैकी नाही
- ११) डॉ. रॉबर्ट कॅम्प यांनी १९८९ मध्ये _____ संकल्पना मांडली आणि विकसित केली.
 अ) बेंचमार्किंग ब) खर्च नेतृत्व क) मानवी भांडवल ड) वरीलपैकी नाही
- १२) परवाना पद्धती म्हणजे ज्यामध्ये एक कंपनी दुसऱ्या कंपनीला आपल्या _____ बाबी वापरण्याची मुभा देते.
 अ) कॉपी राईट ब) चिन्ह नाम क) संपदा ड) वरील सर्व
- १३) मानव संसाधन व्यवस्थापन ही _____ शाखा आहे.
 अ) आधुनिक व विशेषीकृत ब) परंपरागत
 क) ऐतिहासिक ड) वरीलपैकी नाही
- १४) 'मानव संसाधन हिशेब' ही संकल्पना सर्वप्रथम _____ यांनी मांडली.
 अ) डॉ. डेमिंग ब) रेन्सिस लिक्ट क) एफ. डब्ल्यु. टेलर ड) पिटर ड्रकर
२. टीपा लिहा :
 अ) खर्च नेतृत्व. ७
 ब) स्वॉट विश्लेषण तंत्र. ७
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :
 अ) बहुराष्ट्रीय उद्योग संस्थेची भूमिका स्पष्ट करा. ७
 ब) ज्ञान व्यवस्थापनाचे महत्वाचे घटक स्पष्ट करा. ७
४. बेंचमार्किंग म्हणजे काय ? बेंचमार्किंगची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. १४
 किंवा
 मानव संसाधन व्यवस्थापन म्हणजे काय ? मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.
५. जागतिक व्यवसाय म्हणजे काय ? जागतिक व्यवसायात सहभागी होण्याचे टप्पे/पद्धती स्पष्ट करा. १४
 किंवा
 'कार्यजीवन गुणवत्ता' या संज्ञेची व्याख्या द्या, कार्यजीवन गुणवत्तेची व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – III (Semester – V) Examination, 2017
ADVANCED ACCOUNTANCY (New C.G.P.A) (Paper – I)

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative : **14**

- 1) Schedule No. 5 of Bank stands for
 - A) Borrowings
 - B) Deposits
 - C) Other Liabilities and Provisions
 - D) Investment
- 2) Every Bank is required to prepared its final accounts in prescribed forms given in Schedule 3 under Section _____ of the B.R. Act.
 - A) 29
 - B) 30
 - C) 01
 - D) 05
- 3) Every Banking Company transfer _____ % of its annual profit to statutory reserve.
 - A) 30%
 - B) 50%
 - C) 20%
 - D) 10%
- 4) The _____ figure is an important indicator of the gross margin made by the business on the sale of goods.
 - A) Net profit
 - B) Gross profit
 - C) Standing charges
 - D) All of above
- 5) The period for which the insurance policy is taken out is known as _____ period.
 - A) Indemnity
 - B) Average clause
 - C) Gross claim
 - D) All of above

- 6) The difference between standard turnover and actual turnover during the indemnity period is
- A) Stock salvaged
 - B) Short sales
 - C) Claim
 - D) None of the above
- 7) Profits earned by a Subsidiary Co. prior to acquisition of shares by Holding Co. are termed as
- A) Capital profit
 - B) Revenue profit
 - C) Profit apportioned as capital and revenue
 - D) All of above
- 8) Minority interest is shown on the _____ side of a consolidated B/s of holding company.
- A) Liabilities
 - B) Assets
 - C) Profit and Loss A/c
 - D) None of above
- 9) Dividends paid by Subsidiary Co. from its revenue profits should be credited to _____ A/c.
- A) Capital
 - B) Equity
 - C) Goodwill
 - D) Profit and Loss A/c
- 10) Super Profit = Average profit earned _____ normal expected profit.
- A) Add
 - B) Equal
 - C) Less
 - D) None of above
- 11) Goodwill is an _____ asset.
- A) Fictitious asset
 - B) Tangible
 - C) Intangible
 - D) All the above
- 12) In deciding value of goodwill future performance is _____ important than the post performance.
- A) Less
 - B) Equal
 - C) More
 - D) All the above
- 13) Management accounting is a part of _____ reporting system.
- A) External
 - B) Horizontal
 - C) Internal
 - D) None of above
- 14) _____ analysis may reflect distorted results.
- A) Financial
 - B) Internal
 - C) External
 - D) Ratio

2. Write short notes (**any two**) : 14
- a) Objectives of Management Account.
 - b) Statutory Reserve.
 - c) Factors determining the value of Goodwill.

3. A) A company desirous of selling its business to another company has earned an average profit in past Rs. 1,50,000 per annum. It is considered that such average profit fairly represents the profit likely to be earned in the future, except that 7
- a) Directors fees Rs. 10,000 charged against such profit will not be payable by the purchasing company whose existing Board can cope with additional work without additional fees.
 - b) Rent at Rs. 20,000 P.a. which had been paid by the vendor company will not be charged in the future.
 - c) The value of the net tangible assets of the vendor company at the proposed date of sale was Rs. 19,00,000 and it was considered that a reasonable return on capital invested, for the type of company was 8%.

Calculate the value of Goodwill at 3 years purchase of super profit.

- B) From the following particulars ascertain the value of stock on the date of fire. 7

Particulars	1983	1984	1985	Upto the date of fire
	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.
Opening stock	15,000	?	?	?
Purchases	50,000	75,000	90,000	60,000
Sales	60,000	80,000	1,30,000	84,000
Factory expenses	3,000	5,000	6,000	4,000
Closing stock	20,000	40,000	50,000	?

During the year 1985. Closing stock included goods purchased but not recorded Rs. 5,000. The salvage is Rs. 11,000. It is the practice of the firm to insure the goods at 90% cost.

4. A) Mahesh has a loss of profit policy of Rs. 90,000 under which the period of indemnity is three months. His accounts for the year ended 31-03-2002 show the sales at Rs. 7,00,000 and the Net Profit of Rs. 70,000. The standing charges debited in the accounts to arrive at the profit figure amounted to Rs. 3,500.

On 1-7-2002 a fire occurred which resulted in part suspension of his business activities. He presents the following data regarding sales.

Year	July	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.
2001 (Rs.)	65,000	70,000	68,000	72,000	80,000
2002 (Rs.)	15,000	25,000	30,000	45,000	60,000

The sales for the twelve months ended 30-6-2002 are Rs. 7,50,000. It is estimated that improved methods of production since April, 2002 would increase the profitability by 2.5% on sales.

Find out the claim under the loss of profit policy.

14

OR

- B) Following are the summarised Balance Sheets of H Ltd. & S Ltd. as on 31-3-2000. 14

Balance Sheets as on 31-March-2000

Liabilities	H Ltd. Rs.	S Ltd. Rs.	Assets	H Ltd. Rs.	S Ltd. Rs.
Share capital :					
Shares of Rs. 10 each	1,80,000	1,00,000	Land and Building	50,000	40,000
Sundry creditors	40,000	20,000	Plant and Machinery	80,000	20,000
Bills payable	20,000	10,000	Furniture	60,000	20,000
Bank overdraft	20,000	–	Debtors	50,000	25,000
Profit and Loss A/c	35,000	–	Investment (8000 shares in S Ltd.)	55,000	–
			Profit and Loss A/c	–	25,000
	2,95,000	1,30,000		2,95,000	1,30,000

- 1) Debtors of H Ltd. include Rs. 10,000 due from S Ltd.
- 2) H Ltd. acquired shares of S Ltd. on 1-4-1999 when S Ltd. had debited balance of Rs. 40,000 in Profit and Loss Account.
Prepare Consolidated Balance Sheet.

5. A) Following is the Balances of Sandhya Bank as on 31st March 2008. 14

Particulars	Rs.
Share capital : Issued and subscribed :	
12,000 eq. shares of Rs. 100 each fully paid	12,00,000
Premises Less Depreciation	3,70,000
Money at call and Short Notice	4,30,000
Furniture less Depreciation	60,000
Non-Banking Assets	40,000
Cash-in-hand	6,00,000
Cash-with-other Bank	5,00,000
Investment	7,00,000
Loans, Cash credit and over drafts	25,30,000
Statutory Reserve	2,40,000
Fixed Deposit	15,00,000
Saving Bank Deposit	8,00,000
Current Deposit	2,00,000
Provident Fund	2,70,000
Borrowings from Laxmi Bank Ltd.	5,10,000
Unclaimed Dividend	8,000
Profit and Loss Account as on 1-4-2007	2,24,600
Profit for the year	2,35,120

Adjustments :

- 1) Provide Rs. 20,000 for Bad and Doubtful debts.
- 2) Bills-for-collection amounted to Rs. 2,10,000.
- 3) Acceptances Endorsements and other obligations amounted to Rs. 1,04,000.
- 4) Provide Rs. 3,000 for rebate on bills discounted.
- 5) Provide Rs. 21,000 for taxation.
- 6) Postage stamps of Rs. 320 and stationery of Rs. 1,400 was in hand on 31-3-2008.

Prepare Balance Sheet as on that date as per the Banking Regulation Act, in the prescribed form with necessary schedules.

OR

- B) From the following information prepare Profit and Loss Account of Laxmi Bank Ltd., Solapur for the year ending 31-3-2004 and the necessary schedules. **14**

Particulars	Rs.
Interest paid on Deposit and Borrowings	70,000
Law charges	3,000
Postage and telegram	2,000
Salaries [Including remuneration to M.D.]	39,000
Directors fees	6,000
Rent taxes and Insurance	4,000
General expenses	2,000
Stationery	3,000

Auditors fees	5,000
Interest and discount received	2,23,250
Profit and Loss A/c (Cr.) 1-4-2003	50,000
Dividend for the year 2000 – 01	30,000
Commission and Exchange	22,500
Repairs to Bank property	4,000
Depreciation on Furniture	2,000
Depreciation on Premises	10,000

Adjustments :

- 1) Provide Rs. 20,000 for Bad and Doubtful debts.
 - 2) Provide Rs. 25,000 for Taxation.
 - 3) Rebate on Bills Discounted for unexpired period amounted to Rs. 750.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. III (Semester – V) (New – CGPA Pattern) Examination, 2017
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – I)**

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternatives from the given below. 14
- 1) Benchmarking, Kaizen, Six sigma are the _____ in Industrial Management.
a) Recent trends
b) Traditional trends
c) Middle age trends
d) None of the above
 - 2) Work study, functional organisation, division of work, mental revolution are the _____ of scientific management.
a) principles
b) techniques/elements
c) objects
d) all of the above
 - 3) The situation, where the worker works in the factory is called as
a) work load
b) work
c) working conditions/environment
d) structure
 - 4) Selection of _____, religion, locality and site are the important factors.
a) plant layout
b) scientific management
c) work environment
d) factory location
 - 5) Factory building is the _____ with which to carry on production and into which all other production tools and mechanisms must fit.
a) Primary tool
b) Route
c) System
d) Raw material
 - 6) _____ ideally involves the allocation of space and arrangement of equipment in such a manner that over all operation costs be minimised.
a) Factory building
b) Plant layout
c) Work environment
d) Factory location
 - 7) _____ is the science of safeguarding health of industrial workers.
a) Workload
b) Environment
c) Industrial sanitation
d) Planning

- १०) _____ यांनी 'झेड' सिद्धांत विकसित केला.
 अ) पीटर ड्रुकर
 ब) विल्यम औची
 क) डॉ.रॉबर्ट कॅम्प
 ड) डॉ.सी.के. प्रल्हाद
- ११) _____ म्हणजे तपमान, आर्द्रता, कचरा, वारा, शुद्धता व गंधावर नियंत्रण राखणे होय.
 अ) आवाज/गोंगाट
 ब) प्रकाश
 क) औद्योगिक वातानुकूलन
 ड) औद्योगिक आरोग्य रक्षण
- १२) _____ ची तीव्रता डेसिबल मध्ये मोजली जाते.
 अ) प्रकाश
 ब) आर्द्रता
 क) तपमान
 ड) आवाज
- १३) कारखाना कायदा कोणत्या साली समंत करण्यात आला ?
 अ) १९४८
 ब) १९५१
 क) १९५६
 ड) १९६९
- १४) शास्त्रीय व्यवस्थापनामध्ये कामगाराला एकादे काम देण्यापूर्वी त्याला त्या पद्धतीचे _____ दिले जाते.
 अ) निवड
 ब) प्रशिक्षण
 क) वेतन
 ड) बढती

२. टीपा लिहा : १४

- अ) औद्योगिक व्यवस्थापनाचे महत्व.
 ब) यंत्रचनेवर प्रभाव पाडणाऱ्या बाबी/घटक.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४

- अ) कारखाना इमारतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ब) कारखाना कार्यपरीस्थितीचे महत्व सांगा.

४. अ) 'शास्त्रीय व्यवस्थापनाची' यंत्रणा स्पष्ट करा. १४

किंवा

- ब) 'कारखान्याचे स्थान' म्हणजे काय ? कारखान्याच्या स्थान/जागा निवडीवर प्रभाव टाकणारे घटक सांगा.

५. अ) 'यंत्ररचना' म्हणजे काय ? 'यंत्ररचनेचे' स्वरूप व महत्व यावर चर्चा करा. १४

किंवा

- ब) 'प्रकाशाची' व्याख्या सांगा. 'प्रकाशाचे' विविध प्रकारावर सविस्तर चर्चा करा.

SLR-B – 70

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – III (Semester – V) (New CGPA) Examination, 2017
ADVANCED INSURANCE (Paper – I)

Time : 2 ½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicates full marks.**

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives. **14**
- 1) Both, the principle of Protection and Investment are combined in _____ Insurance.
a) Fire b) Marine c) Life d) None
 - 2) Economic interest of the insurer in the insured property is called as
a) Assignment b) Insurable Interest
c) Bonus d) None
 - 3) The purpose of Life Insurance contract is
a) Savings b) Protection
c) Protection and Investment d) All
 - 4) The Head Office of Life Insurance Corporation of India is at
a) Mumbai b) Colcutta c) Delhi d) Chennai
 - 5) Generally Life Insurance Policies are issued with profit and
a) Loss b) Without profit c) Gain d) None
 - 6) Insurance is a contract between
a) Two persons b) Insurer and Insurance Company
c) Insurer and Government d) None
 - 7) Insurance is a Social device where by _____ of individuals may be combined in a group.
a) risks b) uncertain risks
c) certain risks d) none
 - 8) Principle of Indemnity is not applicable to _____ Insurance.
a) Fire b) Marine c) Life d) All of the above

P.T.O.

- 9) In Life Insurance contract, Insurable Interest must be there at the time of
- a) When Policy is taken b) When Policy amount is to paid
c) When death occurs d) All of the above
- 10) _____ is a contract, in which Insurance Company, in consideration of premium, undertakes to pay a certain amount.
- a) Fire Insurance b) Marine Insurance
c) Life Insurance d) None
- 11) After payment of Life Insurance First Premium Amount Policy holder receives the
- a) Credit Note b) Debit Note c) Cover Note d) None
- 12) As per the Principle of Utmost Good, Faith, the policy holders must give _____ information to Insurance Company.
- a) Only Social b) Only Political c) National d) True and Fair
- 13) On early death of Policy Holder, Life Insurance Policy Amount is payable to
- a) Government b) Charitable Trust
c) Policy Holder d) Nominee or Legal Heirs
- 14) Insurance is _____ co-operative device.
- a) Social b) Political c) National d) None
2. Write short notes on : **14**
- a) Principle of Protection and Investment.
b) Need and Objectives of Insurance.
3. Answer in brief : **14**
- a) Primary Principles of Insurance.
b) Organisation Structure of Life Insurance Corporation of India.
4. What is 'Insurance' ? Explain the Social and Economic significance of insurance. **14**
- OR
- Explain the role of Life Insurance Corporation of India in Social and Economic development of Nation. **14**
5. What is 'Life Insurance Contract' ? Explain the procedure of taking Life Insurance Policy. **14**
- OR
- Explain the following Principles of Insurance **14**
- i) Principle of Insurable Interest
ii) Principle of Utmost Good Faith and
iii) Principle of Indemnity.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्यायाची निवड करा.

१४

- १) संरक्षण आणि गुंतवणूक या दोन्ही तत्वांचे एकत्रीकरण _____ विमा प्रकारात आढळून येते.
अ) अग्नि विमा ब) सागरी विमा क) आयुर्विमा ड) कोणतेही नाही
- २) विमीत मालमत्तेत-विमेदाराच्या असलेल्या आर्थिक हितसंबंधास _____ म्हणतात.
अ) अभिहस्तांकन ब) विमेय हित क) बोनस ड) कोणतेही नाही
- ३) आयुर्विमा कराराचा हेतु _____ असतो.
अ) बचत ब) संरक्षण
क) संरक्षण आणि गुंतवणूक ड) वरील सर्व
- ४) भारतीय आयुर्विमा महामंडलाचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
अ) मुंबई ब) कोलकता क) दिल्ली ड) चेन्नई
- ५) सर्वसाधारणपणे आयुर्विमा पॉलीसी या 'नफ्यासह' आणि _____ दिल्या जातात.
अ) तोटा ब) नफ्या शिवाय क) प्राप्ती ड) कोणतेही नाही
- ६) विमा हा _____ यांच्यातील करार आहे.
अ) दोन व्यक्तीतील ब) विमेदार आणि विमा कंपनी
क) विमेदार आणि सरकार ड) कोणतेही नाही
- ७) विमा ही एक अशी सामाजिक योजना आहे की ज्यात व्यक्तिगत स्वरूपाच्या _____ समूहामध्ये एकत्रीकरण केले जाते.
अ) धोक्यांचे ब) अनिश्चित धोक्यांचे
क) निश्चित धोक्यांचे ड) कोणतेही नाही
- ८) हानीभरण तत्त्व _____ विमा करारास लागू होत नाही.
अ) अग्नि ब) सागरी क) आयुर्विमा ड) वरील सर्व
- ९) आयुर्विमा करारात 'विमेय हित तत्त्व' _____ प्रसंगी असणे आवश्यक असते.
अ) जेव्हा पॉलीसी घेतली जाते ब) जेव्हा विमा रक्कम दिली जाते
क) जेव्हा मृत्यु होतो ड) वरील सर्व
- १०) _____ हा असा करार आहे की ज्यात विमा हाप्त्याच्या मोबदल्यात ठराविक रक्कम देण्याची जबाबदारी विमा कंपनी स्विकारते.
अ) अग्नि विमा ब) सागरी विमा क) आयुर्विमा ड) कोणतेही नाही

SLR-B – 72

Seat
No.

B.Com. – III (Semester – V) (New – CGPA) Examination, 2017
ADVANCED BANKING (Paper – II)
Banks and Financial Institutions

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Answer the following questions by choosing correct alternative given below : **14**
- 1) Indian money market is also known as _____ money market.
a) Pune b) Mumbai c) Kolkata d) None of these
 - 2) RBI is called as
a) Banker's Bank b) People's Bank
c) Indian Bank d) None of these
 - 3) A bill market is a market for _____ bills.
a) Short term b) Long term
c) Medium term d) None of these
 - 4) All the activities of the agricultural credit departments are now transferred to
a) NABARD b) SBI c) IDBI d) None of these
 - 5) During the periods of depression, the Central Bank _____ the securities in the open market.
a) Buys b) Sells c) Prints d) None of these
 - 6) Note-issue is the monopoly of _____ the Nation.
a) Central Bank b) Co-operative Bank
c) State Bank of India d) None of these
 - 7) The Regional Rural Banks established in India in
a) 1975 b) 1965
c) 1985 d) None of these
 - 8) _____ is the first development bank of India.
a) IFCI b) ICICI
c) UTI d) None of these

P.T.O.

- 9) A _____ is a federation of primary credit societies.
a) D.C.C. Banks b) S.B.I. c) R.R.B.s d) None of these
- 10) The market for extremely short term period loans is called
a) Call money market b) Treasury market
c) Bill markets d) None of these
- 11) The major player in the Indian money market is
a) Commercial Banks b) Co-operative Banks
c) Indigenous Bankers d) None of these
- 12) _____ clearing house is the first clearing house in the world.
a) London b) New York
c) Mumbai d) None of these
- 13) Reserve Bank of India is established in the year
a) 1935 b) 1945
c) 1955 d) None of these
- 14) _____ money market is the most well organised money market in world.
a) London b) New York
c) Mumbai d) None of these
2. Write short notes :
a) Safety, profitability and efficiency of commercial banks in India. 7
b) Indian Regional Rural Banks. 7
3. Write short notes :
a) Achievements of commercial banks after nationalisation. 7
b) Role of Reserve Bank of India as a Central Bank. 7
4. Answer the following (**any one**) : 14
a) The main features of London money market.
b) The objectives of RBI's monetary policy.
5. Answer **any one** of the following : 14
a) Explain the important features of Indian money market.
b) Explain the role of State Bank of India in the agricultural development.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्यायांची निवड करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

१४

- १) भारतीय नाणेबाजार हा _____ या नावाने सुद्धा ओळखला जातो.
अ) पूणे
ब) मुंबई
क) कोलकता
ड) यापैकी नाही
- २) आर. बी. आय. ही _____ म्हणून ओळखली जाते.
अ) बँकांची बँक
ब) लोकांची बँक
क) भारतीय बँक
ड) यापैकी नाही
- ३) हुंडी बाजार हा _____ बाजार असतो.
अ) अल्पकालीन
ब) दीर्घकालीन
क) मध्यमकालीन
ड) यापैकी नाही
- ४) कृषी पत पुरवठ्याचे सर्व व्यवहार सध्या _____ या बँकेच्या विभागामार्फत केले जातात.
अ) नाबार्ड
ब) एस. बी. आय.
क) आय. डी. बी. आय.
ड) यापैकी नाही
- ५) मंदीच्या काळात मध्यवर्ती बँक प्रतिभूती खूल्या बाजारात _____ करते.
अ) खरेदी
ब) विक्री
क) छापते
ड) यापैकी नाही
- ६) चलन छपाई ही देशाच्या _____ ची मक्तेदारी आहे.
अ) मध्यवर्ती बँक
ब) सहकारी बँक
क) स्टेट बँक आफ इंडिया
ड) यापैकी नाही
- ७) भारतातील प्रादेशिक ग्रामीण बँकाची स्थापना सन _____ मध्ये झाली.
अ) १९७५
ब) १९६५
क) १९८५
ड) यापैकी नाही
- ८) _____ ही भारतातील पहिली विकास बँक आहे.
अ) आय. एफ. सी. आय.
ब) आय. सी. आय. सी. आय.
क) यु. टी. आय.
ड) यापैकी नाही
- ९) _____ संघीय प्राथमिक पत संस्था बँक आहे.
अ) मध्यवर्ती सहकारी बँक
ब) एस. बी. आय.
क) आर. आर. बी.
ड) यापैकी नाही
- १०) अल्पकालीन कर्जे बाजार हा पूर्णतः _____ म्हणून ओळखला जातो.
अ) मागणी देय नाणे बाजार
ब) ट्रेझरी बील बाजार
क) हुंडी बाजार
ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – V) (New – C.G.P.A) Examination, 2017
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper No. – II)
Auditing**

Time : 2 ½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose correct alternative from the given alternatives : 14

- 1) A system of division of work, so that work of one person is automatically checked by another is _____ system.
 - a) Internal Audit
 - b) Internal check
 - c) Interim Audit
 - d) None of above

- 2) “Auditing may be defined as the examination of the books, accounts and vouchers of a business with the view to ascertaining whether or not the _____ is properly drawn up so as to show a true and correct view of the state of affairs of the business.”
 - a) Balance-sheet
 - b) Trial Balance
 - c) Vouching
 - d) All the above

- 3) _____ former Comptroller and Auditor General of India, says the purpose of audit is not an inquisition and its mission is not one of fault finding.
 - a) A. K. Chanda
 - b) D. K. Nyer
 - c) M. K. Tondon
 - d) C. K. Gujar

- 4) If a company fails to appoint an auditor _____ can appoint auditor.
 - a) Central Government
 - b) State Government
 - c) Directors
 - d) All the above

13) Cash received from a certain debtor is neither recorded in the cash book nor to that debtors account but it is misappropriated by the cashier is known as _____

- a) Errors of commission
- b) Compensating errors
- c) Teaming and lading
- d) Vouching

14) Examination of books of accounts and statements is done by _____

- a) Clerk
- b) Auditor
- c) Accountant
- d) Manager

2. Write short notes : 14

- A) Distinguish between Book-keeping, Accountancy and Auditing.
- B) State the provisions of Indian Companies Act, 1956 - appointment and removal of auditors.

3. Write short notes : 14

- A) Techniques or systems of Auditing.
- B) How would you verify the following ?
 - i) Plant and Machinery
 - ii) Land and Building.

4. Answer **any one** : 14

- A) What is meant by internal check ? Explain objectives and requirements of a good internal check system.

OR

- B) What is Tax Audit U/s 44-AB ? Discuss in brief.

5. Answer **any one** : 14

- A) State special points considering the audit of Banks.

OR

- B) Define auditing and explain the objectives of auditing.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा :

13

1) कामाच्या पद्धतीची अशी विभागणी की; एका व्यक्तितेने केलेले काम आपोआप दुसऱ्या व्यक्तिकडून तपासले जाते त्यास _____ पद्धत असे म्हणतात.

अ) अंतर्गत लेखापरीक्षण

ब) अंतर्गत तपासणी

क) मध्यावधी लेखापरीक्षण

ड) वरीलपैकी नाही

2) “धंद्याची वास्तव (सांपत्तिक) स्थिती खरी व बिनचूक दाखविण्याच्या दृष्टीने _____ योग्य प्रकारे तयार करण्यात आलेला आहे किंवा नाही, याची खात्री करून घेण्याच्या उद्देशाने धंद्याच्या लेखापुस्तकांचे, खात्यांचे व प्रमाणकांचे परीक्षण करणे म्हणजे लेखापरीक्षण होय.”

अ) ताळेबंद

ब) तेरीजपत्रक

क) प्रमाणन

ड) वरीलपैकी सर्व

3) भारताचे भूतपूर्व कंट्रोलर व ऑडिटर जनरल _____ यांच्या म्हणण्याप्रमाणे लेखापरीक्षण हे केवळ परीक्षण नव्हे व फक्त चूका दाखविणे एवढाच त्यांचा उद्देश नाही.

अ) ए. के. चंदा

ब) डी. के. नायर

क) एम. के. टंडन

ड) सी. के. गुजर

4) जर कंपनीकडून लेखापरीक्षकाची नेमणूक करायची राहून गेली तर _____ लेखापरीक्षकाची नेमणूक करू शकते.

अ) केंद्र सरकार

ब) राज्य सरकार

क) संचालक

ड) वरीलपैकी सर्व

- 5) _____ हा कागदोपत्री पुरावा आहे ज्यामुळे पुस्तकातील नोंदी अधिकृत आहेत याची खात्री होते.
- अ) सत्यापन
ब) मूल्यांकन
क) प्रमाणक
ड) वरीलपैकी नाही
- 6) _____ लेखापरीक्षण वर्षातून कमीत कमी एक वेळा केले पाहिजे.
- अ) सहकारी संस्थांचे
ब) प्रायव्हेट ली. कंपनीचे
क) पब्लिक ली. कंपनीचे
ड) वरीलपैकी सर्व
- 7) _____ मध्ये विविध मालमत्तेचा काटेकोरपणा आणि मालकी मूल्यांच्या तपासणीचा समावेश असतो.
- अ) सत्यापन
ब) मूल्यांकन
क) प्रमाणन
ड) वरीलपैकी सर्व
- 8) प्रथम नेमलेल्या लेखापरीक्षकाला पहिल्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये _____ काढून टाकू शकतात.
- अ) केंद्र सरकार
ब) भागधारक
क) कंपनीचे संचालक
ड) वरीलपैकी नाही
- 9) _____ कामाची व्याप्ती व्यवस्थापनाकडून ठरविली किंवा निश्चित केली जाते.
- अ) अंतर्गत लेखापरीक्षण
ब) अंतर्गत तपासणी
क) अंतर्गत नियंत्रण
ड) वरीलपैकी सर्व

3. थोडक्यात उत्तरे लिहा : 14

- अ) लेखापरीक्षणाची तंत्रे किंवा पद्धती.
ब) खालील बाबींचे सत्यापन कसे कराल ?
i) यंत्रसामग्री
ii) भूमी व इमारत.

4. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 14

- अ) अंतर्गत तपासणी म्हणजे काय ? तिचे उद्देश व चांगल्या अंतर्गत तपासणी पद्धतीच्या गरजा स्पष्ट करा.

किंवा

- ब) U/s 44-AB अंतर्गत कर लेखापरीक्षण म्हणजे काय ? सविस्तर चर्चा करा.

5. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 14

- अ) बँकेचे लेखापरीक्षण करताना विचारात घ्यावे लागणारे विशेष मुद्दे सांगा.

किंवा

- ब) लेखापरीक्षण व्याख्या द्या. व त्याचे उद्देश स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – V) (New – CGPA) Examination, 2017
ADVANCED COST ACCOUNTING (Paper – II)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Use of calculator is allowed.*

1. Choose the correct alternatives :

14

- 1) Operating costing method is used in the _____ providing industries.
A) Goods B) Service C) Contracts D) Product
- 2) In process costing output of final process is transferred to _____ account.
A) Any process B) Work in process
C) First process D) Finished goods
- 3) Use of _____ costing system creates monopolistic market.
A) Uniform B) Operating C) Marginal D) Process
- 4) When actual loss is less than expected loss, the difference between these two is considered
A) Normal loss B) Abnormal gain
C) Abnormal loss D) Capital gain
- 5) _____ costing is that form of operation costing where standardized goods or units are produced.
A) Uniform B) Contract C) Process D) Operating
- 6) Under _____ costing system each job is assigned one identifying job number.
A) Process B) Operating C) Job D) Standard
- 7) A product which has practically no sales or utility value is
A) By product B) Joint product C) Waste D) Revenue loss
- 8) Batch costing is generally applied in
A) Drug industries B) Oil industries
C) Sugar industries D) Soap industries

- 9) _____ costing is the system of costing used to find out the cost of customers order.
 A) Job B) Process C) Operating D) Uniform
- 10) Losses due to machine breakdown or accidents are called as
 A) Normal loss B) Capital loss C) Natural loss D) Abnormal loss
- 11) Abnormal gains are to be transferred to _____ at the end.
 A) Costing Profit and Loss A/c B) General Profit and Loss A/c
 C) Individual Process A/c D) Store Ledger A/c
- 12) Inter firm comparison is not possible without _____ costing.
 A) Marginal B) Batch C) Operating D) Uniform
- 13) In job costing each job is a separate
 A) Cost unit B) Cost centre C) Process D) Operating cost
- 14) In contract costing contract account is prepared by
 A) Architect B) Engineer C) Contractee D) Contractor

2. Write short notes on **any two** :

14

- A) Uniform costing.
 B) Normal loss and Abnormal loss.
 C) Profit on incomplete contract.

3. A) From the following information prepare Process A and Process B account

7

Particulars	Process A	Process B
Direct wages Rs.	28,000	16,000
Manufacturing Expenses Rs.	8,000	8,000
Materials consumed Rs.	24,000	12,000
Input in process A (units)	20,000	—
Input in process A (value) Rs.	20,000	—
Output (units)	18,800	16,600
Normal wastage percentage of input	5%	10%
Value of normal wastage Re. (per unit)	0.08	0.10

B) From the following information calculate cost of Job No. 1001 and selling price if profit is 20% on total cost.

7

Materials	Rs. 50,000
Wages	Rs. 30,000
Variable overheads	Rs. 3,600
Fixed overheads @ Rs. 2 per hour	
Job requires 240 hours for completion.	

4. From the following information provided by Gajanan Construction Company for the year ended 31st March 2015 and 31st March 2016. Prepare Contract Account for the year ended 31st March 2015 and 31st March 2016. 14

Particulars	31-3-15	31-3-16
Materials issued	13,000	24,700
Sub contract charges	4,500	20,000
Value of work certified during the year	20,000	80,000
Closing stock of materials	3,000	–

Total contract price is Rs. 1,00,000. The entire amount was received by 31st March 2016. As per the accounting policy adopted by the company no profit is to be considered unless the value of the work certified at the year and exceeds 25% of the contract price.

OR

From the following information given by ABC Ltd. prepare Process Accounts. Basic input at spinning process is 10,000 kgs. of cotton @ Rs. 40 per kg.

Particulars	Spinning Process Rs.	Weaving Process Rs.	Printing Process Rs.
Materials	10,000	20,000	40,000
Wages	15,000	30,000	50,000
Direct expenses	5,000	15,000	25,000
Factory overheads	18,000	22,000	26,000

5. From the following data calculate the cost per kilometer of a vehicle. 14

Value of vehicle	Rs. 15,000
Road licence for the year	Rs. 500
Insurance charges per year	Rs. 100
Garage rent per year	Rs. 600
Driver's wages per month	Rs. 200
Cost of petrol per litre	Rs. 8
Kilometers per litere	8 kms.
Proportional charge for tyre and maintenance per 100 kilometers	Rs. 20
Estimated life	1,50,000 kms
Estimated annual kilometers	6,000 kms

OR

On 1st June 2016 a producer started work on two jobs. Cost details regarding the jobs are

Particular	Job No. 120	Job No. 121
Purchases of materials	Rs. 20,000	Rs. 21,000
Stores issued	Rs. 2,400	–
Direct wages	Rs. 9,000	Rs. 7,000
Direct Expenses	–	Rs. 1,000

Materials valued at Rs. 800 were transfer from Job No. 120 to Job No. 121. Overheads for the month amounted to Rs. 2,800. Overheads are absorbed at 120% of direct wages. Job No. 121 was completed during the month and invoiced to the customer at Rs. 42,000. Prepare job cost sheet for Job No. 120 and Job No. 121.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा.

१४

१) कामगार कायदे, संघटनेविषयक कार्ये, कामगार कल्याण इत्यादी बाबींचा अभ्यास करून जबाबदारी स्विकारण्याचे कार्य _____ विभागाला करावे लागते.

अ) व्यवस्थापन

ब) नियंत्रण

क) प्रशासन

ड) मानवी संसाधन व्यवस्थापन

२) रोजगार विनिमय कायदा _____ साली संमत करण्यात आला.

अ) १९५०

ब) १९७०

क) १९६०

ड) १९८०

३) _____ मुल्यांकनामुळे कर्मचारी भरती व निवडीचे कार्ये अचुक पद्धतीने पुर्ण झाले की नाही हे समजु शकते.

अ) नियोजन

ब) कृती/कार्यमान

क) निवड

ड) बढती

४) लिओनार्ड नाडलेर यांनी 'मानव संसाधन विकास' या संकल्पनेची व्याख्या सर्वप्रथम _____ साली मांडली.

अ) १९७४

ब) १९६९

क) १९६२

ड) १९४३

५) उत्पादनाच्या सर्व घटकापैकी _____ हा घटक सर्वात महत्वाचा परंतू हाताळण्यास अत्यंत अवघड आहे.

अ) भांडवल

ब) यंत्रसामुग्री

क) सामुग्री

ड) कामगार/कर्मचारी

६) _____ हे कार्य मानवी संसाधन व्यवस्थापनात समाविष्ट होत नाही.

अ) नफ्याची क्षमत

ब) निवड

क) कर्मचारी मनोधैर्य

ड) कर्मचारी कल्याण

७) चर्चासत्रे, समुह चर्चा, संमेलने इत्यादी _____ च्या पद्धती आहेत.

अ) प्रशिक्षणाच्या

ब) बढतीच्या

क) भरतीच्या

ड) निवडीच्या

८) _____ हा भरतीचा अंतर्गत मार्ग आहे.

अ) जाहिरात

ब) रोजगार विनिमय केंद्र

क) बढती

ड) प्रत्यक्ष भरती

Seat No.	
----------	--

**B.Com. – III (Semester – V) (CGPA Pattern) (New) Examination, 2017
ADVANCED INSURANCE (Paper – II)**

Time : 2 ½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives :

14

- 1) _____ Insurance Scheme was started by Govt. of India in 1985 for rural farmers.
A) Fire B) Marine C) Motor D) Crop
- 2) General Insurance Corporation of India started _____ insurance from 1974 for rural farmers for their cattle.
A) Crop B) Burglary C) Cattle D) Life
- 3) Valued policy, specific policy, floating policy, loss of profit policy are the types of _____ insurance.
A) Cattle B) Motor C) Accident D) Fire
- 4) Public Liability Insurance Act passed in the _____ year.
A) 1985 B) 1961 C) 1991 D) 1999
- 5) _____ insurance provides compensation for loss due to accidental fire.
A) Accident B) Fire C) Third party liability D) Motor
- 6) The insurance an employer can take for the benefits of his employees is called _____ insurance.
A) Employees liability B) Double
C) Crop D) Fidelity guarantee
- 7) In _____ insurance third party insurance is compulsory.
A) Cattle B) Fire C) Crop D) Motor
- 8) When Policy holder insures the same risk with more than one insurer it is known as _____ insurance.
A) Specific B) Re-insurance C) Double D) Public

P.T.O.

- 9) All the fire insurance contracts are contract of _____
A) Life B) Marine perils C) Indemnity D) Public liability
- 10) Mr. Yash has a property worth Rs. 10 lakhs and he insured it for Rs. 5 lakhs, the property is damaged up to Rs. 4 lakhs, according to average clause the claim for damage shall be Rs.
A) 10,00,000 B) 2,00,000 C) 5,00,000 D) 9,00,000
- 11) Ratio of risk divided in crop insurance by Central Government and State Government are _____
A) 1 : 2 B) 2 : 1 C) 3 : 2 D) 2 : 3
- 12) Principles of _____ is the newly introduced in fire insurance.
A) Contribution B) Subrogation C) Insurable interest D) Indemnity
- 13) _____ is the first step in the procedure of taking Fire Insurance Policy.
A) Payment of premium B) Selection of insurance company
C) Information of fire D) Valuation of loss
- 14) _____ must present in Fire Insurance Policy at the time of taking insurance policy.
A) Insurable interest B) Fire
C) Co-operation D) Indemnity
2. Write short notes : **14**
A) Motor Insurance.
B) Employers Liability Insurance.
3. Write short answer : **14**
A) Explain in brief procedure of taking Fire Insurance Policy.
B) Explain the Cattle Insurance.
4. State the different types of Fire Insurance. **14**
OR
Explain the protection given under Crop Insurance.
5. Explain different policy conditions in Fire Insurance. **14**
OR
Explain meaning, scope and importance of Fire Insurance.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवड करा:

१४

- १) ग्रामीण शेतकऱ्यांसाठी भारत सरकारने _____ विमा योजना १९८५ मध्ये सुरु केली.
अ) अग्नि ब) सागरी क) मोटार ड) पीक
- २) भारतीय सर्वसाधारण विमा महामंडळाने _____ विमा १९७४ पासून ग्रामीण शेतकऱ्यांच्या पशुधनासाठी सुरु केला.
अ) पीक ब) घरफोडीचा क) पशुधन ड) आयुर्विमा
- ३) निश्चित मूल्य विमापत्र, विशिष्ट विमापत्र, तरते विमापत्र, नफाहानी विमापत्र हे _____ विम्याचे प्रकार आहेत.
अ) पशुधन ब) मोटार क) अपघात ड) अग्नि
- ४) सार्वजनिक जबाबदारीच्या विमा कायदा _____ साली संमत करण्यात आला.
अ) १९८५ ब) १९६१ क) १९९१ ड) १९९९
- ५) अपघाती अग्निपासून घेणाऱ्या नुकसानीची भरपाई _____ विम्याद्वारे मिळते.
अ) अपघात ब) अग्नि क) तृतीय पक्ष जबाबदारी ड) मोटार
- ६) कर्मचाऱ्यांच्या हितासाठी मालक जो विमा घेतात त्यास _____ विमा असे म्हणतात.
अ) मालकाच्या जबाबदारीचा ब) दुहेरी
क) पीक ड) प्रामाणिकपणाची हमी
- ७) _____ विम्यामध्ये तृतीय पक्ष विमा अनिवार्य आहे.
अ) पशुधन ब) अग्नि क) पीक ड) मोटार
- ८) जेव्हा विमेदार एक सारख्या धोक्याचा विमा एकापेक्षा जास्त विमेकऱ्याकडे उतरवितो तेव्हा त्यास _____ विमा म्हणून ओळखले जातो.
अ) विशिष्ट ब) पुनर्विमा क) दुहेरी ड) सार्वजनिक
- ९) सर्व अग्नि विमा करार हे _____ चे करार असतात.
अ) आयुर्विमा ब) सागरी धोके
क) नुकसान भरपाई ड) सार्वजनिक जबाबदारी

- १०) श्री. यश यांचेकडे १० लाख किंमतीची संपत्ती आहे आणि त्यांनी ५ लाख किंमतीचा अग्नि विमा घेतला. त्या संपत्तीची आगीमुळे प्रत्यक्ष हानी ४ लाख रुपयाची झाली. विमापत्रामध्ये सरासरी तत्त्वाचा समावेश असेल तर त्यास _____ रुपये नुकसान भरपाई मिळेल.
 अ) १०,००,००० ब) २,००,००० क) ५,००,००० ड) ९,००,०००
- ११) पीक विम्याची जोखीम केंद्र सरकार व राज्य सरकार यांनी _____ प्रमाणात वाटून घेतली जाते.
 अ) १ : २ ब) २ : १ क) ३ : २ ड) २ : ३
- १२) अग्नि विम्यामध्ये _____ हे तत्त्व नव्याने समाविष्ट करण्यात आले आहे.
 अ) वर्गणीचे ब) मालकी हक्क हस्तांतराचे
 क) विमेय हित ड) नुकसान भरपाई
- १३) अग्नि विमा घेण्याच्या कार्यपद्धतीत _____ ही पहिली अवस्था आहे.
 अ) विमा हप्ता भरणे ब) विमा कंपनीची निवड करणे
 क) अग्निची माहिती देणे ड) नुकसाणीचे मूल्यांकन
- १४) अग्नि विमा प्रकारात विमा घेताना _____ असले पाहिजे.
 अ) विमेय हित ब) अग्नि क) सहकार्य ड) नुकसान भरपाई
२. टीपा लिहा : १४
 अ) मोटार विमा
 ब) मालकाच्या जबाबदारीचा विमा.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) अग्नि विमा घेण्याची कार्यपद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.
 ब) पशुधन विमा स्पष्ट करा.
४. अग्नि विम्याचे विविध प्रकार सांगा. १४
किंवा
 पीक विम्या अंतर्गत दिले जाणारे संरक्षण स्पष्ट करा.
५. अग्नि विमा पत्रातील विविध अर्थ स्पष्ट करा. १४
किंवा
 अग्नि विम्याचा अर्थ, व्याप्ती व महत्त्व स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. III (Semester – V) (Old) Examination, 2017
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to **right** indicate **full** marks.*

1. Fill in the blanks with correct alternatives : **10**

- 1) Contract becomes _____ due to Undue Influence.
A) Void B) Valid C) Voidable D) Illegal
- 2) Consideration must be moved _____
A) At the desire of promisor
B) At the desire of promisee
C) At the desire of any contracting party
D) None of the above
- 3) Minor's agreement is _____
A) Illegal B) Valid C) Voidable D) Void
- 4) Sale of Goods Act was passed in the year _____
A) 1872 B) 1930 C) 1827 D) 1972
- 5) Sale of Goods Act is applicable to _____
A) Movable property
B) Immovable property
C) Both movable and immovable property
D) None of the above
- 6) _____ is the stipulation essential to the main purpose of contract of sale.
A) Warranty B) Guarantee C) Condition D) Promise

P.T.O.

7) _____ is a set of rules for external behaviour of human beings.

- A) Contract B) Agreement C) Law D) Regulation

8) Right to Information Act was passed in the year _____

- A) 2002 B) 2005 C) 1872 D) 1972

9) The Chief Information Commissioner of Central Information Commission is appointed by _____

- A) Prime Minister B) President C) Governor D) Chief Minister

10) Under Right to Information Act demanded information should be given within the period of _____

- A) Forty eight days B) Thirty days
C) One month D) Two months

2. Write notes on : 10

- 1) Sources of Business Law.
- 2) Proposal.

3. Write notes on : 10

- 1) Essentials of contract of sale of goods.
- 2) Right to Information.

4. Explain various modes of discharge of contract. 10

OR

Explain who is unpaid seller. What are his rights ?

5. What is Acceptance ? What are the essentials of a valid Acceptance ? 10

OR

Explain powers and functions of State Information Commission.

९) केंद्रिय मुख्य माहिती आयुक्ताची नियुक्ती _____ करतात.

अ) पंतप्रधान ब) राष्ट्रपती क) राज्यपाल ड) मुख्यमंत्री

१०) माहिती अधिकार कायदानुसार मागितलेली माहिती _____ कालावधीत द्यावी लागते.

अ) ४८ दिवस ब) ३० दिवस क) एक महिना ड) दोन महिने

२. टिपा लिहा : १०

१) व्यावसायिन कायद्याचे स्रोत.

२) प्रस्ताव.

३. टिपा लिहा : १०

१) मालविक्रीच्या करारासाठी आवश्यक घटक.

२) माहितीचा अधिकार.

४. करार समाप्तीच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. १०

किंवा

अदत विक्रेता म्हणजे कोण ते स्पष्ट करून त्याचे हक्क स्पष्ट करा.

५. स्वीकृती म्हणजे काय ? कायदेशीर स्वीकृतीच्या अटी स्पष्ट करा. १०

किंवा

राज्य माहिती आयोगाचे कार्ये आणि अधिकार स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2017
BUSINESS ECONOMICS (Paper – III)**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Business Economics is _____ developed science.
 - a) Recently
 - b) Ancient
 - c) Traditional
 - d) None of these
- 2) Adam Smith published his book “Wealth of Nations” in _____.
 - a) 1766
 - b) 1776
 - c) 1786
 - d) 1796
- 3) David Ricardo propounded the classical _____.
 - a) Theory of profit
 - b) Theory of interest
 - c) Theory of rent
 - d) Theory of wage
- 4) Malthus is famous for his theory of _____.
 - a) Production
 - b) Distribution
 - c) Consumption
 - d) Population
- 5) In Harrod Domar growth models the role of _____ play a crucial role in the determination of economic growth.
 - a) Profit
 - b) Employment
 - c) Capital accumulation
 - d) Income
- 6) W. W. Rostow has stated _____ as third stage of economic growth.
 - a) Take off
 - b) Pre-take off
 - c) The age of high mass consumption
 - d) Traditional society

९) भारताने उदारीकरण, खाजगीकरण, जागतिकीकरणचा स्वीकार _____ वर्षापासून केला.

अ) 1971 ब) 1981 क) 1991 ड) 2001

१०) _____ चा अर्थ संपूर्ण जग म्हणजे एक बाजारपेठ होय.

अ) खाजगीकरण ब) जागतिकीकरण
क) उदारीकरण ड) राष्ट्रीयीकरण

२. थोडक्यात टीपा लिहा :

अ) व्यावसायिक अर्थशास्त्राची तत्त्वे. ५

ब) बेकारीची कारणे. ५

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) अँडॅम स्मिथ यांचा आर्थिक विकास सिद्धान्त. ५

ब) खाजगीकरणाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम. ५

४. कोणत्याही एका प्रश्नावर उत्तर लिहा :

१०

अ) दारिद्र्य म्हणजे काय ? दारिद्र्याची कारणे स्पष्ट करा.

ब) औद्योगिक आजारपण म्हणजे काय ? औद्योगिक आजारपणाची कारणे लिहा.

५. कोणत्याही एका प्रश्नावर उत्तर लिहा :

१०

अ) व्यावसायिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) उदारीकरणाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम लिहा.

SLR-B – 80

Seat
No.

**B.Com. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2017
CO-OPERATIVE DEVELOPMENT**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct answers from the alternatives given below : **10**
- 1) _____ is known as 'Father of Co-operation'.
 - a) Prof. D. G. Karve
 - b) William King
 - c) Dr. Dhananjay Rao Gadgil
 - d) Robert Owen
 - 2) _____ is an economic system with a social content.
 - a) Co-operation
 - b) Globalisation
 - c) Privatisation
 - d) None of these
 - 3) _____ functions as an intermediary between District Central Co-operative Bank and Reserve Bank.
 - a) Primary Agricultural Co-operative Credit Societies
 - b) State Banks
 - c) State Co-operative Banks
 - d) All of the above
 - 4) The first Indian Co-operative Consumer Society was established at
 - a) Pune
 - b) Mumbai
 - c) Madras
 - d) Solapur
 - 5) National Federation of Industrial Co-operatives was established in the year
 - a) 1966
 - b) 1766
 - c) 1965
 - d) 1765

P.T.O.

- 6) The three tier system operate in co-operative credit for _____ term loans.
- a) Short and long
 - b) Short and Medium
 - c) Short
 - d) Long
- 7) National Co-operative Consumer Federation was established in the year
- a) 1762
 - b) 1862
 - c) 1962
 - d) 1662
- 8) NAFED was established in the year
- a) 1968
 - b) 1958
 - c) 1868
 - d) 1858
- 9) The Co-operative Movement in India started in the year
- a) 1844
 - b) 1904
 - c) 1960
 - d) 1912
- 10) The first Dairy Co-operative in India on Co-operative principles was registered at
- a) Anand
 - b) Allahabad
 - c) Kolhapur
 - d) Ahmedabad

2. Write short notes :

- a) Functions of State Co-operative Banks. 5
- b) Objectives of Co-operative Marketing Societies. 5

3. Write short answers :

- a) Explain in brief the social significance of co-operation. 5
- b) State the advantages of Industrial Co-operative Society. 5

4. Answer **any one** of the following questions : 10

- a) What do you mean by Consumer Co-operative Society ? Explain the problems and remedies of Consumer Co-operative Societies.
- b) What do you mean by Service Co-operatives ? Explain the functions of Service Co-operatives.

5. Answer **any one** of the following questions : 10

- a) State the problems and remedies of District Central Co-operative Banks.
- b) Explain the recent principles of Co-operation.

९) भारतीय सहकारी चळवळीची सुरुवात _____ साली झाली.

अ) १८४४ ब) १९०४ क) १९६० ड) १९१२

१०) भारतात सहकारीतत्वा वरील पहिली दुग्ध संस्था _____ इथे नोंदणीकृत झाली.

अ) आनंद ब) अलाहाबाद क) कोल्हापुर ड) अहमदाबाद

२. टीपा लिहा :

अ) राज्य सहकारी बँकांची कार्ये.

५

ब) सहकारी विपणन संस्थांचे उद्देश.

५

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

अ) सहकाराचे सामाजिक महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.

५

ब) औद्योगिक सहकारी संस्थांचे फायदे थोडक्यात स्पष्ट करा.

५

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) ग्राहक सहकारी संस्था म्हणजे काय ? ग्राहक सहकारी संस्थांच्या समस्या आणि त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट करा.

ब) सेवा सहकारी संस्था म्हणजे काय ? सेवा सहकारी संस्थांची कार्ये स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) जिल्हा मध्यवर्ती बँकांच्या समस्या व उपाययोजना स्पष्ट करा.

ब) सहकाराची आधुनिक तत्वे स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – III) (Semester – V) (Old) Examination, 2017
MODERN MANAGEMENT PRACTICES**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All the questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative and rewrite the sentences : 10
- 1) Competitor is a factor of _____ environment.
a) Micro b) Macro c) Internal d) None of these
 - 2) The concept of Bench marking is given by
a) Dr. Robert Camp b) Hubert Saint
c) Peter Drucker d) C.K. Pralhad
 - 3) The World Trade Organisation (WTO) is established in the year
a) 2005 b) 1995 c) 1948 d) 1981
 - 4) _____ is an important step in going global.
a) Licensing b) Exporting
c) Global strategic partnership d) All of the above
 - 5) An organisation uses _____ technique to analyse internal and external environment.
a) SWOT b) Differentiation
c) Cost leadership d) None of these
 - 6) Continuing the existing policy without making any change is called _____ strategy.
a) Growth b) Retrenchment
c) Status-quo d) None of these
 - 7) The concept of knowledge management developed and analysed by _____ at first time.
a) Hubert Saint b) Peter Drucker
c) Dr. Deming d) None of these

P.T.O.

8) Obtaining competitive advantage on the basis special features in product or service is known as _____

- a) Differentiation
- b) Diversification
- c) Combination
- d) Centralisation

9) _____ is the first and important function of Human Resource Management.

- a) Performance management
- b) Manpower planning
- c) Health and safety
- d) None of these

10) Human Resource Management is a _____ process.

- a) Dynamic
- b) Traditional
- c) Economical
- d) None of these

2. Write short notes :

- a) SWOT Analysis. 5
- b) Components of knowledge management. 5

3. Write short answer :

- a) Explain the procedure of Bench marking. 5
- b) Explain the role of multinational enterprises. 5

4. What is Human Resource Management ? Explain the functions of Human Resource Management. 10

OR

Define strategic management. Explain the steps in process of strategic management. 10

5. What is global business ? Explain the steps in going global. 10

OR

What is knowledge management ? Explain the process of knowledge management. 10

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून विधाने पून्हा लिहा : १०
- १) स्पर्धक हा _____ पर्यावरणाचा घटक आहे.
अ) सुक्ष्म ब) स्थूल क) अंतर्गत ड) यापैकी नाही
- २) बेंच मार्किंग ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
अ) डा. रॉबर्ट कॅम्प ब) ह्युबर्ट सेंट क) पिटर ड्रकर ड) सी.के. प्रल्हाद
- ३) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) २००५ ब) १९९५ क) १९४८ ड) १९८९
- ४) _____ हा जागतिक व्यवसायामध्ये सहभागी होण्याचा महत्वाचा टप्पा/अवस्था होय.
अ) परवाना ब) निर्यात
क) जागतिक व्यूहरचनात्मक भागीदारी ड) वरील सर्व
- ५) व्यवसाय संघटना अंतर्गत व बाह्य पर्यावरणाचे विश्लेषण करण्यासाठी _____ तंत्राचा वापर करतात.
अ) स्वाॅट विश्लेषण ब) भेदकरण
क) खर्च नेतृत्व ड) यापैकी नाही
- ६) धोरणांमध्ये कोणत्याही प्रकारचा बदल न करता सद्यस्थिती पुढे चालू ठेवणे म्हणजे _____ व्यूहरचना होय.
अ) वाढ ब) कपात
क) स्थिर ड) यापैकी नाही
- ७) 'ज्ञान व्यवस्थापन' या संकल्पनेचे विश्लेषण आणि विकास सर्वप्रथम _____ यांनी केला.
अ) ह्युबर्ट सेंट ब) पिटर ड्रकर
क) डॉ. डेमिंग ड) यापैकी नाही
- ८) वस्तु व सेवेतील खास वैशिष्ट्यांच्या आधारे स्वर्धात्मक लाभ मिळविण्यास _____ असे म्हणतात.
अ) भेदकरण ब) वैविध्यता क) संयोगीकरण ड) केंद्रीकरण

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2017
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper – I)**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives from alternatives given below each question : **10**

- 1) Loss of profit insurance covers _____
 - a) Revenue losses
 - b) Capital losses
 - c) Revenue and capital losses
 - d) All of the above
- 2) The average clause in a loss of stock discourages _____
 - a) Over insurance
 - b) Under insurance
 - c) Consequential loss
 - d) None of the above
- 3) The average profit earned by similar concerns is taken as _____
 - a) Expected profit
 - b) Average profit
 - c) Normal rate of return
 - d) Average return
- 4) Goodwill is _____ asset.
 - a) Fictitious
 - b) Bogus
 - c) Intangible
 - d) Invaluable
- 5) Loans repayable by a notice of _____ days are termed as 'Money at Short notice'.
 - a) 9 days
 - b) 10 days
 - c) 8 days
 - d) 7 days

- 6) A company in which more than 50% of shares are held by another company is termed as _____ company.
- a) Holding Co.
 - b) Subsidiary Co.
 - c) Public Co.
 - d) Government Co.
- 7) _____ is the science, art and practice of a cost account.
- a) Costing
 - b) Cost Accountancy
 - c) Cost Accounting
 - d) None of these
- 8) Outsiders are interested in _____ Accounting.
- a) Cost
 - b) Management
 - c) Financial
 - d) All of the above
- 9) Every Bank is required to prepare its Final Accounts in prescribed forms given in schedule 3 under section _____ of the Banking Regulation Act.
- a) 28
 - b) 29
 - c) 27
 - d) None of the above
- 10) An asset which does not generate income to the bank is _____
- a) Non-performing asset
 - b) Fixed asset
 - c) Performing asset
 - d) Fictitious asset

2. Write short notes :

10

- 1) Distinguish between cost accounting and financial accounting.
- 2) Super profit method of valuation of Goodwill.

3. A) You are required to compute the value of goodwill on the basis of three years purchase of the super profit of the business calculated on the average profits of the last four years from the following information :

5

i) Capital invested Rs. 1,00,000/-

ii) Trading results

2010 – Rs. 24,400/-

2011 – Rs. 30,000/-

2012 – Rs. 4,000/- (loss)

2013 – Rs. 42,000/-

iii) Market rate of interest on investment – 8%

iv) Rate of risk return on capital invested in business – 2%

v) Salary of the proprietor if not engaged in business per annum – Rs. 7,200/-.

B) Fire occurred in the premises of Shiv Ltd., 1st Jan. 2012 and the business books and records were saved. The following information was obtained

Purchase for year ended 30-6-2011 60,000

Sale for the year ended 30-06-2011 90,000

Purchases from 1st July, 2011 to 31st Dec. 2011 36,000

Sales from 1st July, 2011 to 31st Dec. 2011 50,000

Stock on 30th June, 2011 30,800

Stock on 30th June, 2010 44,000

It was the practice of the Company to value stock at cost less 10% above cost. The stock salvaged valued at cost Rs. 4,000. Insurance policy was for Rs. 21,000 and there was an average clause.

Calculate the amount of claim to be presented to Insurance Company for loss of stock.

5

4. A) From the particulars given below prepare a claim for loss of profit. 10

Financial year ends on December with turnover of Rs. 4,00,000/-. Fire takes place on June 1, following period of interruption – June 1 to November 1. Period of Indemnity : 6 months, Net profit Rs. 24,000 plus insured standing charges Rs. 48,000. Sum insured Rs. 72,600. Uninsured standing charges Rs. 4,000 standing turnover i.e. for corresponding months (June 1 to Nov. 1) in the year preceding the fire Rs. 1,50,000/-

Turnover in the period on interruption Rs. 45,000. Standard turnover (i.e. 12 months preceding the fire) Rs. 4,40,000/-.

Increase in the cost working Rs. 8,000 with a saving of insured standing charges Rs. 3,000. Reduced turnover avoided through increased cost of working Rs. 20,000. i.e. but for this expenditure the turnover after the fire would have been only Rs. 25,000. Owing to reasons acceptable to the insurer the “Special circumstances” clause stipulates for

- i) Increase of turnover (standard and annual) by 10%.
- ii) Increase of rate of gross profit from 18% to 20%.

OR

- B) Following are the summarised Balance Sheet of H Ltd., and S Ltd., as on 31-3-2000. 10

Balance Sheets as on 31st March 2000

Liabilities	H Ltd. Rs.	S Ltd. Rs.	Assets	H Ltd. Rs.	S Ltd. Rs.
Share capital shares of Rs. 10 each	1,80,000	1,00,000	Land and Building	50,000	40,000
Sundry creditors	40,000	20,000	Plant and machinery	80,000	20,000
Bills payable	20,000	10,000	Furniture	60,000	20,000
Bank Overdraft	20,000	–	Debtors	50,000	25,000
Profit and Loss A/c	35,000	–	Investment : (8000 shares in S Ltd.)	55,000	–
			Profit and Loss A/c	–	25,000
	2,95,000	1,30,000		2,95,000	1,30,000

- i) Debtors of H Ltd. Rs. 10,000 due from S Ltd.
- ii) H Ltd. acquired shares of S Ltd. on 1-4-1999 when S Ltd. had debit balance of Rs. 40,000 in Profit and Loss A/c.

Prepare consolidated Balance Sheet.

5. A) From the following information prepare the Profit and Loss A/c of Dhanshri Bank Ltd., for the year ending 31-3-2009 and the necessary schedules. **10**

Particulars	Rs.
1) Interest and discount	2,30,00,000
2) Income on investment	20,00,000
3) Interest on bal with RBI	10,00,000
4) Commission, exchange and brokerage	80,00,000
5) Profit sale on investment	10,00,000
6) Interest on deposits	65,00,000
7) Interest on borrowings from RBI	15,00,000
8) Payment and provision for employees	70,00,000
9) Rent taxes lighting	20,00,000
10) Printing and stationary	15,00,000
11) Advertisement and publicity	6,00,000
12) Depreciation on bank property	4,00,000
13) Directors fees, allowances and expenses	12,00,000
14) Auditors fees and allowances	8,00,000
15) Law charges	5,00,000
16) Postage, telegrams, telephones etc.	2,00,000
17) Repairs and maintenance	7,00,000
18) Insurance	1,00,000
19) Profit and loss balance on 1-4-2008	15,00,000

Other information :

- 1) Make provision for income tax Rs. 10,00,000/-
- 2) Provide RDD for Rs. 6,00,000/-
- 3) Provide for rebate on bills discounted Rs. 4,00,000/-
- 4) The directors have proposed dividend of Rs. 20,00,000/-
- 5) 20% of the profit to the transferred to statutory reserve.

OR

B) From the following figures taken from the books of Vijay Bank Ltd.

10

You are required to draft as on 31-3-2003.

Balance sheet with necessary working in prescribed schedule :

Particulars	Rs.
Share capital	5,00,000
Reserved Fund	3,50,000
Fixed Deposits Account	9,50,000
Saving Bank Deposits	30,00,000
Current account	80,00,000
Investment	30,00,000
Interest accrued and paid (Dr.)	2,00,000
Salaries	80,000
Rent	20,000
General expenses	10,000
Money at call and short notice	3,00,000
Profit and Loss A/c (credit) on 1-4-2002	2,10,000
Dividend for year 2001-2002	50,000
Premises	12,00,000
Cash-in-hand	60,000
Cash with RBI	15,00,000
Cash with CBI	13,00,000
Borrowed from SBI	7,00,000
Interest and discount (Credit)	7,50,000
Bills – discounted and purchased	6,00,000
Bills payable	8,00,000

Loans, overdrafts and cash-credit	70,00,000
Unclaimed dividend	30,000
Sundry creditors	40,000
Silver	10,000
Bills for collection	1,40,000
Acceptance and endorsement on behalf of customers	2,00,000

Adjustment :

- 1) Rebate on bills discounted and purchased amounted to Rs. 8,000.
 - 2) Allow 5% Depreciation on premises.
 - 3) A provision of Rs. 40,000 for doubtful debts is to be made.
 - 4) A provision of Rs. 1,20,000 for taxation is to be made.
 - 5) Accrued interest on investment amounted to Rs. 20,000.
 - 6) Balance carried over to Sc. No. 2 Rs. 3,92,000.
-

Seat No.	
----------	--

B.Com. III (Semester – V) (Old) Examination, 2017
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – I)

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives. 10

1) _____ is a statistical concept which used to measure the drawbacks in the working process.

- a) Management by objectives b) Six sigma
c) Corporate governance d) All of the above

2) _____ is called as 'Father of Scientific Management'.

- a) F.W. Taylor b) Elton Mayo
c) William Auchy d) None of the above

3) _____ is the arrangement and location of production machinery.

- a) Factory building b) Plant layout
c) Work environment d) None of the above

4) _____ is the primary tool with which to carry on production and into which all other production tools and mechanisms fit.

- a) Land b) Labour
c) Capital d) Factory buildings

5) A good plant layout results in

- a) Convenience b) Comfortableness
c) Efficiency d) All of the above

6) The strategy which advocates continuous development is called as

- a) Benchmarking b) Ethics in management
c) Kaizen d) None of the above

- 7) To avoid disadvantages of both product plant layout and process plant layout method _____ method of plant layout is used in manufacturing industry.
- a) Functional plant layout b) Mixed plant layout
c) Line plant layout d) All of the above
- 8) _____ is the simultaneous control of the temperature, humidity, motion and purity of the atmosphere in a confined space.
- a) Air-conditioning b) Ventilation
c) Lighting d) All of the above
- 9) A management thinker, _____ developed the concept of 'Core competence'.
- a) William Auchi b) C.K. Pralhad
c) Robert Camp d) None of the above
- 10) _____, a Japanese management thinker developed 'Z' theory.
- a) Mc Gregor b) C.K. Pralhad
c) Robert Camp d) William Auchi

2. Write short note on. **10**
- a) Importance of work-environment.
b) Objectives of plant layout.

3. Answer in brief. **10**
- a) Explain the different types of factory building.
b) State the importance of industrial management.

4. Explain the important factors affecting work-environment. **10**

OR

What is 'Scientific Management' ? Explain the principles of scientific management.

5. What is 'Plant Layout' ? Give importance of plant layout. State the factors influencing the plant layout. **10**

OR

Explain the factors determining the location of a factory. State the important steps in location of a factory.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायामधुन योग्य पर्यायाची निवड करा.

१०

१) _____ ही सांख्यिकीय संकल्पना असून तिचा कार्यप्रणातील दोष मोजण्यासाठी उपयोग केला जातो.

अ) उद्दिष्टाद्वारे व्यवस्थापन

ब) सिक्स सिग्मा

क) प्रमंडळीय शासन

ड) वरील सर्व

२) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे जनक म्हणून _____ यांना ओळखले जाते.

अ) एफ. डब्ल्यू. टेलर

ब) एल्टन मेयो

क) विल्यम औची

ड) वरील कोणतेही नाही

३) उत्पादक यंत्राची जागा ठरवून मांडणी करण्याच्या पद्धतीला _____ म्हणतात.

अ) कारखाना इमारत

ब) यंत्ररचना

क) कार्य वातावरण

ड) वरील कोणतेही नाही

४) _____ हे उत्पादन कार्याचे एक प्राथमिक साधन असून त्यामध्ये इतर उत्पादन साधनांची व यंत्राची रचना झाली पाहिजे.

अ) जागा

ब) कामगार

क) भांडवळ

ड) कारखाना इमारत

५) चांगल्या यंत्ररचनेमुळे _____ साध्य होते.

अ) सुयोग्यता

ब) आरामदायकपणा

क) कार्यक्षमता

ड) वरील सर्व

६) निरंतर सुधारणेची खात्री देणाऱ्या व्यूहरचनेस _____ म्हणतात.

अ) बेंचमार्किंग

ब) व्यवस्थापनातील नितीशास्त्र

क) कायझेन

ड) वरील कोणतेही नाही

७) वस्तूनुसार यंत्ररचना पद्धती व प्रक्रियेनुसार यंत्ररचना पद्धती या दोन्ही पद्धतीचे दोष दूर करण्यासाठी _____ यंत्ररचना पद्धतीचा वापर उत्पादक संस्थेत केला जातो.

अ) कार्यात्मक यंत्ररचना

ब) मिश्र यंत्ररचना

क) रेखा यंत्ररचना

ड) वरील सर्व

८) _____ म्हणजे मर्यादित जागेमधील वातावरणातील तापमान, आर्द्रता, विजन व शुद्धता यावर एकाचवेळी नियंत्रण ठेवणे होय.

अ) वातानुकूलन ब) वायुविजन क) प्रकाश ड) वरील सर्व

९) 'गाभा सक्षमता' या संकल्पनेची मांडणी _____ या व्यवस्थापन विचारवंतानी केली

अ) विल्यम औची ब) सी.के. प्रल्हाद
क) राबर्ट कॅम्प ड) वरील कोणतेही नाही

१०) 'झेड्' सिद्धान्ताची मांडणी _____ या जपानी व्यवस्थापन विचारवंतानी केली.

अ) मॅक ग्रेगॉर ब) सी.के. प्रल्हाद क) रॉबर्ट कॅम्प ड) विल्यम औची

२. टिपा लिहा.

१०

अ) कार्यवातावरणाचे महत्व.

ब) यंत्ररचनेची उद्दिष्ट्ये.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१०

अ) कारखाना इमारतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

ब) औद्योगिक व्यवस्थापनाचे महत्व सांगा.

४. कार्यवातावरणावर परिणाम करणारे महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.

१०

किंवा

शास्त्रीय व्यवस्थापन म्हणजे काय ? शास्त्रीय व्यवस्थापनाची तत्वे स्पष्ट करा.

५. 'यंत्ररचना' म्हणजे काय ? यंत्ररचनेचे महत्व सांगा. यंत्ररचनेवर प्रभावटाकरणारे घटक सांगा.

१०

किंवा

कारखान्याचे स्थान निश्चित करणारे घटक स्पष्ट करा. कारखान्याच्या स्थान निश्चिती करणाऱ्या पायऱ्या सांगा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – V) (Old) Examination, 2017
ADVANCED INSURANCE (Paper – I)**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives. 10
- 1) The purpose of Insurance Contract is _____
a) Savings b) Savings and Protection
c) To obtain rebate in Income Tax d) All of the above
 - 2) Insurance is a contract between _____
a) Two persons b) Insurer and Insurance Company
c) Insurer and Government d) None
 - 3) Insurance is a social device where by _____ of individuals may be combined in a group.
a) risks b) uncertain risks
c) certain risks d) none
 - 4) Principle of Indemnity is not applicable to _____ Insurance Contract.
a) Fire b) Marine c) Life d) All of the above
 - 5) In Life Insurance Contract Presence of Insurable Interest is must at the time of _____
a) When policy is taken b) When policy amount is paid
c) When death occurs d) All of the above
 - 6) _____ is a contract in which Insurance Company in consideration of premium, undertakes to pay a certain amount.
a) Fire Insurance b) Marine Insurance
c) Life Insurance d) None
 - 7) After payment of Life Insurance First Premium Amount, policy holder receives the _____
a) Credit Note b) Debit Note c) Cover Note d) None

P.T.O.

- 8) The Head Office of Life Insurance corporation of India is at _____
a) Colcutta b) Delhi c) Chennai d) Mumbai
- 9) On early death of insured, Life Insurance Policy Amount is payable to _____
a) Government b) Charitable Trust
c) Policy Holder d) Nominee or Legal Heirs
- 10) As per the principle of Utmost Good Faith, the policy holder must give _____ information to Insurance company.
a) Social b) Political c) National d) True and fair

2. Write short notes on : **10**
a) Need of Insurance.
b) Principle of Protection and Investment.
3. Answer in brief : **10**
a) Explain the organisation structure of Life Insurance corporation of India.
b) Explain the principles of contribution and principle of subrogation.
4. Explain the role of Life Insurance Corporation in social and economic development. **10**

OR

Define 'Insurance'. Explain the social and economic significance of insurance. **10**

5. Explain principle of Insurable Interest, Utmost Good Faith and Principle of Indemnity. **10**

OR

What is 'Life Insurance Contract' ? Explain the procedure of taking of Life Insurance Policy. **10**

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्यायाची निवड करा. १०
- १) विमा कराराचा मुख्य उद्देश _____ हा असतो.
अ) बचत ब) बचत व संरक्षण
क) आयकरातून सूट मिळविणे ड) वरील सर्व
- २) विमा हा _____ यांच्यातील करार आहे.
अ) दोन व्यक्तीतील ब) विमेदार आणि विमा कंपनी
क) विमेदार आणि सरकार ड) कोणतेही नाही
- ३) विमा ही एक अशी सामाजिक योजना आहे की ज्यात व्यक्तीगत स्वरूपाच्या _____ समुहामध्ये एकीकरण केले जाते.
अ) धोक्यांचे ब) अनिश्चित धोक्यांचे
क) निश्चित धोक्यांचे ड) कोणतेही नाही
- ४) हानीभरतत्त्व _____ विमा करारांस लागू होत नाही.
अ) अग्नि ब) सागरी क) आयुर्विमा ड) वरील सर्व
- ५) आयुर्विमा करारात विमेय हित तत्त्व _____ प्रसंगी असणे आवश्यक असते.
अ) जेव्हा पॉलीसी धेतली जाते ब) जेव्हा विमा रक्कम दिळी जाते
क) जेव्हा मृत्यु होतो ड) वरील सर्व
- ६) _____ हा असा करार आहे की ज्यात विमा हप्त्याच्या मोबदाल्यात ठरावीक रक्कम देण्याची जबाबदारी विमा कंपनी स्विकारते.
अ) अग्नि विमा ब) सागरी विमा क) आयुर्विमा ड) कोणतेही नाही
- ७) आयुर्विम्याचा पहिला विमा हप्ता भरल्यानंतर विमेदराळा _____ पावती मिळते.
अ) क्रेडीट नोट ब) डेबीट नोट
क) कच्ची नोंद पावती/कव्हर नोट ड) कोणतेही नाही

८) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.

अ) कोलकत्ता ब) दिल्ली क) चेन्नई ड) मुंबई

९) विमा मुदत संपण्यापूर्वी विमेदाराचा मृत्यु झाल्यास, आयुर्विमा पॉलीसीची रक्कम _____ दिळी जाते.

अ) सरकारल ब) धर्मादाय संस्थेस
क) विमा धारक ड) वारसदार किंवा कायदेशीर वारसदार

१०) परमोच्च विश्वास तत्त्वा प्रमाणे, विमेदाराने _____ माहिती विमा कंपनील देणे आवश्यक असते.

अ) सामाजिक ब) राजकिय
क) राष्ट्रीय ड) सत्य आणि योग्य (वस्तूनिष्ठ)

२. टिपा लिहा :

१०

अ) विम्याची गरज

ब) संरक्षण व गुंतवणुक तत्त्व.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाची संघटन रचना स्पष्ट करा.

ब) वर्गणीचे तत्त्व आणि मालकीहक्क बदलाचे तत्त्व स्पष्ट करा.

४. सामाजिक व आर्थिक विकासात भारतीय आयुर्विमा महामंडळाने बजावलेली भूमिका स्पष्ट करा.

१०

किंवा

विम्याची 'व्याख्या' द्या. विम्याचे सामाजिक व आर्थिक महत्त्व स्पष्ट करा.

१०

५. विमेय हित तत्त्व, परमोच्च विश्वास तत्त्व आणि नुकसान भरपाईचे तत्त्व सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

किंवा

'आयुर्विमा करार' म्हणजे काय ? आयुर्विमा पॉलीसी धेण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

१०

- 8) Cash received from a certain debtor is neither recorded in the cash book nor to that debtors account but it is misappropriated by the cashier is known as
- a) Errors of omission b) Compensating errors
c) Teaming and lading d) All of the above
- 9) _____ is evidence in support of entry made in the books of accounts.
a) Trial balance b) Voucher c) Journal d) Appointment letter
- 10) The first auditor of the company shall be appointed by directors within _____ month of the registration of the company.
a) Three b) Four c) Two d) One

2. Write short notes on : 10
- A) Necessity of Audit.
B) Appointment of Company Auditor.
3. Write short notes on : 10
- A) Compensating errors and errors of principles.
B) Difference between Internal check and Internal Audit.
4. Answer **any one** : 10
- A) What is meant by Auditing ? Explain its objectives and Advantages.
OR
B) What is meant by verification ? How would you verify the following :
i) Goodwill
ii) Plant and machinery
iii) Land and Building.
5. Answer **any one** : 10
- A) State the points to be considered while carrying out an audit of a co-operative society ?
OR
B) Write Audit Programme of Educational Institutions.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) कंपनी सुधारित कायदा १९६० कलम २३३ (अ) तरतुदीनुसार केंद्र सरकार कोणत्याही कंपनीचे _____ लेखापरीक्षण करून घेण्याबाबत आज्ञा देऊ शकते.
- अ) अंतर्गत लेखापरीक्षण ब) खास लेखापरीक्षण
क) अंशतः लेखापरीक्षण ड) मध्यावधी लेखापरीक्षण
- २) 'लेखापरीक्षण' हा शब्द _____ भाषेतील 'ऑडीअर' या शब्दापासून घेण्यात आला.
- अ) उर्दू ब) चायनीज क) संस्कृत ड) लॅटिन
- ३) जाणुनबुजून केलेल्या चुका किंवा फेरफार म्हणजे _____ होय.
- अ) लबाडी/अफरातफर ब) विसर चुका
क) पुनरावृत्तीच्या चुका ड) तात्विक चुका
- ४) _____ हे लेखापरीक्षणाचा सार किंवा कणा आहे.
- अ) प्रमाणन ब) सत्यापन क) मूल्यांकन ड) वरीलपैकी नाही
- ५) _____ म्हणजे धंद्याची/व्यवसायाची दैनंदिन व्यवहारातील शास्त्रशुद्ध पद्धतीने हिशेब पुस्तकांमध्ये नोंद करणे होय.
- अ) लेखापरीक्षण ब) लेखाकर्म क) पुस्तकपालन ड) प्रमाणन
- ६) अंतर्गत नियंत्रण पद्धतीमध्ये _____ तत्वाचा वापर केला जातो.
- अ) श्रम विभागणी ब) अधिकार व जबाबदारी
क) आदेशातील एकवाक्यता ड) वरीलपैकी नाही
- ७) संस्थेच्या हितासाठी संस्थेने लेखापरीक्षणाची स्वतःच केलेली व्यवस्था म्हणजे _____ लेखापरीक्षण होय.
- अ) नियामक ब) वार्षिक क) अंतिम ड) अंतर्गत
- ८) रोख रकमेचे अपहार करण्यासाठी रोखपाल एखाद्या ऋणकोकडून मिळालेली रोख रक्कम 'रोकडकिर्दीत' अथवा 'ऋणको खाते' मध्ये न नोंदविता तिचे अपहार करतो त्यास _____ असे म्हणतात.
- अ) विसर चुका ब) भरपाईच्या चुका क) टीमिंग अँड लेडिंग ड) वरीलपैकी सर्व

९) हिशेब पुस्तकातील नोंदीचा पुरावा म्हणजे _____ होय.

अ) तेरीजपत्रक ब) प्रमाणके क) रोजकीर्द ड) नेमणूक पत्र

१०) कंपनीच्या पहिल्या लेखापरीक्षकाची नेमणूक कंपनी स्थापन झाल्यापासून _____ महिन्यांच्या आत केली पाहिजे.

अ) तीन ब) चार क) दोन ड) एक

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) लेखापरीक्षणाची आवश्यकता.

ब) कंपनी लेखापरीक्षकाची नेमणूक.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) भरपाईच्या चुका आणि तात्त्विक चुका.

ब) अंतर्गत नियंत्रण व अंतर्गत लेखापरीक्षण यातील फरक.

४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) लेखापरीक्षण म्हणजे काय ? लेखापरीक्षणाचे उद्देश व फायदे स्पष्ट करा ?

किंवा

ब) सत्यापन म्हणजे काय ? खालील बाबींचे सत्यापन कसे कराल :

i) लौकीकमूल्य

ii) यंत्र व सामग्री

iii) भूमी व इमारत

५. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) सहकारी संस्थेचे लेखापरीक्षण कार्यक्रम सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) शैक्षणिक संस्थेचे लेखापरीक्षण कसे कराल ? सविस्तर स्पष्ट करा.

८) अर्जदाराच्या पात्रतेचे, अनुभवाचे, कौशल्य, आरोग्य, बुद्धिमत्ता व कार्यक्षमतेचे मुल्यमापन करणे म्हणजे _____ होय.

अ) निवड ब) भरती क) प्रशिक्षण ड) कार्य विश्लेषण

९) मनुष्यबळाच्या कार्य कौशल्यात वाढ करण्यासाठी _____ आवश्यक असते.

अ) भरती ब) प्रशिक्षण क) निवड ड) वरीलपैकी नाही

१०) रोजगार विनिमय कायदा _____ साली संमत करण्यात आला.

अ) १९६० ब) १९६१ क) १९४७ ड) १९५६

२. टीपा लिहा :

१०

अ) कृती मुल्यांकनाचे हेतु किंवा उद्देश.

ब) रोजगार विनिमय केंद्र.

३. थोडक्यात उत्तरे द्या :

१०

अ) कर्मचारी प्रशिक्षणाची गरज सांगा.

ब) मानव संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा.

४. मानव संसाधन व्यवस्थापनाचा अर्थ व उद्देश स्पष्ट करा.

१०

किंवा

भरतीचे मार्ग सांगा.

५. प्रशिक्षणाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

१०

किंवा

कृती मुल्यांकनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. III (Semester – V) (Old) Examination, 2017
ADVANCED INSURANCE (Paper – II)**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives. 10
- 1) Fire Insurance provides compensation for loss due to _____
 - a) Productive fire
 - b) Chemical fire
 - c) Accident fire
 - d) Artificial fire
 - 2) In Fire Insurance, when a particular property is insured with two or more Insurance company against the same risk, then it is called as _____
 - a) Principle of Insurable Interest
 - b) Principle of Indemnity
 - c) Principle of Contribution
 - d) Principle of Utmost Good Faith
 - 3) In the history of Insurance _____ Insurance is new branch of Insurance.
 - a) Life
 - b) Fire
 - c) Accident
 - d) Marine
 - 4) Public Liability Insurance Act passed in the year _____
 - a) 1956
 - b) 1969
 - c) 1991
 - d) 1999
 - 5) _____ Insurance policy covers protection to the workers or employees.
 - a) Life
 - b) Accident
 - c) Employer's Liability
 - d) Marine
 - 6) According to Motor Vehicle Act 1939, every motor owner has to take _____ Insurance Policy.
 - a) Comprehensive
 - b) Medical check-up
 - c) Third Party Liability
 - d) Public Liability

7) Crop Insurance risk is distributed in Central Govt. and State Govt. in the ratio of

- a) 1 : 1 b) 1 : 2 c) 2 : 1 d) 2 : 3

8) _____ Scheme was started by Govt. of India in the year 1985.

- a) Crop Insurance b) Public Liability Insurance
c) Cattle Insurance d) Accident Insurance

9) _____ policy is designs to give cover of insurance to the properties situates at different location in the same town.

- a) Time Insurance b) Ordinary Insurance
c) Floating Insurance d) Declaration Insurance

10) Act Liability Insurance is the type of _____

- a) Fire Insurance b) Cattle Insurance
c) Motor Insurance d) Burglary Insurance

2. Write short notes : 10

- a) Cattle Insurance
b) Employer's Liability Insurance

3. Write short answer. 10

- a) Explain the importance of Fire Insurance.
b) State the various types of Motor Insurance.

4. a) Define 'Fire Insurance'. Explain the procedure of taking Fire Insurance Policy. 10

OR

- b) State the meaning of 'Public Liability Insurance'. Explain the protection given under 'Public Liability Insurance'.

5. a) Explain the various types of Fire Insurance Policy. 10

OR

- b) Explain the nature and protection given under Crop Insurance Scheme.

८) भारत सरकारने १९८५ मध्ये _____ ही योजना सुरू केली.

अ) पीक विमा

ब) सार्वजनिक जबाबदारीचा विमा

क) पशुधन विमा

ड) अपघात विमा

९) विविध ठिकाणी असलेल्या मालाला संरक्षण देण्यासाठी तयार करण्यात आलेल्या विमा पत्रास _____ पत्र म्हणतात.

अ) मुदती विमा

ब) सर्वसाधारण विमा

क) तरते विमा

ड) घोषित विमा

१०) कायदेशीर जबाबदारीचा विमा _____ चा एक प्रकार आहे.

अ) अग्नि विमा

ब) पशुधन विमा

क) मोटार विमा

ड) घरफोडीचा विमा

२. टीपा लिहा.

१०

अ) पशुधन विमा

ब) मालकाच्या जबाबदारीचा विमा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१०

अ) अग्नि विम्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) मोटार विम्याचे विविध प्रकार सांगा.

४. अ) अग्निविम्याची व्याख्या द्या. अग्नि विमा घेण्याची कार्यपद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) “सार्वजनिक जबाबदारीचा विमा” याचा अर्थ सांगा-सार्वजनिक जबाबदारीच्या विम्या अंतर्गत दिले जाणारे संरक्षण स्पष्ट करा.

५. अ) अग्नि विम्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

१०

किंवा

ब) पीक विमा योजनेचे स्वरूप व दिले जाणारे संरक्षण स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (New – C.G.P.A.) Examination, 2017
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right indicate full marks.*

1. Fill in the blanks with correct alternatives : 14

- 1) Consumer Protection Act was passed in year _____
a) 1872 b) 1992 c) 2000 d) 1986
- 2) Promotion and protection of rights of consumer is object of _____
a) Consumer Courts b) Consumer Protection Council
c) Central Government d) State Government
- 3) Under Consumer Protection Act last appeal can be filed to _____
a) National Commission b) High Court
c) Supreme Court d) Central Consumer Protection Council
- 4) Jurisdiction of District Forum is _____
a) Above Rs. 20 lakh up to Rs. 1 crore b) Up to Rs. 20 lakh
c) Up to Rs. 5 lakh d) Rs. 5 lakh
- 5) Minimum _____ members are required for Public Company.
a) 2 b) 5 c) 3 d) 7
- 6) In Government Company minimum _____ of the paid up share capital is held by government.
a) 50% b) 10% c) 51% d) More than 50%
- 7) Minimum _____ directors are required for public company.
a) 2 b) 3 c) 7 d) 5
- 8) _____ is the first meeting of company.
a) Statutory meeting b) General meeting
c) Extra ordinary general meeting d) None of the above

- 9) Notice of the general meeting must be given before _____ days.
a) 30 b) 21 c) 20 d) 15
- 10) Quorum of director's meeting is _____ of its total number of directors on board.
a) $\frac{1}{3}$ b) $\frac{2}{3}$ c) $\frac{1}{2}$ d) $\frac{3}{4}$
- 11) Information Technology Act was passed in the year _____
a) 2005 b) 2002 c) 2000 d) 2003
- 12) SEBI was established in the year _____
a) 1986 b) 1886 c) 1992 d) 1991
- 13) Head office of SEBI is situated at _____
a) Delhi b) Bengaluru c) Mumbai d) Chennai
- 14) Board of SEBI is appointed by _____
a) Governor b) President
c) Central Government d) State Government

2. Write notes on : 14
1) Defect
2) Formation of company.
3. Write notes on : 14
1) Cyber crime
2) Articles of Association.
4. Write answer **any one** of the following questions : 14
1) Explain procedure followed by District Forum upon admission of complaint.
OR
2) Explain various kinds of companies.
5. Write answer **any one** of the following questions : 14
1) Explain different types of meetings of company.
OR
2) Explain in detail powers and functions of SEBI.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा : १४
- १) ग्राहक संरक्षण कायदा _____ साली संमत झाला.
अ) १८७२ ब) १९९२ क) २००० ड) १९८६
- २) ग्राहकांच्या हक्कांचे प्रवर्तन आणि संरक्षण करणे हा _____ चा उद्देश आहे.
अ) ग्राहक न्यायालय ब) ग्राहक संरक्षण परिषद
क) केंद्र शासन ड) राज्य शासन
- ३) ग्राहक संरक्षण कायदानुसार शेवटचे अपिल _____ मध्ये करता येते.
अ) राष्ट्रीय आयोग ब) उच्च न्यायालय
क) सर्वोच्च न्यायालय ड) केंद्रिय ग्राहक संरक्षण परिषद
- ४) जिल्हा ग्राहक न्यायमंचाचे अधिकारक्षेत्र _____ आहे.
अ) रु. २० लाख ते रु. १ कोटी ब) रु. २० लाख पर्यंत
क) रु. ५ लाख पर्यंत ड) रु. ५ लाख
- ५) सार्वजनिक कंपनीसाठी किमान _____ सदस्य आवश्यक असतात.
अ) २ ब) ५ क) ३ ड) ७
- ६) सरकारी कंपनीमध्ये सरकारचे भागभांडवल किमान _____ असते.
अ) ५०% ब) १०% क) ५१% ड) ५०% पेक्षा जास्त
- ७) सार्वजनिक कंपनीसाठी किमान _____ संचालक आवश्यक असतात.
अ) २ ब) ३ क) ७ ड) ५
- ८) _____ ही कंपनीची सर्वात पहिली सभा असते.
अ) नियामक सभा ब) सर्वसाधारण सभा
क) विशेष सर्वसाधारण सभा ड) वरीलपैकी नाही
- ९) साधारण सभेची सूचना _____ दिवस अगोदर द्यावी लागते.
अ) ३० ब) २१ क) २० ड) १५

- १०) संचालकांच्या सभेची गणसंख्या ही संचालकांच्या एकूण संख्येच्या _____ असते.
 अ) $\frac{1}{3}$ ब) $\frac{2}{3}$ क) $\frac{1}{2}$ ड) $\frac{3}{4}$
- ११) माहिती आणि तंत्रज्ञानाचा कायदा _____ साली संमत झाला.
 अ) २००५ ब) २००२ क) २००० ड) २००३
- १२) सेबीची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) १९८६ ब) १८८६ क) १९९२ ड) १९९१
- १३) सेबीचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) दिल्ली ब) बेंगलोर क) मुंबई ड) चेन्नई
- १४) सेबीच्या मंडळाची नियुक्ती _____ द्वारा होते.
 अ) राज्यपाल ब) राष्ट्रपती क) केंद्र शासन ड) राज्य शासन

२. टीपा लिहा : १४
- १) दोष
 २) कंपनीची निर्मिती.
३. टीपा लिहा : १४
- १) सायबर गुन्हेगारी
 २) नियमावली.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- १) तक्रार दाखल झाल्यानंतरची जिल्हा ग्राहक न्याय मंचाची कार्यवाही स्पष्ट करा.
किंवा
 २) कंपन्यांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
- १) कंपनीच्या सभेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
 २) सेबीचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – III (Semester – VI) (CGPA) (New) Examination, 2017
ECONOMICS
Business Economics (Paper – III)

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives :

14

- 1) Twelfth five year plan was started in the year
a) 2012 b) 2010 c) 2009 d) None of these
- 2) IMF (International Monetary Fund) was established to solve the problems of _____ and exchange rate stabilization.
a) Value of money
b) Long term development
c) Balance of payment
d) None of these
- 3) World Trade Organization was established in the year
a) 1990 b) 1998 c) 1995 d) 1992
- 4) India is known as _____ Human Development Group Country.
a) Less b) High
c) Medium d) None of these
- 5) Human Development Index is based on
a) Life expectancy b) Education
c) Standard of living d) All of the above
- 6) IBRD is also known as
a) World Bank b) International Bank
c) Asian Bank d) None of these
- 7) SAARC was established in the year
a) 1985 b) 1975 c) 1995 d) 1988

- 8) The basic objective of Indian Planning is the provision of a _____ national level living of standards.
a) Different b) Maximum c) Minimum d) Equal
- 9) The period of the XI five year plan was
a) 2006 – 12 b) 2004 – 09 c) 2007 – 12 d) 2005 – 10
- 10) Govt. of India liberalized its policy towards foreign investment in the year
a) 2000 b) 2002 c) 1991 d) 1975
- 11) In _____ country, human development index is high in the world.
a) U.S.A. b) Norway c) India d) None of these
- 12) Concept of _____ was introduced by Human Development Report in 1997.
a) Price Index b) Human Poverty Index
c) Human Development Index d) None of these
- 13) Human Poverty Index is highest in the country
a) India b) Niger
c) Pakistan d) Bangladesh
- 14) _____ country is not included in the SAARC.
a) Japan b) India c) Sri Lanka d) Pakistan
2. Write short answer : **14**
a) Human Poverty Index.
b) Explain the objectives of 12th five year plan.
3. Write short notes : **14**
a) Importance of foreign capital.
b) Objectives of IBRD (World Bank).
4. Answer **any one** of the following : **14**
a) Explain the objectives and performance of International Monetary Fund (IMF).
b) Explain the role of human resources in economic development.
5. Answer **any one** of the following : **14**
a) Explain the objectives of Indian Economic Planning.
b) Explain the objectives and performance of World Trade Organization (WTO).

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) १२ व्या पंचवार्षिक योजनेची सुरुवात _____ मध्ये झाली.
अ) २०१२ ब) २०१० क) २००९ ड) यापैकी नाही
- २) आय. एम. एफ. (आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी) ची स्थापना ही _____ ची समस्या आणि विनिमय दराचे स्थैर्य प्रस्थापित करण्यासाठी झाली आहे.
अ) पैशाचे मुल्य ब) दिर्घकालीन विकास
क) व्यवहारतोल ड) यापैकी नाही
- ३) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९९० ब) १९९८ क) १९९५ ड) १९९२
- ४) भारत देश हा _____ मानवी विकास गटातील देश म्हणून ओळखला जातो.
अ) कमी ब) उच्च क) मध्यम ड) यापैकी नाही
- ५) मानवी विकास निर्देशांक _____ वर आधारित आहे.
अ) आयुर्मान ब) शिक्षण क) राहणीमान दर्जा ड) वरील सर्व
- ६) आय. बी. आर. डी. _____ म्हणून ही ओळखली जाते.
अ) जागतिक बँक ब) आंतरराष्ट्रीय बँक क) आशियन बँक ड) यापैकी नाही
- ७) सार्कची स्थापना _____ मध्ये झाली आहे.
अ) १९८५ ब) १९७५ क) १९९५ ड) १९८८
- ८) भारतीय नियोजनाचे मुलभूत उद्दिष्ट म्हणजे _____ राष्ट्रीय राहणीमानाची पातळी पुरविणे.
अ) भिन्न ब) कमाल क) किमान ड) समान
- ९) अकराव्या पंचवार्षिक योजनेचा कालावधी _____ होता.
अ) २००६-१२ ब) २००४-०९ क) २००७-१२ ड) २००५-१०
- १०) भारत सरकारने आपले विदेशी गुंतवणूकी बाबतचे उदार धोरण _____ साली स्वीकारले.
अ) २००० ब) २००२ क) १९९१ ड) १९७५

- ११) जगात सर्वाधिक मानवी विकास निर्देशांक _____ देशाचा आहे.
 अ) यु.एस.ए. ब) नार्वे क) भारत ड) यापैकी नाही
- १२) १९९७ च्या मानवी विकास अहवालात _____ ची संकल्पना मांडली.
 अ) किंमत निर्देशांक ब) मानवी दारिद्र्य निर्देशांक
 क) मानवी विकास निर्देशांक ड) यापैकी नाही
- १३) मानवी दारिद्र्य निर्देशांक सर्वाधिक असणारा _____ देश आहे.
 अ) भारत ब) निगर क) पाकिस्तान ड) बांग्लादेश
- १४) _____ देशाचा सार्कमध्ये समावेश नाही.
 अ) जपान ब) भारत क) श्रीलंका ड) पाकिस्तान

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) मानवी दारिद्र्य निर्देशांक.
 ब) १२ व्या पंचवार्षिक योजनेची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
३. टिपा लिहा : १४
 अ) परकीय भांडवलाचे महत्व.
 ब) जागतिक बँकेची उद्दिष्ट्ये.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
 अ) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची उद्दिष्ट्ये आणि कामगिरी स्पष्ट करा.
 ब) मानवी संसाधनाची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १४
 अ) भारतीय आर्थिक नियोजनाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्ट्ये व कामगिरी स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com – III (Semester – VI) (New CGPA) Examination, 2017
CO-OPERATIVE DEVELOPMENT

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternative from given alternatives : **14**
- 1) National Co-operative Development Corporation was established in the year
a) 1963 b) 1982 c) 1960 d) 1947
 - 2) _____ was established for the development of agriculture and rural area.
a) Reserve Bank b) NABARD
c) NAFED d) None of these
 - 3) Denmark is famous for _____ co-operative societies.
a) Credit b) Consumer c) Sugar d) Dairy
 - 4) World's First Consumer Co-operative Society was established in _____
country.
a) India b) Germany c) England d) Pune
 - 5) Vaikunthlal Mehta National Institute of Co-operative Management is located
at
a) Pune b) Mumbai c) Chennai d) Kolhapur
 - 6) Co-operative Movement in India started in the year
a) 1904 b) 1950 c) 1948 d) 1919
 - 7) National Co-operative Union of India started functioning from the year
a) 1961 b) 1971 c) 1981 d) 1861
 - 8) Maharashtra State Co-operative Society Act was passed in the year
a) 1960 b) 1904 c) 1912 d) 1950
 - 9) _____ is the birth place of World co-operative Credit Movement.
a) Germany b) England c) India d) Pune

P.T.O.

- 10) _____ means imparting knowledge about the principles, aims and practice of co-operation among people and developing co-operative ability to work together.
- a) Co-operative Education b) Co-operative Act 1960
c) Co-operative Society d) None of these
- 11) Raiffeisen societies are related to _____ country.
- a) Germany b) England c) India d) Russia
- 12) The first Schulze Bank started in the year
- a) 1849 b) 1841 c) 1949 d) 1941
- 13) The minimum number of members required for registration of co-operative society is
- a) 10 b) 20 c) 30 d) 40
- 14) “The North of England Co-operative Wholesale Agency and Deposociety” was established in the year
- a) 1963 b) 1863 c) 1763 d) 1563

2. Write short notes :

- a) National Co-operative Union of India. 7
- b) Credit Co-operative Movement in Germany. 7

3. Write short answers :

- a) Explain in brief the features of Denmark Dairy Co-operative Societies. 7
- b) What are the causes of failures of co-operatives ? 7

4. Answer **any one** of the following questions : 14

- 1) Discuss the functions of NABARD in detail.
- 2) State the main provisions of Maharashtra Co-operative Societies Act, 1960.

5. Answer **any one** of the following questions : 14

- 1) What do you mean by Co-operative Education ? Explain in brief the importance and the problems faced in co-operative education and training.
- 2) Discuss in brief the term Globalisation. Explain the effects of globalisation on co-operative movement in India.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा :

१४

- १) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडलाची स्थापना _____ साली करण्यात आली.
अ) १९६३ ब) १९८२ क) १९६० ड) १९४७
- २) कृषी आणि ग्रामीण क्षेत्राच्या विकासासाठी _____ ची स्थापना करण्यात आली.
अ) रिझर्व्ह बँक ब) नाबार्ड क) नाफेड ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ३) डेन्मार्क हा देश _____ सहकारी संस्थासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) पतपुरवठा ब) ग्राहक क) साखर ड) दुग्ध
- ४) जगातील पहिली ग्राहक सहकारी संस्था _____ या देशात स्थापन झाली.
अ) भारत ब) जर्मनी क) इंग्लंड ड) पुणे
- ५) वैकुण्ठलाल मेहता राष्ट्रीय सहकारी व्यवस्थापन संस्था _____ येथे आहे.
अ) पुणे ब) मुंबई क) चेन्नई ड) कोल्हापूर
- ६) भारतीय सहकारी चळवळीची सुरुवात _____ मध्ये झाले.
अ) १९०४ ब) १९५० क) १९४८ ड) १९१९
- ७) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघ ही संस्था _____ पासून कार्य करू लागली.
अ) १९६१ ब) १९७१ क) १९८१ ड) १८६१
- ८) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा _____ मध्ये संमत झाला.
अ) १९६० ब) १९०४ क) १९१२ ड) १९५०
- ९) जगातील सहकारी पतपुरवठा चळवळीचे _____ हे जन्मस्थान आहे.
अ) जर्मनी ब) इंग्लंड क) भारत ड) पुणे
- १०) _____ सहकाराशी संबंधीत व्यक्तीत सहकाराची तत्त्वे, पद्धती, सहकाराची उद्दिष्टे यांची माहिती देऊन एकत्रितपणे काम करण्याची कुवत निर्माण करते.
अ) सहकारी शिक्षण ब) सहकारी कायदा १९६०
क) सहकारी संस्था ड) यापैकी कोणतेही नाही

- ११) रायफेझन संस्था _____ देशाशी संबंधीत आहेत.
 अ) जर्मनी ब) इंग्लंड क) भारत ड) रशिया
- १२) पहिली शुल्झ बँक _____ मध्ये निघाली.
 अ) १८४९ ब) १८४१ क) १९४९ ड) १९४१
- १३) सहकारी संस्थेच्या नोंदणीसाठी किमान _____ सभासदांची आवश्यकता असते.
 अ) १० ब) २० क) ३० ड) ४०
- १४) “दी नॉर्थ ऑफ इंग्लंड को-ऑपरेटिव्ह होलसेल एजन्सी अँड डेपोसोसायटी” ची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) १९६३ ब) १८६३ क) १७६३ ड) १५६३

२. टीपा लिहा :

- अ) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघ. ७
- ब) जर्मनीतील सहकारी पतपुरवठा चळवळ. ७

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- अ) डेन्मार्क दुग्ध सहकारी संस्थांची वैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा. ७
- ब) सहकारी चळवळीच्या अपयशाची कारणे स्पष्ट करा. ७

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

- १) नाबार्डची कार्ये सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- २) महाराष्ट्र सहकारी कायदा १९६० मधील महत्वाच्या तरतूदी स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१४

- १) सहकार शिक्षण म्हणजे काय ? सहकार शिक्षण व प्रशिक्षणाचे महत्व व समस्या थोडक्यात स्पष्ट करा.
- २) जागतिकीकरण या संज्ञेचा अर्थ स्पष्ट करून. जागतिकीकरणचे भारताच्या सहकारी चळवळीवर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

B.Com. – III (Semester – VI) (New – CGPA) Examination, 2017
MODERN MANAGEMENT PRACTICES

Time : 2.30 Hours

Max. Marks : 70

N. B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative from given alternative : 14
- 1) _____ is used to describe a standard deviation.
A) Six sigma
B) Quality circle
C) SWOT technique
D) ISO standard
 - 2) _____ is not included in manmade disaster.
A) Terrorism B) War C) Crime D) Earthquake
 - 3) Kaizen means _____
A) Improvement B) Implementation
C) Continuous improvement D) Continuous measurement
 - 4) We can generate more excitement through _____
A) Quality Management B) Time Management
C) Event Management D) Disaster Management
 - 5) The head office of internal organisation for standardisation is at _____
A) Geneva B) Tokyo C) London D) Mumbai
 - 6) To some extent stress can be reduced with the help of _____
A) Behaviour of boss B) Over time
C) Meditation D) None of the above
 - 7) _____ are the characteristics of event.
A) Uniqueness B) Service
C) Perishability D) All of the above
 - 8) Bomb blast, industrial and chemical accident are the examples of _____ disaster.
A) Natural B) Manmade
C) Earthquake D) None of the above

- 9) The _____ is established to develop common international standards for goods and services and award certificates about quality.
- A) Indian Standard Institute
 - B) International Organisation for Standardisation
 - C) World Trade Organisation
 - D) World Health Organisation
- 10) Six sigma is a _____ concept.
- A) Ethical
 - B) Economical
 - C) Political
 - D) Statistical
- 11) ISO-9000 is related to _____
- A) Quality Standards
 - B) Environmental Standards
 - C) Automation Standards
 - D) Technology Standards
- 12) 'Zero-Defect Program' concept is propounded by _____
- A) Dr. Deming
 - B) Joseph Juran
 - C) Philip Crosby
 - D) Peter Drucker
- 13) Disaster management is a _____ process.
- A) Temporary
 - B) Short term
 - C) Long term
 - D) Incidental
- 14) _____ are the occurrences designed to communicate particular message to target audiences.
- A) Time
 - B) Events
 - C) Quality
 - D) Disaster
2. Write short notes : 14
- A) Types of event management
 - B) Types of stress.
3. Write short answer : 14
- A) Benefits of business process outsourcing
 - B) Steps in mitigation of disaster.
4. Answer **any one** of the following question : 14
- A) Discuss steps in implementing 'six sigma'.
 - B) What is kaizen ? Explain its advantages and disadvantages.
5. Answer **any one** of the following question : 14
- A) Explain the importance of ISO quality standards.
 - B) Explain the characteristics and importance of event management.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्यायाची निवड करा :

१४

- १) प्रमाण विचलनाचे वर्णन करण्यासाठी _____ चा उपयोग होतो.
अ) सिक्स सिग्मा ब) गुणवत्ता मंडळ क) स्वॉट तंत्र ड) आंतरराष्ट्रीय मानके
- २) _____ चा मानवनिर्मित आपत्तीमध्ये समावेश होत नाही.
अ) आतंकवाद ब) युद्ध क) गुन्हा ड) भूकंप
- ३) कायझेन म्हणजे
अ) सुधारणा ब) आंमलबजावणी
क) सतत सुधारणा ड) सतत मोजमाप
- ४) _____ च्या साह्याने आपणास जास्त उत्साह वाढविता येतो.
अ) गुणवत्ता व्यवस्थापन ब) वेळ व्यवस्थापन
क) समारंभ व्यवस्थापन ड) आपत्ती व्यवस्थापन
- ५) आंतरराष्ट्रीय मानक संघटनेचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
अ) जिनिव्हा ब) टोकीयो क) लंडन ड) मुंबई
- ६) _____ मुळे तणाव काही प्रमाणात कमी करता येतो.
अ) वरिष्ठाची वर्तणूक ब) अधिक कार्यभार
क) ध्यानधारणा ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ७) _____ ही समारंभाची वैशिष्ट्ये आहेत.
अ) वेगळेपण ब) सेवा क) नाशवंतपणा ड) वरील सर्व
- ८) बॉम्ब स्फोट, औद्योगिक व रासायणीक अपघात ही _____ आपत्तीची उदाहरणे आहेत.
अ) नैसर्गिक ब) मानवनिर्मित क) भूकंप ड) वरीलपैकी एकही नाही
- ९) _____ ची स्थापना आंतरराष्ट्रीय पातळीवर वस्तु व सेवांचे प्रमाणीकरण करून गुणवत्ता प्रमाणपत्र देण्यासाठी झालेली आहे.
अ) भारतीय मानक संस्था ब) आंतरराष्ट्रीय मानक संघटना
क) जागतीक व्यापार संघटना ड) जागतीक आरोग्य संघटना
- १०) सिक्स सिग्मा ही _____ संकल्पना आहे.
अ) नीतीमत्तात्मक ब) आर्थिक क) राजकीय ड) संख्यात्मक

- ११) आय. एस. ओ.-१००० हे _____ शी संबंधीत आहे.
 अ) गुणवत्ता मानक ब) पर्यावरण मानक
 क) ऑटोमेशन मानक ड) तंत्रज्ञान मानक
- १२) शून्यदोष कार्यक्रम ही संकल्पना _____ यांनी मांडली.
 अ) डॉ. डेमींग ब) जोसेफ जुर्न
 क) फिलीप क्रॉसबी ड) पिटर ड्रकर
- १३) आपत्ती व्यवस्थापन ही _____ प्रक्रिया आहे.
 अ) तात्पुरती ब) अल्पकालीन क) दीर्घकालीन ड) प्रासंगिक
- १४) निर्दिष्टीत प्रेक्षकापर्यंत विशिष्ट स्वरूपाचे संदेश पोहचविण्यासाठी आखलेल्या कार्यक्रमास _____ असे म्हणतात.
 अ) वेळ ब) प्रसंग/समारंभ क) गुणवत्ता ड) आपत्ती

२. टीपा लिहा : १४
 अ) समारंभ व्यवस्थापनाचे प्रकार
 ब) ताणाचे प्रकार.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) बाह्यस्त्रोत व्यवसाय प्रक्रियेचे (बी. पी. ओ.) फायदे
 ब) आपत्ती निवारणातील टप्पे.
४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) 'सिक्स सिग्मा' आंमलबजावणीतील टप्प्यांची चर्चा करा.
 ब) कायझेन म्हणजे काय ? कायझेनचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४
 अ) आय.एस.ओ. गुणवत्ता मानकाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 ब) समारंभ व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये व महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – III (Semester – VI) (New – CGPA) Examination, 2017
ADVANCED BANKING (Paper – I)
Law and Practice of Banking in India

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side marks indicate full marks.*

1. Choose the correct alternatives from given alternatives. 14
- 1) When garnishee order is issued by the court attaching the account of a customer, the banker is called
 - a) Judgement debtor
 - b) Judgement creditor
 - c) Garnishar
 - d) None of these
 - 2) At a railway station if we withdraw cash from ATM of SBI, SBI is called
 - a) Paying banker
 - b) Collecting banker
 - c) Advising banker
 - d) None of these
 - 3) The first Banking Regulation Act is passed in
 - a) 1940
 - b) 1948
 - c) 1949
 - d) 1950
 - 4) As soon as a banker receives a garnishee order absolute he should
 - a) Close the a/c of the customer
 - b) Stop the operation
 - c) Inform to customer
 - d) None of these
 - 5) The ability of an asset to convert into cash is called
 - a) Liquidity
 - b) Profitability
 - c) Loan
 - d) Pledge
 - 6) A paying banker can get protection only when he makes payment
 - a) In due course
 - b) In cash
 - c) By cheque
 - d) By D.D.
 - 7) Indian banking system is basically formed on the banking system of _____ country.
 - a) America
 - b) France
 - c) Japan
 - d) England
 - 8) England is the home of _____ banking system.
 - a) Branch
 - b) Unit
 - c) Mixed
 - d) None of these

P.T.O.

- 9) _____ is the principal officer of the bank.
a) Branch Manager b) General Manager
c) Regional Manager d) None of these
- 10) Generally the functions of commercial banks are operated on the
a) Regional level b) Head office level
c) Branch level d) None of these
- 11) Basically Indian banks operate their functions according to _____ Banking Act.
a) 1940 b) 1948 c) 1950 d) None of these
- 12) In India _____ bank is having authority to change the bank rate.
a) SBI b) Central bank
c) Commercial bank d) None of these
- 13) The safest form of crossing is
a) General crossing b) Special crossing
c) Double crossing d) None of these
- 14) Honouring a cheque is a _____ obligation of commercial bank.
a) Contractual b) Statutory c) General d) Banking

2. Write short answer : 14
A) Explain the fixed charge and floating charge.
B) State the concept hypothecation.
3. Write short notes : 14
A) English mortgage and simple mortgage.
B) Conversion by collecting bank.
4. Write answer (**any one**) : 14
A) Explain the rights and obligations of collecting banker.
B) Explain the basic features of Indian Banking Regulation Act, 1949.
5. Write answer (**any one**) : 14
A) State the merits and demerits of different types of charges.
B) Explain the principles of sound lending.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडा :

१४

१) ज्या बँकेल कोर्टाकडून ग्राहकाच्या खात्यासंदर्भात गारनिशी आदेश दिला जातो त्या बँकेल _____ म्हणतात.

अ) जज्मेंट ऋणको ब) जज्मेंट धनको क) गारनिशर ड) यापैकी नाही

२) जेव्हा रेल्वेस्टेशनवरील एस्. बी. आय. च्या ए. टी. एम्. मधुन पैसे काढले जातात तेव्हा एस्. बी. आय. _____ म्हणतात.

अ) प्रदायी बँक ब) वसूली बँक क) सल्लागार बँक ड) यापैकी नाही

३) भारतात पहिला बँकींग नियमन कायदा सन् _____ मध्ये संमत झाला.

अ) १९४० ब) १९४८ क) १९४९ ड) १९५०

४) जेव्हा बँकेला गारनिशी अंतिम आदेश मिळतो तेव्हा बँकेने _____ केले पाहिजे.

अ) ग्राहकाचे खाते बंद ब) खात्यावरील व्यवहार स्थगित

क) ग्राहकास माहिती देणे ड) यापैकी नाही

५) मालमत्तेची रोख पैशात रूपांतर होण्याची क्षमता म्हणजे _____ होय.

अ) रोखता ब) लाभता क) कर्ज ड) तारण

६) प्रदायी बँकेने कायदेशीर संरक्षण मिळविण्यासाठी धनादेशाचे _____ केले पाहिजे.

अ) यथाविधी प्रदान ब) रोख प्रदान क) चेकने प्रदान ड) डी.डी. ने प्रदान

७) भारतीय बँकींग व्यवस्था _____ देशाच्या बँकींग व्यवस्थेवर आधारित स्थापन झाली आहे.

अ) अमेरिका ब) फ्रान्स क) जपान ड) इंग्लंड

८) इंग्लंड हे _____ बँक पद्धतीचे माहेरघर आहे.

अ) शाखा ब) एकावयवी क) मिश्र ड) यापैकी नाही

- ९) _____ हा बँकेचा प्रमुख अधिकारी असतो.
 अ) शाखाधिकारी ब) महाव्यवस्थापक
 क) प्रादेशिक अधिकारी ड) यापैकी नाही
- १०) सर्वसाधारणपणे बँकाचे प्रत्यक्ष कार्य _____ पातळीवर असते.
 अ) प्रादेशिक ब) मुख्य कार्यालय क) शाखा ड) यापैकी नाही
- ११) भारतीय बँक _____ कायद्यान्वये कार्य करित असतात.
 अ) १९४० ब) १९४८ क) १९५० ड) यापैकी नाही
- १२) भारतात _____ बँकेला बँक दर बदलण्याचा अधिकार आहे.
 अ) एस्. बी. आय. ब) मध्यवर्ती बँक क) व्यापारी बँक ड) यापैकी नाही
- १३) रेखांकनाचा सुरक्षित प्रकार म्हणजे _____ होय.
 अ) सर्वसाधारण रेखांकन ब) विशेष रेखांकन क) दुहेरी रेखांकन ड) यापैकी नाही
- १४) धनादेशाचे प्रदान करणे ही बँकेची _____ जबाबदारी असते.
 अ) करारात्मक ब) कायदेशीर क) सर्वसाधारण ड) बँकिंग
२. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १४
 अ) स्थिर प्रभार व बदलता प्रभार म्हणजे काय ? - स्पष्ट करा.
 ब) नजरगहाण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
३. टीपा लिहा : १४
 अ) इंग्लिश गहाण व सामान्य गहाण.
 ब) वसूली बँक व रूपांतर.
४. उत्तर लिहा (कोणतेही एक): १४
 अ) वसूली बँकेची कर्तव्य व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
 ब) भारतीय बँकिंग नियमन कायदा १९४९ चे मूलभूत वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
५. उत्तर लिहा (कोणतेही एक): १४
 अ) बँकेच्या विविध प्रकारच्या प्रभाराचे गुण व दोष स्पष्ट करा.
 ब) बँकेच्या सुरक्षित कर्ज वितरणाची तत्वे स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (New) (C.G.P.A.) Examination, 2017
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper – I)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : All questions are compulsory.

1. Choose the correct answer.

- 1) Pooling of interest method is used to account for amalgamation in the nature of _____
A) Purchase B) Merger C) Sale D) None of these
- 2) A/s 14 relates to _____
A) Absorption B) Reconstruction C) Amalgamation D) None of these
- 3) In the case of amalgamation in the nature of merger cash is paid by the transferee co. Account standard only for _____
A) Goodwill B) Fractional shares
C) Preference shares D) Debentures
- 4) Average Inventory = $\frac{\text{Opening Stock} + \text{Closing Stock}}{\text{-----}}$
A) 2 B) 4 C) 1 D) None of these
- 5) Purchase of a business of one company by an existing co. is termed as _____
A) Amalgamation B) Reconstruction C) Absorption D) None of these
- 6) There are _____ types of Reconstruction.
A) Four B) Six C) Two D) Three
- 7) The amount of interest is credited by the buyer to _____
A) Interest Account B) Vendor Account
C) Asset Account D) None of these
- 8) The cost of goods sold is transferred to _____
A) Sales Account B) Purchase Account
C) Hire Purchase Trading Account D) None of these

- 9) Depreciation is charged by the purchaser on _____
- A) Hire purchase price B) Cash price
C) Yearly installment D) Monthly installment
- 10) Investment account is a _____ account.
- A) Real account B) Personal account
C) Nominal account D) None of these
- 11) Turnover Ratios help management in _____
- A) Managing resources B) Managing debts
C) Evaluating performance D) None of these
- 12) Ratio of 'Net Sales' to Net Working Capital is _____
- A) Working capital turnover ratio B) Profitability ratio
C) Liquidity ratio D) Equity ratio
- 13) The gross profit of Rs. 4,00,000 and sales of Rs. 10,00,000 the gross profit ratio is
- A) 40% B) 25% C) 35% D) 15%
- 14) Operating Ratio = $\frac{\text{--- + Operating Expenses}}{\text{Net Sales}} \times 100$
- A) Cost of sales B) Net profit
C) Cost of goods sold D) None of these

14

2. Write short notes.

A) Needs of Cost Accounting.

B) Difference between Hire Purchase and Sale.

14

3. A) On 1st January, 2000, Sharda Purchased a machine from Kusum on hire purchase basis. The particulars are as follows.
- i) Cash Price : Rs. 10,000
- ii) Amount to be paid on signing the contract Rs. 4,000
- iii) Balance to be paid in three (yearly) installments of Rs. 2,000 each plus interest.
- iv) Interest to be charged on outstanding balance at 5% p.a.
- v) Depreciation at 10% p.a. on written down value method.

Calculate only interest and machine account.

7

B) From the following information calculate.

- 1) Gross Profit Ratio
- 2) Net Profit Ratio
- 3) Current Ratio
- 4) Operating Ratio.

Net Sales	5,00,000
Gross profit	1,00,000
Net Profit	50,000
Operating Exps.	10,000
Stock	30,000
Debtors	15,000
Bills Receivable	20,000
Cash	5,000
Prepaid Exps.	3,000
Preliminary Exps.	2,000
Creditors	14,000
Bills Payable	6,000
Provision for taxation	2,000

7

4. Finance Limited holds as on 1-4-1989 Rs. 50,000 (Cost Rs. 49,000) 6% Govt. of India loan, as investment on which interest is payable yearly on a 1st January and 1st July. The following purchases and sales were made out of these Investments during the accounting year ended 31-3-1990.

Purchases on 1-8-89	F.V. Rs.10,000	@Rs. 102 Cum-Interest
Purchases on 1-12-89	F.V. Rs. 20,000	@Rs. 105 Ex-Interest
Sales 1-11-1989	F.V. Rs. 5,000	@ Rs.104 Cum-Interest
Sales 1-2-1990	F.V. Rs. 15,000	@ Rs. 102 Ex-Interest

Market price of the investment on 31.3.1990 is Rs. 97/-

Prepare Investment Account as on 31.3.1990 (Apply First in First Out Method). 14

OR

The following are the summarized Profit and Loss A/c of M/s. Bhelpuri Ltd. for the year ending 31 March, 2005 and the Balance Sheet as on that date.

Profit & Loss Account

Dr.		Cr.	
To Opening Stock	19,900	By Sales	1,70,000
To Purchase	1,09,050	By Closing Stock	29,800
To Incidental Exps.	2,850		
To Gross Profit	68,000		
	1,99,800		1,99,800
To Operating Exps :		By Gross Profit	68,000
Selling and Distribution	5,000	By Non Operating Incomes:	
Administration	25,000	Compensation for	
Finance	12,000	acquisition of land	12,000
To Non Operating Exps :		Interest	5,000
Value of Furniture lost by			
Fire	1,500		
Provision for legal suit	2,500		
To Net Profit	39,000		
	85,000		85,000

Balance Sheet

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Issued Capital :		Land and Building	50,000
Equity Share Capital	35,000	Plant and Machinery	25,000
7% Pref. Share Capital	25,000	Stock in trade	40,000
Reserves	27,000	Sundry Debtors	25,000
Profit and Loss A/c	15,000	Cash and Bank balance	5,000
7% bonds	20,000	Prepaid Expenses	2,000
Creditors	22,000	Discount on Issue of	
Bank Overdraft	3,000	Shares	5,000
Outstanding Expenses	5,000		
	1,52,000		1,52,000

Calculate :

- 1) Current Ratio
- 2) Acid-Test Ratio
- 3) Inventory Turnover Ratio
- 4) Return on Capital Employed
- 5) Working Capital Turnover Ratio
- 6) Gross Profit Ratio
- 7) Net Profit Ratio.

5. The following was the Balance Sheet of AB Ltd. as on 31-3-1991.

Liabilities		Rs.	Assets		Rs.
Share Capital :			Freehold		23,75,000
15,000 7% Cumulative			Plant and Machinery		8,00,000
Preference Shares of			Goodwill		3,00,000
Rs. 100 each	15,00,000		Stock		3,50,000
2,75,000 Equity Shares			Debtors		2,25,000
Rs. 10 each	27,50,000		Preliminary		2,50,000
Share Premium A/c	4,00,000		Profit and Loss A/c		7,50,000
Sundry Creditors	4,00,000				
	50,50,000				50,50,000

Dividend on preference share was in arrears as from 1st April, 1988. The following scheme of reconstruction was approved and duly sanctioned.

- A) Preference Shares to be reduce to Rs. 80 per share.
- B) Equity shares to be reduced to Rs. 5 per share.
- C) Write off all intangible assets and premium account.
- D) One Equity Share of Rs. 5 each to be issued for Rs. 10 of gross preference dividend and arrears.
- E) Freehold to be written down to Rs. 18,50,000.

Give necessary Journal Entries and prepare Revised Balance Sheet.

14

OR

On 1st January, 1981 the Ghate & Patel Transport Ltd., purchase Motor Trucks from Hindustan Motors Ltd., on Hire Purchase basis. Cash paid to the Hire Vendor is as under.

Rs.	Date
1,00,000 (Against delivery)	1-1-1981
1,30,000	31-12-1981
1,20,000	31-12-1982
1,10,000	31-12-1983

Including interest @ 10% p.a. on cash price.

Ghate & Patel Transport Ltd. Charged depreciation on Motor Trucks @ 20% under Diminishing Balance Method.

Prepare necessary Ledger Accounts in the books of Ghate & Patel Transport Ltd. **14**

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Sem. – VI) (New) (CGPA) Examination, 2017
ADVANCED COST ACCOUNTING (Paper – I)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- Instructions :** I) *All questions are compulsory.*
II) *Figures to the right indicate full marks.*
III) *Use of calculator is allowed.*

1. Choose the correct alternatives :

14

- 1) Usually out workers wages are paid on _____ basis.
A) Time wage B) Piece wage C) Merit D) Evaluation
- 2) Wages sheet is prepared by _____ department.
A) Pay-Roll B) Time keeping
C) Time booking D) Production
- 3) The aggregate of indirect material, indirect labour and indirect expenses is called
A) Prime cost B) Direct exp. C) Overhead D) Factory cost
- 4) Differential Piece Rate System was introduced by
A) Rowan B) Halsey
C) F. W. Taylor D) Merrick
- 5) Who suggested payment bonus equal to 50% time saved ?
A) Halsey B) Rowan
C) Taylor D) Gantt
- 6) Overtime is an extra time over and above _____ working hours.
A) Normal B) Abnormal
C) Idletime D) Overtime
- 7) Workers who work as replacement for absentee workers are known as
A) Out-workers B) Casual workers/badalies
C) Piece workers D) None of these

P.T.O.

- 8) Depreciation of Plant and Machinery is apportioned on the basis of
- A) No. of workers B) Capital value
C) Sales D) Horse power
- 9) If time allowed is 10 hours and time taken is 8 hours wages rate per hour Rs. 5. Then earning according to Rowan Plan is Rs.
- A) 40 B) 48
C) 50 D) 55
- 10) Charging overheads to individual products or job is known as
- A) Absorption B) Apportionment
C) Allocation D) All of the above
- 11) Canteen expenses are allocated on the basis of
- A) Capital value B) No. of employees
C) Sales D) Capital value
- 12) Cost of abnormal idletime is transferred to
- A) Factory overhead
B) Costing Profit and Loss Account Dr. side
C) Office overhead
D) Costing Profit and Loss Account Cr. side
- 13) When actual overheads are less than the estimated, they are known as _____ in cost.
- A) Under absorption B) Over absorption
C) Under valuation D) Over valuation
- 14) Under which method 'volume of work' is of prime importances for payment of wages ?
- A) Time rate B) Piece rate
C) Halsey D) Rowan

2. Write short notes on (**any two**) :

14

- 1) Labour turnover.
- 2) Need of reconciliation.
- 3) Halsey Plan.

3. A) From the following information, calculate the Machine Hour Rate : 14

- 1) Cost of machine – Rs. 1,30,000
- 2) Scrap value – Rs. 10,000
- 3) Working life of Machine – 10 years
- 4) Standing charges per month – Rs. 2,000
- 5) Repairs and maintenance per month – Rs. 1,500
- 6) Wages of machine operator per month – Rs. 2,000
- 7) Power consumption by machine per hour – 20 units
- 8) Rate of power per unit – Rs. 2
- 9) Machine running during the year – 12000 hours.

OR

B) The earning of X worker under Rowan Plan Rs. 160
The actual time to complete the job – 20 hours
Hourly rate of wages – Rs. 6
Find standard time to produce the job.

4. Calculate the earning of three workers under Halsey Plan. 14

Particulars	Workers		
	X	Y	Z
i) Time allowed (hours)	– 80	60	40
ii) Time taken (hours)	– 60	40	30
iii) Rate per hour Rs.	– 4	5	6

OR

Prepare a reconciliation statements from the following : 14

Profit as per cost accounts Rs. 60,000
Profit as per financial accounts Rs. 51,000.

Other Informations :

Particulars	Cost Accounts	Financial Accounts
	Rs.	Rs.
i) Opening stock of material	– 25,000	30,000
ii) Closing stock of material	– 12,000	10,000
iii) Factory overhead	– 8,000	7,000
iv) Selling overhead	– 10,000	13,000

5. Rahul Modern Company Ltd. is having 4 Departments A, B and C are production departments and D is Service department.

14

The exp. for the 2016 are as under :

i) Rent	–	Rs. 10,000
ii) Repairs to plant	–	Rs. 6,000
iii) Lighting	–	Rs. 4,000
iv) Depreciation of plant	–	Rs. 9,000
v) Fire Insurance (stock)	–	Rs. 1,000
vi) Supervision exp.	–	Rs. 10,000
vii) Canteen exp.	–	Rs. 2,000

Other information in respect of four departments are as under :

Particulars		A	B	C	D
i) Area (sq. ft.)	–	1,500	1,100	900	500
ii) Value of plant (Rs.)	–	24,000	18,000	12,000	6,000
iii) Value of stock (Rs.)	–	15,000	9,000	6,000	–
iv) No. of workers	–	40	30	20	10

Apportion the above exp. to various departments by preparing the overhead distribution chart.

OR

Calculate the total monthly remuneration of four workers ; A, B, C and D form the following data :

- i) Standard production per month per worker – 1000 units
 - ii) Actual production during the month
A = 800 units, B = 850 units, C = 900 units, D = 950 units
 - iii) Piece Rate per unit of production – Rs. 10
 - iv) D.A. at Rs. 500 per month per worker (fixed)
 - v) H.R.A. at Rs. 250 per month per worker (fixed)
 - vi) Additional production bonus at Rs. 5 each percentage of actual production greater than 80% of standard production.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (New-CGPA) Examination, 2017
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – I)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N. B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Select most appropriate alternative from given alternatives : **14**

- 1) Routine, Scheduling, Despatching and Follow-up are the techniques of _____
a) Production control b) Cost control
c) Productivity control d) All of the above
- 2) The point/level at which new order for purchases of stock is given, that point/level is called _____
a) Minimum level of stock b) Reordering level of stock
c) Maximum level of stock d) None
- 3) The technique of keeping stock at desired and proper levels is known as _____ control.
a) Budgetary b) Production
c) Inventory d) Price
- 4) National Productivity Council is established by Government of India, in the year _____
a) 1947 b) 1948 c) 1951 d) 1958
- 5) Pesticides, Garbage, Waste water etc. are affecting on _____ pollution.
a) Noise b) Air c) Water d) None
- 6) If prices of raw-materials are increasing day by day _____ method is useful while issuing materials from godown to production department.
a) LIFO b) FIFO
c) Average price d) None

7) Increasing industrialisation is affected on _____ pollution.
a) Air b) Water c) Noise d) All of these

8) $\frac{\text{Total Production}}{\text{Total Labour Hours Spent for Production}} = \underline{\hspace{2cm}}$
a) Productivity of labour b) Productivity
c) Income of company d) None

9) For improving productivity _____ is important.
a) Quality of raw material b) Standardised machinery
c) Human Resource Management d) All of the above

10) The first step in production planning process is _____
a) Planning b) Organising
c) Forecasting d) Co-ordinating

11) For completion of some work, determination of required time is known as _____
a) Organising b) Planning c) Scheduling d) Control

12) For continuous production process, stock of _____ is maintained at a particular level.
a) Finished goods b) Raw material
c) Scrap d) None

13) Always Better Control (ABC) is the technique of _____ control.
a) Production b) Sales c) Inventory d) None

14) Human being can hear noise upto _____ decibel.
a) 100 to 150 b) 200 to 250 c) 60 to 70 d) 300 to 350

2. Write short notes on :

14

- a) Stock levels.
- b) Objectives of Production Planning and Control.

3. Answer in brief :

14

- a) Explain the meaning and importance of Production Planning and Control.
- b) Suggest remedies to reduce industrial pollution.

८) $\frac{\text{एकूण उत्पादन}}{\text{उत्पादनासाठी लागलेले एकूण कामाचे तास}} = \underline{\hspace{2cm}}$

- अ) कामगाराची उत्पादकता ब) उत्पादकता
क) कंपनीचे उत्पन्न ड) कोणतेही नाही

९) उत्पादकता वाढविण्यासाठी _____ महत्त्वाचे असते.

- अ) कच्चा मालाचा दर्जा ब) प्रमाणित यंत्रसामग्री
क) मानवी संसाधन व्यवस्थापन ड) वरील सर्व

१०) उत्पादन नियोजन प्रक्रियेची पहिली पायरी _____ असते.

- अ) नियोजन ब) संघटन क) पूर्वानुमान ड) समन्वय

११) एखादे कार्य पूर्ण करण्यासाठी लागणारा वेळ ठरविणे म्हणजे _____ होय.

- अ) संघटन ब) नियोजन क) कार्यवेळापत्रक ड) नियंत्रण

१२) उत्पादन प्रक्रिया अखंडित राहावी म्हणून _____ चा साठा विशिष्ट पातळीला राहिल याची दक्षता घ्यावी लागते.

- अ) तयार वस्तु ब) कच्चा माल क) भंगार ड) कोणतेही नाही

१३) सदैव चांगले नियंत्रण (ABC) हे _____ नियंत्रणाचे तंत्र आहे.

- अ) उत्पादन ब) विक्री क) मालसाठा ड) कोणतेही नाही

१४) मनुष्य प्राणी _____ डेसिबल पर्यंतचा आवाज सहन करू शकतो.

- अ) १०० ते १५० ब) २०० ते २५० क) ६० ते ७० ड) ३०० ते ३५०

२. टीपा लिहा :

१४

- अ) मालसाठा पातळ्या (Stock levels).
ब) उत्पादन नियोजन आणि नियंत्रणाची उद्दिष्ट्ये.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१४

- अ) उत्पादन नियोजन आणि नियंत्रणाचा अर्थ व महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) औद्योगिक प्रदूषण कमी करण्यासाठी उपाययोजना सुचवा.

४. 'उत्पादकतेचा' अर्थ व महत्त्व सांगा. उत्पादकता वाढविण्यासाठी विविध मार्ग सांगा.

१४

किंवा

'औद्योगिक प्रदूषण' म्हणजे काय ? औद्योगिक प्रदूषणाचे परिणाम सांगा.

५. 'मालसाठा व्यवस्थापन आणि नियंत्रण' म्हणजे काय ? मालसाठा नियंत्रणाची महत्त्वाची तंत्रे स्पष्ट करा.

१४

किंवा

'उत्पादन नियोजन आणि नियंत्रणाची' विविध तंत्रे सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (New – CGPA) Examination, 2017
ADVANCED INSURANCE (Paper – I)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternatives : **14**
- 1) Insurance _____ is ready to carry on insurance business in consideration of commission.
A) Company B) Agent C) Officer D) Nominee
 - 2) The Government of India opened insurance for private sector in the year
A) 1938 B) 1956 C) 1991 D) 1999
 - 3) Life Insurance Corporation of India has been established in the year
A) 1972 B) 1956 C) 1999 D) 2001
 - 4) In case of half yearly payment of insurance premium _____ are allowed as grace days.
A) 30 days B) 45 days C) 60 days D) 180 days
 - 5) In life insurance after death of insurer the amount of insurance contract is given to
A) Agent B) Policy holder
C) Nominee D) Relatives
 - 6) The employer takes the insurance for the benefit of his employees is called
A) Medical Insurance B) Travel Insurance
C) Group Insurance D) Accident Insurance
 - 7) In _____ life insurance premium is payable throughout the life of insured.
A) Whole B) Group
C) Accident D) Term
 - 8) The policy holder decides to discontinue the policy, the amount paid by insurance company is called
A) Sum assured B) Surrender value
C) Insurance premium D) Bonus

- ११) आयुर्विम्याचा करार _____ सुरू होतो.
 अ) विमाहाता विमाकंपनीकडे भरल्यानंतर
 ब) प्रस्ताव अर्ज विमाकंपनीचे स्विकारल्यानंतर
 क) प्रस्ताव अर्ज विमा कंपनीकडे सादर केल्यानंतर
 ड) विमाकंपनीची निवड केल्यानंतर
- १२) विमा प्रतिनिधीला विमा व्यवसाय करण्याचा परवाना _____ वर्षी साठी मंजूर केला जातो.
 अ) तीन ब) चार क) दोन ड) पाच
- १३) आयुर्विमा महामंडळ _____ हे वयाचा पुरावा म्हणून स्विकारने.
 अ) आरोग्य प्रमाणपत्र ब) जन्माचा प्रमाणपत्र
 क) पात्रता प्रमाणपत्र ड) नातेसंबंध प्रमाणपत्र
- १४) भारतीय आयुर्विमा महामंडळाचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
 अ) पुणे ब) दिल्ली क) हैद्राबाद ड) मुंबई

२. टिपा लिहा : १४
 अ) सोड किंमत
 ब) आयुर्विमा प्रतिनिधीची पात्रता.
३. अ) आरोग्य विम्याचे स्वरूप व दिले जाणारे विमा संरक्षण स्पष्ट करा. ७
 ब) विमा व्यवसायाच्या खजगीकरणाचे गुण दोष स्पष्ट करा. ७
४. आयुर्विमा पत्रातील अर्थ स्पष्ट करा. १४
किंवा
 आयुर्विमा प्रतिनिधीची कार्ये व आचारसंहिता स्पष्ट करा.
५. अपघात विमा व समूह विम्याचे स्वरूप सांगून त्याअंतर्गत दिले जाणारे विमा संरक्षण स्पष्ट करा. १४
किंवा
 विमा नियमन व विकास प्राधीकरणाची कर्तव्ये व कार्ये स्पष्ट करा.

VIII) Normal curve is a

- a) J shaped b) U shaped c) Bell shaped d) None of these

IX) For normal distribution with mean μ and variance σ^2 , the Mean Deviation (M.D) is given by

- a) $\frac{5}{4} \sigma$ b) $\frac{4}{5} \sigma$ c) $\frac{2}{3} \sigma$ d) None of these

X) In normal distribution, with z is Standard Normal Variate (SNV)

$P[-3 \leq z \leq 3] = ?$

- a) 0.9545 b) 0.6826
c) 0.9973 d) None of these

XI) Which one of the following death rate is a probability rate ?

- a) CDR b) SDR
c) STDR d) None of these

XII) Which one of the following birth rate is useful for comparing birth in different two regions ?

- a) CBR b) GFR
c) TFR d) None of these

XIII) If Crude Rate of Natural Increase, CRNI is > 0 , then population of that region

- a) Increases b) Decreases
c) Remains constant d) None of these

XIV) Which of the following population growth rate considers survival factor ?

- a) GRR b) NRR
c) Pearl's Vital Index d) None of these

2. A) If an unbiased coin is tossed 6 times, find the probability of getting. 7
 I) Exactly 4 heads
 II) At least 4 heads.
 B) Define Poisson Distribution. State its variance. State the various situations, where Poisson Distribution is useful. 7
3. A) Find the Binomial Distribution whose mean is 9 and variance is 2.25. Also find $P[X = 10]$ and $P[X \geq 10]$. 7
 B) Write a short note on CDR. Give its various merits and demerits. 7

4. Attempt **any one** of the following : 14

- A) Define Normal Distribution, also define Standard Normal Variance (SNV). State various properties of normal curve.
- B) Define STDR, compute CDR and STDR of two populations A and B, regarding A as standard population from the data given below :

Age group (Years)	A		B	
	Population	Deaths	Population	Deaths
Under 10	20,000	600	12,000	372
10 – 20	12,000	240	30,000	660
20 – 40	50,000	1250	62,000	1612
40 – 60	30,000	1050	15,000	525
Above 60	10,000	500	3,000	180

5. Attempt **any one** of the following : 14

- A) The wages of 5000 workers were found to be normally distributed with mean Rs.800 and standard deviation Rs.200.
Estimate :
 - I) Percentage of workers getting wage below Rs.600.
 - II) No. of workers getting wages in between Rs.600 and Rs.1,000.
 - III) No. of workers getting wages more than Rs.1,200.
 - B) Define Binomial distribution. Find its mean and variance.
-

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – III (Semester – VI) (New) (CGPA) Examination, 2017
ADVANCED BANKING (Paper – II)
Banks and Financial Institutions

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

Objective type questions :

1. Choose the correct alternatives given below : **14**
- 1) The Currency Act of bank of England was passed in the year
a) 1928 b) 1938 c) 1948 d) None of these
 - 2) The biggest constraints in E-banking is
a) maintenance cost b) start up cost
c) security cost d) none of these
 - 3) E-banking is basically _____ based.
a) Internet b) Mobile c) Smart phone d) None of these
 - 4) To change the structure of universal banking Govt. of India formed the committee under the chairmanship of
a) S.H. Khan b) H. Mehta c) V. Thossing d) None of these
 - 5) _____ is a platform for electronic delivery of banking services to the customers.
a) Internet Banking b) Smart Banking
c) Electronic Banking d) None of these
 - 6) In the India development banks converted in company in the year
a) 1993 b) 1960 c) 1980 d) None of these
 - 7) Industrial Development Bank of India in the year
a) 1935 b) 1955 c) 1964 d) None of these

P.T.O.

- 8) _____ is the first development bank in India.
a) IFCI b) ICICI c) UTI d) None of these
- 9) Off-shore banking is called as
a) Euro-Dollar market b) Euro-Pound market
c) Dollar market d) None of these
- 10) _____ banks works as bankers bank is England.
a) Bank of England b) Banks of Five
c) England Bank d) None of these
- 11) _____ is the Home Land of Branch Banking system.
a) America b) Japan c) England d) None of these
- 12) The Bank of England is established in the year
a) 1964 b) 1694 c) 1980 d) None of these
- 13) The first development banks in India was established in the year
a) 1938 b) 1948 c) 1954 d) None of these
- 14) The important delivery channel of E-banking is
a) Home banking b) Internet banking
c) Mobile banking d) None of these
2. Write short notes :
a) Advantages of E-banking. 7
b) Multi-national Banking system. 7
3. Write short notes :
a) The functions of merchant banking. 7
b) The functions of State Financial Corporations (SFCs). 7
4. Answer **any one** of the followings : 14
a) Explain the present position and features of Commercial Banks in America.
b) Explain the role of Industrial Finance Corporation of India in the economic development in India.
5. Answer **any one** of the following : 14
a) Explain the role of industrial development Bank of India in industrial sector development.
b) Explain the functions of Development Bank of India.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. योग्य पर्यायाची निवड करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

१४

- १) इंग्लंडमध्ये _____ साली चलन कायदा संमत झाला.
अ) १९२८ ब) १९३८ क) १९४८ ड) यापैकी नाही
- २) _____ सर्वात मोठी अडचण ई-बँकिंगची आहे.
अ) देखभाल खर्च ब) प्रारंभीचा खर्च
क) सुरक्षा खर्च ड) यापैकी नाही
- ३) ई-बँकिंग ही प्रामुख्याने _____ आधारलेली आहे.
अ) इंटरनेट ब) मोबाईल क) स्मार्ट फोन ड) यापैकी नाही
- ४) युनिव्हर्सल बँकिंगची रचना बदल्याची भारत सरकारने _____ यांच्या अध्यक्षते खाली समिती स्थापन केली.
अ) एस.एच खान ब) एच. मेहता क) व्ही. टॉसिंग ड) यापैकी नाही
- ५) ग्राहकांना इलेक्ट्रॉनिक प्रणाली द्वारे सेवा देणाऱ्या प्रणालीस _____ म्हणतात.
अ) इंटरनेट बँकिंग ब) स्मार्ट बँकिंग
क) इलेक्ट्रॉनिक बँकिंग ड) यापैकी नाही
- ६) भारतात विकास बँकाचे रूपांतर कंपनीत _____ मध्ये झाले.
अ) १९९३ ब) १९६० क) १९८० ड) यापैकी नाही
- ७) भारतात औद्योगिक विकास बँकेची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९३५ ब) १९५५ क) १९६४ ड) यापैकी नाही
- ८) भारतातील पाहिली विकास बँक _____ आहे.
अ) आय.एफ.सी.आय. ब) आय.सी.आय.सी.आय.
क) यु.टी.आय. ड) यापैकी नाही

९) ऑफ श्योर बँकिंगलांच _____ असे म्हणतात.

अ) युरोडॉलर मार्केट ब) युरोपाँड मार्केट क) डॉलर मार्केट ड) यापैकी नाही

१०) इंग्लंडमध्ये _____ बँकाची बँकम्हणून कार्य करते.

अ) बँक ऑफ इंग्लंड ब) बँक्स ऑफ फाइव्ह
क) इंग्लंड बँक ड) यापैकी नाही

११) _____ ही शाखा बँक पद्धतीचे माहेरघर आहे.

अ) अमेरिका ब) जपान क) इंग्लंड ड) यापैकी नाही

१२) बँक ऑफ इंग्लंडची स्थापना _____ मध्ये झाली.

अ) १९६४ ब) १६९४ क) १९८० ड) यापैकी नाही

१३) भारतात पहिली विकास बँक _____ मध्ये स्थापना झाली.

अ) १९३८ ब) १९४८ क) १९५४ ड) यापैकी नाही

१४) _____ ही ई-बँकिंगची महत्वाची प्रसारण वाहिनी आहे.

अ) होम बँकिंग ब) इंटरनेट बँकिंग क) मोबाईल बँकिंग ड) यापैकी नाही

२. टीपा लिहा :

अ) ई-बँकिंगची फायदे. ७

ब) बहु-राष्ट्रीय बँकिंग पद्धती. ७

३. टीपा लिहा :

अ) मर्चन्ट बँकिंगची कार्ये. ७

ब) राज्य वित्तिय महामंडळाचे कार्ये. ७

४. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४

अ) अमेरिकेतील व्यापारी बँकांची सध्यास्थिती व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) भारतातील औद्योगिक विकास महामंडळाचे आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १४

अ) भारतातील औद्योगिक विकास बँकेची औद्योगिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

ब) भारतातील विकास बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (New) Examination, 2017
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper – II) (CGPA)
Income Tax**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : All questions are compulsory.

1. Select correct alternatives :

14

- 1) Indian Income Tax Act 1961 provides the mechanism for computation of _____ of a person.
 - a) Non-Taxable Income
 - b) Taxable Income
 - c) Non-Agricultural Income
 - d) None of the above
- 2) Depreciation is allowed of
 - a) Tangible assets only
 - b) Intangible assets only
 - c) Tangible and intangible assets
 - d) All of the above
- 3) Exempted Income includes
 - a) Agriculture income
 - b) Income from salary
 - c) Capital gain
 - d) None of the above
- 4) An Indian citizen or a person of Indian origin (abroad) who comes to India on a visit during the previous year must stay for _____ to become a resident.
 - a) 182 days
 - b) 360 days
 - c) 160 days
 - d) None of the above
- 5) The exemption u/s 10 (32) in case of minor child is _____ or income of minor child included in total income whichever is lower.
 - a) Rs. 1,000 per child
 - b) Rs. 1,500 per child
 - c) Rs. 1,200 per child
 - d) Rs. 2,000 per child
- 6) Amount received under a life insurance policy on maturity of policy is exempt from tax under Section
 - a) 10 (11)
 - b) 11 (10)
 - c) 10 (10D)
 - d) 10 (33)

- 7) Deduction under Section 80 G is hundred percent of the amount contributed in case of
- a) National Defence Fund
 - b) Prime Minister's Drought Relief Fund
 - c) National Children's Fund
 - d) All of the above
- 8) The Capital asset includes
- a) Car in case of car dealer
 - b) Jewellery
 - c) Rural agriculture land
 - d) None of the above
- 9) Refreshment provide by an employer to all employees during working hours in office premises is
- a) Exempt from tax
 - b) Chargeable to tax
 - c) Exempt from tax upto Rs. 50 per day
 - d) All of the above
- 10) When the salary income exceeds Rs. 5,00,000 the amount of standard deduction will be
- a) 10%
 - b) Nil
 - c) 20%
 - d) None of the above
- 11) City compensatory allowance is
- a) Fully taxable
 - b) Non-taxable
 - c) 50% taxable
 - d) None of the above
- 12) The deduction allowable from the annual value of self occupied house is
- a) Interest on housing loan
 - b) Standard deduction
 - c) Unrealised rent
 - d) All of the above
- 13) Income from house property is determined on the basis of
- a) Fair Rental Value
 - b) Annual Value
 - c) Gross Annual Value
 - d) All of the above
- 14) _____ previously allowed taxable business income.
- a) Sundry debtors
 - b) Reserve for Bad debts
 - c) Bad debts
 - d) None of the above

2. Write short notes : 14

A) Assessee [u/s 2(7)].

B) State any seven income which are not considered as agricultural income.

3. A) Shri Govardhan Giridhari constructed a building. Construction was completed on 31-3-2009 with two floors equal in dimensions. Ground Floor is let out a tenant for Rs. 1,000 p.m. and the first floor to a friend for Rs. 900 p.m. The municipal valuation of the building is Rs. 20,000. Both the floors are let out for residence. All the expenses on the building are to be paid by the owner. The expenses paid by the owner for the year ended on 31st March, 2016 amounted to :

	Rs.
Municipal taxes	2,000
Fire Insurance premium	400
Rent collection charges for ground floor	600
Repairs and alterations charges	1,000
Interior decoration charges	1,200
Legal charges for recovery of rent from tenant on ground floor	100
Interest on loan taken for interior decoration and alterations	200
Conservancy tax in addition to municipal tax	300

Compute Income from house property. 7

B) Shri Ramakant is the owner of two storied house in Chennai.

He gets a monthly rent Rs. 7,000 for ground floor.

The first floor, identical in all respects with the ground floor is let out a friend at Rs. 5,000 p.m. During the year ended 31-3-2016, the friend stayed there upto 31-12-2015 and it was again let out Rs. 7,000 p.m. from 1-1-2016.

Municipal tax paid Rs. 6,000

Interest on loan taken for construction of first floor Rs. 20,000

Compute Income from H.P. for the year 2016-2017. 7

4. A) Following is the Income and Expenditure A/c of Dr. S. Harshe who is carrying medical profession for the year ending 31-3-2016.

14

Income and Expenditure Account
For the year ending 31-3-2016

Expenditure	Rs.	Income	Rs.
To Rent of Dispensary	9,000	By Consulting Fees	90,480
To Staff Salary	36,000	By Operation Fees	79,420
To Lab. Charges	7,500	By Sale of Medicine	20,200
To Newspapers and periodical	1,200	By Rent of Flat	18,000
To Income -Tax	2,000	By Dividend on shares (gross)	4,500
To Wealth-Tax	2,000	By Interest on bank deposits	2,000
To L.I.C. Premium paid	12,000	By Salary from Civil Hospital	18,000
To Vehicle Expenses	24,000	By Interest on P.P.F.	12,460
To Dispensary Insurance	2,000		
To Interest on loan	9,000		
To Cost of Medicines	15,000		
To Electricity Expenses	6,600		
To Donations	6,000		
To Charity	500		
To Municipal tax of flat let out	1,500		
To Depreciation	10,000		
To Insurance of flat	200		
To Excess of income over expenditure	1,00,560		
	2,45,060		2,45,060

Additional Information :

- 1) Out of vehicle expenses $\frac{1}{3}$ rd are toward the personal use.
- 2) Interest on loan has been paid on a loan which has been taken for daughter's marriage.
- 3) Donation includes Rs. 1,000 helps to poor student and Rs. 5,000 to Maharashtra Chief Minister's earthquake relief fund.

- 4) Allowable depreciation as per Income – Tax rules is Rs. 9,000.
- 5) Annual rental value of the flat as per Municipal Corporation is Rs. 21,000 which has been let out for residential purpose. The construction of said flat has been completed on 31-3-2013.

Find out Assessable Income for A.Y. 2016-17.

OR

- B) Shri Kantilal Manoharlal is the proprietor of a business. His Profit and Loss Account for year ended 31st March, is as under. **14**

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Establishment	4,800	By Gross Profit	50,840
To Rent Rates and Taxes	2,900	By Interest on Government Securities	
To General Expenses	750	(Net) (Tax deducted at	
To House Hold Expenses	1,730	source Rs. 1,040)	5,200
To Commission	1,500	By Rent From House Property	5,400
To Discount and Allowance	450		
To Provision for Bad Debts	1,200		
To Postage and Telegrams	270		
To Law Charges	350		
To Diwali Pooja	100		
To Advertising	1,550		
To Fire Insurance Premium			
(for goods)	360		
To Sales Tax	1,250		
To Repairs and Renewals	480		
(not for bus. prem.)			
To Loss on sale of Motor Car			
(used for private purpose)	1,800		
To Life Insurance Premium	1,790		
To Wealth - Tax	740		
To Interest on Capital	350		
To Audit Fee	300		

To Interest on Bank Loan	1,380	
To Provision for Depreciation	2,500	
To Provision for Income-Tax	3,900	
To Gifts and Presents	150	
To Net Profit transferred to		
Capital Account	30,840	
	61,440	61,440

Following further information is given :

- 1) Actual bad debts written off during the year amount to Rs 550.
- 2) Amount of Income tax paid actually during the year is Rs. 4,200.
- 3) Depreciation allowable is Rs. 1,700 as per Income Tax Rules.
- 4) Advertising expenses include Rs. 550 spent on special advertising campaign to open a new shop in the market.
- 5) Law charges are in connection with a Business.
- 6) Shri Kantilal Manoharlal carries on his business in a rented premises half of which is used as his residence. Rent, Rates and Taxes include Rs. 2,400 paid as rent of the premises during the year.

Compute the Business Income of Shri Kantilal Manoharlal for the assessment year 2016-2017.

5. A) Mr. Francis Fernandes working as production engineer in Sandvik Asia Ltd., Zumaritaliya furnished the following particulars of his income for the year ending 31st March, 2016.

14

- 1) Basic Salary @ Rs. 8,000 p.m.
- 2) Arrears of salary for earlier year on revision of scale Rs. 15,000.
- 3) Advance salary for marriage of daughter Rs. 25,000.
- 4) Took a loan from employer for purchase of car Rs. 50,000.
- 5) Children's Hostel Allowance Rs. 15,000 p.a. for two children.
- 6) Transport Allowance for travelling between place of work and residence Rs. 2,000 per month.
- 7) Accommodation at Zumaritaliya owned by company and deducted 10% of basic salary towards rent. Furniture costing Rs. 25,000 provide in the house.
- 8) L.T.C. availed by air to Darjiling-Expenditure reimbursed Rs. 30,000.
- 9) Medical Allowance Rs. 500 p.m. (He has incurred medical expenditure of Rs. 2,000 during the year)

- 10) The company gives him free services of sweeper Rs. 150 p.m. gardener Rs. 250 p.m. and Chaukidar Rs. 200 p.m.
- 11) Company also made following payments on his behalf :
a) Income-Tax	Rs. 10,000
b) LIC Premium	Rs. 12,000
c) Telephone Bills	Rs. 15,000
(Telephone used for office and personal work)
d) Electricity Bills	Rs. 5,000
e) Profession Tax	Rs. 2,400

Compute his taxable income under the head salaries for A.Y. 2016-17. Assuming that the population of Zumaritaliya is 2.5 lakh.

OR

- B) Mr. Nagaraj has submitted the following data regarding his income. Compute his total income and deduction from gross total income for assessment year 2016-2017.

14

- Basic salary Rs. 15,000 per month.
- Dearness allowance Rs. 2,000 per month.
- Contribution to R.P.F. 14% of salary (by employer)
- City compensatory allowance Rs. 100 per month.
- Interest on R.P.F. 14% is Rs. 2,800.
- H.R.A. Rs. 100 per month.
- Entertainment allowance Rs. 200 per month.
- Travelling allowance Rs. 2,000 (unspent amount Rs. 200)
- He has been provide with 18 h.p. car for official purpose.
The assessee pay for running expenses for the personal use of the car.
- The assessee's two children are studying in the school run by the employer.
The cost of education in similar institution per student is Rs. 1,000 p.a.
- The assessee is supplied with free gas, water and electricity for which the employer pay Rs. 1,000 to an outside agency per annum.
The following are his saving during the previous year :
 - Life Insurance premium paid Rs. 10,000 on a policy of Rs. 1,20,000 which was taken on the life of his wife and children.
 - Contribution to P.P.F. Rs. 1,500.
 - U.L.I.P. premium paid Rs. 6,000.
 - Contribution to group insurance scheme Rs. 100 P.M.
 - Contribution to R.P.F. @ 12% of salary.

- 8) To make provision for materials at right time, at right place and in right quantity is the objective of _____ budget.
- a) Sales b) Production c) Cash d) Personnel
- 9) _____ budget includes cost of indirect material, indirect labour and indirect works expenses.
- a) Sales b) Cash c) Factory overhead d) None
- 10) Capital budget represents the estimated expenditure on _____ during the budget period.
- a) Current assets b) Fixed assets
c) Fictitious assets d) All of the above
- 11) The normal costs for normal production efficiency at normal level of output is called as _____
- a) Marginal cost b) Budget c) Standard cost d) None
- 12) Budget is a projection of financial accounts where as _____ is a projection of cost accounts.
- a) Marginal cost b) Standard cost
c) Variance d) None
- 13) If the actual cost is more than the standard cost. It is an _____ variance.
- a) Favourable b) Unfavourable c) Debit d) None
- 14) Make or buy decision can be facilitated with the help of _____ analysis.
- a) Standard cost b) Marginal cost c) Sales line d) None

2. Write short notes on **(any two)** :

14

- a) Types of budgets.
b) Objectives of standard costing.
c) Marginal costing.

3. A) From the following informal calculate :

7

- i) Contribution and ii) P/V Ratio
- Selling price per unit Rs. 1,000
Variable cost per unit Rs. 600
Fixed cost is Rs. 2,00,000
Actual output for the period is 2000 units.

B) Calculate :

7

- i) Material cost variance and
- ii) Material price variance.

Material	Standard		Actual	
	Quantity k.g.	Price ₹	Quantity k.g.	Price ₹
M	1000	800	1000	700
N	800	600	900	700
O	400	1,200	500	1,100
Total	2200		2400	

4. Prepare a cash budget for 3 months ending 31st July 2017 from the following information :

14

Month	Credit sales Rs.	Purchases Rs.	Overheads Rs.	Wages Rs.
March	1,30,000	86,000	20,000	17,000
April	1,40,000	80,000	20,000	19,000
May	1,50,000	82,000	22,000	20,000
June	1,60,000	1,00,000	26,000	22,000
July	1,70,000	1,00,000	30,000	23,000

Other Information :

- 1) 50% of the credit sales are collected in the next month and 50% in the following month.
- 2) Period of credit allowed to suppliers two months.
- 3) Lag in payment of wages and overheads one month.
- 4) Cash and bank balance on 1st May 2017 is Rs. 66,000/-.

OR

4. From the following particulars calculate :

14

- i) Profit volume ratio
- ii) Break even point
- iii) Profit when sales volume is Rs. 3,00,000
- iv) Sales to earn profit of Rs. 40,000.

Information :

- a) Selling price per unit Rs. 800.
 - b) Variable cost per unit –
 - Direct material Rs. 200
 - Direct labour Rs. 140.
 - c) Variable overheads 100% of direct labour.
 - d) Fixed expenses – Rs. 52,000.
5. The standard cost of a unit of product shows the following cost and material and labour :

14

Material 400 kgs @ Rs. 50 per kg
 Labour 500 hours @ Rs. 2 per hour
 Actual production 200 units.

Actual cost:

Material : 8,800 kgs @ Rs. 52 per kg.
 Labour : 10,100 hours @ Rs. 2.50 per hour

You are required to calculate :

- i) Material price variance
- ii) Material usage variance
- iii) Labour rate variance
- iv) Labour efficiency variance

OR

5. The budgeted expenses for production of 1000 units in a factory are as follows : **14**
- Material – Rs. 70 per unit
 - Labour – Rs. 20 per unit
 - Overheads – Rs. 25 per unit
 - Fixed Overheads (Rs. 10,000) – Rs. 10/- per unit
 - Variable expenses (Direct) – Rs. 06 per unit
 - Selling expenses (20% fixed) Rs. 12 per unit
 - Distribution expenses (10% fixed) Rs. 6 per unit
 - Administrative exps. (Rs. 6,000) Rs. 6 per unit
 - Total cost per unit Rs. 155 per unit
- Prepare budget for production of 800 units and 600 units.
 Assume that administration expenses are rigid for all levels of production.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (New CGPA) Examination, 2017
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – II)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figure to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternatives :

14

- 1) _____ are the relationship between management and employees or among employees and their organisation that grows out of employment.
A) Employees morale B) Employees welfare
C) Human relations D) Industrial relations
- 2) _____ method of wage payment is beneficial to efficient worker.
A) Salary B) Time rate
C) Taylor's differential wage plan D) Piece rate
- 3) F. W. Taylor is the father of _____ wage plan.
A) Piece rate B) Differential C) Time rate D) None of the above
- 4) _____ affects increase in labour turn over and decreases productivity.
A) Low morale B) High morale
C) Productivity D) Industrial relations
- 5) Industrial Dispute Act was existed in the year
A) 1951 B) 1971 C) 1947 D) 1991
- 6) Maharashtra Government passed Bombay Labour Welfare Fund Act in
A) 1935 B) 1956 C) 1953 D) 1961
- 7) Responsibility of employees welfare is fully depend upon the
A) Customer B) Employer C) Society D) Government
- 8) According to Factory Act 1948 if the number of employees in the factory are more than _____ canteen should be started.
A) 250 B) 350 C) 450 D) 550

- 9) Economic and Non economic benefits given to personnel other than wages and salary is known as
A) Dividend B) Total salary C) Total wages D) Fringe benefits
- 10) Out of different elements of production _____ element is most important but very difficult to handle.
A) Machinery B) Material C) Money D) Men (labour)
- 11) Interview, Questionnaire, Direct observation are the methods of measuring
A) Total production B) Total salary
C) Morale D) Productivity
- 12) _____ Act was existed in the year 1947.
A) Wages B) Factory
C) Industrial Dispute D) Labour welfare
- 13) Halsey salary plan and Rowan salary plan are _____ wage plan.
A) Incentive B) Minimum C) Maximum D) Time rate
- 14) In _____ method of remuneration, remuneration to worker are not paid according to work done by him.
A) Time rate B) Piece rate
C) Incentive wage plan D) None of these
2. Write short notes : **14**
A) Types of employees welfare facilities.
B) Importance of Employee morale.
3. Write short answers : **14**
A) Explain the importance of Industrial Relation.
B) Explain the concept of Fringe Benefit.
4. Explain the labour welfare practices in India. **14**
OR
Explain the factors affecting employees morale.
5. Evaluate methods of workers participation in management. **14**
OR
Explain factors influencing wage and salary structure.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्यायाची निवडा करा.

१४

- १) _____ म्हणजे व्यवस्थापन व कर्मचारी यांच्यातील संबंध किंवा कर्मचारी आणि त्यांच्या उद्योग संस्थामधुन निर्माण झालेल्या त्यांच्या संघटना यातील संबंध होय.
अ) कर्मचारी मनोधैर्य ब) कर्मचारी कल्याण
क) मानवी संबंध ड) औद्योगिक संबंध
- २) कार्यक्षम मजुरासाठी _____ ही मजुरी देण्याची पद्धत फायदेशीर आहे.
अ) वेतन ब) काळ वेतन दर
क) टेलरची भेदात्मक वेतन योजना ड) कार्य वेतन दर
- ३) एफ. डब्ल्यू. टेलर _____ वेतन योजनेचे जनक आहेत.
अ) कार्य दर ब) भेदात्मक क) समय दर ड) वरीलपैकी नाही
- ४) _____ मुळे कामगार अदला बदलीचे प्रमाण वाढते व उत्पादकते मध्ये घट होते.
अ) निम्न मनोधैर्य ब) उच्च मनोधैर्य क) उत्पादकता ड) औद्योगिक संबंध
- ५) औद्योगिक कलह कायदा _____ साली अस्तित्वात आला.
अ) १९५१ ब) १९७१ क) १९४७ ड) १९९१
- ६) महाराष्ट्र शासनाने _____ साली बॉम्बे (मुंबई) लेबर वेलफेअर फंड कायदा पास केला.
अ) १९३५ ब) १९५६ क) १९५३ ड) १९६१
- ७) कर्मचारी कल्याणाची जबाबदारी _____ वर अवलंबून असते.
अ) ग्राहका ब) मालका क) समाजा ड) सरकार
- ८) कारखाना कायदा १९४८ कायद कारखान्यातील कामगारांची संख्या _____ पेक्षा जास्त असेल तर उपहारगृह सुरु केले पाहिजे.
अ) २५० ब) ३५० क) ४५० ड) ५५०
- ९) वेतना व्यतिरिक्त कर्मचारांचा जो आर्थिक व आर्थिकेतर लाभ दिला जातो त्यास _____ म्हणतात.
अ) लाभांष ब) एकुण वेतन क) एकुण मजुरी ड) अनुषंगिक हितलाभ

- १०) उत्पादनाच्या विविध घटकापैकी _____ हा घटक सर्वात महत्वाचा परंतु हाताळण्यास अत्यंत अवघड आहे.
 अ) यंत्रसामुग्री ब) कच्चा माल क) पैसा ड) मानव (श्रमिक)
- ११) मुलाखत, प्रश्नावली, प्रत्यक्ष निरीक्षण या _____ योजन्याच्या पद्धती आहेत.
 अ) एकुण उत्पादन ब) एकुण वेतन क) मनोधैर्य ड) उत्पादकता
- १२) _____ कायदा १९४७ साली अस्तित्वात आला.
 अ) वेतन ब) कारखाना क) औद्योगिक कायद ड) कामगार कल्याण
- १३) हलसे वेतन योजना व रोवन योजना या _____ वेतन योजना आहेत.
 अ) उत्तेजनात्मक ब) कमीत कमी क) जास्तीत जास्त ड) काल वेतन
- १४) _____ पद्धतीनुसार कामगारांनी पार पाडलेल्या कामाच्या आधारावर मोबदला दिला जात नाही.
 अ) समय वेतन ब) कार्य वेतन
 क) उत्तेजनात्मक वेतन योजना ड) यापैकी नाही

२. टिपा लिहा : १४
 अ) कर्मचारी कल्याणकारी सुविधांचे प्रकार.
 ब) कर्मचारी मनोधैर्याचे महत्व.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. १४
 अ) औद्योगिक संबंधाचे महत्व स्पष्ट करा.
 ब) अनुषंगिक हितलाभ संकल्पना स्पष्ट करा.

४. भारतातील कामगार कल्याण सुविधा स्पष्ट करा. १४
किंवा

कर्मचाऱ्यांच्या मनोधैर्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

५. कामगारांना व्यवस्थापनामध्ये सहभागी करून घेण्याच्या पद्धतीचे मुल्यमापन करा. १४
किंवा

मजुरी व वेतन रचनेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. III (Semester – VI) (New CGPA) Examination, 2017
ADVANCED INSURANCE (Paper – II)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives. **14**
- 1) The loss due to Jettison is covered under a _____ insurance policy.
a) Fire b) Marine c) Life d) None
 - 2) In marine insurance, _____ policy covers both voyage and time factor.
a) Time b) Voyage c) Mixed d) Valued
 - 3) For transfer of Marine Insurance Policy, _____ clause is necessary in Marine Insurance Contract.
a) Assignment b) Valuation c) Attestation d) None
 - 4) Marine Insurance is useful for _____ business.
a) Internal b) Small scale
c) Import – Export d) None
 - 5) Marine Insurance Policy covers risk for
a) Cargo b) Hull c) Freight d) All of the above
 - 6) In _____ insurance existence of insurable interest when policy is taken is not so important but at the time of giving compensation it is must.
a) Life b) Marine c) Fire d) All of the above
 - 7) In Marine Insurance, after payment of insurance premium, policy holder receives
a) Cover Note b) Debit Note c) Credit Note d) None
 - 8) In Marine Insurance, time policy is generally taken for _____ insurance.
a) Hull b) Cargo c) Freight d) None
 - 9) To cover the risk, when the Hull is at port _____ clause must be there in the policy.
a) Average b) Godown to godown
c) At and from d) Voyage

P.T.O.

- 10) Personal Accident Insurance covers _____ disablement.
- Permanent Total
 - Permanent Partial
 - Temporary Total
 - All of the above
- 11) In Motor Insurance _____ insurance is compulsory.
- Third party liability
 - Comprehensive
 - Burglary
 - None
- 12) General Insurance Corporation Established on
- 1st January 1873
 - 1st January 1973
 - 31st March 1990
 - 31st March 2000
- 13) The Head Office of General Insurance Corporation is at
- Nagpur
 - Pune
 - Mumbai
 - Kolkata
- 14) Nationalisation of General Insurance Business by Central Government is done in the year
- 1947
 - 1971
 - 1974
 - 1977

2. Write short notes on (**any two**) : **14**
- Importance of Marine Insurance.
 - Marine Perils.
 - Personal Accident Insurance.

3. Answer in brief (**any two**) : **14**
- Explain the meaning and nature of Marine Insurance.
 - Explain the main clauses of Marine Insurance.
 - Fidelity Guarantee Insurance.

4. Explain the various principle of Marine Insurance in detail. **14**

OR

Explain the important types of Marine Insurance Policies.

5. Explain the organisation structure and role of General Insurance Corporation in National Economy. **14**

OR

Explain the nature and cover given under :

- Burglary insurance.
- Third party liability.
- Agricultural pump set insurance.
- Cash in transit insurance.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्यायाची निवड करा : १४
- १) जेटीसन (मालाचा त्याग) यामुळे होणारी हानी _____ विम्याद्वारे भरपाई करून मिळते.
अ) अग्नि ब) सागरी क) आयुर्विमा ड) कोणतेही नाही
- २) सागरी विम्यात मुदत आणि प्रवास या दोन्ही घटकांचा समावेश _____ या विमापत्रात असतो.
अ) मुदती विमा ब) प्रवास विमा क) मिश्र विमा ड) निश्चितमुल्य विमा
- ३) सागरी विमापत्राचे हस्तांतर करण्यासाठी विमा पत्रात _____ कलम असावे लागते.
अ) अभिहस्तांकन ब) मुल्यांकन क) साक्षांकन ड) कोणतेही नाही
- ४) सागरी विमा हा _____ व्यवसायासाठी उपयुक्त आहे.
अ) अंतर्गत ब) लघुउद्योग
क) आयात - निर्यात ड) कोणतेही नाही
- ५) सागरी विमा पत्राद्वारे _____ साठी धोक्या पासून संरक्षण मिळवितायेते.
अ) जहाजावरील माळ ब) जहाज क) जहाजभाडे ड) वरील सर्व
- ६) _____ विमा प्रकारात विमा पॉलीसी घेताना विमेय हिताची गरज नाही पण नुकसान भरपाई देताना मात्र विमेय हित असणे आवश्यक असते.
अ) आयुर्विमा ब) सागरी क) अग्नि ड) वरील सर्व
- ७) सागरी विम्यात विमा हप्ता भरल्यानंतर विमेधारला _____ दिली जाते.
अ) कच्ची नोंद पावती ब) डेबीट नोट
क) क्रेडीट नोट ड) कोणतेही नाही
- ८) सागरी विम्यात, मुदती विमा हा सर्वसाधारण पणे _____ विम्यासाठी घेतला जातो.
अ) जहाज ब) जहाजावरील माळ
क) जहाजभाडे ड) कोणतेही नाही
- ९) जहाज बंदरात उभे असताना होणाऱ्या नुकसानीस विमा संरक्षण मिळविण्यासाठी विमापत्रात _____ कलम असणे आवश्यक असते.
अ) सरासरी ब) गुदाम ते गुदाम
क) पासून ते पर्यंत ड) प्रवासी
- १०) वैयक्तिक अपघात विम्याद्वारे _____ विकलांगतेसाठी विमा संरक्षण दिळे जाते.
अ) कायमची पूर्ण ब) कायमची आंशिक
क) तात्पुरती पूर्ण ड) सर्व

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – III) (Semester – VI) (New – CGPA) Examination, 2017
ADVANCED STATISTICS (Paper – II)**

Time : 2½ Hours

Max. Marks : 70

- Instructions :**
- 1) **All** questions are **compulsory**.
 - 2) **Each** question carries **equal** marks.
 - 3) Figures to the **right** indicate **full** marks.
 - 4) Use of calculators is **allowed**.

1. Choose the most appropriate alternative amongst the given for each question. **14**
- i) For a L.P.P. of Maximisation objective function, of upper boundary of a common region is open, then that L.P.P. has
 - a) Unique Solution
 - b) Infinitely many Solutions
 - c) Unbounded Solution
 - d) None of these
 - ii) In a L.P.P. objective function is in a
 - a) Linear form
 - b) Quadratic form
 - c) Cubic form
 - d) None of these
 - iii) L.P.P. stands for
 - a) Little Practice Project
 - b) Linear Programming Problem
 - c) Linear Planning Programme
 - d) None of these
 - iv) General Assignment problem is in
 - a) Maximisation form
 - b) Minimisation form
 - c) Either a) or b)
 - d) None of these
 - v) Assignment algorithm has been introduced by
 - a) George Dantzig
 - b) Walter A Schwartz
 - c) Hungarian
 - d) None of these
 - vi) An Assignment problem with cost matrix of m rows and n columns is said to be balanced if
 - a) $m > n$
 - b) $m < n$
 - c) $m = n$
 - d) none of these
 - vii) An unbalanced Assignment problem with $m > n$, is converted into balanced form of A. P., by
 - a) Adding number of columns
 - b) Reducing no. of rows
 - c) Increasing each cost in cost matrix
 - d) None of these

P.T.O.

- viii) In North West Corner Rule of finding an IBFS to the given transportation problem, the first allocation is made in
- a) The $(1, 1)^{\text{th}}$ cell b) The least cost cell in first row
c) The least cost cell in cost matrix d) None of these
- ix) A solution to the transportation problem is said to be degenerate if number of basic cells is
- a) Equal to $m + n - 1$ b) Less than $m + n - 1$
c) More than $m + n - 1$ d) None of these
- x) A solution under consideration to a transportation problem is said to be optimum if
- a) $\Delta_j = z_j - c_j \geq 0$ b) $\Delta_j = z_j - c_j \leq 0$
c) $\Delta_j = z_j - c_j = 0$ d) None of these
- xi) A transportation problem with m origins and n -destinations and $a_i \rightarrow$ availability of ith origin and $b_j \rightarrow$ requirement of jth destination is said to be balanced of
- a) $\varepsilon a_i > \varepsilon b_j$ b) $\varepsilon a_i < \varepsilon b_j$ c) $\varepsilon a_i = \varepsilon b_j$ d) None of these
- xii) Time required to transfer a job from one machine to another machine in sequencing problem is a
- a) Very small but considerable b) Assumed as equal to zero
c) Very small d) None of these
- xiii) Sequencing algorithm has been introduced by
- a) Hungarian b) Walter A Schwartz
c) Johnson d) None of these
- xiv) Processing of n jobs through three machines A, B and C in the order ABC is possible only when
- a) $\min\{A_i\} \geq \max\{B_i\}$ b) $\max\{A_i\} \geq \min\{B_i\}$
c) $\min\{C_i\} \geq \max\{B_i\}$ d) none of these

2. A) Solve the following L.P.P.

7

$$\text{Max } z = x_1 + x_2$$

Subject to the constraints :

$$x_1 + x_2 \leq 1,$$

$$-3x_1 + x_2 \geq 3$$

$$\text{and } x_1, x_2 \geq 0.$$

B) Explain :

- i) North West Corner Rule
- ii) Matrix minima method.

7

3. A) Find IBFS by

7

- i) Row minima method and
 - ii) Column minima method.
- to the following transportation problem.

Plant	Distribution Centre				Capacity
	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	
P ₁	19	30	50	12	7
P ₂	70	30	40	60	10
P ₃	40	10	60	20	18
Demand	5	8	7	15	35

B) Explain the procedure of finding an optimum sequence of n jobs processed through two machines.

7

The following table gives the machine times in hours of six jobs on two machines A and B to be processed in the order AB.

Job No.	:	1	2	3	4	5	6
Time on Machine A	:	5	9	4	7	8	6
Time on Machine B	:	7	4	8	3	9	5

Find the optimum sequence.

4. Attempt **any one** of the following :

14

- A) Define an assignment problem. Describe in detail assignment algorithm.
- B) Solve the following transportation problem.

Origin	Destination				Availability
	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	
O ₁	1	2	1	4	30
O ₂	3	3	2	1	50
O ₃	4	2	5	9	20
Requirement	20	40	30	10	

5. Attempt **any one** of the following :

14

A) Define sequencing problem. State various assumptions underlying it. Describe in detail the algorithm of finding an optimum sequence of n jobs to be processed through three machines. Determine the optimal sequence of jobs that minimises the total elapsed time based on the following information. Processing time on machines is given in hours and passing time is not allowed :

Job	:	A	B	C	D	E	F	G
Machine M_1	:	3	8	7	4	9	8	7
Machine M_2	:	4	3	2	5	1	4	3
Machine M_3	:	6	7	5	11	5	6	12

B) Solve the following assignment problem to minimise the total cost.

		Machines				
		a	b	c	d	e
Men	A	85	75	65	125	75
	B	90	78	66	132	78
	C	75	66	57	114	69
	D	80	72	60	120	72
	E	76	64	56	112	68

Seat No.	
----------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to **right** indicates full marks.*

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Minimum _____ members are required to form a public company.
A) Five B) Two C) Seven D) Ten
- 2) The meeting is held only once in the life of the company.
A) Statutory meeting B) Extra-ordinary meeting
C) Annual general meeting D) Board of directors meeting
- 3) SEBI Act passed in the year _____
A) 1992 B) 1872 C) 2005 D) 2000
- 4) The Consumer Protection Act is passed in the year.
A) 2000 B) 1986 C) 1992 D) 2005
- 5) Head office of the SEBI is situated at _____
A) Delhi B) Mumbai C) Kolkata D) Chennai
- 6) The East India Company was established in _____
A) 1600 B) 1956 C) 2000 D) 1950
- 7) A public company needs to raise the capital by issue of _____
A) Shares B) Deposit C) Debentures D) None of these
- 8) The World Consumer Day is celebrated on _____
A) 15th March B) 15th April C) 1st May D) 15th August
- 9) Information Technology Act was passed in the year _____
A) 2005 B) 2000 C) 2001 D) 2013
- 10) The Jurisdiction of District Forum is Rs. _____
A) Up to 5 lakh B) Above 5 lakh
C) Up to 20 lakh D) Above 20 lakh

2. Write short notes : 10
- 1) District forum
 - 2) Essentials of valid meeting.
3. Write short notes : 10
- 1) Types of capital.
 - 2) State clauses memorandum of association.
4. A) Define company. Explain types of company. 10
- OR
- B) Explain concept of Cyber Crime.
5. A) Who is Consumer ? Explain his rights. 10
- OR
- B) Explain powers and functions of SEBI.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्यायाची निवड करा. 10
- 1) सार्वजनिक कंपनी स्थापन करण्यासाठी किमान _____ सदस्याची आवश्यकता असते.
अ) पाच ब) दोन क) सात ड) दहा
 - 2) कंपनीची स्थापना झाल्यानंतर भरविण्यात येत असलेल्या पहिल्या सभेस _____ असे संबोधले जाते.
अ) नियामक सभा ब) विशेष सर्वसाधारण सभा
क) वार्षिक सर्वसाधारण सभा ड) संचालक मंडळाची सभा
 - 3) सेबी कायदा _____ वर्षी संमत झाला.
अ) 1992 ब) 1872 क) 2005 ड) 2000
 - 4) ग्राहक संरक्षण कायदा _____ संमत झाला.
अ) 2000 ब) 1986 क) 1992 ड) 2005
 - 5) सेबीचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) मुंबई क) कोलकत्ता ड) चैन्नई

- 6) _____ साली ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना झाली.
अ) 1600 ब) 1956 क) 2000 ड) 1950
- 7) सार्वजनिक कंपनीने _____ ची विक्री करून भांडवल उभारणी करणे गरजेचे असते.
अ) शेअर्स ब) ठेवी क) कर्ज रोखे ड) यापैकी नाही
- 8) जागतिक ग्राहक दिन _____ दिवशी साजरा केला जातो.
अ) 15th मार्च ब) 15th एप्रिल क) 1st मे ड) 15th ऑगस्ट
- 9) माहिती तंत्रज्ञान कायदा _____ साली पास झाला.
अ) 2005 ब) 2000 क) 2001 ड) 2013
- 10) जिल्हा न्यायमंचाचे अधिकार क्षेत्र _____ रु. आहे.
अ) रु. पाच लाख पर्यंत ब) रु. पाच लाख पेक्षा जास्त
क) रु. वीस लाख पर्यंत ड) रु. वीस लाख पेक्षा जास्त

2. टीपा लिहा : 10
1) जिल्हा न्यायमंच.
2) सभेसाठी आवश्यक बाबी.
3. टीपा लिहा : 10
1) भांडवलाचे प्रकार.
2) घटना पत्रकातील विविध कलमे स्पष्ट करा.
4. अ) कंपनीची व्याख्या द्या. कंपनीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. 10
किंवा
ब) सायबर गुन्हेगारीची संकल्पना स्पष्ट करा.
5. अ) ग्राहक म्हणजे कोण ते सांगून ग्राहकांचे हक्क स्पष्ट करा. 10
किंवा
ब) सेबीचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.
-

SLR-B – 111

Seat No.	
-------------	--

B.Com. (Part – III) (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
BUSINESS ECONOMICS (Paper – III)

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

1. Choose the correct alternatives : 10
- 1) Presently, Planning Commission is converted into _____ Aayog.
a) NITI b) Welfare c) Development d) Social
 - 2) Investment in _____ enhances human capital formation.
a) Education b) Agriculture c) Industry d) Trade
 - 3) Twelfth Five Year Plan was started in the year
a) 2007 b) 2011 c) 2012 d) 2013
 - 4) SDR (Special Drawing Rights) were introduced in _____ to solve the problem of International liquidity and to help the member countries of the IMF.
a) 1970 b) 1969 c) 1965 d) 1980
 - 5) Human Development Index is introduced by _____ in 1990.
a) Mehabub-ul-Haq
b) Mehbub Khan
c) Prasad Joshi
d) None of these
 - 6) The IBRD is also known as
a) Regional Bank b) State Bank
c) World Bank d) National Bank

P.T.O.

- 7) The Uruguay Round of GATT ended with the establishment of _____ in 1995.
- a) World Trade Organisation
 - b) World Bank
 - c) International Development Bank
 - d) None of these
- 8) The idea of formation of SAARC was mooted by Bangladesh President
- a) Smt. Khalida Begam
 - b) Mehbub Khan
 - c) Zia-ur-Rehman
 - d) None of these
- 9) _____ is the 8th member country of SAARC.
- a) Afghanistan
 - b) China
 - c) Russia
 - d) Myanmar
- 10) _____ has been fairly successful in achieving the higher level of Human Development.
- a) Kerala
 - b) Maharashtra
 - c) Assam
 - d) Bihar
2. Write short notes on : 10
- a) Major objectives of Indian Planning.
 - b) Human Development Index.
3. Write short notes on : 10
- a) Importance of foreign capital.
 - b) Role of Human Resources in Economic Development of the country.
4. Answer **any one** : 10
- a) Critically evaluate the objectives and performance of XI Five Year Plan.
 - b) Explain the objectives, organisation and performance of the IMF.
5. Answer **any one** : 10
- a) Explain the structure, objectives and performance of SAARC.
 - b) Critically evaluate the objectives, organisation and performance of the World Bank.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा :

१०

१) सद्या, नियोजन मंडळाचे रूपांतर _____ आयोगामध्ये केले आहे.

अ) निती ब) कल्याण क) विकास ड) सामाजिक

२) _____ मधील गुंतवणूक ही मानवी भांडवल संचयात वाढ/सुधारणा करते.

अ) शिक्षणा ब) शेती क) उद्योग ड) व्यापार

३) बाराव्या पंच वार्षिक योजनेची सुरुवात _____ मध्ये झाली आहे.

अ) २००७ ब) २०११ क) २०१२ ड) २०१३

४) आंतरराष्ट्रीय रोखतेचा प्रश्न सोडविण्यासाठी आणि सभासद देशांना मदत करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधाने 'विशेष उचल अधिकार योजना' (SDR) _____ मध्ये सुरू केली आहे.

अ) १९७० ब) १९६९ क) १९६५ ड) १९८०

५) मानवी विकास निर्देशांकाची संकल्पना _____ यांनी १९९० मध्ये मांडली होती.

अ) मेहबूब-उल-हक ब) मेहबूब खान

क) प्रसाद जोशी ड) यापैकी नाही

६) आय.बी.आर.डी. (IBRD) ही _____ या नावाने सुद्धा ओळखली जाते.

अ) विभागीय बँक ब) स्टेट बँक क) जागतिक बँक ड) राष्ट्रीय बँक

७) 1995 मध्ये गैटच्या उरुवेफेरीचा शेवट _____ च्या स्थापनेत झाला.

अ) जागतिक व्यापार संघटना ब) जागतिक बँक

क) आंतरराष्ट्रीय विकास बँक ड) यापैकी नाही

८) 'सार्कच्या' स्थापनेची कल्पना बांग्लादेशाचे अध्यक्ष _____ यांनी मांडली होती.

अ) श्रीमती खालीदा बेगम ब) मेहबूब खान

क) झीया-उर-रहमान ड) यापैकी नाही

९) _____ हा सार्कचा आठवा सभासद देश आहे.

अ) अफघाणिस्तान

ब) चीन

क) रशिया

ड) म्यानमार

१०) उच्च पातळीवरील मानवी विकास मिळविण्यात _____ या राज्याने यश मिळविले आहे.

अ) केरळ

ब) महाराष्ट्र

क) आसाम

ड) बिहार

२. टीपा लिहा :

१०

अ) भारतीय नियोजनाची प्रमुख उद्दिष्टे.

ब) मानवी विकास निर्देशांक.

३. टीपा लिहा :

१०

अ) विदेशी भांडवलाचे महत्व.

ब) मानव संसाधनाची देशाच्या आर्थिक विकासातील भूमिका.

४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) आकराव्या पंच वार्षिक योजनेच्या उद्दिष्टे व कामगिरीचे टीकात्मक परीक्षण करा.

ब) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीची उद्दिष्टे, संघटन व कामगिरी स्पष्ट करा.

५. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा :

१०

अ) सार्कची रचना, उद्दिष्टे व कामगिरी स्पष्ट करा.

ब) जागतिक बँकेची उद्दिष्टे, संघटन व कामगिरी स्पष्ट करा.

SLR-B – 112

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
CO-OPERATIVE DEVELOPMENT**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternative. 10
- 1) National Bank for Agricultural and Rural Development was established in the year
a) 1982 b) 1955 c) 1969 d) None of these
 - 2) _____ is the President of National Co-operative Development Corporation.
a) Finance Minister b) Agricultural Minister
c) Defence Minister d) None of these
 - 3) Rochdale Equitable Pioneers Society was established in _____.
a) 1904 b) 1960 c) 1844 d) None of these
 - 4) Agricultural Credit Co-operative Movement was firstly started in _____.
a) England b) Germany
c) Denmark d) None of these
 - 5) Denmark has succeeded in _____ Co-operative Societies.
a) Credit b) Consumer
c) Dairy d) None of these
 - 6) _____ Co-operative Movement was started in Israel.
a) Consumer b) Agricultural
c) Dairy d) None of these

P.T.O.

९) भारतांनी जागतिकीकरणचे धोरण _____ साली स्वीकारले.

अ) १९९१ ब) १९६० क) १९०४ ड) यापैकी नाही

१०) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाची स्थापना _____ साली झाली.

अ) १९६१ ब) १९६० क) १९०४ ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१) सहकारी शिक्षण व प्रशिक्षणाच्या समस्या स्पष्ट करा. ५

२) सहकारी चळवळीतील विकासात नाबार्ड ची भूमिका स्पष्ट करा. ५

३. टीपा लिहा :

१) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळ. ५

२) डेन्मार्क मधील दुग्ध सहकारी चळवळ. ५

४. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा. १०

१) सहकारी चळवळीच्या विकासात राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.

२) इस्त्राईल मधील शेती सहकारी चळवळीचा आढावा घ्या.

५. खालीलपैकी एकाचे उत्तर लिहा. १०

१) भारतातील सहकारी चळवळीच्या अपयशाची कारणे विशद करा.

२) महाराष्ट्र सहकारी कायदा, १९६० च्या प्रमुख तरतुदी स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. (Part – III) (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
MODERN MANAGEMENT PRACTICES**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All the questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose the correct alternative from the given alternatives : 10
- 1) To obtain outside expertise is known as
 - a) Business Process Outsourcing
 - b) Cost leadership
 - c) Bench marking
 - d) Creativity
 - 2) The head office of International Organisation for Standards is at
 - a) London
 - b) Geneva
 - c) Mumbai
 - d) Delhi
 - 3) Continuous improvement is the Philosophy of
 - a) B.P.O.
 - b) Kai-Zen
 - c) Poka-Yoke
 - d) Six sigma
 - 4) Six sigma is a _____ concept.
 - a) Technical
 - b) Statistical
 - c) Economical
 - d) None of these
 - 5) _____ events are considered as business event.
 - a) Production
 - b) Financial
 - c) Marketing
 - d) All of the above
 - 6) Famine, flood, earthquake are the examples of the _____ disaster.
 - a) Natural
 - b) Manmade
 - c) Accidental
 - d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.

१. दिलेल्या पर्यायामधून योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) बाहेरिल तज्ञांचा सल्ला मिळविणे म्हणजे _____ होय.
अ) बाह्यस्रोत व्यवसाय प्रक्रिया (B.P.O.) ब) खर्च नेतृत्व
क) बेंचमार्किंग ड) क्रियाशीलता
- २) आंतरराष्ट्रीय मानक संघटनेचे मुख्य कार्यालय _____ येथे आहे.
अ) लंडन ब) जिनिव्हा क) मुंबई ड) दिल्ली
- ३) सातत्यपूर्ण सुधारणा हे _____ चे तत्वज्ञान आहे.
अ) बी. पी.ओ. ब) कायझेन क) पोकायोक् ड) सिक्स सिग्मा
- ४) सिक्स सिग्मा ही _____ संकल्पना होय.
अ) तांत्रिक ब) सांख्यिकिय क) आर्थिक ड) यापैकी नाही
- ५) _____ समारंभ व्यवसायिक समारंभ म्हणून ओळखले जातात.
अ) उत्पादन ब) वित्तीय क) विपणन ड) वरील सर्व
- ६) दुष्काळ, पूर, भूकंप ही _____ आपत्तीची उदाहरणे आहेत.
अ) निसर्गनिर्मित ब) मानवनिर्मित क) अपघाती ड) यापैकी नाही
- ७) _____ पद्धतीमुळे प्रक्रियेतील दोष दूर करून ग्राहकांना अपेक्षित वैशिष्ट्यानुसार वस्तू व सेवांचा पूरवठा करता येतो.
अ) बेंचमार्किंग ब) सिक्स सिग्मा क) जागतिकीकरण ड) स्वाट
- ८) 'शून्य दोष कार्यक्रम' ही संकल्पना _____ यांनी सर्वप्रथम मांडली.
अ) फिलिप क्रॉसबी ब) ओस्टिओ थ्रॉग क) शेरिनो सांजो ड) ज्युरॅन
- ९) _____ समावेश मानवनिर्मित आपत्तीमध्ये होत नाही.
अ) युद्ध ब) गुन्हे क) दुष्काळ ड) दहशतवाद
- १०) _____ ही समारंभाची वैशिष्ट्ये आहेत.
अ) सेवा ब) नाशवंतपणा क) असामान्यत्व ड) वरील सर्व

२. टीपा लिहा : १०
- अ) शून्य दोष कार्यक्रमाचे फायदे.
ब) निसर्गनिर्मित आपत्तीचे प्रकार.
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १०
- अ) आयएस्ओ गुणवत्ता मानकाचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) ताण नियंत्रणासाठीच्या उपाययोजना विशद करा.
४. समारंभ म्हणजे काय ? समारंभाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- काय-झेन म्हणजे काय ? कायझेनचे फायदे सांगा. १०
५. सिक्स सिग्मा म्हणजे काय ? सिक्स सिग्मा अंमलबजाणीचे टप्पे स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- बाह्यस्रोत व्यवसाय प्रक्रिया (B.P.O.) म्हणजे काय ? बी. पी. ओ. चे लाभ विशद करा. १०
-

- 9) A banker lien is always _____ lien.
 A) General B) Special C) Legal D) Personal
- 10) The safest form of crossing is
 A) General crossing B) Special crossing
 C) Double crossing D) Only A/c payee
2. Write answer : 10
 A) State the principles of sound lending.
 B) What is honour of cheque ?
3. Write short notes : 10
 A) Pledge.
 B) Liquidity and Profitability.
4. Write answer (**any one**) : 10
 A) Explain the nature of Branch Management.
 B) State the rights and obligations of collecting banking.
5. Write answer (**any one**) : 10
 A) State the features of Banking Regulation Act of 1949.
 B) Explain the secured and unsecured advances.

मराठी रूपांतर

१. खाली दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडा. १०
- १) भारतीय बँकींग नियमन कायदा _____ मध्ये संमत झाला.
 अ) १९३५ ब) १९४८ क) १९४९ ड) यापैकी नाही
- २) फाडलेल्या धनादेशाला _____ धनादेश म्हणतात.
 अ) निवृत्त ब) अर्धवर क) बहुप्रदायी ड) यापैकी नाही
- ३) जेव्हा वसुली बँक _____ म्हणून कार्य करते, तेव्हाच तिला कायदेशीर संरक्षण मिळते.
 अ) धारक ब) मूल्याय धारक क) यथाविधीधारक ड) अभिकर्ता
- ४) राष्ट्रीय बचत प्रमाण पत्राच्या तारणावर निर्माण केलेल्या प्रभारास _____ म्हणतात.
 अ) तारण ब) नजरगहाण क) अभिहस्तांकन ड) गहाण

- ५) _____ हे आग्रिमे देण्याचे ठळक वैशिष्ट आहे.
अ) रोखता ब) लाभप्रदता क) दस्तऐवज ड) सुरक्षितता
- ६) बँकेचा धारणाधिकार हा _____ तारणाचा प्रकार असतो.
अ) नजरगहाण ब) गहाण क) गर्भित तारण ड) धारणाधिकार
- ७) RTGS म्हणजे
अ) रिअल टाईम सेटलमेंट सिस्टम ब) रिअल टाईम ग्रॉस सेटलमेंट सिस्टम
क) रिअल ग्रॉस सेटलमेंट सिस्टम ड) यापैकी नाही
- ८) चल मालमत्ता गहाण ठेवून जे कर्जा दिले जाते त्यास _____ म्हणतात.
अ) तारण ब) धारणाधिकार क) नजरगहाण ड) गहाण
- ९) बँकेचा धारणाधिकार हा नेहमी _____ धारणाधिकार असतो.
अ) सर्वसाधारण ब) विशेष क) कायदेशीर ड) वैयक्तिक
- १०) रेखांकनाचा _____ हा सुरक्षित प्रकार होय.
अ) सर्वसाधारण ब) विशेष
क) दुहेरी ड) फक्त आदाता खाते रेखांकन

२. उत्तर लिहा. १०
अ) कर्जे देण्याची तत्वे सांगा.
ब) धनादेशाचा आदर म्हणजे काय ?
३. टीपा लिहा. १०
अ) तारण.
ब) रोखता व लाभता.
४. उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
अ) शाखा व्यवस्थापनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) वसुली बँकेचे हक्क व कर्तव्ये सांगा.
५. उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
अ) १९४९ च्या बँकींग नियमन कायद्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) सुरक्षित व असुरक्षित अग्रिमे स्पष्ट करा.

- 9) _____ ratio is considered to be reasonable liquid ratio.
 A) 2 : 1 B) 1 : 1 C) 3 : 2 D) 1 : 4

10) Current ratio = $\frac{\text{Current assets}}{\text{Current liabilities}}$

- A) Liquid asset B) Operating cost
 C) Current assets D) None of these

10

2. Write a short note :

A) Installment System.

B) Purchase Consideration.

10

3. A) The purchase of a machine to be made under Hire Purchase System. The cost price of machinery was Rs. 1,68,000 Shri Sudhakar paid to Vendor Sawant Rs. 45,000 on signing of the agreement i.e. on 1-4-2002 and the balance amount paid as under.

31-3-2003 Rs. 60,000

31-3-2004 Rs. 30,000

31-3-2005 Rs. 45,000

Sudhakar charged depreciation @ 10% p.a. on Reducing Balance.

Calculate interest in each installment and depreciation to be charged up to 31-3-2005.

5

B) Sales	4,00,000
Gross Profit	1,00,000
Net Profit	50,000
Stock	4,00,000
Debtors	1,00,000
Bills Receivable	50,000
Prepaid Exps.	10,000
Creditors	50,000
Bank overdraft	10,000

Calculate :

- 1) Gross Profit Ratio.
- 2) Net Profit Ratio.
- 3) Current Asset Ratio.
- 4) Liquid Ratio.

5

4. Long Ltd., has agreed to acquire goodwill and assets (except investments) of Short Ltd., as at 31st December, 1987. The Balance Sheet of Short Ltd., as on that date was as follows :

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital (Rs. 10)	1,60,000	Goodwill	20,000
General Reserve	25,000	Land and Buildings	80,000
Profit and Loss A/c	18,000	Plant	80,000
8% Debentures	60,000	Investments	30,000
Creditors	37,000	Stock	40,000
Provision for Taxation	20,000	Debtors	50,000
		Bank	20,000
	3,20,000		3,20,000

Long Ltd. Will :

- 1) Discharge the Debentures @8% premium by issue of 7% debentures in Long Ltd. at 10% discount.
- 2) Issue 3 shares of Long Ltd. at market price of Rs. 11 for 2 shares of Short Ltd.
- 3) Pay Rupees 2 in cash for each share of Short Ltd.
- 4) Pay absorption expenses Rs. 3,000.

Short Ltd., sells the investments for Rs. 32,000, one-third of the shares received from Long Ltd., are sold @ 10.50 each. Tax liability is determined at Rs. 24,000. Before transfer Short Ltd., declares and pays 10% dividend.

Long Ltd., values Land and Buildings at Rs. 1,00,000. Plant at 10% below book value. Stock at Rs. 35,000 and Debtors subject to 5% provision.

Prepare necessary ledger account in the books of Short.

OR

4. On 1st January, 2001 the Ghate and Patel Transport Ltd., purchased Motor Trucks from Hindustan Motors Ltd., on Hire-Purchase basis. Cash paid to the Hire-Vendor is as under

1,00,000 (Against delivery)	1-1-2001
1,30,000	31-12-2001
1,20,000	31-12-2002
1,10,000	31-12-2003

Including interest @ 10% p.a. on cash price.

Ghate and Patel Transport Ltd. Charged depreciation on Motor Trucks @ 20% under Diminishing Balance Method.

Prepare Hindustan Motors Ltd. Account and Motor Truck Account in the books of Ghate and Patel Ltd.

5. Following are the financial statements of S. Ltd. for the year 2002.

Balance Sheet as on 31st March, 2002

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Owners Equity		Fixed Assets	
7% Preference Share Capital		Buildings	6,00,000
Equity Share Capital	2,00,000	Plant and Machinery	4,00,000
General Reserves	8,00,000	Furniture	2,00,000
Retained Earnings	9,00,000	Patents	50,000
	25,000	Current Assets	
Debt Equities		Cash	2,20,000
6% Debentures	1,00,000	Bank	1,30,000
Loan (long-term)	80,000	Investments	
8% Bonds	20,000	(Govt. Securities)	1,80,000
Current Liabilities		Sundry Debtors	1,15,000
Creditors	60,000	Bills Receivables	80,000
Bills Payable	20,000	Stock	3,00,000
Bank overdraft	20,000	Prepaid Expenses	20,000
Outstanding Expenses	20,000		
Proposed Dividend	50,000		
	22,95,000		22,95,000

**Profit and Loss Account
For the year ended 31-3-2002**

Particulars	Rs.
Sales	24,00,000
Less : Cost of Goods Sold	16,00,000
Gross Profit	8,00,000
Less : Expenses	7,00,000
Net Profit	1,00,000

You are required to compute the following ratios :

- 1) Current Ratio.
- 2) Acid Test Ratio.
- 3) Gross Profit Ratio.
- 4) Net Profit Ratio.
- 5) Current Assets to Proprietor's Fund Ratio.

OR

5. From the following information, make out a statement of Proprietor's Funds with as many details as possible.

1) Current Ratio	2.5
2) Liquid Ratio	1.5
3) Proprietary Ratio
(Fixed Assets : Proprietary Fund)	0.75
4) Working Capital	60,000
5) Reserve and Surplus	40,000
6) Bank O/D	10,000
7) No long-term loan or Fictitious Assets.	

SLR-B – 117

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. III (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – I)**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Choose correct alternatives and rewrite the following sentences : 10
- 1) Routing, Scheduling, Despatching and Follow-up are the techniques of
 - a) Inventory management
 - b) Production control
 - c) Productivity
 - d) All of the above
 - 2) In modern times, for effective inventory control _____ technique is applied.
 - a) Production planning
 - b) Ratio Analysis
 - c) Production controlling
 - d) Productivity
 - 3) Follow-up of material and follow-up of work in progress are the types of
 - a) Production
 - b) Follow-up function
 - c) Routing
 - d) Ratio analysis
 - 4) _____ formed in the year 1958 by Govt. of India.
 - a) Life Insurance Corporation
 - b) National Productivity Council
 - c) Industrial Development Corporation
 - d) Maharashtra Pollution Control Council
 - 5) Increasing in vehicles, civilisation and population in called as _____ pollution.
 - a) Noise
 - b) Air
 - c) Water
 - d) Food
 - 6) Which method of pricing the issues from the stores is beneficial when the price of raw material are rising in the market ?
 - a) First in first out
 - b) Last in first out
 - c) Weighted average
 - d) Average price

P.T.O.

7) _____ represents the balance between all factors of production that will give the greater at the smallest efforts and costs.

- a) Pollution b) Productivity
c) Stock controlling d) Product price

8) 'World Environment Day' is celebrated on _____ every year.

- a) 5th March b) 5th June c) 5th August d) 5th December

9) _____ are the techniques of Inventory Control.

- a) ABC analysis b) VED analysis
c) SDE classification d) All of the above

10) Before starting _____ production planning is made.

- a) Productivity b) Stock follow-up
c) Sale d) Production process

2. Write short notes : 10

- a) Effects of Industrial Pollution
b) Importance of productivity

3. Write answer in brief. 10

- a) Explain the importance of production planning.
b) State the functions of Inventory Control Department.

4. a) Define 'Scheduling'. Explain the objectives and advantages of 'Scheduling'. 10

OR

- b) What is 'Industrial Pollution'? Explain the various causes of 'Industrial pollution'.

5. a) What is 'Inventory Control' ? Explain the objectives of Inventory Management and control ? 10

OR

- b) Define 'Productivity'. Explain the factors affecting on 'Productivity'.

मराठी रूपांतर

- सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडून वाक्ये पुन्हा लिहा. १०
- १) मार्ग निर्धारण, कार्यवेळापत्रक, कार्यप्रारंभ आदेश देणे आणि पाठपुरावा ही _____ ची तंत्रे आहेत.
- अ) मालसाठा व्यवस्थापन ब) उत्पादन नियंत्रण
क) उत्पादकता ड) वरील सर्व
- २) आधुनिक युगात मालसाठ्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी _____ या तंत्राचा अवलंब केला जातो.
- अ) उत्पादन नियोजन ब) गुणोत्तर विश्लेषण
क) उत्पादन नियंत्रण ड) उत्पादकता
- ३) सामग्री अनुसरण आणि अर्ध पक्वयामालाचे अनुसरण हे _____ चे प्रकार आहेत.
- अ) उत्पादन ब) अनुसरण कार्य क) मार्ग निर्धारण ड) गुणोत्तर विश्लेषण
- ४) भारत सरकारने _____ ची स्थापना १९५८ साली केली.
- अ) आयुर्विमा महामंडळ ब) राष्ट्रीय उत्पादकता मंडळ
क) औद्योगिक विकास महामंडळ ड) महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ
- ५) वाढती वाहने, वाढती लोकसंख्या, वाढते नागरीकरण यांच्या प्रदुषणास _____ असे म्हणतात.
- अ) गोगांट/आवाज ब) हवा क) पाणी ड) अन्न
- ६) बाजारपेठेत कच्च्या मालाची किंमत पातळी वाढत असेल तर गुदामातून पाठविल्या जाणाऱ्या मालाची किंमत निश्चित करण्यासाठी कोणती पद्धत फायदेशीर ठरते ?
- अ) प्रथम आत प्रथम बाहेर पद्धत ब) शेवट आत प्रथम बाहेर पद्धत
क) भाराकित सरासरी किंमत पद्धत ड) सरासरी किंमत पद्धत
- ७) अत्यंत कमी प्रयत्नात व खर्चात प्राप्त झालेल्या महत्तम उत्पादनासाठी लागलेल्या सर्व उत्पादनाच्या साधनातील समतोल _____ व्यक्त करते.
- अ) प्रदुषण ब) उत्पादकता क) मालसाठा नियंत्रण ड) वस्तु किंमत

- ८) 'जागतिक पर्यावरण दिन' _____ या दिवशी प्रती वर्षी साजरा केला जातो.
 अ) ५ मार्च ब) ५ जून क) ५ ऑगस्ट ड) ५ डिसेंबर
- ९) _____ हे मालसाठा नियंत्रणाची तंत्रे आहेत.
 अ) अ.ब.क. विश्लेषण ब) व्ही. ई.डी. विश्लेषण
 क) एस्. डी. ई. वर्गीकरण ड) वरील सर्व
- १०) _____ स प्रारंभ करण्यापूर्वी उत्पादन नियोजन केले जाते.
 अ) उत्पादकता ब) मालसाठा अनुसरण
 क) विक्री ड) उत्पादन प्रक्रिया
२. टिपा लिहा. १०
 अ) औद्योगिक प्रदुषणाचे परिणाम
 ब) उत्पादकतेचे महत्व
३. थोडक्यात उत्तरे लिहा. १०
 अ) उत्पादन नियोजनाचे महत्व स्पष्ट करा.
 ब) मालसाठा नियंत्रण विभागाची कार्ये सांगा.
४. अ) 'कार्यवेळापत्रकाची' व्याख्या द्या. कार्यवेळापत्रकाचे उद्देश आणि फायदे स्पष्ट करा. १०
किंवा
 ब) 'औद्योगिक प्रदुषण' म्हणजे काय ? 'औद्योगिक प्रदुषणाची' विविध कारणे सांगा.
५. अ) 'मालसाठा नियंत्रण' म्हणजे काय ? मालसाठा व्यवस्थापन व नियंत्रणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा. १०
किंवा
 ब) 'उत्पादकतेची' व्याख्या द्या. 'उत्पादकतेवर' परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

B.Com. – III (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
ADVANCED BANKING (Paper – II)
Banks and Financial Institutions

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

Instructions : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Objective type questions :

1. Choose the correct alternatives given below : 10
- 1) The First Banking Act in America was passed in _____.
a) 1933
b) 1940
c) 1945
d) None of these
 - 2) Bank of England is established in the year _____.
a) 1980
b) 1964
c) 1694
d) None of these
 - 3) IDBI is established in the year _____.
a) 1964
b) 1965
c) 1945
d) None of these
 - 4) _____ clearing house is the first clearing-house in the World.
a) Mumbai
b) London
c) Kolkata
d) None of these
 - 5) _____ banks works as bankers bank in England.
a) Bank of England
b) Big Five Banks
c) England Bank
d) None of these

- 6) The Currency Act of Bank of England was passed in the year _____ .
a) 1928 b) 1938
c) 1948 d) None of these
- 7) The First Development Banks in India was established in the year _____.
a) 1948 b) 1938
c) 1958 d) None of these
- 8) The important delivery channel of E-Banking is _____.
a) Tele banking b) Internet banking
c) Mobile banking d) None of these
- 9) _____ is the Home Land of Branch-Banking System.
a) England b) USA
c) Japan d) None of these
- 10) Off-shore Banking is also called as _____.
a) Euro-Dollar Market b) Euro Market
c) Dollar Market d) None of these

2. Write short answers : 10
a) What are the functions of IFCI ?
b) Federal Deposit Insurance Corporation.
3. Write short notes : 10
a) Off-shore banking.
b) Advantages of E-banking.
4. Answer **any one** : 10
a) Explain the features and functions of Commercial Banks in England.
b) Explain the present position and functions of Commercial Banking in USA.
5. Answer **any one** : 10
a) Explain the role of development Banking in the economic development of India.
b) Explain the constraints of E-Banking and its security measures.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

वस्तुनिष्ठ प्रश्न :

१. खालीलपैकी योग्य पर्यायाची निवड करा :

१०

- १) अमेरिकेतील पहिला बँकिंग कायदा _____ मध्ये पास करण्यात आला होता.
अ) १९३३ ब) १९४० क) १९४५ ड) यापैकी नाही
- २) बँक ऑफ इंग्लंडची स्थापना _____ मध्ये करण्यात आली.
अ) १९८० ब) १९६४ क) १६९४ ड) यापैकी नाही
- ३) आयडीबीआयची स्थापना _____ मध्ये झाली.
अ) १९६४ ब) १९६५ क) १९४५ ड) यापैकी नाही
- ४) _____ समाशोधन गृह हे जगातील पहिले समाशोधन गृह आहे.
अ) मुंबई ब) लंडन क) कोलकता ड) यापैकी नाही
- ५) इंग्लंड मध्ये _____ बँक, बँकांची बँक म्हणून कार्य करते.
अ) बँक ऑफ इंग्लंड ब) पाच मोठ्या बँका
क) इंग्लंड बँक ड) यापैकी नाही
- ६) इंग्लंड मध्ये _____ साली चलन कायदा पास करण्यात आला होता.
अ) १९२८ ब) १९३८ क) १९४८ ड) यापैकी नाही
- ७) भारतातील पहिली विकास बँक _____ मध्ये स्थापन झाली होती.
अ) १९४८ ब) १९३८ क) १९५८ ड) यापैकी नाही
- ८) _____ ही ई-बँकिंगची महत्वाची प्रसारण वाहिनी आहे.
अ) टेली बँकिंग ब) इंटरनेट बँकिंग क) मोबाईल बँकिंग ड) यापैकी नाही
- ९) _____ हे शाखा बँक पद्धतीचे माहेर घर आहे.
अ) इंग्लंड ब) यु.एस.ए. क) जपान ड) यापैकी नाही
- १०) ऑफ-शोर बँकिंगलाच _____ असेही म्हणतात.
अ) युरो-डॉलर मार्केट ब) युरो मार्केट
क) डॉलर मार्केट ड) यापैकी नाही

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १०
- अ) भारतीय औद्योगिक वित्त महामंडळाची कार्ये कोणती आहेत ?
- ब) संघ ठेवी विमा महामंडळ.
३. टीपा लिहा : १०
- अ) ऑफ-शोर बँकिंग
- ब) ई-बँकिंगची फायदे.
४. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) इंग्लंडमधील व्यापारी बँकाची वैशिष्ट्ये व कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) अमेरिकेतील व्यापारी बँकांची सद्यःस्थिती व कार्ये स्पष्ट करा.
५. कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- अ) भारताच्या आर्थिक विकासातील विकास बँकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) ई-बँकिंग मधील अडचणी व सुरक्षिततेच्या उपाय स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Com. – III (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
ADVANCED ACCOUNTANCY (Paper – II)
Income Tax

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) Attempt **any one** of Q. No. 4(A) and Q. No. 4(B).
3) Attempt **any one** of Q. No. 5(A) and Q. No. 5(B).

1. Select correct alternative : 10
- 1) Assessment year means the period of twelve months commencing on 1st day of _____ every year.
a) July b) April c) January d) September
 - 2) _____ means a person by whom any tax or any other sum of money is payable under the provisions of the Income Tax Act.
a) Assessee b) Person c) Both d) None
 - 3) Donations are eligible for deduction U/s
a) 80 C b) 80 D c) 80 DD d) 80 G
 - 4) Employer's contribution to R.P.F. is exempt upto _____ of salary.
a) 14% b) 18% c) 12% d) 10%
 - 5) Transport allowance to physically handicapped person is exempt upto _____ per month.
a) Rs. 800 b) Rs. 1,600 c) Rs. 1,300 d) Rs. 1,500
 - 6) Income tax rates are determined by the following law
a) Income Tax Act 1961 b) Annual Finance Bill
c) Ordinance of the President d) None of the above
 - 7) Cost of permanent sign board is _____ expenditure.
a) Capital b) Revenue c) Miscellaneous d) None
 - 8) Income from lottery is taxable under
a) Income from business b) Income from profession
c) Exempt d) Income from other sources
 - 9) While computing income from let out house property _____ % is allowed as standard deduction.
a) 15 b) 12 c) 9.5 d) 30
 - 10) Every Indian company is considered
a) Resident b) Ordinary resident
c) Non-resident d) None of the above

2. Write short notes on (**any 2**) : **10**

- 1) Assessment year.
- 2) Deduction U/s 80 C.
- 3) House Rent Allowance.

3. A) An assessee owns a house property which he purchased in the year 2000, half of the portion is used by the assessee himself for his residence and remaining half is let out at Rs. 2000 p.m. the annual municipal tax for the building amounts to Rs. 10,000, the house is mortgaged for a loan he had taken for the purchase of house and the interest on mortgage amounts to Rs. 8000 p.a. Ground rent at Rs. 400 p.a. is paid on the property. Fire insurance premium paid for the year is Rs. 2,000.

Compute his income from house property. **5**

B) Mr. Y is a Government employee at Solapur. Compute his taxable amount of House Rent Allowance from the particulars given below : **5**

- 1) Basic salary Rs. 50,000 per month.
- 2) Dearness allowance @ 80% of basic salary (which enters retirement benefit)
- 3) House Rent Allowance Rs.5,000 per month.
- 4) He pays a rent of Rs. 12,000 per month.

4. A) Dr. Varad is a medical practitioner who maintains his books of account on cash basis, furnishes his Receipts and Payments Accounts for the previous year 2014-2015 as under **10**

Receipts	Rs.	Payments	Rs.
To Balance b/d	16,000	By <u>Rent of clinic</u>	
<u>To Consultation fees :</u>		Previous year	600
Previous year	3,000	Current year	4,800
Current year	25,000	Next year	<u>600</u> 6,000
Next year	<u>2,000</u> 30,000	By Electricity and	
To Visiting Fees	30,000	water Bills	2,000
To Loan from bank	25,000	By Purchase of	
To Sale of Medicines	60,000	Professional books	8,800
To Gifts and presents	5,000	By Household expenses	17,800
To Remuneration from		By Collection charges	
articles published in journals	6,000	on dividend	100
To Dividend	8,000	By Motor car	
To Interest on P.O.S.B. A/c	7,000	purchased	30,000
		By Income tax	10,000
		By Salary to staff	15,000

	By Life Insurance Premium	15,000
	By Gift to wife	5,000
	By Interest on loan	2,000
	By Car expenses	15,000
	By Purchase of Medicines	40,000
	By Balance c/d	20,300
1,87,000		1,87,000

Compute his taxable income from profession after taking into account the following information.

- a) $\frac{1}{3}$ rd of use of car relates to his personal purpose.
- b) Depreciation on motor car allowable is 15%. The car is purchased on 1-9-2014. Depreciation on books is at 100%.
- c) Gifts and presents include Rs. 3,000 from patients in appreciation of his medical service and Rs. 2,000 received as birthday gifts.
- d) Closing stock of medicines amounted to Rs. 5,500.

OR

B) From the following Profit and Loss Account of a merchant compute his income from business for the year ending 31-3-2015.

10

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Salaries to staff	20,000	By Gross profit	1,60,000
To Advertisement	4,000	By Interest on securities	4,000
To General Expenses	8,000	By Rent from house property	6,000
To Entertainment expenses	3,000	By Bad debts recovered (previously allowed)	1,000
To Bad debts	500	By Commission	6,000
To Drawings	4,500		
To Sales tax	1,000		
To Interest on capital	2,000		
To Repairs	500		
To Depreciation	3,000		
To Car purchased	30,000		
To Car expenses	3,000		
To Donations	2,000		
To R.D.D.	2,000		
To Municipal tax on house	1,000		
To Wealth tax	1,500		
To Income tax	2,500		
To Net Profit	88,500		
1,77,000			1,77,000

Adjustments:

- 1) Half of the repairs were on house property let out.
- 2) Depreciation as per Income Tax Rules Rs. 4,000 (inclusive of on car)
- 3) Out of advertisement expenses Rs. 1,000 were spent on neuron sign boards.
- 4) Donations paid are to Prime Minister's National Relief Fund.

5. A) Mr. Harsh an employee in Private Auto Ltd., Pune gives the following information for the previous year 2014-2015.

10

- a) Basic pay Rs. 8,000 p.m.
- b) Dearness Allowance (which enters the retirement benefit) Rs. 2,000 p.m.
- c) Bonus Rs. 15,000 p.a.
- d) Entertainment Allowance Rs. 1,000 p.m. (He was getting Rs. 500 p.m. from the same employer before 1-4-1955).
- e) Employee's contribution to R.P.F. Rs. 20,000 with equal contribution made by the employer also.
- f) Interest credited to the fund @ 13% p.a. Rs. 26,000.
- g) House Rent Allowance received Rs. 3,500 p.m. (he paid rent Rs. 1,500 p.m.)
- h) Free use of car of 1.6 cc capacity both for official and personal purpose.
- i) LIC Premium paid by Mr. Harsh Rs. 10,000 on life policy of Rs. 1,25,000.
- j) Professional tax paid is @ Rs. 400 p.m.

Compute the taxable salary.

OR

B) From the following particulars of Shrinath of Solapur. Compute his income from salary.

10

- 1) Basic salary at Rs. 30,000 p.m.
 - 2) Dearness Allowance at Rs. 2,000 p.m.
 - 3) Bonus Rs. 60,000 p.a.
 - 4) Entertainment Allowance Rs. 5,000 p.m.
 - 5) His own contribution to recognized Provident Fund is at 15% of salary and employer's contribution is 13%.
 - 6) Interest on above fund at 9% p.a. is Rs. 18,000.
 - 7) He gets education allowance Rs. 150 p.m. per child for 2 children.
 - 8) House rent allowance Rs. 12,000 p.m. but he pay Rs. 20,000 p.m. as rent.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.Com. – III (Semester – VI) (Old) Examination, 2017
INDUSTRIAL MANAGEMENT (Paper – II)**

Time : 2 Hours

Max. Marks : 50

N.B. : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicates full marks.*

1. Select the most appropriate alternative from given alternatives : **10**
- 1) Under Halsey Plan, Bonus is =
 - a) 10% of salary
 - b) 50% of time saved x Time rate
 - c) 80% of time saved
 - d) None of the above
 - 2) Taylors differential Plan is most profitable or beneficial to _____ workers.
 - a) Non-efficient
 - b) Efficient
 - c) All
 - d) Average
 - 3) Industrial relations means _____
 - a) relations between employers and employees
 - b) relations between various unions
 - c) relations between employers and the government
 - d) all of the above
 - 4) As per the provisions of Industrial Dispute Act, for resolving industrial disputes, a works committee is to be formed, where the number of worker in the factory should be
 - a) 50
 - b) 60
 - c) 100 or more than 100
 - d) 20
 - 5) High Morale affects on _____
 - a) Productivity
 - b) Honesty
 - c) Stability
 - d) All of the above
 - 6) In Piece Rate System, workers are paid wages according to _____ method.
 - a) total time present in the factory
 - b) number of units produced by him
 - c) fixed rate
 - d) all of the above

7) If the employee is careless, destructive and of negative attitude, he is of _____ nature.

- a) High Morale
- b) Low Morale
- c) Very High Morale
- d) All of the above

8) The main objective of providing fringe benefits to employees is _____

- a) to make employees confident
- b) to make employees honest
- c) to improve the standard of living of employees
- d) all of the above

9) Salary structure should be _____

- a) simple to understand
- b) lead to high morale
- c) increase in productivity
- d) all of the above

10) According to Factories Act 1948, Creche facility must be made available in the factory, if there are more than _____ women workers.

- a) 10
- b) 20
- c) 25
- d) 30 or more than 30

2. Write short note on : **10**

- a) Importance of employee morale.
- b) Need of employee welfare.

3. Answer in brief : **10**

- a) Workers participation in management.
- b) Rowan plan.

4. Explain the concept of employee welfare. Discuss the labour welfare practices in India. **10**

OR

Explain the various methods of wage payment.

5. Explain the meaning of Industrial relations. State the various objectives of Industrial relations. **10**

OR

What is 'Employee Morale' ? Explain the various factors affecting employee morale.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. खाली दिलेल्या पर्यायामधुन योग्य पर्यायाची निवड करा. १०
- १) हल्से प्लॉन नुसार, बोनस =
अ) पगाराच्या १०%
ब) बचत केलेल्या तासाच्या ५०% x काल वेतन
क) बचत केलेल्या तासाच्या ८०%
ड) वरील कोणतेही नाही
- २) _____ कामगारांना टेलरची भेदात्मक वेतन योजना जास्त फायदेशीर किंवा उपयुक्त ठरते.
अ) अकार्यक्षम ब) कार्यक्षम क) सर्व ड) सामान्य/सरासरी
- ३) औद्योगिक संबंध म्हणजे _____
अ) कामगार व मालक यांच्यामधील संबंध
ब) विविध कामगार संघटनांमधील संबंध
क) मालक आणि सरकार यामधील संबंध
ड) वरील सर्व
- ४) औद्योगिक कलह कायद्यातील तरतुदीनुसार, औद्योगिक कलह सोडविण्यासाठी कार्यसमितीची नियुक्ती करणे अशा कारखान्यावर बंधन कारक आहे की जेथे कामगारांची संख्या _____ असते.
अ) ५० ब) ६०
क) १०० किंवा १०० पेक्षा जास्त ड) २०
- ५) उच्च मनोधैर्याचा परिणाम _____ वर होतो.
अ) उत्पादकता ब) प्रामाणिकपणा
क) स्थिरता ड) वरील सर्व
- ६) कार्यवेतन दर पद्धतीत कामगारांना मजुरी _____ पद्धतीने दिली जाते.
अ) कारखान्यात हजर असलेला एकूण कार्यकाळ
ब) त्याने उत्पादीत केलेल्या वस्तूंच्या संखेनुसार
क) स्थिर दर
ड) वरील सर्व
- ७) जर कामगार निष्काळजी, विघातक आणि नकारात्मक प्रवृत्तीचा असेल तर त्यांचे स्वरूप _____ असते.
अ) उच्च मनोधैर्याचे ब) निम्न मनोधैर्याचे
क) अति उच्च मनोधैर्याचे ड) वरील सर्व

- ८) कामगारांना आनुषंगिक हितलाभ देण्यामागे _____ मुख्य उद्देश असतो.
 अ) कामगारांना विश्वासु बनविणे ब) कामगारांना प्रामाणिक बनविणे
 क) कामगारांचे राहाणीमान उंचावणे ड) वरील सर्व

- ९) वेतन रचना _____ असावी.
 अ) समजण्यास सोपी ब) उच्च मनोधैर्य निर्माण करणारी
 क) उत्पादकतेत वाढ करणारी ड) वरील सर्व

- १०) कारखाना कायदा १९४८ नुसार, कारखान्यात, पाळणा घराची उपलब्धा करण्यासाठी,
 _____ महिला कामगारांची आवश्यकता असते.
 अ) १० ब) २०
 क) २५ ड) ३० किंवा ३० पेक्षा अधिक

२. टिपा लिहा : १०

- अ) कामगारांचे मनोधैर्य महत्त्व.
 ब) कामगार कल्याणाची गरज.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा : १०

- अ) कामगारांचा व्यवस्थापनात सहभाग.
 ब) रोवन प्लॉन.

४. कामगार कल्याणाची संकल्पना स्पष्ट करा. भारतातील कामगार कल्याण योजनांची अम्मलबजावणीची चर्चा करा. १०

किंवा

कामगारांना वेतन देण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

५. 'औद्योगिक संबंधाचा' अर्थ स्पष्ट करा. औद्योगिक संबंधाची उद्दिष्ट्ये सांगा. १०

किंवा

कामगारांचे मनोधैर्ये म्हणजे काय ? कामगारांच्या मनोधैर्यावर परिणाम करणाऱ्या विविध घटकांची चर्चा करा.
